

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΝΤΙ

ΝΕΑ ΑΣΥΡΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Περίοδος Β', Τεύχος 47, Σάββατο 12 Ιουνίου 1976

Δρχ. 20

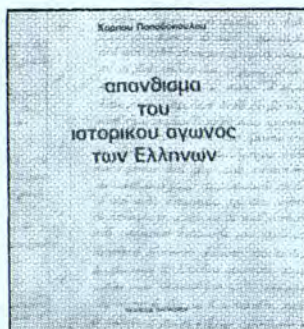
ΙΤΑΛΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

Ο καπετάν-ΚΙΣΣΑΒΟΣ
γιά τή σύσκεψη
τῶν καπεταναίων

Ευδόσεις Παράδοση

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ΚΑΡΠΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
 'Η ανεκτίμητη και διαφωτιστική ιστορία του Κάρπου Παπαδόπουλου (πρωτοπαλλήκαρου του 'Οδ. 'Ανδρούτσου), αποκαλύπτει πολλές άγνωστες πτυχές της επανάστασης του 1821 και συντελεί αποφασιστικά στη σωστή ανάλυση των συνθηκών και των πρωταγωνιστών της περιόδου εκείνης.

MARTA HARNECKER
 Στο βιβλίο αυτό συμπεκνώνονται και καταγράφονται με σαφήνεια τα βασικά πορίσματα των πιο σύγχρονων αναζητήσεων και συζητήσεων στο πεδίο του ιστορικού υλισμού.

Α. ΦΛΟΥΤΖΗΣ
 'Ο Α. Φλούτζης, που ήταν γιατρός του στρατοπέδου στο Χαϊδάρι, φέρνει στο φως όλα τα στοιχεία της ζωής, των βασανιστηρίων και των εκτελέσεων στον μαρτυρικό αυτό τόπο και παρουσιάζει, από πρώτο χέρι, την άκαμπτη θέληση των κρατουμένων για έλευθερία.

CLOGG - ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ
 'Η ιστορία της ελληνικής δικτατορίας, όπως εικονίζεται μέσα από τη δραστηριότητα και τις πρωτοβουλίες δημοκρατικών δυνάμεων που αρνήθηκαν τη νομιμότητά της. 'Αποτελεί μοναδικό ιστορικό ντοκουμέντο.

1. ΚΩΣΤΗ ΠΑΠΑΚΟΓΚΟΥ: ΚΑΠΕΤΑΝ ΑΡΗΣ 2. ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ: ΠΡΟΣΩΠΟ ΚΑΙ ΕΡΩΣ 3. J. K. GALBRAITH: ΤΟ ΧΡΗΜΑ: Πώς ξεκίνησε, πού έφθασε 4. T. B. BOTTFORMORE- M. RUBEL: KARL MARX: ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ και ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ 5. Δ. ΜΠΕΝΑ: Η ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΟΥ ΞΕΝΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Νικηταρά 2, τηλ. 609.150, 622.496

Η ΑΥΓΗ

ΠΡΩΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

- Ζωντανή ενημέρωση στην Ελλάδα, τα αθλητικά, οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα
- Τα προβλήματα της ελληνικής Αριστεράς και του παγκόσμιου προοδευτικού κινήματος
- Πνευματική και καλλιτεχνική ζωή
- Οι πιο έγκυρες απόψεις

στην
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 αποκλειστικώς
 θα βρήτε τα αναμνηστικά νομίσματα
 των Ολυμπιακών Αγώνων
Μόντρεαλ '76

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τα γεγονότα της 25 του Μάη 6

Μιά σύγχρονη... άσυρματολογία . 8	Γ. ΜΑΣΣΑΒΕΤΑ: 'Ο νόμος περί Τύπου 9
ΛΕΥΤΕΡΗ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ: 'Η Παναθηναϊκή 12	Γ. ΜΠΛΑΝΑ: 'Η σύσκεψη των καπεταναίων 15
Κ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ: 'Υπόθεση Λαμπράκη - 'Ο «φάκελος Κόλλια» . . . 18	'Ιταλικές εκλογές 25
Μ. ΚΟΥΤΟΥΖΗ: Χιλή 30	Μ. ΚΑΜΧΗ: 'Η άστική θεωρία της πολεοδομίας 32
ΕΛΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ: Γλώσσα και κοινωνία 36	Δ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ: Λαϊκός πολιτισμός 42
Π. ΤΡΩΓΑΔΗ: Παράξενο σαφάρι . 45	Καλλιτεχνικές σελίδες 46

Κάθε ένυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική γνώμη του συγγραφέα του.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕ-
ΩΡΗΣΗ: Δημοχάρους 60, 'Αθήνα 601.

Τηλ: σύντ. 732-819 - διαχ. 732-713.

● Ιδιοκτήτης - Εκδότης - Διευθυντής:
ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ, Δεινοκρά-
τους 131. ● Υπεύθυνος Τυπογραφείου:
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΝΟΥΣΗΣ, Αιγαίου 16,
'Ανω Καλαμάκι. ● Διαφημίσεις: ΕΥΑΓ.
ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ. ● Ατελιέ: Α. Σ.
ΚΟΥΝΔΟΥΡΑΚΗ, Πετσόβου 12 ● Τό
«ΑΝΤΙ» τυπώνεται από την ΕΚΔΟΤΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ «Ι. ΚΑΜΠΑΝΑΣ» Α.Ε., Φιλαδέ-
λφειας 4.

ΝΑΤΟΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗ

Οι αίματηρές συγκρούσεις στον Λίβανο, που συνεχίζονται με
αύξανόμενη σφοδρότητα, άποκαλύπτουν όλο και μεγαλύτερο μέρος
από τά ουσιαστικά πλέγματα των στρατιωτικών οργανισμών που
περιβάλλουν την περιοχή. 'Η σκοτεινή περιπέτεια της χώρας
αύτης "μεθοδευμένη" με τον πιο έμμεσο και παραπλανητικό τρό-
πο, στήθηκε δόλια και τροφοδοτήθηκε με την άπατη μιὰς δήθεν
σύγκρουσης μεταξύ χριστιανικών και μουσουλμανικών δυνάμεων.
"Όλος ο κόσμος ξέρει τι σήμαιναν οι "ομάδες άγνώστων", που
κλιμάκωναν επί ένα χρόνο τη σύγκρουση, και οι χριστιανοί φα-
λαγγίτες στην τελευταία φάση. 'Ο Κίσσινγκερ είχε στήσει μασ-
τορικά τó παιχνίδι.

Και μόλις ή εξέλιξη των πραγμάτων σημείωσε κάποια έμπλοκή
στο άμερικάνικο παιχνίδι, άμέσως κινητοποιήθηκε ολόκληρος ο
μηχανισμός του ΝΑΤΟ για να υποστηρίξει την πολιτική των 'Ην.
Πολιτειών, δείχνοντας ότι αυτός είναι και ο μοναδικός λόγος
για την ύπαρξή του. Συναγερμός δράσεως, με βιαστική κατεύθυν-
ση στην 'Ανατολική Μεσόγειο, εήμανε στον έγγλέζικο και στον
γαλλικό στόλο. Οι "σύμμαχοι" δέν είναι παρά απλά βοηθητικά
ή συμπληρωματικά πιόνια που τά κινεί τó άρχηγείο των άμερικα-
νικών φανερών και κρυφών έπιχειρήσεων, για να ενισχύσουν τη
δική του "σταυροφορία" και να αύξήσουν με την παρουσία τους
τό κλίμα της ήλεκτρισμένης έντασης.

'Ο ρόλος των έταίρων του ΝΑΤΟ ά π ο κ α λ ύ π τ ε τ α ι
π ε ρ ι τ ρ α ν α στά θερμά ύδατα της Μέσης 'Ανατολής και
στην καταναγκαστική προνυμία τους να παίξουν δουλικά τον ρό-
λο που τούς καθορίζει τó άμερικάνικο σχέδιο.

ο εκδότης

● ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: έξάμηνη 260 δρχ. - έτήσια 520 δρχ. 'Ετήσια
'Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ. 1.000 δρχ.- Για μαθητές, σπουδαστές έκ-
πτωση 15%. ● ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εύρωπη - Μεσογ. χώρες: έξά-
μηνη: άπλή δολ. 10, άεροπ. δολ. 13 - έτήσια: άπλή δολ. 20, άεροπ. δολ. 25-
Η.Π.Α. - Καναδάς - 'Ανατ. 'Ασία: έξάμηνη: άπλή δολ. 10, άεροπ. δολ. 17-
έτήσια: άπλή δολ. 20, άεροπ. δολ. 34 - Αύστραλία - 'Ωκεανία: έξάμηνη:
άπλή δολ. 10, άεροπ. δολ. 24-έτήσια: άπλή δολ. 20, άεροπ. δολ. 47 ●
'Εμβάσματα, τραπεζικές έπιταγές: ΧΡΗΣΤΟΝ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΝ, Δημοχά-
ρους 60, ΑΘΗΝΑ 601. ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ δρχ. 20.

Κεντρική διάθεση του «ΑΝΤΙ»
● για τó βιβλιοπωλείο της 'Αθήνας:
Στά γραφεία
του «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60, τηλ. 732.713
● για τó βιβλιοπωλείο Β. 'Ελλάδος:
Βιβλιοπωλείο «Ξένος Τύπος»,
Ν. Κοτζιάς και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279-720, Θεσ/νίκη

Κόκκινο

καί...

Μαύρο

Το συνέδριο ενός κομμουνιστικού κόμματος που γίνεται ανοικτά, στην καρδιά της Αθήνας, είναι «έκ των πραγμάτων» ένα πολιτικό γεγονός.

Το συνέδριο του ΚΚΕ (έσ.), που άρχισε την περασμένη Κυριακή πανηγυρικά στο «Σπόρτινγκ» και τελειώνει – στην ίδια ατμόσφαιρα – τη Δευτέρα στον «Πανιώνιο», στάθηκε και για άλλους λόγους το πολιτικό γεγονός της εβδομάδας που τελειώσε.

Στο έρχόμενο τεύχος, θα μιλήσουμε λεπτομερειακά για τις εργασίες του και για την προσυνεδριακή δουλειά. (Στη σελίδα 12, δημοσιεύουμε άρθρο του Λευτέρη Αποστόλου για την Παναθηναϊκή Συνδιάσκεψη του ΚΚΕ το 1945 και για την τωρινή, του ΚΚΕ (έσ.).

Έκείνο που από τώρα μπορεί να επισημανθεί, είναι το μήνυμα της ενότητας που δγήκε έντονο:

● Για την Αριστερά, ειδικότερα, μέσα από τους χαιρετισμούς των ξένων αντιπροσώπων.

● Για τις ευρύτερα προοδευτικές δυνάμεις, μέσα από τα μηνύματα των εκπροσώπων όλων των κομμάτων της αντιπολίτευσης και των πολιτικών ομάδων που χαιρέτησαν το συνέδριο.

Πόσο και πώς μπορεί να υλοποιηθεί το μήνυμα αυτό, είναι μια άλλη υπόθεση...

Όπωςδήποτε, για ένα τουλάχιστον κόμμα (την ΕΔΗΚ), το συνέδριο του ΚΚΕ (έσ.) έπαιξε τόν... αντίθετο ρόλο. Η παρουσία μικρής ομάδας βουλευτών του σ' αυτό, κι ή όμιλία του Δ. Τσάτσου (και σαν περιεχόμενο, και σαν ενέργεια) έδωσαν αφορμή να ξεσπάσει μια κρίση που από καιρό πλανιόταν στην αξιωματική αντιπολίτευση και που – τούτη τη φορά – δύσκολα θα ξεπεραστεί: ή εβδομάδα που μās έρχεται, με τις συνεχείς συνεδριάσεις του Π.Γ. και της Κ.Ο. θα είναι εβδομάδα «εκκαθαρίσεως λογαριασμών». Τα δύο μεγάλα ρεύματα (δηλαδή: ένα μεγάλο – των θεωρουμένων «συντηρητικών», κι όλων που έχουν γύρω τους συσπειρωθεί, κι ένα μικρό – των θεωρουμένων «προοδευτικών», που φάνηκε να κερδίζει κάπως έδαφος τελευταία), θα έρθουν μοιραία σε σύγκρουση. Η μεθόδευση της έχει ήδη αρχίσει:

● Οί πρώτοι, θα ζητήσουν την «κεφαλήν επί πίνακι», τουλάχιστον του Δ. Τσάτσου.

● Οί δεύτεροι, θα επιδιώξουν, με το θέμα της διευκρίνισης του χαρακτήρα και της προσωπικότητας του κόμματος που βάζουν σαν πρωταρχικό, να κερδίσουν με τις θέσεις τους μερικούς ακόμα συναδέλφους τους.

Θα καταφέρει να εξισορροπήσει – και πάλι – τα πράγματα ό

κ. Μαύρος; Με το αίτημα 15 «έτερογενών» βουλευτών στη μια τσέπη, με την παραίτηση «εις την διάθεσίν του» ενός ήγειτικού στελέχους (Α. Κανελλόπουλος) από το Π.Γ. στην άλλη, και με σειρά εγγράφων προτάσεων, απόψεων αλλά και «καρφωμάτων» στον χαρτοφύλακά του, θα προτιμούσε να ξεκουραστεί κάπου στη Γερμανία το Σάββατοκύριακο, παρά να επιστρέφει βιαστικά για τη διπλή μάχη:

● Στη Βουλή, με τον Καραμανλή – σήμερα.

● Στην αΐθουσα συνεδριάσεων του κόμματός του με την Κ.Ο. – από τη Δευτέρα.

Η θέση του είναι φοβερά λεπτή και δύσκολη – τόσο όσο και ή κατάσταση του κόμματος.

● «Η ΕΔΗΚ, είναι, κατά την έκφραση στελέχους της, "πιο κοντά στη διάλυση, παρά ποτέ". Δεν τηρούνται ούτε τα προσχήματα στις σχέσεις μεταξύ των διαφόρων ομάδων, και ή γενικότερη εντύπωση είναι ότι "οί αντιδραστικοί πήραν την πάνω βόλτα". Η άκαταλληλότητα (γενικά) της στιγμής και ή έλλειψη κάποιου φορέα που θα μπορούσε να στεγάσει ευρύτερες προοδευτικές δυνάμεις, κρατάνε αρκετούς βουλευτές του κόμματος στη "θέση" τους».

Αυτά σημειώναμε πρίν λίγο καιρό – την πρωτομαγιά, συγκεκριμένα, στην ίδια στήλη... Τώρα, που «ο κόμπος έφτασε στο χτένι», το ερώτημα είναι: μια και δεν βρέθηκε ο φορέας αυτός, μήπως ή ανεξαρτητοποίηση είναι ή μόνη λύση αυτών που τελικά θα «τραθήξουν το σχοινί», κάτω από την πίεση, φυσικά, των πραγμάτων; Και πόσοι μπορεί να είναι αυτοί; Οί σημερινές ενδείξεις είναι μάλλον φλού: υπάρχει μια «ταυτότης απόψεων» τουλάχιστον τριών βουλευτών (Γ. Άλ. Μαγκάκης, Χρ. Πρωτοπαλάς, Δ. Τσάτσος) και μια «αρχετὰ στενή» σχέση μαζί τους άλλων 10-12. Τί θα κάνουν στην «έσχατη ώρα»;

Αν το συνέδριο του ΚΚΕ (έσ.) στάθηκε το «πολιτικό γεγονός» της εβδομάδας που τελειώνει – με εξαίρεση, βέβαια, τη σημερινή συζήτηση στη Βουλή, που ίσως κρύβει μια έκπληξη: τον ήπιο (συγκριτικά) τόνο κι από τις δύο πλευρές – ή κρίση της ΕΔΗΚ θα κυριαρχήσει την έρχόμενη εβδομάδα. Γιατί, πέρα από τις διαμάχες σε προσωπικό ή ευρύτερο επίπεδο, υπάρχει μια κοινή διαπίστωση: το πρώτο κόμμα της αντιπολίτευσης, χωλαίνει τρομακτικά σε οργάνωση κι έχει άτελιστα απομακρυνθεί από τη λαϊκή του βάση, όχι μόνο στη νεολαία (όπως οί τελευταίες φοιτητικές εκλογές έδειξαν) αλλά και ευρύτερα. Από τούτη τη διαπίστωση ξεκινάνε όλα...

ΑΝΤΙ·ΘΕΣΕΙΣ

ΤΑ ΤΕΡΤΙΠΙΑ

Ἡ κυβέρνηση ἔχει ἀπόψεις. Ἐχει καὶ τὴν Κοινοβουλευτικὴ πλειοψηφία· ἔτσι, τίς ἐπιβάλλει. Αὐτά, ὅταν πρόκειται γιὰ νομοθετικὰ μέτρα. Ὅταν πρόκειται γιὰ γενικὲς θέσεις ἔχει καὶ τὰ κρατικά – διάβαζε κομματικά, ἔτσι ὅπως κατέληξαν – μέσα ἐνημέρωσης νὰ τὰ προβάλλει καὶ νὰ τὰ ὑποστηρίξει.

Ἡ γενικὴ πολιτικὴ συζήτηση στὴ Βουλὴ θὰ ἀσχοληθεῖ καὶ μὲ τίς κυβερνητικὲς θέσεις σύμφωνα μὲ τίς ὁποῖες εὐθύνει γιὰ τὰ γεγονότα τῆς 25 τοῦ Μάη ἔχουν τὸ ΠΑΣΟΚ καὶ τὸ ΚΚΕ.

Ὁ «κομμένος» τῆς τηλεόρασης κ. Α. Παπανδρέου θὰ ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ ἀπαντήσῃ ἀπ' τὸ βῆμα τῆς Βουλῆς καὶ νὰ ἀναπτύξῃ τὴ δική του ἀποψη. Τὸ ΚΚΕ ὅμως καὶ σύμφωνα μὲ τὸν περίφημο κανονισμό τῆς Βουλῆς δὲν θὰ μπορεῖ νὰ ἀπαντήσῃ, ἀφοῦ γιὰ τὴν Κυβέρνηση δὲν ἀποτελεῖ Κόμμα.

Ἔτσι ἡ Νεοδημοκρατικὴ Πλειοψηφία ἐννοεῖ τοὺς κανόνες τῆς Κοινοβουλευτικῆς δημοκρατίας. Μὲ ἄνεση, ἐκτοξεύει κατηγορίες καὶ διατυπώνει ἀπόψεις ἀλλὰ ἀφήνει ἀκάλυπτους ἐκείνους ἐναντίον τῶν ὁποίων λέγονται ὅλα αὐτά: Ἡ ἐπίκληση τῶν διαδικαστικῶν τερτιπιῶν θεωρεῖ ὅτι ἀποτελεῖ πειστικὸ ἐπιχείρημα. Ἐκτὸς κι ἂν τὴν τελευταία στιγμὴ θεωρήσῃ ὅτι δὲν τὴ συμφέρουν στὴν παρούσα φάση. Ἐχει τὴ διακριτικὴ ἐξουσία γιὰ ὅλα.

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ

Τὸ ἀντιδραστικὸ πνεῦμα τῆς κυβερνήσεως κυριαρχεῖ σ' ὅλα τὰ ἐπίπεδα. Ὁ σφαγιασμός τῶν ὑποψηφίων γιὰ τὰ ΑΕΙ, εἶναι χαρακτηριστικὸ παράδειγμα.

Ἐμφανὲς στὴν περίπτωσή εἶναι τὸ κοντόφθαλμο μικροπολιτικὸ πνεῦμα ποὺ κυριαρχεῖ· λίγοι ἐπιστήμονες, ἐκλεκτικὴ

ἐπιλογή, μικρὸς φοιτητικὸς πληθυσμός: Δὲν εἶναι ἄραγε αὐτὰ χαρακτηριστικὰ τῆς νοοτροπίας; Καὶ ἀκόμα: Πῶς παίρνονται οἱ ἀποφάσεις; Μὲ βάση τὰ μεγαλόπνοα ἀναπτυξιακὰ προγράμματα ποὺ ετοίμασαν οἱ τεχνοκράτες τῆς; Οὔτε αὐτό· μιὰ σύντομη κυβερνητικὴ ἀνακοίνωση ὕστερα ἀπὸ σύντομες συσκέψεις. Μπορεῖ νὰ μὴν ὑπάρχει σκέψη καὶ πρόνοια· ὑπάρχει ὅμως πυγμή.

Η ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗ

Σοσιαλμανία τέλος! Ἡ στάση τοῦ ΣΕΒ μετὰ τὴν ψήφιση τοῦ νομοσχεδίου τοῦ νέου θεωρητικοῦ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας καὶ συνομιλητῆ τοῦ Παπαδόπουλου, πρώτου ἐργάτη Λάσκαρη, ἔχει ἀλλάξῃ ριζικά. Σχεδὸν ἐγκάρδιοι οἱ ἐναγκαλισμοὶ πρὸς τὴν κυβέρνηση Καραμανλῆ, ἂν τουλάχιστο κρίνει κανεὶς ἀπὸ πρόσφατα σχόλια τοῦ ΣΕΒ. Ἡ ἀνυπόκριτη χαρὰ καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη κρύβονται δύσκολα.

ΑΚΡΟΑΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΦΑΣΗ

Ὅπως γιὰ ὅλα τὰ σημαντικὰ ζητήματα τηρεῖται ἀπόλυτη μυστικότητα, ἔτσι θαθὺ καὶ ἀδιαπέραστο μυστήριό καλύπτει τίς ἀτέλειωτες καὶ σὲ πολλὲς φάσεις περίφημες διαπραγματεύσεις γιὰ τίς θέσεις. Κάποιος πρεσβευτὴς συνομιλεῖ σὰ νὰ ἦταν ἓνα κοινὸ τυπικὸ θέμα. Ἡ κυβέρνηση δὲν ἀφήνει νὰ ξεφυγεῖ καμιά πληροφορία, κάνει ὅτι τὸ ξεχνάει ἢ ὅτι δὲν τὸ ἀποδίδει ἰδιαίτερη ἀξία. Αὐτὰ ὅμως μπορεῖ νὰ συμβαίνουν καὶ στὴν πραγματικότητα. Δὲν ὑπάρχει πληροφορία ὅταν δὲν διεξάγεται διάλογος, ἀλλὰ ἀκρόαση καὶ κατάφαση. Καὶ ἴσως αὕτῃ ἡ προκαταβολικὴ κατάφαση γὰ κάνει τίς «διαπραγματεύσεις» χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἀξία, τόσο ποὺ νὰ ἔχουν πραγματικὰ ξεχασθεῖ.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΑ

Διπλὸ «διπλωματικὸ πρόβλημα» δημιούργησε μὲ τὴν ἐν-αρκεῖα του τὸ συνέδριο τοῦ ΚΚΕ (ἐσ.):

1. Κάποιοι δαλαϊλάμες τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, ἔπαιρναν ὄρκο – διαβεβαίωσαν, μάλιστα, καὶ τοὺς ἐδῶ ξένους ἀνταποκριτὲς – ὅτι «σαφῶς δὲν θὰ ἐπιτραπῇ ἡ εἰσοδος στὴν ἀντιπροσωπεία» τῆς Β. Κορέας ποὺ εἶχε προσκληθεῖ ἀπὸ τὸ ΚΚΕ (ἐσ.). Ἀλλὰ οἱ ρυθμίσεις – κάτι ποὺ δὲν ἤξεραν οἱ δαλαϊλάμες – εἶχαν γίνει σὲ ὑψηλότερο ἀπὸ αὐτοὺς ἐπίπεδο. Καὶ ἡ ἀντιπροσωπεία τοῦ Ἰόμματος Ἐργασίας τῆς Α.Δ. τῆς Κορέας, ἔδωσε, τελικά, τὸ παρόν της στὸν ἑλληνικὸ χώρο. (Ἀργότερα, οἱ ἴδιοι δαλαϊλάμες, ἀνακάλυψαν ὅτι ἡ βορειοκορεατικὴ ἀντιπροσωπεία... «κατεχράσθη τῆς ἑλληνικῆς φιλοξενίας», ἀφοῦ ὁ Κίμ Κουνγκ Χούν, ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀντιπροσωπείας, μιλώντας ἀπὸ τὸ βῆμα τοῦ συν-

εδρίου, ἀναφέρθηκε στὴν «πάλι» τοῦ κορεατικοῦ λαοῦ κατὰ τῆς στρατιωτικῆς φασιστικῆς καὶ ἀποικιακῆς κυριαρχίας τοῦ ἀμερικάνικοι ἱμπεριαλισμοῦ») Ἀλλά...

2. Κάποιοι εὐγενικοὶ ἐκπρόσωποι τοῦ ΚΚΕ (ἐσ.) ἐπισκεφθήκανε τὴ Συριακὴ πρεσβεΐα καὶ ἄφησαν μὲ πολὺ τάκτ νὰ ἐννοηθεῖ ὅτι καλὸ θὰ ἦταν ἡ ἀντιπροσωπεία τοῦ «Μπιάαθ» ποὺ εἶχε προσκληθεῖ νὰ μὴν ἐρχόταν: ἡ εἰσβολὴ στὸ Λίβανο, δημιουργοῦσε «ἐμπλοκὴ» – λίγο μετὰ καταγγέλλθηκε ἐπίσημα ἀπὸ τὸ ΚΚΕ (ἐσ.).

Στὴν πρώτη περίπτωση φάνηκε πόσα ἐμπόδια μποροῦν νὰ ὑπερνηκηθοῦν – σ' ἀνάλογες περιπτώσεις – μ' ἐπιμονὴ καί... ἑλλειψη «φόδου». Τὸ τάκτ δὲν χρειάζοταν. Στὴ δευτέρῃ, ἡ θέση τοῦ ΚΚΕ (ἐσ.) – παρὰ τίς «ἐσωτερικὲς» ἀντιδράσεις – ἐπέδωλε τάκτ. Τὸ διπλὸ «διπλωματικὸ πρόβλημα» ξεπεράστηκε σωστά...

Ὁ ἀντίλογος

Ἡ «προδοκάτσια», ἡ κυδέρνηση, τὰ κόμματα, κι ὁ λαός.

Ἐμπρός, μάρε!

ΤΟΥΤΟ τὸ σημεῖωμα ἀποτελεῖ καρπὸ συνολικῆς δουλειᾶς τεσσάρων συνεργατῶν τοῦ «ΑΝΤΙ». Φιλοδοξεῖ νὰ συμβάλει σὲ κάποια ἀποσαφήνιση τῶν γεγονότων τῆς Τρίτης 25 τοῦ Μάη στὴν Ἀθήνα, ἔξω ἀπὸ τὶς διάφορες ἐκδοχὲς κομματικῶν σκοπιμοτήτων. Μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια οἱ ἀπόψεις μας συγκλίνουν ἢ συμπληρώνουν ἐκείνες μερικῶν ἄλλων σημειωμάτων διάσπαρτων καὶ περιθωριακῶν στὸν ἡμερήσιο καὶ περιοδικὸ τύπο¹.

ΣΤΗ διατύπωση τῶν σκέψεων πού ἀκολουθοῦν ὁδηγηθήκαμε ἀπὸ τὶς ἐξῆς διαπιστώσεις:

● Ἀντίστοιχα γεγονότα ἔχουν συμβεῖ ξανά στὸ παρελθόν καὶ εἶναι τελείως λογικὸ νὰ περιμένουμε ὅτι θὰ ἐπαναληφθοῦν καὶ στὸ μέλλον.

● Στὶς ἀνακοινώσεις τῶν κομμάτων τῆς ἀντιπολίτευσης καθὼς καὶ στὴν ἐιδησεογραφία καὶ τὰ σχόλια τῶν ἐφημερίδων δὲν ἐγίνε καμιά προσπάθεια νὰ φωτιστοῦν τὰ πραγματικὰ γεγονότα καὶ νὰ ἀναλυθοῦν τὰ αἷτια πού τὰ προκάλεσαν. Ἀντίθετα, κυριάρχησε μιὰ ἀχαλίνωτη προβοκατορολογία πού δὲν εἶχε γιὰ στόχο τὴν κυβέρνηση ἀλλὰ κυρίως

τὴν ἀπόσχιση τῶν εὐθυνῶν ἀπὸ τὰ κόμματα τῆς Ἀριστερᾶς.

● Τὰ παραπάνω ἀποτελοῦν μιὰ ἰδιαίτερα ἐντονη ἀλλὰ ὅπωςδήποτε εἰδικὴ περίπτωση ἑνὸς γενικότερου φαινομένου: τὴν τάση ὑποκατάστασης τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ἀνάλυσης τῶν γεγονότων ἀπὸ μιὰ πρακτορικὴ – ἀστυνομικὴ «ἐρμηνεῖα» τους.

1. Εὐθύνες ἀστυνομίας – κυβέρνησης

ΕἶΝΑΙ ὁλοφάνερες γιὰ ὅποιον παρακολοῦθησε ἀπὸ κοντὰ τὰ γεγονότα. Ἐπειδὴ ὅμως μερικὸι θὰ ἐπέμεναν ἴσως σὲ περισσότερες ἀποδείξεις, σημειώνουμε καὶ τὰ ἐξῆς:

α) Ἡ ἐπίθεση τῆς ἀστυνομίας, ἐναντίον τῶν διαδηλωτῶν πού βρισκόνταν συγκεντρωμένοι στὴ γωνία Σταδίου καὶ Πεσματζόγλου ἐγίνε χωρὶς νὰ προηγηθεῖ προειδοποίηση ἢ ἐντολὴ διάλυσης μὲ τὸν τηλεθόρα οὔτε ἀπὸ εἰσαγγελέα οὔτε ἀπὸ τὸν ἐπικεφαλῆς ἀστυνομικὸ διευθυντῆ².

β) Τὰ δακρυγόνα καὶ οἱ «αὔρες» μόνες τους δὲν ὁδηγοῦν τὸν κόσμο στὰ σπῆτια του καὶ μάλιστα ὅταν οἱ διαδηλωτὲς εἶναι

ἀποφασισμένοι νὰ ἀμυνθοῦν κι ἐπιπλέον διαθέτουν κάποια πείρα γιὰ τὴν ἐξουδετέρωση τῶν δακρυγόνων μὲ φωτιές, πού γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἀνάβουν. Αὐτὸ εἶχε ἤδη ἀποδειχθεῖ καὶ στὰ περσινὰ γεγονότα τοῦ Ἰουλίου.

γ) Ἡ εὐθύνη γιὰ τὴ δράση τῶν διαφόρων παρακρατικῶν στοιχείων βαρύνει τὴν ἀστυνομία, τῆς ὁποίας, τουλάχιστον στὸ παρελθόν, ἔχει ἀποδειχθεῖ ὅτι ἀποτελοῦσαν προέκταση (π.χ. δολοφονία Λαμπράκη).

δ) Ἡ ἀστυνομία ἔδρασε προφανῶς μὲ βάση ἓνα σχέδιο πού κανεὶς δὲν ζήτησε νὰ μάθει ποιὸς τὸ ἔχει ἐπεξεργασθεῖ καὶ πότε ἀκριβῶς διατάχθηκε ἢ ἐφαρμογὴ του³. Δὲν ξέρουμε ἂν τὸ σχέδιο αὐτὸ ὑπάρχει ἀπὸ παλιά οὔτε ἂν τελειοποιήθηκε μετὰ τὴν «αὐτοκριτικὴ» τῆς ἀστυνομίας γιὰ τὰ ἐπεισόδια τῆς 23-7-75. Τὸ μόνο πού ξέρουμε εἶναι ὅτι, ὅπως πέρυσι ἔτσι καὶ φέτος, ὑπάρχουν τραυματίες ἀπὸ σφαῖρες. Καὶ περιμένουμε (μάταια φυσικὰ) νὰ μάθουμε ποιοὶ πυροβόλησαν καὶ μὲ ποιά δικαιολογία.

● Ὅπως ἐπίσης περιμένουμε νὰ μάθουμε τὸν ὁδηγὸ τῆς αἶρας πού εἶναι

Τὸν Γαῖον

* «Τὸ πλέγμα πυκνώνει, γίνεται ἀδιαπέραστο. Πάνω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ἀπλώνουν τὰ πλοκάμια τοὺς παραπάνω ἀπὸ 140 ἐξτρεμιστικὲς ὁργανώσεις».

«Καὶ φασιστικὲς ὁργανώσεις ὑπάρχουν καὶ ἴσως τὴν Τάξη... πού ἔχουν ὅποτε καὶ ὅπου αὐτὴ θέλει». Κι' ἀκόμα ἀναρχοὶ τοῦ ἄλλου ἄκρου, πού δὲν διατάζουνε μπροστὰ σὲ τίποτα. Ἀκριβῶς, ὅπως κι οἱ ἄλλοι...

«Πρόκειται γιὰ τὶς ἀνεξάρτητες ἄριστεριστικὲς ὁργανώσεις, πού ἔχουν μιὰ συγκεκριμένη ἰδεολογικὴ τοποθέτηση, ὅπως εἶναι οἱ μαοϊκοί, οἱ τροτσκιστὲς, κ.ἄ. Εἶναι ὁργανώσεις πού κινεῖνται σὲ πλαίσια, πέρα ἀπὸ ἐκεῖνα, πού ἔχουν χαράξει τὰ νόμιμα κομμουνιστικὰ κόμμα-
τα».

«Καὶ πέρα ἀπὸ τὴν σωστὴ ἢ ὀχι τακτικὴ τῆς Ἀστυνομίας, τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἐλέγχου καὶ τῆς ἐπιδιοίκησης, προβάλλει τώρα ἐπιτακτικὴ ἡ ἀνάγκη νὰ παρθεῖν μέτρα μὲ τὰ ὁποῖα θὰ ἀντιμετωπίζονται, κάθε φορά, παρόμοιες ἐνέργειες. (...) Ἄν τὰ μέτρα αὐτὰ εἶναι δυναμικὰ – ὅπως ταιριάζουνε γιὰ ἐξτρεμιστὲς καὶ προβοκάτορες – πρέπει νὰ ἐφαρμόζονται μόνο στὶς περιπτώσεις αὐτές. Διαφορετικὰ θὰ γίνουμε ἢ λεοντὴ πού θὰ καλύπτει ἐνδεχόμενες ἀδυναμίες τῆς Ἀστυνομίας...»

● Τὰ ἀποσπάσματα εἶναι ἀπὸ τὸν «Ταχυδρόμο». Ἀναφέρονται στὰ γεγονότα τοῦ Μάη. Παρατίθεται καὶ πῖνακας ὁργανώσεων - φασιστικῶν καὶ ἀριστερῶν. Τὸ ρεπορτάζ εἶναι ἀνώ-
νυμο. Θὰ μπορούσε νὰ τὸ ὑπογράψει καὶ ... ὁ κ. Μπάλκος!...

τικὰ κάθε στοιχεῖο πού θὰ ἀποδυνάμωνε τὴν εἰκόνα μιᾶς προβοκατοροκρατούμενης πρωτεύουσας. Δεκάδες ἐπεισόδια ὅπου διαδηλωτὲς καὶ παριστάμενοι ἀποδοκίμα-
σαν – πολλές φορές ἐνεργητικὰ – ἐξτρεμι-
στικὲς ἐνέργειες, ἀλόγιστες καταστροφὲς
κ.λπ. ἀποσιωπήθηκαν, ἐνῶ ἄλλοτε ἐπιστρα-
τεύτηκε ἡ μισὴ ἀλήθεια γιὰ νὰ διαστρε-
θλώσει καὶ συγκεκριμένα περιστατικά.

γ) Ἄν τὸ σπάσιμο μιᾶς βιτρίνας χαρακτη-
ρίζει τὸν προβοκάτορα, τότε οἱ μοναδικοὶ
σχεδὸν προβοκάτορες πού ἐδρασαν ἦταν
οἱ «αὔρες».

δ) Ἡ προβοκατορολογία συνδυάστηκε
ἐπίσης μὲ τὴν ἐπίμονη ἀναφορά στὶς περι-
βόητες «σκοτεινὲς δυνάμεις τῆς ἀνωμαλί-
ας». Ὅμως οἱ δυνάμεις αὐτὲς κάθε ἄλλο
παρὰ θρίσκονται στὸ σκοτάδι. Εἶναι ὀλο-
φάνερες, δροῦν ἀνοιχτὰ καὶ θρίσκονται
μέσα στὴν κυβέρνηση, τὸ κράτος καὶ ἰδιαί-
τερα στοὺς καταπιεστικούς τοῦ μηχανι-
σμοῦ.

ε) Συνέπεια τῶν παραπάνω ἦταν νὰ
μετατραποῦν οἱ ἐφημερίδες, ἀκόμα καὶ τῆς
Ἀριστερᾶς, ἅμεσα ἢ ἔμμεσα, σὲ καταδότες
τῆς ἀστυνομίας, παρέχοντας ἀνεξέλεγκτα
στοιχεῖα καὶ δημοσιεύοντας φωτογραφίες
ἀτόμων πού πιθανόν τὸ μόνο τους ἐγκλημα
ἦταν ὅτι δὲν δέχτηκαν ἀδιαμαρτύρητα τὴν
ἐπίθεση ἢ ἀκόμα ὅτι προσπάθησαν νὰ ἐξ-
ουδετερώσουν ἓνα δακρυγόνο.

3. Ἡ λαϊκὴ κινητοποίηση

Σ' ΑΥΤΟ τὸ σημεῖο εἶναι σκόπιμο νὰ δοῦμε
ποιὰ ἄτομα συμμετείχαν στὰ γεγονότα καὶ
ποιὰ ἦταν ἀντίστοιχα τὰ κίνητρά τους:

α) Λίγες χιλιάδες ἄτομα, κυρίως – ἀλλὰ
ὄχι ἀποκλειστικὰ – μὴ ὁργανωμένα σὲ κόμ-
ματα καὶ νεαρῆς ἡλικίας, ἐργάτες, φοιτη-
τές, μαθητὲς, διανοούμενοι, καθὼς καὶ ἄρ-
κετοὶ οἰκοδόμοι πού μετὰ τὴν πορεία πρὸς
τὸ Ὑπ. Ἀπασχολήσεως ἀνηφόρισαν τὴ
Σταδίου ὅπου καὶ δέχτηκαν τὴν ἐπίθεση
τῆς ἀστυνομίας. Ὁ κόσμος αὐτὸς ἐδρασε
θασικὰ αὐθόρμητα ἐκφράζοντας στὴν πιὸ
τολμηρὴ τῆς ἐκδοχὴ τὴν παλαιὰ ἀποδο-
κίμασία γιὰ τὴν κλιμάκωση τῆς θίας τοῦ
κράτους τῆς Δεξιᾶς, ὅσο καὶ τῆς ἀστυνο-
μίας εἰδικότερα.

β) Μέλη ἐξωκοινοβουλευτικῶν ὁργανώ-
σεων τῆς Ἀριστερᾶς πού ἐντάσσουν στὴν
πολιτικὴ τους στρατηγικὴ τὴ σύγκρουση μὲ
τὴν ἀστυνομία ἂν καὶ ποτὲ δὲν τὴν προκα-
λοῦν (Ἀπόδειξη προγενέστερες καὶ μαχη-
τικὲς πορεῖες ὅπου δὲν ἄνοιξε μύτη). Κι

λύπτει τοὺς χαφιέδες τῆς ἀστυνομίας, τὴ
λοῦμπεν παρακρατικὴ ἀλητεία, διάφορους
νέους πού τὸ ῥιξαν κάπως στὸ παιχνίδι,
μέλη ὁργανώσεων τῆς ἐξωκοινοβουλευτι-
κῆς ἀριστερᾶς, ἀναρχικοὺς, ἐργάτες πού

ἀντιστέκονταν στὴν ἀστυνομικὴ θία κ.λπ.
κ.λπ. Ἐξάλλου ἂς μὴν ξεχνᾶμε ὅτι κατὰ τὴν
πάγια κομματικὴ ὁρολογία ὑπάρχουν οἱ
ὕποκειμενικὰ καὶ οἱ ἀντικειμε-
νικὰ προβοκάτορες... Καὶ στὴ δεύτερη
κατηγορία χωράει ὁ ὁποιοσδήποτε.

β) Ἀποσιωπήθηκε σκόπιμα καὶ προκλη-

ὁπεύθυνος γιὰ ἓνα κλασικὸ τροχαῖο
ἀτύχημα... νέου τύπου.

ε) Οἱ εὐθύνες τῆς ἀστυνομίας δὲν μπο-
ροῦν νὰ διαχωριστοῦν ἀπὸ τὶς εὐθύνες τῆς
κυβερνήσεως, ὄχι μόνο γιὰτὶ ὁ ἴδιος ὁ ὑπουρ-
γὸς Δημοσίας Τάξεως κατεύθυνε τὶς ἐπι-
χειρήσεις, ἀλλὰ κυρίως γιὰτὶ εἶναι ἀδιανό-
ητο νὰ θεωρήσουμε τὴν ἀστυνομία σὰν αὐ-
τόνομο μηχανισμό πού δρᾷ γιὰ τὸν ἑαυτοῦ
τοῦ.

στ) Εἶναι ἄλλωστε φανερό ὅτι ἡ κατά-
σταση βραχυπρόθεσμα ἐξυπηρέτησε τὴν
κυβερνητικὴ πολιτικὴ, πού ἐκείνη τὴ στιγμὴ
εἶχε ἐπιστρατεύσει ὅλες τὶς δυνάμεις
γιὰ τὴν ψήφισή τοῦ νομοσχεδίου. Σ' αὐτὸ
βοήθησε ἅμεσα καὶ μέρος τῆς ἀντιπολί-
τευσης, στὴ διασύνθη του νὰ δώσει ἐμπρα-
χτες ἀποδείξεις νομιμοφροσύνης (δηλώ-
σεις Μαύρου τὸ θράδυ τῶν γεγονότων).

2. Ἀχαλίνωτη προβοκατορολογία

ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ, κόμματα καὶ τύπος, ἀντὶ
νὰ ἐπισημάνουν αὐτὲς τὶς ἀπλὲς ἀλήθειες,
θεώρησαν σκόπιμο νὰ ἐπιρρίψουν κατὰ κύ-
ριο λόγο τὴν εὐθύναν σὲ προβοκάτορες,
χουντικούς, ἐξτρεμιστὲς κ.λπ. Σχετικὰ μ'
αὐτὴν τὴν ἐρμηνευτικὴ ροπὴ θὰ πρέπει νὰ
παρατηρήσουμε τὰ ἑξῆς:

α) Στὶς ἀνακοινώσεις τῶν κομμάτων ὁ
ὅρος «προβοκάτορες» εἶναι σὰν τὸ ἰσπα-
νικὸ ξενοδοχεῖο ὅπου ὁ καθένας βρίσκει
ὅ,τι κουβαλάει μαζί του. Ὁ ἴδιος ὅρος κα-

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ

Γυρίσαμε, πάλι, πίσω στους... ασύρματους, κ. 'Αβέρωφ;

όποια κατατάσσονται εις τὸ Στρατεύμα, ἔχουν φοιτήσει εις Στρατιωτικὰς, Κατασκοπευτικὰς καὶ Κομματικὰς Σχολὰς τοῦ Παρατετάσματος, ἔνθα ἐξεπαιδεύθησαν εις θέματα κατασκοπείας, Δολιοφθορῶν, Προπαγάνδας, Ἀνορθόδοξον Πολέμου, ἀναρχικῶν δογμάτων καὶ ἰδεῶν.

2. Παρακαλοῦμεν αἱ Μονάδες ὅπως:

α. Μεριμνήσουν διὰ τὴν, ὡς ἐκ τῆς εἰδικῆς περιπτώσεως τῶν ἀνωτέρω ὁπλιτῶν, ἰδιαιτέραν καὶ προσεκτικὴν μεταχείρισιν, καθοδηγήσιν καὶ διαπίστωσιν τῆς στάσεως των.

β. Ὑποβάλλουν ἡμῖν ἀνὰ τρίμηνον (τὴν 12ην τῶν μηνῶν Ἰαν - Ἀπρ - Ἰουλ - Ὀκτ) ἀριθμητικούς πίνακας τῶν ὑπηρετούντων ὁπλιτῶν τῶν ἐν λόγῳ Κατηγοριῶν.

Ταξίαρχος Δημ. Παναγόπουλος
Διοικητῆς»

ΔΕΝ πρόκειται, βέβαια, νὰ ρωτήσουμε τί λέει γι' αὐτὸ ὁ κ. 'Αβέρωφ... Θὰ εἶχε, ἴσως, ἐνδιαφέρον ἡ γνώμη τοῦ πρωθυπουργοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὑπουργοῦ Ἑσωτερικῶν, ποὺ τὸν ἀφορᾷ ἄμεσα καὶ ποὺ θεωρεῖται ἀπὸ τὸ κόμμα του σὰν «προοδευτικός»...

Τι νὰ λένε ἄραγε;

ΤΟ ἔγγραφο ποὺ σήμερα δημοσιεύουμε ἔχει πολλαπλὴ σημασία: δὲν εἶναι μόνον ἓνα ἀκόμα κτυπητὸ παράδειγμα τῆς ἀντικομμουνιστικῆς ὑστερίας ποὺ ἔχει καταλάβει κάποιους «ἐγκέφαλους» στὸ στράτευμα. Εἶναι κάτι παραπάνω:

● Μιὰ ἀκόμα προσπάθεια τορπιλισμοῦ ἐνὸς ὀρθοῦ μέτρου, ποὺ ὅπως φαίνεται ἡ κυβέρνηση πῆρε ἀρχικὰ (κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῶν πρώτων μετὰ τὴν «ἀλλαγὴ τοῦ Ἰουλίου» ἐντυπώσεων) ἀλλὰ δὲν σκοπεῖ νὰ νὰ ὑλοποιήσει οὐσιαστικά: τοῦ ἐπαναπατριζοῦ τῶν πολιτικῶν προσφύγων.

ΓΙΑΤΙ, οὔτε λίγο οὔτε πολὺ, τὸ ἔγγραφο αὐτὸ τῆς Στρατιωτικῆς Διοικήσεως Ἀθηνῶν, μᾶς πληροφορεῖ γιὰ διείσδυση στὸ στράτευμα ἐκπαιδευμένων «εἰς τὸ Παρατέτασμα» κατασκόπων καὶ δολιοφθορέων, ποὺ εἶναι «τέκνα Κ/Σ (δηλαδή: κομμουνιστοσυμμοριτῶν!) καὶ φυγάδων»!

● Καὶ προτείνει «ἰδιαιτέραν καὶ προσεκτικὴν μεταχείρισιν καθοδηγήσιν καὶ διαπίστωσιν τῆς στάσεώς των»!

ΤΟ ἔγγραφο, εἶναι τῆς ΣΔΑ, ἔχει ἀριθμὸ Φ. 121/3/65310/7 - Ὀκτ. - 75, θέμα: «Φρονήματα Ὀπλιτῶν (Κ/Σ - Φυγάδες)», καὶ ἀναφέρει:

«1. Γνωρίζεται ὅτι βάσει ἱφίσταμένων πληροφοριῶν ἀριθμὸς τέκνων Κ/Σ καὶ φυγάδων, τὰ

αὐτὰ ἐπίσης δὲν ἔδρασαν ὁργανωμένα, ἐνῶ ἓνα μέρος τῆς ἐξωκοινοβουλευτικῆς Ἀριστερᾶς πῆρε, τοῦτ' ἐπὶ τῇ φορᾷ, καταδικαστικὴ στάση ἀπέναντι στὰ γεγονότα.

γ) Ἀρκετὲς χιλιάδες ἄτομα στὰ σπίτια ἢ στοὺς δρόμους ποὺ μετὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο συμπαραστάθηκαν στοὺς διαδηλωτές. Ὁ ρόλος τους ὑπῆρξε πολὺ σημαντικὸς καὶ δίνει κατὰ κάποιο τρόπο τὴν ἐντύπωση τῆς λαϊκῆς ἀγανάκτησης ὅχι μόνον ἀπέναντι στὴν ἀστυνομικὴ τρομοκρατία ἀλλὰ καὶ στὴν πραχτικὴ τῆς κυβερνήσεως.

Σ' ΑΥΤΗ τὴν οἰκότητα καὶ εὐρύτητα τῆς λαϊκῆς ἀγανάκτησης θρίσκεται κατὰ τὴν γνώμη μας κάποια διαφορὰ τῶν γεγονότων τῆς Τρίτης ἀπὸ τὰ γεγονότα τοῦ περασμένου Ἰουλίου, διαφορὰ ποὺ πνίγηκε κάτω ἀπὸ τὴν ὁμοιότητα τῆς ἐξωτερικῆς εἰκόνας. Τοῦτ' ἐπὶ τῇ φορᾷ ὅμως ὑπάρχει μιὰ δόκλιση κλιμάκωση τῆς ἐπίθεσης τοῦ κράτους τῆς Δεξιᾶς, ποὺ ὀριστικοποιεῖ τὸ βίαιο χαρακτῆρα τῆς - στὸν Πίτσο τὸν περασμένο Γενάρη, περνᾷ ἀπὸ τὴν κατάστασις πολιορκίας καὶ τρομοκρατίας στὸ Μαντούδι, τίς δηλώσεις τοῦ ΣΕΒ περὶ σοσιαλμανίας καὶ φτάνει στὴν ἐπιμονὴ τῆς κυβερνήσεως νὰ περάσει τὸ ἀντεργατικὸ νομοσχέδιο πάσης θυσίας.

ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΑ τῆς Ἀριστερᾶς ἀντιδρῶν χλιαρὰ στὴν κατάστασις. Ἡ λαϊκὴ διαθεσιμότητα παγιδεύεται σὲ ὑπαναχωρήσεις (Πρωτομαγιά), σὲ αἰφνιδισμοὺς (ἀναγγελία τῆς γενικῆς ἀπεργίας τὴν τελευταία στιγμὴ) καὶ σὲ ὑποτονικὲς ἐκδηλώσεις ὅπως ἐκείνες τῆς παραμονῆς στὸ θέατρο «Διάνα», ὅπου τὰ μεγάφωνα δὲν ἀκούγονται παρὰ σὲ ἀπόστασις 20 μέτρων καὶ ὁ κόσμος διαλύεται μὲ μιὰ καρδιά ἐνῶ τὸ νομοσχέδιο ψηφίζεται «κατ' ἀρχήν». Τὴν ἄλλη μέρα οἱ ἀπεργιακὲς κινητοποιήσεις δὲ φαίνεται νὰ κλιμακώνονται ἀνάλογα. Σὲ μιὰ μεγάλῃ μερίδᾳ τοῦ κόσμου κυριαρχεῖ πλέον ἡ αἴσθησις ὅτι τὸ παιχνίδι χάνεται. Τὸ κλίμα τῆς οἰκότητος ποὺ ἔχει δημιουργηθεῖ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἐκτονωθεῖ σ' ἓνα ἀνοργάνωτο ἀλλ' ἀγωνιστικὸ ξέσπασμα ὅταν δίνεται τὸ ἐναύσμα τῆς ἀστυνομίας.

ΣΤΗ φάσις ποὺ θρίσκεται τὸ κίνημα, μὲ τὴν δοσμένη ἀνεπάρκεια τῶν κομμάτων τῆς Ἀριστερᾶς νὰ τὸ καθοδηγήσουν ἀποτελεσματικὰ σὲ ταχτικὲς νίκες, τέτοια γεγονότα σὰν τῆς Τρίτης πιθαίνουν νὰ ἐπαναληφθοῦν. Ἀσχετὰ ἂν στὴ συγκεκριμένη περίπτωσις ἐξυπνέται θραχυπρόθεσμα τὴν κυβερνητικὴν πολιτικὴν ἢ πιστώνουν μακροπρόθεσμα τὴν λαϊκὴν ἀδυστοχίαν καὶ αὐτοπεποίθησις, ἀποτελοῦν μιὰ συγκεκριμένη κατάστασις ποὺ ἡ διαστρέβλωσις τῆς γιὰ λόγους κομματικῆς σκοπιμότητος μόνον τῇ Δεξιᾷ θὰ ὠφελήσει. Ἄν τέτοια ἀνοργάνωτα ξέσπασμα δὲν ἔχουν ποτὲ σαφὴ πολιτικὸ στόχο καὶ ἂρα δὲν εἶναι κάτι ποὺ ἐξ ὀρισμοῦ φέρνει θετικὰ ἀποτελέσματα, τοῦλάχιστον ἂς βγάλει ἡ Ἀριστερὰ τ' ἀπαραίτητα συμπεράσματα: Ὅτι ἡ δοσμένη διάθεσις γιὰ ἀγῶνα δὲν παγιδεύεται μὲ ἀφορισμούς ἀλλ' ἀποτελεῖ ἐξοχο δυναμικὸ γιὰ νὰ δι-οχετευτεῖ σὲ κινητοποιήσεις ποὺ μόνον ἀνάλογα μὲ τὸ βαθμὸ ἀποτελεσματικότη-τὸς τους καταξιώνονται στὴ λαϊκὴ συνείδησι. Καὶ τὴν συσπειρώνουν...

Η «ΟΜΑΔΑ ΤΩΝ 4»

ΣΤΟ τεῦχος 41 (20 τοῦ Μάρτη) δημοσιεύσαμε τὸ πρὸ κάτω ἐρώτημα γιὰ τὸν κ. 'Αβέρωφ:

Οἱ τραπεζικοὶ λογαριασμοὶ εἶναι — ὡς γνωστὸν — ἀπόρητοι. Γιὰ μᾶς. Ὅχι βέβαια καὶ γιὰ ἓναν Ὑπουργὸ Ἑθνικῆς Ἀμύνης... Τὸν ρωτᾶμε, λοιπόν: τί σχέση μπορεῖ νὰ ἔχει μὲ «σταγονίδια» ὁ λογαριασμός 545.003 τῆς Ἑθνικῆς Τράπεζας Ἑλλάδος (ὑποκατάστημα Θεοφάνειας, Ἐρμού 34); Καὶ περιμένουμε...

ΑΠΑΝΤΗΣΗ δὲν λάβαμε ἀκόμα — κι οὔτε πρόκειται ἀπ' ὅ,τι φαίνεται. Στὸ ἐπόμενο, λοιπόν, τεῦχος θὰ... ἀπαντήσουμε μόνονι μας. Ἐκτός ἂν...

1. Ἀναφερόμεστε κυρίως στὰ ὄρθρα τοῦ Γ. Βότση («Ἐλευθεροτυπία» 29/5) καὶ τοῦ Μ. Πλωρίτη («Βῆμα» 30/5), καθὼς ἐπίσης καὶ στὰ γεσορτὰς τῶν ἐδομοαδιαίων ἐφημερίδων «Σοσιαλιστικὴ Πορεία» καὶ «Λαϊκὸς Δρόμος». Ἀξίζει ἐπίσης νὰ ἐπισημανθοῦν καὶ ὀρισμένα σχόλια τῆς «Καθημερινῆς» γιὰ τὴν ἀστική, τοιγάζιστον, ὀρθοφροσύνην τους.
2. Ὅπως ἀναφέρει ὁ Γ. Βότσης, ποὺ ὑπῆρξε ἀντιπρὸς μὲν τὴν καὶ τὴν ἀνέχευα τραυματίας.
3. Βλ. τὸ ἄρθρον τοῦ Γ. Βότση.

Ο ΝΕΟΣ ΝΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΤΥΠΟΥ

ή

πώς βλέπει την ελευθεροτυπία ή κυβέρνηση

«Ο Τύπος είναι ελεύθερος...»

του
Γιώργη Μασσαβέτα

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ περί Τύπου θα φθάσει τελικά στη Βουλή μέχρι τό, λόγω καλοκαιριού, κλείσιμό της, παρά τις προσπάθειες (;) του Υπουργείου Προεδρίας Κυβερνήσεως. 'Η συζήτηση μετατίθεται, έτσι, για τη νέα περίοδο. 'Ήδη, όμως, έχει κυκλοφορήσει κάποιο σχέδιο. Πάνω σ' αυτό ο δημοσιογράφος ΓΙΩΡΓΗΣ ΜΑΣΣΑΒΕΤΑΣ γράφει:

‘Η κυβερνητική... διάθεση για την ΕΣΗΕΑ και μέσα απ’ αυτή για τὸ Συνδικάτο Τύπου είναι ολοφάνερη ἀπὸ τὸ πρῶτο κι ὅλας ἀρθρο τοῦ Σχεδίου Νόμου περί Τύπου πού ἔχει καταρτίσει τὸ ὑπουργεῖο Προεδρίας. Τὸ ἀρθρο αὐτὸ καθιερώνει δύο ὑποπτες «ελευθερίες»:

● Τὴν ἐλευθερία τῶν μεγιστάνων τοῦ τύπου νὰ ἀγνοοῦν τὴ συνδικαλιστικὴ ὀργάνωση τῶν δημοσιογράφων στὴν πρόσληψη συντακτῶν.

● Τὴν ἐλευθερία δημιουργίας ἀπεριόριστου ἀριθμοῦ σωματείων δημοσιογράφων.

Στὸ ἴδιο ἀρθρο, γίνεται ἀπαρίθμηση

τῶν δικαιωμάτων τοῦ Τύπου μὲ τὴ δαμόκλεια ἀποστροφή «ἢ καταχρηστικὴ ἄσκησης τῶν ἀνωτέρω δικαιωμάτων δὲν ἐπιτρέπεται».

Αὐτὴ τὴν καταχρηστικὴ ἄσκηση τῶν δικαιωμάτων θὰ τὴ διαπιστώνει, ὅπως

«'Η ἐλευθερία τοῦ Τύπου, ὅπως τὴν ἀντιλαμβανόμαστε – δηλ. τὸ δικαίωμα κάθε ἀτόμου γιὰ πληροφόρηση καὶ τὸ καθήκον τῶν δημοσιογράφων νὰ συλλέγουν αὐτὲς τίς πληροφορίες, νὰ ἐπιλέγουν καὶ νὰ δημοσιεύουν ὅ,τιδήποτε εἶναι ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ κοινὸ – ἔχει καταστεί ἀνίπαρκτη σὲ περισσότερη ἀπὸ τὴ μισὴ ἀνθρωπότητα. Σὲ περισσότερο ἀπὸ τὸν μισὸ κόσμο μόνον οἱ κρατικὲς ὑπηρεσίες ἢ κοινωνικὲς ὁμάδες πού τίς ὑποστηρίζουν ἀποφασίζουν γιὰ τὸ εἶδος καὶ τὴν ποσότητα τῶν πληροφοριῶν, παραμερίζοντας κάθε τι πού ἀντιτίθεται στὸ καθεστῶς πού θρῖσκεται στὴν ἐξουσία. (...) Γιὰ μᾶς, ἡ ἐλευθερία τοῦ Τύπου εἶναι δικαίωμα τοῦ ἀνθρώπου πού ἀνήκει σὲ κάθε ἄτομο καὶ ξεφεύγει ἀπὸ ὁποιοδήποτε κρατικὸ ἐλεγχον». ('Απὸ τὴν ὁμιλία τοῦ προέδρου τῆς Διεθνoῦς Ὁμοσπονδίας Δημοσιογράφων κ. Χ.Α. Κροῦς στὸ 13ο συνέδριο, τοῦ περασμένου Μάη).

καὶ στὸν παπαδοπουλικὸ νόμο περί Τύπου, ἓνα Συμβούλιο Τύπου, πού θὰ ἐκδίδει καταδικαστικὲς ἀποφάσεις γιὰ ἐφημερίδες καὶ περιοδικά, ἀλλὰ ἰδιαίτερα γιὰ δημοσιογράφους. 'Ιδιαίτερα ἐνδιαφέρουσα παρουσιάζεται ἡ σύνθεση αὐτοῦ τοῦ Συμβουλίου Τύπου: ἀπὸ τὰ εἰκοσιτέσσερα μέλη του τὰ 16 θὰ εἶναι ἐκπρόσωποι τῆς κυβέρνησης καὶ τῶν μεγαλοεκδοτῶν, ἐνῶ μόνο ὀκτὼ θὰ ἐκπροσωποῦν τοὺς δημοσιογράφους.

‘Αλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ὀκτὼ μέλη μπορεῖ – σύμφωνα μὲ τόν... προβλεπτικὸ νόμο – νὰ εἶναι τυφλὰ ὄργανα τῶν ἐκδοτῶν, γιὰ τὴ παρέχεται σ' αὐτοὺς ἡ δυνατότητα νὰ δημιουργοῦν δικές τους (ἐλεγχόμενες) 'Ενώσεις, ὅπου θὰ μποροῦν νὰ ἐξουσιάζουν τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν ἐκπροσώπων-συντακτῶν στὸ Συμβούλιο Τύπου. Ἄφ'οῦ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκπροσώπων κάθε σωματείου θὰ καθορίζεται ὄχι μόνο ἀνάλογα μὲ τὴ δύναμη τῶν μελῶν του ἀλλὰ καὶ μὲ δόση τίς... κυκλοφορίες τῶν ἐφημερίδων πού ἐκπροσωποῦν οἱ συντάκτες πού μετέχουν στὸ κάθε σωματεῖο!...

● Μὲ τὸν τρόπο αὐτό, ἓνας μεγαλοεκδότης δύο ἐφημερίδων θὰ μπορεῖ νὰ κατασκευάσει δικὸ του σωματεῖο στὸ

όποιο τὰ πενήντα μέλη του θὰ ἔχουν μεγαλύτερη ἀντιπροσωπευτικότητα ἀπὸ τοὺς διακόσιους συντάκτες ἄλλου σωματείου ποὺ προέρχονται ἀπὸ «μικρὲς» ἐφημερίδες.

Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ συμμετοχὴ στὸ Συμβούλιο καὶ εκπροσώπων τῆς κοινῆς γνώμης. Ἀς μὴ νομισθεῖ ὅτι πρόκειται γιὰ εκπρόσωπους ποὺ θὰ ἐκλέγονται ἀπὸ κάποιες ἀντιπροσωπευτικὲς ὁργανώσεις - π.χ. ΓΣΕΕ ἢ ΠΑΣΕ-ΓΕΣ. Ὄχι. Θὰ διορίζονται ἀπὸ τὴν κυβέρνηση μὲ κριτήρια ποὺ θυμίζουν τὶς περὶ προσώπων «ἐγνωσμένου κύρους» διατυπώσεις τῶν παπαδοπουλικῶν «Συνταγμάτων» καὶ «νόμων».

Τὸ πλήρες κείμενο τῶν σχετικῶν διατάξεων τοῦ Ν.Σ. ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΟΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Ἄρθρον 52

Σύστασις

Πρὸς προστασίαν τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου, καλλιέργειαν τοῦ δημοσιογραφικοῦ ἥθους καὶ βελτίωσιν τοῦ ἡμερησίου καὶ περιοδικοῦ τύπου συνιστάται Συμβούλιον Τύπου.

Ἄρθρον 53

Καθήκοντα

1. Εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ Συμβουλίου Τύπου ὑπάγονται ἰδίως:

α) ἡ ἐξασφάλισις σεβασμοῦ τῶν διὰ τοῦ ἁρθρου 1 προστατευομένων ἐλευθεριῶν·

β) ὁ ἐλεγχος τηρήσεως τῶν περιορισμῶν καὶ προνομίῶν τοῦ τύπου ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ ἁρθρου 2·

γ) ὁ ἐλεγχος συμμορφώσεως εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ἁρθρου 7·

δ) ὁ ἐλεγχος τηρήσεως τῆς κατὰ τὸ ἁρθρον 9 ὑποχρεώσεως ἐπιμελείας·

ε) ὁ ἐλεγχος χωρισμοῦ τῆς δημοσιογραφικῆς ἀπὸ τῆς διαφημιστικῆς ὕλης κατὰ τὸ ἁρθρον 11·

στ) ὁ ἐλεγχος τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἡμερησίου καὶ περιοδικοῦ τύπου ἐναντι τρίτων καθὼς καὶ τοῦ τρόπου μεταχειρίσεως τοῦ τύπου ἐκ μέρους δημοσίων ἀρχῶν ἢ ἰδιωτῶν·

ζ) ἡ μελέτη τῆς διαθρονητικῆς ἐξελέξεως τοῦ ἡμερησίου καὶ περιοδικοῦ Τύπου καὶ τῶν σχετικῶν ἐπαγγελμάτων καὶ ἐπιχειρήσεων.

2. Πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν κατὰ τὴν παρ. 1 καθηκόντων τοῦ τοῦ Συμβουλίου Τύπου ἐνεργεῖ κατὰ τὴν κρίσιν του. Ἐπίσης:

α) ἐξετάζει προσφυγὰς ἀφωρώσας τὴν συμπεριφορὰν τοῦ τύπου ἐναντι τρίτων ἢ ἐντὺ

ΟΤΑΝ γράφονται οἱ γραμμὲς αὐτές, ἡ κρίσις στὴν Ἑνωσὴ Συντακτῶν Η.Ε.Α. θρῖσκειται «ἐν ἐξελέξει». Τὰ γεγονότα ἐξελέχθησαν πιὸ γρήγορα ἀπ' ὅ,τι περίμενε κανένας - οἱ παράγοντες ποὺ ἔπαιξαν ρόλο σ' αὐτὸ εἶναι πολλοὶ καὶ ποικίλοι: προσωπικὰ μίσση, πολιτικὰ πάθη, «διοικητικὰ» λάθη, καὶ ἡ ΕΣΗΕΑ πηγαίνει γιὰ ἀρχαιρεσίες... «ἀτιμασμένη καὶ ἐγκαταλελειμμένη».

Τὸ θέμα δὲν εἶναι μόνον δημοσιογραφικόν, εἶναι γενικότερον: πέρα (καὶ πάνω) ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα ἡ κυβέρνηση, στὴν εὐρύτερη ἀντισταθμὴ ἐκστρατεία τῆς, θέλει νὰ ἐλέγχει, ἔξω ἀπὸ τὰ κρατικά μέσα ἐνημέρωσης, καὶ τὸν Τύπο - ὅσο γίνεται.

Οἱ δημοσιογράφοι, ἔχασαν τὴ μοναδικὴ εὐκαιρία ποὺ τοὺς πρόσφερε ἡ «ἀλλαγὴ τοῦ Ἰουλίου», γιὰ οὐσιαστικὲς ἀλλαγὲς στὴ σχέση τους μὲ τοὺς ἐκδότες, γιὰ κάθαρση καὶ ἐκδημοκρατισμό. Τώρα, μέσα ἀπὸ τὴν κρίσις ποὺ ξέσπασε, μὰ πολὺ μικρὴ «εὐκαιρία» παρουσιάζεται. Θὰ τὴν ἐκμεταλλευντοῦν; Ἡ ἐνότητα τῶν πλατιῶν προοδευτικῶν-δημοκρατικῶν δυνάμεων, μοναδικὴ ἐγγύησις γιὰ κάτι τέτοιο, δὲν ὑπάρχει. Θὰ ἐπιτευχθεῖ μέχρι τὴν ἡμέρα τῶν ἐκλογῶν;

πὺν ἐναντι ἀλλήλων καθὼς καὶ τὸν τρόπον μεταχειρίσεως τοῦ τύπου ἐκ μέρους δημοσίων ἀρχῶν ἢ ἰδιωτῶν·

β) διατάσσει τὴν δημοσίευσιν τῆς ἀποφάσεως ἐπὶ τοῦ διεξαχθέντος ἐλέγχου εἰς τὴν καθ' ἥς ἡ ἀπόφασις ἐφημερίδα ἢ περιοδικόν·

Ἄρθρον 54

Συγκρότησις

1. Τὸ Συμβούλιον Τύπου συγκροτεῖται ἐκ τοῦ προέδρου αὐτοῦ, δέκα ὁκτὼ μελῶν ἐκπροσωποῦντων τὸν Τύπον καὶ πέντε μελῶν ἐκπροσωποῦντων τὴν κοινὴν γνώμην.

2. Τὰ τὴν κοινὴν γνώμην ἐκπροσωποῦντα μέλη ἀσκοῦν ἐναλλάξ ἐπὶ ἑτος καθήκοντα ἀντιπροέδρου τοῦ Συμβουλίου Τύπου. Ἡ σειρὰ αὐτῶν ὁρίζεται διὰ κλήρου.

Ἄρθρον 55

Ὁ πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Τύπου

1. Ὡς πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Τύπου

ὁρίζεται προσωπικότης ἐξαιρετικοῦ κύρους καὶ ἀκεραιότητος, ἡ ὁποία δὲν ἀσχολεῖται κατὰ κύριον ἐπάγγελμα μὲ τὸν Τύπον, τὸ ραδιοφῶνον ἢ τὴν τηλεόρασιν.

2. Ὁ πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Τύπου διορίζεται διὰ προεδρικοῦ διατάγματος προκαλουμένου ὑπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ, τῇ συναινέσει τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀξιωματικῆς ἀντιπολιτεύσεως καὶ κατόπιν συνεννοήσεως μὲ τοὺς ἀρχηγούς τῶν λοιπῶν κοινοβουλευτικῶν κομμάτων. Ἐὰν δὲν καταστῇ δυνατὴ συμφωνία μεταξὺ τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀξιωματικῆς ἀντιπολιτεύσεως γίνεται ἐπιλογή διὰ κληρώσεως μεταξὺ τῶν προτεινομένων ὑπὸ τούτων προσώπων.(...)

γ) ἐφιστὰ δημοσίᾳ τὴν πρὸς αὐτὴν τῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς κοινῆς γνώμης ἐπὶ γεγονότων ἢ ἐξελέξεων δυνάμενων νὰ ὀδηγήσουν εἰς τὸν περιορισμὸν τῆς ἐλευθέρως ροῆς πληροφοριῶν, τὸν σχηματισμὸν κλειστῶν ἐπαγγελμάτων ἀφορῶντων τὸν Τύπον, τὴν συγκέντρωσιν ἢ μονοπώλησιν τῶν ἐπιχειρήσεων τύπου ἢ ἐν γένει τὸν περιορισμὸν τῆς ἐλευθερίας, ἀνεξαρτησίας καὶ πλατυλότητος τοῦ τύπου·

δ) ἀπευθύνεται εἰς τὰς ἐλληνικὰς ἀρχάς, τὰ ὅργανα τοῦ Ὁργανισμοῦ Ἑνωμένων Ἑθνῶν καὶ τὰς διεθνεῖς ὁργανώσεις τύπου.

3. Τὸ Συμβούλιον Τύπου δύναται νὰ ἀπαιτῇ μετάδοσιν περιλήψεως τῶν ἀποφάσεων του διὰ τοῦ ραδιοφῶνου καὶ τῆς τηλεοράσεως.

Ἄρθρον 56

Μέλη ἐκπροσωποῦντα τὸν Τύπον

1. Εἰς τὰ τὸν Τύπον ἐκπροσωποῦντα μέλη περιλαμβάνονται ἐξ ἰδιοκτητῆς ἢ συνιδιοκτητῆς ἡμερησίων ἐφημερίδων, δύο ἰδιοκτητῆς ἢ συνιδιοκτητῆς μὴ ἡμερησίων ἐφημερίδων ἢ περιοδικῶν, δύο ἐκδόται ἢ διευθυνταὶ συντάξεως ἢ ἀρχισυντάκται ἡμερησίων ἐφημερίδων, οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι συγχρόνως ἰδιοκτητῆς ἢ συνιδιοκτητῆς, ἐξ συντάκται ἡμερησίων ἐφημερίδων καὶ δύο συντάκται μὴ ἡμερησίων ἐφημερίδων ἢ περιοδικῶν.

2. Τὰ τὸν Τύπον ἐκπροσωποῦντα μέλη τοῦ Συμβουλίου Τύπου ὡς καὶ ἰσάριθμοι ἀναπληρωταὶ αὐτῶν ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν ἐπαγγελματικῶν αὐτῶν ὁργανώσεων καὶ διορίζονται διὰ προεδρικοῦ διατάγματος προκαλουμένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ Προεδρίας Κυβερνήσεως. Ὅπου ὑπάρχουν περισσότεροι τῆς μιάς ὁργανώσεις, ἡ ἐκλογή γίνεται ὑπὸ ὧν τῶν ἀρμοδίων ὁργανώσεων, αἱ δὲ ψήφοι αὐτῶν καθορίζονται ἀναλόγως πρὸς τὴν συνολικὴν κυκλικότητα τῶν εἰς αὐτὰς ἐκπροσωποιομένων ἐφημερίδων ἢ περιοδικῶν ἢ πρὸς τὸν συνολικὸν ἀριθμὸν τῶν μελῶν αὐτῶν.(...)

Ἄρθρον 57

Μέλη ἐκπροσωποῦντα τὴν κοινὴν γνώμην

1. Ὡς μέλη ἐκπροσωποῦντα τὴν κοινὴν

Μιὰ ἱστορία σὲ τρεῖς φάσεις: ἡ ἀστυνομία ἐπιτίθεται. Μιὰ γυναίκα λήπτει. Ἡ ἀστυνομία φεύγει, ἡ γυναίκα μένει. Ἐνας δημοσιογράφος (Γ. Βότσης) απεύδει διπλὰ στὴν καταματωμένη γυναίκα. Ἀμέσως μετὰ, ἀστυνομικοὶ θὰ τοῦ ἀνοίξουν τὸ κεφάλι... Στὸ χέρι, τοῦ μένει ἡ δημοσιογραφικὴ ταυτότητα: «τὰ ἀστυνομικὰ ὅργανα ἐντέλλονται ὡς ἐπιτρέπουν εἰς τὸν κάτοχον τοῦ παρόντος τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν εἰς τὰς δημοσίας συγκεντρώσεις καὶ τελετὰς καὶ τοῦ παρέχουν πᾶσαν νόμιμον διεκώλυνσιν» - ἔτσι γράφει!...

γνώμην δρίζονται προσωπικότητες γενικώς άνεγνωρισμένου κύρους και άκεραιότητας αί όποίται, χωρίς ν' ασχολούνται κατά κύριον επάγγελμα με τόν τύπον, τό ραδιόφωνον ή τήν τηλεόρασιν, έχουν γνώσιν των προβλημάτων τού τύπου.

2. Τά τήν κοινήν γνώμην εκπροσωπούντα μέλη τού Συμβουλίου Τύπου ως και ισάριθμοι άναπληρωταί αυτών διορίζονται διά προεδρικού διατάγματος προκαλουμένου υπό τού Υπουργού Προεδρίας Κυβερνήσεως, τή συναινέσει τού προέδρου τού Συμβουλίου Τύπου (...)

ΚΑΤΑΡΓΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Ακόμη τό νομοσχέδιο:

● Καταργεί ουσιαστικά με τό άρθρο 7, παρ. 3, τή δυνατότητα των δημοσιογράφων νά κάνουν ρεπορτάζ στα ύπουργεία, τά δικαστήρια και τούς δημόσιους όργανισμούς, άφού επιτρέπει στους υπεύθυνους αυτών των φορέων τήν άρνηση παροχής στοιχείων και πληροφοριών με προϋποθέσεις τόσο πλατιές πού τελικά καλύπτουν κάθε άρνησή τους.

● Περιορίζει τό δικαίωμα παρακολούθησης των συνεδριάσεων τής Βουλής και των δικαστηρίων με μία διάταξη τού ίδιου άρθρου πού θέτει όρια στό μέχρι σήμερα άναμφισβήτητο δικαίωμα των δημοσιογράφων νά παρακολουθούν τις συνεδριάσεις αυτών των σωμάτων. Με τό ίδιο άρθρο φαλκιδεύεται τό δικαίωμα τού επαγγελματικού άπόρρητου πού υποτίθεται ότι καθιερώνει τό νομοσχέδιο, άφού τίθεται υπό τήν αίρεση τής κρίσεως τού δικαστηρίου.

● Καθιερώνει, με τό άρθρο 9 «περί υποχρεώσεως επιμελείας» τήν υποχρέωση τής αυτολογκρισίας, πού (πάλι!) θυμίζει παπαδοπουλική εποχή.

ΠΛΑΓΙΑ ΜΕΣΑ

Πέρα από αυτά:

● Με τό άρθρο 10 προωθείται ή δυνατότητα τής κρατικής έξουσίας νά παρεμποδίσει με πλάγια μέσα τήν έκδοση έφημερίδας ή περιοδικού από ένοχλητικούς φορείς, χωρίς τήν ύπαρξη άπαγορευτικής άπόφασης. Συγκεκριμένα, καθιερώνεται ή υποχρέωση προαναγγελίας τής έκδοσης έντύπου, πού δίνει τή δυνατότητα μελλοδεύσεων - άσκηση πιέσεων πάνω σέ προμηθευτές χαρτιού ή τυπογραφικές επιχειρήσεις - για τήν άφανή άπαγόρευση έκδοσης τού έντύπου, όπως π.χ. επιχειρήθηκε πέρσι στην περίπτωση τής «Αδέσμευτης Γνώμης» (όργανου των άπεργών δημοσιογράφων) νά γίνει.

● Με τό άρθρο 17 επιβάλλεται πλήρης φίμωση στόν Τύπο γύρω από ύποθέσεις πού έχουν παραπεμφθεί στη δικαιοσύνη: καθιερώνεται τό αυθαίρετο δικαίωμα άπαγόρευσης άναγραφής πληροφοριών για κάθε ύπόθεση πού δρίσκεται στό στάδιο τής προανάκρισης και με τό άρθρο 18 άπαγορεύεται ή δημοσίευση όποιασδήποτε πληροφορίας για ύπόθεση πού δικάζεται ή δικάστηκε από δικαστήριο ή στρατοδικείο «κεκλεισμένων των θυρών». Με τόν τρόπο αυτό μπορεί νά διευκολυνθεί ή έξόντωση πολιτικών αντιπάλων χωρίς ή κοινή γνώμη νά... πάρει είδηση.

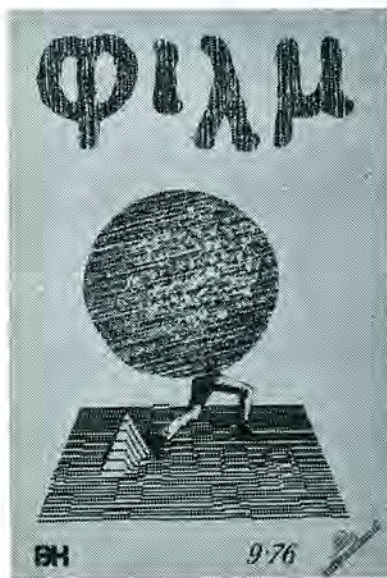
ΣΤΗΝ τελευταία πρό των γεγονότων (παραιτήσεις κ.λπ.) συνέλευση, οι δημοσιογράφοι αποφάσισαν μεταξύ άλλων:

● «Νά μη δεχθούν νόμο περί Τύπου ή περί δημοσιογραφικού επαγγέλματος πού θά έχουν συνταχθεί έρήμην των λειτουργών τού Τύπου» και «έξέλεξαν δεκαμελή επιτροπή για τήν επικούρηση τού Δ. Συμβουλίου στόν χειρισμό τού θέματος και κινητοποίηση τού κλάδου σέ αγωνιστικές εκδηλώσεις».

● Νά «διαδηλώσουν προς τόν ελληνικό λαό τήν άπόφαση (τής ΕΣΗΕΑ) νά μη δεχθεί καμία περιοριστική τής έλευθερίας τού Τύπου διάταξη, κρίνοντας ότι οι δευτεμύσεις πού περιέχονται στό Σύνταγμα, στην ποινική και αστική νομοθεσία είναι ήδη περιοριστικές τής έλευθερίας αυτής».

Ένα από τά καταπληκτικότερα άρθρα τού Σ.Ν. είναι τό 30, πού άπαγορεύει τή δημοσίευση πληροφοριών πού προέρχονται από πρόσωπα τά όποία άσκουν ή άσκησαν δημόσιο λειτουργημα σέ κυβερνητική θέση, δημόσια ύπηρεσία ή δημόσιο όργανισμό. Έτσι, θά άπαγορεύονταν π.χ. ή δημοσίευση πληροφοριών για τις σκανδαλώδεις έπεμδόσεις στόν ΟΤΕ πού προέρχονται από τόν «παραιτηθέν»

● Αφιερωμένο στις ΠΡΩΤΟ ΠΟΡΙΕΣ. Κείμενα των: THEODOR ADORNO, THIERRY KUNTZEL, HANS RICHTER, SIGFRIED KRACAUER, Μ. ΜΩΡΑΪΤΗ, Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ.

● Ακόμα ένα κείμενο τού TJITTE DE VRIES για τό Φεστιβάλ τού ROTTERDAM, τή μελέτη τού RENE GARDIES για τό έργο τού GLAUBER ROCHA και τό περίφημο κείμενο τού PAOLO BERTETTO - «Κριτική τής κινηματογραφικής ούτοπίας τής δεκαετίας '60-'70».

● Σελίδες 160 - Δρχ. 50.

τα» διοικητή τού όργανισμου κ. Πετροπούλεα, άν ό νόμος ίσχυε!

Τό ίδιο άρθρο άπαγορεύει ακόμη και στους ύπουργούς νά διοχετεύουν μέσω τού Τύπου τις διαφωνίες τους πάνω σέ κάποια κυβερνητική άπόφαση, εάν κρίνεται - από ποιόν άλήθεια! - ότι με τή δημοσίευση τέτοιων πληροφοριών ή έγγραφων «μειώνεται ή μεταξύ των ύπουργών έμπιστοσύνη»!

Τέλος:

● Με τά άρθρα 31-38 καθορίζονται εύρύτατα περιθώρια κατάσχεσης έφημερίδων και περιοδικών πού περιέχουν δημοσιεύματα πού κρίνεται από τήν κυβέρνηση ότι θίγουν τά «έννομα αγαθά», δηλαδή γνωστή θρησκεία, τόν πρόεδρο τής Δημοκρατίας, τό πολίτευμα, τήν ασφάλεια τής χώρας κ.λπ. Καθιερώνεται, μάλιστα, και τό δικαίωμα νά αναστέλλεται ή άπαγορεύεται πλήρως ή κυκλοφορία έφημερίδων και περιοδικών μετά από τρεις καταδικές μέσα σέ μία πενταετία, κάτι πού ποτέ δέν είχε γίνει μέχρι σήμερα - πέρα από τό αυθαίρετο κλείσιμο τής «Βραδυνής» από τόν Ιωαννίνδη.

● Για τήν ένίσχυση τού κυβερνητικού Τύπου καθιερώνεται τό δικαίωμα τής κυβέρνησης νά ένισχύει κατά τήν κρίση τής έφημερίδες και περιοδικά αποκλείοντας από τήν ένίσχυση αυτή τά φύλλα χαμηλής κυκλοφορίας, ένώ νομιμοποιεί τήν αυθαίρετη διοχέτευση των κρατικών διαφημίσεων σέ όρισμένες μόνο έφημερίδες πού θά κρίνονται από τήν κυβέρνηση «καθ' ύλην, κατά τρόπον διαδόσεως και κατά κύκλον άναγνωστών» κατάλληλες.

● Τό άρθρο 81 καθιερώνει συνοπτική διαδικασία για τήν έκδίκαση των άδικημάτων Τύπου.

● Τό άρθρο 90 καταργεί τήν ατέλεια χάρτου των έφημερίδων, γεγονός πού θά οδηγήσει:

1. Στόν υπερδιπλασιασμό τής τιμής των έφημερίδων, με αποτέλεσμα νά περιορισθεί σημαντικά ή κυκλοφορία τους και νά καταστεί εύχερέστερη ή «ένήμερωση» τής κοινής γνώμης από τά κρατικά μέσα ένήμερωσης.

2. Νά γονατίσουν οικονομικά οι μικρής κυκλοφορίας έφημερίδες και ιδιαίτερα τά κομματικά όργανα τής αντιπολίτευσης, γεγονός πού θά περιορίσει τήν πολλαπλότητα τού Τύπου.

3. Στήν έπιβολή οικονομικά ίσχυρών μονοπωλίων τού Τύπου. Πέρα από τόν υπερδιπλασιασμό τής αξίας τού δημοσιογραφικού χαρτιού, στην εξέλιξη αυτή θά βοηθήσει και ή κατάργηση των περιορισμών σχετικά με τόν αριθμό σελίδων, πού θά οδηγήσει σέ πολυσέλιδες εκδόσεις των ημερησίων συγκροτημάτων. Και άνομιμος, άφού ούτε από τό Σύνταγμα ούτε από τό Σχέδιο Νόμου άπαγορεύεται ή σημιτολογική ξένων σέ επιχειρήσεις Τύπου, ανοίγει ό δρόμος για τήν έκδοση έφημερίδων από ξένα μονοπώλια.

ΠΩΣ θά αντιδράσουν ΟΛΟΙ οι ένδιαφερόμενοι (κι όχι μόνο οι δημοσιογράφοι, αλλά όπωσδήποτε πρώτοι αυτοί) στό νόμο πού έτοιμάζει ή κυβέρνηση Καραμανλή;

ΔΥΟ ΠΑΝΑΘΗΝΑΪΚΕΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ

Του Λευτέρη 'Αποστόλου

ΜΕΣΑ σὲ συνθήκες μιᾶς δξύτατης ἐθνικῆς διάσπασης —πὺν τὴν εἶχε προκαλέσει ἡ ἐνοπλὴ δεκεμβριανὴ ἀναμέτρηση τοῦ 1944 καὶ ἡ ἀνοιχτὴ ἐπέμβαση στὰ ἐσωτερικὰ τῆς Ἑλλάδας, στὴν ἀμέσως μεταπελευθερωτικὴ περίοδο, τοῦ ἀγγλικοῦ παράγοντα— συνερχόταν πρὶν 31 χρόνια, τὸ Σεπτέμβριον τοῦ 1945, ἡ Συνδιάσκεψη τῆς Κομματικῆς Ὁργάνωσης τῆς Ἀθήνας (Κ.Ο.Α.) τοῦ ἐνιαίου τότε Κ.Κ.Ε. Ἐπρόκειτο νὰ συζητήσῃ τὰ θέματα τοῦ 7ου Συνεδρίου αὐτοῦ τοῦ Κόμματος, πὺν οἱ ἐργασίες του θὰ κρατοῦσαν ἕξι μέρες (1-6 Ὀκτωβρίου 1945), νὰ ἐκλέξῃ τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Κ.Ο.Α. σ' αὐτὸ τὸ Συνέδριον καὶ τὸ νέο καθοδηγητικὸ ὄργανον τῆς Κ.Ο.Α.

ΘΕΜΑΤΑ τοῦ 7ου Συνεδρίου ἦταν ἡ λογοδοσία τῆς Κ.Ε. τοῦ Κόμματος, πὺν τὴν ἔκανε ὁ Γ. Σιάντος, ἡ τότε κατάσταση στὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ προβλήματα τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας (εἰσηγητὴς ὁ Ν. Ζαχαριάδης), τὸ ἀγροτικὸ πρόβλημα στὴν Ἑλλάδα (εἰσηγητὴς ὁ Λ. Στριγκος), τὸ πρόγραμμα τοῦ κόμματος (εἰσηγητὴς ὁ Μ. Παρτσάλιδης), τὸ καταστατικὸ τοῦ Κ.Κ.Ε. (εἰσηγητὴς ὁ Ἰ. Ἰωαννίδης), καὶ τέλος ἐκλογὴ νέας Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐλέγχου τοῦ Κ.Κ.Ε.

Σ' ΑΥΤΗ τὴ Συνδιάσκεψη τῆς Κ.Ο.Α. παίρναν μέρος γύρω στοὺς 300 ἀντιπρόσωποι, ἑκλεγμένοι ἀπ' τὶς Ἀχτιδικῆς Συνδιασκέψεις τῶν Ἀχτιδικῶν ὁργανώσεων τῆς Ἀθήνας, καὶ ἐκπροσωποῦσαν γύρω ὅτις 14-15000 μέλη τοῦ Κόμματος, πὺν ἀριθμοῦσε τότε ἡ Κ.Ο.Α. Ἡ Συνδιάσκεψη κράτησε τρεῖς μέρες καὶ τὴν παρακολοῦθησαν τὰ περισσότερα ἀπ' τὰ μέλη τοῦ τότε Π.Γ. τοῦ Κόμματος καὶ ὁ Ν. Ζαχαριάδης προσωπικά. Τὸ σύνολο σχεδὸν τῶν ἀντιπροσώπων πὺν μίλησαν σ' αὐτὴν εἶχαν διαρθρώσει τοὺς λόγους τους στὸ πνεῦμα τῶν ἐργασιῶν καὶ τῶν ἀποφάσεων τῆς 12ης Ὀλομέλειας τῆς Κ.Ε. τοῦ Κόμματος, πὺν εἶχε συγκληθεῖ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴ τοῦ Ν. Ζαχαριάδῃ στὴν Ἑλλάδα ἀπ' τὸ γερμανικὸ στρατόπεδο τοῦ Νταχάου, ὅπου εἶχε ζήσει σ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς γερμανικῆς κατοχῆς (1940-1944).

Ἡ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ αὐτὴ ἐλαχιστοποιοῦσε καὶ αὐτὴν τὴν ἀνεπαρκέστατη κριτικὴ πὺν εἶχε κάνει πρὶν τὴν ἐπιστροφὴ τοῦ Ν. Ζαχαριάδῃ γιὰ τὴν περίοδο τῆς ἐθνικῆς ἀντίστασης (1940-1944) ἢ 11η Ὀλομέλεια τῆς Κ.Ε. τοῦ Κ.Κ.Ε. (5-10 τοῦ Ἀπρίλιου τοῦ 1945). Τὸ περιεχόμενον τῶν λόγων τῶν ἀντιπροσώπων σ' αὐτὴ τὴ Συνδιάσκεψη περιεῖχε ἀκόμα καὶ μιὰ ἀνίερη ἐπανάληψη ὕμνων ὁμολογιῶν διαφόρων βαθμί-

δων πὺν ἀπευθύνονταν στὴν ἡγεσία τοῦ Κόμματος καὶ ἰδιαίτερα προσωπικά τοῦ Ν. Ζαχαριάδῃ.

ΣΤΗΝ πρὶν πάντων Συνδιάσκεψη τοῦ 1945 δυὸ μονάχα ἀπ' τοὺς ἀντιπροσώπους πὺν τόλμησαν νὰ κάνουν μιὰ κριτικὴ στὴν ἡγεσία τοῦ Κόμματος γιὰ τὴν πολιτικὴ τῆς γραμμῆς στὰ χρόνια 1940-44, πολιτικὴ πὺν εἶχε ὁδηγήσει στὶς ἐνοπλές ἐσωτερικῆς συγκρούσεις ἀνάμεσα στὶς ἀντιστασιακῆς ὁργανώσεις κατὰ τὴν κατοχὴ καὶ στὴν ἐνοπλὴ ἀναμέτρηση-τοῦ Δεκέμβριου, ἀντιμετώπισαν βιαιότατη ἐπίθεση ἀπ' τὴν πλευρὰ τοῦ Ν. Ζαχαριάδῃ προσωπικά καὶ φυσικά τὰ δυὸ αὐτὰ κομματικὰ στελέχη δὲν ἐξελέγησαν ἀντιπρόσωποι γιὰ τὸ Συνέδριον.

ΟΛΕΣ οἱ ἀποφάσεις τῆς Συνδιάσκεψης τοῦ 1945 καὶ πὺν σχετίζονταν μετὰ τὰ θέματα πὺν θὰ συζητοῦσε τὸ 7ο Συνέδριον ἀρρήθηναν ὁμόφωνα καὶ ἀντιπρόσωποι γιὰ τὸ Συνέδριον αὐτὸ ἐξελέγησαν ἐκεῖνοι πὺν προτάθηκαν ἀπ' τὸ ἀπερχόμενο καθοδηγητικὸ ὄργανον τῆς Κ.Ο.Α. Οἱ ἐργασίες τῆς Συνδιάσκεψης, ὅπως καὶ τοῦ 7ου Συνεδρίου πὺν ἀκολούθησε, ἀποτέλεσαν κλασικὴ ἀπόδειξη ὅτι ἡ σταλινικὴ ἀρχὴ τῆς μονολιθικότητος μαζί μετὰ τὴν ὕμνολογίαν τῆς ἡγεσίας καὶ τὴ θεοποίηση τῆς τελευταίας ἐπικρατοῦσαν ἀπόλυτα στὸ Κ.Κ.Ε. Τὸ Κ.Κ.Ε. θ' ἀκολουθοῦσε ἔτσι σὲ συνέχεια καὶ θὰ ἐφάρμοζε μονολιθικά τὶς ὁποιοσδήποτε ἀποφάσεις πὺν θὰ ἔπαιρνε μετὰ τὸ 7ο Συνέδριον ἢ ἡγεσία του καὶ προσωπικά ὁ ἀρχηγός του ὁ Ν. Ζαχαριάδῃ. Ἐτσι μονολιθικά τὸ Κόμμα ῥίχτηκε στὴν τυχοδιωχτικὴ ἐνοπλὴ ἀναμέτρηση πὺν ἀποφάσεις ἢ ἡγεσία του στὴ 2ῃ Ὀλομέλειαν τῆς μετὰ τὸ Συνέδριον σὲ συνδυασμὸ μετὰ τὴν ἀπόφαση ἀποχρῆς ἀπ' τὶς ἐκλογὲς τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1946, καὶ ἀπὸ τότε πληρώσε καὶ συνεχίζει νὰ πληρώνει τὶς συνέπειες αὐτοῦ τοῦ τυχοδιωχτισμοῦ καὶ τῆς πολιτικῆς πὺν σὲ συνέχεια ἀκολοῦθηθήκε.

ΤΡΙΑΝΤΑ ἕνα ὁλόκληρα χρόνια πέρασαν ἀπὸ τότε. Στὰ 1968 τὸ Κ.Κ.Ε. διασπᾶται. Τὸ ἕνα κομμάτι του, μετὰ τὴν τμήμα τῆς ἡγεσίας του, ὑπὸ τὸν Χαρίλαο Φλωράκη, πρῶτο γραμματέα τῆς Κ.Ε. τοῦ Κ.Κ.Ε. ὅπως τιτλοφορεῖται, συνέχισε καὶ συνεχίζει τὴν ὑπαρξὴ του διατηρώντας τὶς ἰδεολογικοπολιτικῆς καὶ ὁργανωτικῆς ἀρχές μετὰ τὴν δόση τῶν ὁποῖες τὸ τελευταῖον ἔδρασε στὸ παρελθόν. Τὸ κομμάτι αὐτὸ ὁργανώσε συνέδριον πὺν τὸ ὀνόμασε 9ο, γιὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἀποτελεῖ τὴν συνέχεια τοῦ πρὸ τοῦ 1968 ἐνιαίου Κ.Κ.Ε. Κατὰ τὸ Συνέδριον αὐτὸ ἐξετάστηκε, ὅπως ἀναφέρεται στὴ σχετικὴ

μετὰ αὐτὸ ἔκδοση, ἡ δωδεκάχρονη δρᾶση τοῦ Κόμματος, ἀπ' τὸ 1961, ὅταν διεξήχθη τὸ προηγούμενον, τὸ 8ο Συνέδριον. Τὸ κομμάτι αὐτὸ ἰσχυρίζεται ὅτι ἐκπροσωπεῖ τὸ Κ.Κ.Ε. στὸ σύνολό του καὶ ἀποκαλεῖ τὸ ἄλλο κομμάτι τῆς διάσπασης τοῦ 1968: ἀναθεωρητικὴ διασπαστικὴ ὁμάδα. Τὸ δεύτερο αὐτὸ κομμάτι ἔχει πάρει τὴν ὀνομασίαν ΚΚΕ (έσωτ.), ἔχει διακηρύξει ὅτι ἀποτελεῖ τὴν ἀνανεωτικὴ πτέρυγα τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος στὴ χώρα μας καὶ ἔχει ἀποφασίσει νὰ ὁργανώσῃ τὸ Συνέδριον τοῦ κατὰ τὸ χρονικὸ διάστημα ἀπὸ 6 ἕως 12 Ἰουνίου τ.έ. Ἡ Συνδιάσκεψη τῆς ὁργάνωσης τῆς Ἀθήνας τοῦ δευτέρου Κ.Κ.Ε. διεξήχθη ἀπ' τὶς 14 ὡς τὶς 28 Μαΐου μετὰ διακοπὴ μιᾶς ἡμέρας πὺν δὲν ἐργάστηκε.

ΣΕ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ μετὰ τὴν Παναθηναϊκὴ Συνδιάσκεψη τοῦ 1945 τοῦ Κ.Κ.Ε. ἢ ἀντίστοιχῃ τῆς 19-28 τοῦ Μᾶιου τοῦ 1976 τοῦ Κ.Κ.Ε. (έσωτ.) συγκαλεῖται, ὅπως καὶ ἐκεῖνη τοῦ 1945, σὲ συνθήκες μιᾶς διαφορητικῆς σὲ γνωρίσματα, ὅμως ἐπίσης δξύτατης ἐσωτερικῆς κρίσης. Χαρακτηριστικὰ τῆς τελευταίας εἶναι τὰ δξύτατα οἰκονομικὰ προβλήματα πὺν ἀντιμετωπίζει ἡ χώρα καὶ πὺν συμπλέκονται μετὰ τὴν ἐντονὴ ἀμερικανο-τουρκικὴ ἐπιθετικότητὰ κατὰ τῆς Ἑλλάδας, πὺν περιελίχνει ἐπιδιώξεις σὲ βάρος τῆς ἀκεραιότητος καὶ αὐτῆς τῆς σημερινῆς μισοανεξαρτησίας τῆς πατρίδας μας. Καὶ ἡ δξύτατη αὐτὴ ἐσωτερικὴ κρίση, ἀπ' τὸν ἴδιον τὸ χαρακτήρα τῆς, περιελίχνει τὸν κίνδυνον ξαφνικῶν ἀναστατώσεων πὺν μποροῦν νὰ θέσουν σὲ κίνδυνον καὶ αὐτὴ τὴν κοινοβουλευτικὴ δημοκρατία, στὸ βαθμὸ πὺν τὴν ἔχουμε, καὶ τὴ σχετικὴ ἀνεξαρτησία πὺν, ὕστερ' ἀπ' τὸν παραμερισμὸ τοῦ κεθεστώτος τῆς χούντας, καταχτήσαμε.

ΣΤΙΣ ἐργασίες τῆς δευτέρας αὐτῆς Συνδιάσκεψης τῆς Κ.Ο.Α. τοῦ Κ.Κ.Ε. (έσωτ.) πήραν μέρος 228 ἀντιπρόσωποι πὺν ἐκπροσωποῦσαν δυὸ χιλιάδες τρακόσια μέλη τῆς ὁργάνωσης, πὺν εἶχαν ἐκλεγεί ἀπ' τὶς Ἀχτιδικῆς Συνδιασκέψεις πὺν προηγήθηκαν. Στὴ Συνδιάσκεψη συμμετέσχον ἀκόμα μετὰ δικαίωμα λόγου καὶ 30 ἀντιπρόσωποι πὺν εἶχαν ἐκλεγεί ἀπ' εὐθείας γιὰ τὸ Συνέδριον, ἀπὸ ἕναν ἀντίστοιχο ἀριθμὸ ἀπ' τὶς μεγαλὺν ὁργανώσεις βάσης τῆς Ἀθήνας. Τὸ τελευταῖον αὐτὸ μέτρο, πὺν γιὰ πρώτη φορὰ ἐφαρμόζεται στὸ κομμουνιστικὸ κίνημα, ἀπέβλεπε νὰ μεταφέρει πρὸ Συνέδριον κατὰ τρόπο ἄμεσο τὰ προβλήματα πὺν ἀντιμετωπίζουν οἱ ὁργανώσεις βάσης τοῦ Κόμματος καὶ ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητὰ ἕνα ἀκόμα γνώρισμα τοῦ δημοκρατικοῦ καθεστώτος πὺν ἐπικρατεῖ καὶ κατευθύνει τὴν ὅλη λειτουργίαν τοῦ Κ.Κ.Ε. (έσωτ.). Τέλος, γιὰ τὴ διεξαγωγὴ τῶν ἐργασιῶν τῆς Παναθηναϊκῆς αὐτῆς Συνδιάσκεψης καταναλώθηκαν γύρω ὅτις 90 ὥρες. Ἀπ' τὴν πλευρὰ πάλι τοῦ ἔργου τῆς.

● Συζήτησε τὴν ἐκθεση δράσης τοῦ Γραφείου τῆς Κ.Ο.Α. καὶ πήρε σχετικὴ ἀπόφαση.

● Συζήτησε τὶς προσυνεδριακῆς θέσεις τῆς Κ.Ε. πὺν ἀποτελοῦσαν μιὰ πρώτη κρι-

τική αναδρομή στη δράση του Κόμματος απ' το τέλος του εμφυλίου πολέμου του 1946-49 και σύγχρονα έκθεση δράσης της Κ.Ε. απ' το 1968, όταν πραγματοποιείται η διάσπαση του Κ.Κ.Ε.

● Συζήτησε το Σχέδιο Καταστατικού και το Σχέδιο Προγράμματος του Κόμματος.

● Έξελεξε τους αντιπροσώπους της Συνδιάσκεψης (77) για το Συνέδριο του Κόμματος, καθώς και το νέο είκοσιπενταμελές καθοδηγητικό όργανο της Κ.Ο.Α.

ΠΩΣ διεξήχθησαν οι εργασίες της Συνδιάσκεψης; 'Απ' την πρώτη στιγμή, απ' την έκλογη ακόμα του Προεδρείου, που θα καθιύθυνε τις εργασίες της Συνδιάσκεψης, ξεκλήθηκε ο ισχυρός δημοκρατικός άνεμος που πνέει στις γραμμές του Κ.Κ.Ε. (έσωτ.) και το βαθύ δημοκρατικό πνεύμα που έχει ήδη διαμορφωθεί στη συνείδηση όλων των μελών αυτού του Κόμματος. Το απερχόμενο Γραφείο της Κ.Ο.Α. πρότεινε ορισμένα μέλη - αντιπροσώπους για το Προεδρείο, χωρίς ν' αποκλείει το δικαίωμα από κάθε αντιπρόσωπο να προτείνει ένα ή περισσότερους άλλους που θα συμπεριλαμβάνονταν σ' έναν κοινό κατάλογο καταρτισμένο κατ' αλφαβητική σειρά κι απ' όπου θα εκλέγονταν οι αντιπρόσωποι που θ' απο-

τελούσαν το Προεδρείο. 'Υστερα από συζήτηση αποφασίζεται να μην παρθούν υπ' όψη αυτοί που πρότεινε το απερχόμενο Γραφείο της Κ.Ο.Α. και το 13μελές Προεδρείο καταρτίζεται αποκλειστικά ανάμεσα σ' εκείνους που προτάθηκαν από αντιπροσώπους στη Συνδιάσκεψη. Κι απ' τη στιγμή αυτή και σ' όλη τη διάρκεια της Συνδιάσκεψης επικρατεί μια δημοκρατική ατμόσφαιρα που άφισε πολύ πολύ πίσω κι εκείνη που υπήρξε στην ιστορία του Κ.Κ.Ε. στα πρώτα χρόνια της ύπαρξής του και πριν ριχτεί απ' την Κομμουνιστική Διεθνή το σύνθημα της μολοσεδικοποίησης των Κομμουνιστικών Κομμάτων - τμημάτων της. Σύνθημα που δείχτηκε στην πράξη ότι είχε για πολιτική επιδίωξη την προοδευτική σταλινοποίηση των Κομμουνιστικών Κομμάτων.

ΤΑ ΠΑΝΤΑ τοποθετούνται κάτω απ' το φως ενός ισχυρότατου προβολέα κριτικής: 'Η έκθεση δράσης του Γραφείου της Κ.Ο.Α. Οι προγραμματικές θέσεις της Κ.Ε. του Κ.Κ.Ε. που αποτελούν μια πρώτη προσπάθεια κριτικής έρευνας της δράσης του Κόμματος στα 27 τελευταία χρόνια, ιδίως της πολιτικής γραμμής των ήγεσών του και εξαγωγής μιάς χρήσιμης πολύπλευρης πείρας, που να χρησιμεύσει στο Κόμμα έτσι που να μην επαναλάβει

στο μέλλον περασμένα λάθη ή να μη διαπράξει νέα σοβαρά. Το σχέδιο Προγράμματος. Το σχέδιο Καταστατικού. Το ίδιο συμβαίνει με τη γενική πολιτική γραμμή που χάραξε το Κόμμα και με τις επί μέρους εκδηλώσεις αυτής της πολιτικής στις γραμμές της εργατικής τάξης και το συνδικαλιστικό, στις γραμμές των μεσαίων στρωμάτων και σ' εκείνες της διάνοησης και των επιστημόνων, στον τομέα της νεολαίας, εργαζόμενης και σπουδάζουσας, στις σοβαρότατες ελλείψεις που παρουσιάζει γενικά ή οργανωτική πολιτική του Κόμματος και ή δουλειά για την ανάπτυξη της συνειδητότητας και του ιδεολογικού επιπέδου των μελών του.

ΕΝΑ ξεχωριστά σημαντικό αριθμό αντιπροσώπων απασχολούν τα θέματα τα σχετικά με την πολιτική της Ε.Α.Δ.Ε. και του τρόπου με τον οποίο εφαρμόστηκε αυτή η πολιτική τόσο γενικά όσο και στίς πλαίσια της εργατικής τάξης (ΑΣΔΗΣ). Πρόκειται για τη γραμμή που, στο σημερινό στάδιο ανέλιξης της πολιτικής ζωής του τόπου, αποδίδει ν' απομονώσει τις πολιτικο-οικονομικές αντικονοβουλευτικές, χουντικές, φιλοδιχτατορικές δυνάμεις, που αποτελούν σύγχρονα τις δυνάμεις της ολοκληρωτικής ύποτελείας στον αμερικανικό ιμπεριαλισμό, και να συν-

ΕΝΑ από τα προβλήματα που θα λύσει το τωρινό συνέδριο του ΚΚΕ (έσωτ.) είναι και... ο αριθμός του: θα λέγεται (κι αυτό) 9ο, όπως λέγεται και το ΚΚΕ (1973, 'Αν. Γερμανία) ή θα λέγεται 1ο του ΚΚΕ (έσωτ.) ή μήπως θα φαίνεται και το 1ο και το 9ο στον τίτλο;

ΤΟ πρόβλημα της αρίθμησης των συνεδρίων του ΚΚΕ υπήρχε και τον πρώτο καιρό, μετά την ίδρυση του ΣΕΚΕ-προδρόμου του ΚΚΕ.

ΤΑ επίσημα στοιχεία λένε:

ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1918: Ιδρυτικό Συνέδριο του Σοσιαλιστικού 'Εργατικού Κόμματος 'Ελλάδος, στον Πειραιά. 'Εκπροσωπήθηκαν 800-1000 οργανωμένοι σοσιαλιστές των σοσιαλιστικών οργανώσεων 'Αθήνας, Πειραιά, Βόλου, Κέρκυρας, Καβάλας, Φεντερασιόν Θεσσαλονίκης, τῶ Σοσιαλιστικῶς Κέντρου 'Αθήνας, Λάρισας, Βόλου, ο Μορφωτικός 'Ομίλος, η Νεολαία 'Αθήνας. Πειραιά, Θεσσαλονίκης, Βόλου, οι εφημερίδες 'Σοσιαλιστικός 'Αγών' (επίσημο όργανο του ΣΕΚ), 'Σοσιαλισμός' και 'Αδελφότητα'. Πήραν, επίσης, μέρος οι δουλευτές Α.Σιδέρης, 'Α. Κουριέλης, ο Π. Δημητράτος σαν ανεξάρτητος και δυο παρατηρητές της ΓΣΣΕ που είχε ιδρυθεί πριν ένα μήνα. Πρόεδρος του Συνεδρίου ήταν ο καπνεργάτης 'Αντίελ Πεχνά (Καβάλα), αντιπρόεδρος ο Η. Δελαζάνης (έφ. 'Σοσιαλισμός') και γραμματέας ο Μ. Οικονόμου (Νεολαία 'Αθήνας). 'Όπως γράφει κι ο Α. Μπεναρδούλια «μια χούφτα ανθρώπων, περί τους 30 εν όλω, έθετον τα βάσεις ενός νέου ιστορικού κόμματος, του Σοσιαλιστικού Κόμματος, ηνοιγον τον δρόμο της πολιτικής σταδιοδρομίας της νέας κοινωνικής τάξεως του ελληνικού προλεταριάτου». («'Η πρώτη Σταδιοδρομία του 'Ελληνικού Προλεταριάτου'»).

● Το συνέδριο εξέλεξε για την Κ.Ε. τους Νικ. Δημητράτο (γραμματέα), 'Αρ. 'Αρβανίτη, Δ. Λιγδόπουλο, Στ. Κόκκινο, Μ. Σιδέρη και για την Ε.Ε. τους Σπ. Κομιάτη, 'Α. Μπεναρδούλια, Γ. Πισπινή, εξέλεξε επίσης 'Επόπτη Νεολαίων τὸν Φρ. Τζουλάτι. Για την ακρίβεια, πήραν μέρος 35 αντιπρόσωποι, με μέση ηλικία 35 χρόνων. 'Επαγγελματά: 28 εργάτες, 7 φοιτητές - διανοούμενοι.

ΑΠΡΙΛΗΣ 1920: Β' Συνέδριο του ΣΕΚΕ. 'Εκλέγονται: Γιάννης Κορδάτος (γραμματέας), Ν. Δημητράτος, Γ. Δούμας, Μ. Σιδέρης, Π. Δημητράτος. 'Αναπληρωματικοί: Δ. Λιγδόπουλος, Ν. Δαμνίος, Ε.Ε.: 'Α. Μπεναρδούλια, Α. 'Αρβανίτης, Σπ. Κομιάτης, Ι. Λαγουδάκης (ἀναπληρωματικός). 'Επόπτης Νεολαίων: Ν. Σαργολόγος.

ΜΑΡΤΗΣ 1927: Γ' τακτικό Συνέδριο του ΚΚΕ. (ΣΣ: η αλλαγή του ονόματος έγινε από το Γ' έκτακτο Συνέδριο 26/11-31/12, 'Αθήνα). Σ' αυτό καθιερώνεται για πρώτη φορά η έκλογη Π.Γ. που εκλέγεται μεταξύ των μελών της Κ.Ε. Το Π.Γ. απαρτίζουν οι Α. Χαϊτάς (γραμματέας), Γ. Σιάντος, Κ. Θέος, Κ. Εὐτυχιάδης, Σ. Μάξιμος, Κ. Σκλάβος, Τ. Χαϊνόγλου.

● 'Από το 2ο Συνέδριο μέχρι το Γ' Τακτικό, έχουν γίνει τέσσερα 'Εκτακτα: το Σεπτέμβριο του 1921, τὸν 'Οκτώβριο του 1922, τὸν Σεπτέμβριο του 1923 και τὸν Νοέμβριο-Δεκέμβριο του 1924. 'Από δω και πέρα, έχουμε:

ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ 1928: Δ' Συνέδριο. Στὸ Π.Γ. παραμένουν οι Χαϊτάς (γραμ.), Σιάντος, Θέος, Εὐτυχιάδης και στή θέση των άλλων τριῶν εκλέγονται: Δ. Πυλιώτης, Δ. Παπαρρήγας, Γ. Καραγιάννης.

ΜΑΡΤΗΣ 1974: Ε' Συνέδριο. Τὸ Π.Γ. αποτελούν: Ν. Ζαχαριάδης (γραμματέας), Β. Νεφελούδης, Σ. Σκλάβοινας, Γ. Μιχαηλίδης, Γ. 'Ιωαννίδης, Δ. Παρτσαλίδης. ('Αναπληρωματικοί: Γ. Σιάντος, Μ. Σινάκος).

ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ 1935: ΣΤ' Συνέδριο. Στὸ Π.Γ. παραμένουν οι ίδιοι και ο Σιάντος γίνεται τακτικό μέλος.

ΟΚΤΩΒΡΗΣ 1945: Ζ' Συνέδριο. Στὸ Π.Γ. είναι πάλι ο Ζαχαριάδης (που μόλις έχει γυρίσει από τὸ Νταχάου, όπου κρατιόταν από τὸ 1941), ο Σιάντος, ο Παρτσαλίδης. Και οι: Β. Μπαρτζώτας, Τ. Πετρίτης, Ι. 'Ιωαννίδης, Χρῦσα Χατζηθασσιλείου. 'Αναπληρωματικοί: Α. Στριγκος, Ι. Ζεύγος, Π. Ρούσσο, Γραμματέα Κ.Ε.: Σιάντος, Χατζηθασσιλείου, Παρτσαλίδης, 'Ιωαννίδης.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1961: Η' Συνέδριο. Τὸ νέο Π.Γ. αποτελούν οι Κ. Κολιγιάννης (γραμματέας), 'Απ. Γκρόζος, Π. Δημητρίου, Ζ. Ζωγράφος, Π. Μανρομάτης, Δ. Παρτσαλίδης, Α. Στριγκος. 'Αναπληρωματικός: Π. 'Υφαντης. Πρόεδρος της Κ.Ε. ο Γκρόζος, Γραμματέα οι Κολιγιάννης, Παρτσαλίδης, Δημητρίου, και μέλη: Μίνα Γιάννου, Μ. Γλέζος, Μ. Δρακόπουλος, Μ. Ζαχαράτος, Βάσω Θανασέου, Ν. Καράς, Α. Κύρκος, Λούλα Λογαρά, 'Ελένη Μπενά, Τ. Μπενάς, 'Αντ. Μπριλλάκης, Ι. Παπαδημητρίου, Π. Παρασκευόπουλος, Χρ. Ράπτης, Ε. Σακελάρης, Ε. Σεφέρης, Γ. Στεργίου, Σ. Σοικαράς, Φ. Βέττας, Γ. 'Ερνιθριάδης, Κ. Λουλές, Αύρα Παρτσαλίδου, Χ. Φλωράκης (ἀπό τὴν 'Ελλάδα) και Π. Βάης, Δ. Βατουσιανός, Κ. Γάτσιος, Α. Γκρόζος, Π. Δημητρίου, Β. Ζάχος, Ζ. Ζωγράφος, Ν. Καλούδης, Στ. Καράς, Θ. Καρτσούνης, Κ. Κολιγιάννης, Δ. Κωτούλας, Π. Μανρομάτης, Δ. Παρτσαλίδης, Π. Ρούσσο, Γ. Στεφανιάτος, Α. Στριγκος, Α. Τζεφρώνης, Κ. Τσολάκης, Π. 'Υφαντης, Γρ. Φαράκος (ἐκτὸς 'Ελλάδος). 'Επίσης εκλέχτηκαν 29 ἀναπληρωματικά μέλη και 6 μέλη της Κ.Ε.Ε.

ΑΛΛΟ Συνέδριο, μέχρι τὴ διάσπαση (Φλεβάρης '68) δὲν έγινε. 'Από τότε:

● Τὸ ΚΚΕ, ἔκανε τὸ 1973, σὴν 'Αν. Γερμανία, τὸ 9ο Συνέδριο.

● Τὸ ΚΚΕ (έσ.) κάνει τώρα.

ΤΕΛΟΣ, θὰ πρέπει νὰ ἀναφερθοῦν τὰ Σώματα της ΕΔΑ:

ΙΟΥΛΗΣ 1956: 1η Πανελλαδική Συνδιάσκεψη.

ΝΟΕΜΒΡΗΣ- ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ 1959: 1ο Πανελλαδικό Συνέδριο.

ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ 1962: 2ο Συνέδριο.

ΙΟΥΛΗΣ 1964: 1η Πανελλαδική 'Οργανωτική Σύσκεψη.

ΜΑΡΤΗΣ 1966: 2η Πανελλαδική 'Οργανωτική Σύσκεψη.

ΙΟΥΛΗΣ 1975: Πανελλαδική σύσκεψη της μεταδικτατορικής (αὐτόνομης) ΕΔΑ.

ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ 1975: Σύνοδος Δ.Ε. της ΕΔΑ, με συμμετοχή και άλλων στελεχών. «'Εγκριση της Προγραμματικής Διακήρυξης.

γίνεται σ' ένα αγωνιαστικό μέτωπο όλες τις άλλες πολιτικές δυνάμεις της χώρας ως και τις κοινοβουλευτικές δυνάμεις της Δεξιάς. Έπιδίωξη αυτής της πολιτικής ή εκκαθάριση όλων των μηχανισμών κρατικών κ.λπ. από τις φιλοδιχτατορικές δυνάμεις και εκείνες της ύποπτης, ο παραμερισμός τους απ' το ρόλο που διαδραματίζουν σήμερα στην οικονομικο-πολιτική ζωή του τόπου και ή στερέωση και διεύρυνση της σημερινής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας.

ΚΑΙ ή κριτική δέν περιορίζεται στα παραπάνω. Πάνω από 250 ήταν οι όμιλίες που έκφωνήθηκαν κατά τη διάρκεια των εργασιών της Συνδιάσκεψης. Όρισμένες απ' αυτές ήταν αναμφισβήτητα υπερβολικές, δέν παίρναν υπ' όψη τους άξεπέραστες όρισμένες φορές δυσκολίες, όπως εκείνες που προέρχονταν απ' την ίδια την ύπαρξη του διχτατορικού καθεστώτος ως τά μέσα του 1974 και απ' τά κενά που δημιουργούσαν στον υπό διαμόρφωση μηχανισμό του Κόμματος οι συλλήψεις. Δέν παίρναν ακόμα υπ' όψη τους τις τρομερές δυσκολίες απ' την έλλειψη οικονομικών μέσων, ή τις δυσκολίες τις συνυφασμένες μ' ένα Κόμμα που συγκροτιόταν απ' την αρχή, που έπρεπε να μελετήσει απ' όλες της τις πλευρές τη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα, και με βάση την τελευταία, μακριά από δόγματα και σχηματικά πολιτικής μορφής κατασκευάσματα, να χαράζει τη γραμμή του. Όμιλίες που μη δένιζαν τά σοβαρά θετικά στοιχεία που είχε να παρουσιάσει, δίπλα στις σημαντικές άρνητικές της πλευρές, ή όλη δράση του Κόμματος. Κι ωστόσο κι αυτές οι όμιλίες με την υπερβολική κριτική τους χρησίμευσαν για να προβληθεί μιá άλλη σοβαρότατη θετική πλευρά της δημοκρατικότητας του Κόμματος. Από κανέναν, ακόμα και από εκείνους που θίγαν οι υπερβολικές αυτές κριτικές, δέν αντιμετώπιστηκαν με τούς άηθεις χαρακτηρισμούς που και σωστές ακόμα κριτικές αντιμετωπίζονταν και αντιμετωπίζονται στο δογματικό Κ.Κ.Ε.

ΤΕΛΟΣ, σέ σημαντικό αριθμό όμιλητών ή κριτική πήρε κι ένα θα μπορούσαμε να πούμε ειδικευμένο χαρακτήρα. Κριτική καρίστηκαν άτομα ή άνωτατα κομματικά στελέχη, για προσωπικές τους ελλείψεις ή λάθη, μ' επακόλουθο έναν έποικοδομητικό διάλογο και σ' αυτόν τον τομέα της κριτικής.

ΠΟΙΑ τώρα τά συμπεράσματα που είναι όρθο να έξαχθούν απ' τον πιο πάνω τρόπο με τον όποιο διεξήχθησαν οι εργασίες της Παναθηναϊκής Συνδιάσκεψης του Μάη τ.έ. του Κ.Κ.Ε. (έσωτ.);

1. Η Κ.Ο.Α. βγήκε πλουσιότατα διδαγμένη από τη Συνδιάσκεψη της και αν γίνει σέ θέση να υλοποιήσει στην καθημερινή της δράση μέσα στις μάζες και ειδικά μέσα στην εργατική τάξη τά διδάγματα αυτά, θα γίνει σύντομα μιá μεγάλη μαζική οργάνωση με πολλές χιλιάδες μέλη, μέλη με ύψηλη κομματική συνείδηση και ανεβασμένο ιδεολογικό επίπεδο. Ένα νεαρό κομματικό μέλος, εργάτης, σέ συζήτηση με άνωτερο κομματικό στέλεχος είπε κατά τó τέλος της Συνδιάσκεψης την ακόλουθη έπιγραμματική φράση: Νιώθω πώς ήρθα στη Συνδιάσκεψη μικρός και θγαίνω απ'

αυτήν μεγάλος.

2. Η Κ.Ο.Α., με βάση τó έσωκομματικό δημοκρατικό καθεστώς που στερέωσε ή Συνδιάσκεψη της, θα προωθήσει με έπιταχυνόμενους ρυθμούς και σέ συνεργασία με την Κομματική Οργάνωση του Πειραιά τó ανανεωτικό κίνημα στις κομμουνιστικές γραμμές και σ' όλόκληρο τó λεκανοπέδιο της Αττικής. Κι αυτό γιατί ανανεωτικό κίνημα στις κομμουνιστικές γραμμές χωρίς τη συνεχή ανάπτυξη της δημοκρατίας σ' αυτές είναι άδύνατο να υπάρξει.

3. Η Συνδιάσκεψη, με την παραπέρα ανάπτυξη της δημοκρατίας στις γραμμές της Κ.Ο.Α. που πραγματοποίησε, θεμελίωσε μιá ισχυρότατη έσωψυχική συνειδητή ένότητα ανάμεσα στους κοατζήδες, που θα πρέπει να τη ζηλεύει, χίλιες φορές να τη ζηλεύει ή τυφλή μονολιθικότητα της δογματικής τάσης στο κομμουνιστικό κίνημα.

4. Έκτός απ' την Ε.Δ.Α. —που επίσης στηρίζεται σ' ένα ανεπτυγμένο δημοκρατικό έσωτερικό καθεστώς— θα ήταν χρήσιμο στ' άλλα δημοκρατικά και προοδευτικά κόμματα και πολιτικές ομάδες του τόπου αν θα έπιδίωκαν να γνωριστούν με τις έσωκομματικές δημοκρατικές διαδικασίες του Κ.Κ.Ε. (έσωτ.). Αυτό δέν λέγεται με πνεύμα έγωϊστικό, αλλά με πνεύμα αληθινού ενδιαφέροντος για τά άλλα δημοκρατικά και προοδευτικά κόμματα και πολιτικές ομάδες, που τó Κ.Κ.Ε. (έσωτ.), ξεκινώντας απ' τά συμφέροντα της στερέωσης και ανάπτυξης της δημοκρατίας, θέλει αυτά τά κόμματα και ομάδες να γίνουν όσο τó δυνατό πιο ισχυρά.

ΚΑΙ τó τελευταίο:

● Η Παναθηναϊκή Συνδιάσκεψη του 1945 και τó 7ο Συνέδριο του Κ.Κ.Ε. που την ακολουθήσε, γιατί έλειπε απ' τó Κόμμα ή δημοκρατία και έπικρατούσε ó μονολιθικός σταλινισμός, όδήγησαν, μέσον μιás θεοποιημένης ήγεσίας, σ' όλη την κατοπινή τραγωδία της άριστερας και γενικότερα των δημοκρατικών δυνάμεων της χώρας, που σέ μεγάλο βαθμό συνεχίζεται και σήμερα. Κι αντίθετα — και δέ θα πρέπει να έχουμε την παραμικρή άμφιβολία— ή Παναθηναϊκή Συνδιάσκεψη του Μάη τ.έ. και τó Συνέδριο του Κ.Κ.Ε. (έσωτ.) που ήδη γίνεται, θα όδηγήσουν στη δημιουργία ενός ισχυρού πολιτικού οργανισμού, που για μοναδική του φιλοδοξία θα έχει να βοηθάει όλο και πιο συντελεστικά τη χώρα στην αποτελεσματική υπεράσπιση της έθνικής της ανεκδιότητας, στην κατάκτηση μιás πραγματικής έθνικής ανεξαρτησίας και στη συνεχή στερέωση και δάθεμα της δημοκρατίας, ως την οργάνωση στην Ελλάδα, με τη συγκατάθεση της πλειοψηφίας του έθνους, μιás δημοκρατίας αληθινά αντάξιας για τόν άνθρωπο, της σοσιαλιστικής δημοκρατίας.

ΕΙΝΑΙ αληθινά κρίμα που δέν ύπήρχε τρόπος τά μέλη της Αθήνας του άλλου Κ.Κ.Ε. να παρακολουθήσουν τις εργασίες της Παναθηναϊκής Συνδιάσκεψης του Κ.Κ.Ε. (Έσωτ.). Πρέπει να πιστεύουμε ότι αν κάτι παρόμοιο θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί, ή ένότητα στις κομμουνιστικές γραμμές στην Ελλάδα θα σημείωνε άλματα.

ΠΟΛΥΤΙΜΟ ΑΠΟΚΤΗΜΑ

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΤΟΜΟΣ Α' ΕΞΑΜΗΝΟ 1975

● Σέ πολυτελή πανόδετο τόμο με πλήρη πίνακα περιεχομένων, κυκλοφόρησαν τά τεύχη 10 έως και 22 της Β' περιόδου (Α' έξάμηνο του 1975) Σελίδες 740 Τιμή 300 δραχ.

● Τό καλύτερο δώρο για σās και τούς φίλους σας:

● Ένας πανόδετος τόμος του περιοδικού «ΑΝΤΙ»

ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΑΠΟΨΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΚΑΠΕΤΑΝΑΙΩΝ

Τὸ ANTI δημοσιεύει σήμερα μιὰ ἀκόμα μαρτυρία γιὰ τὴ σύσκεψη τῶν καπεταναίων τῶν μεγάλων μονάδων τοῦ ΕΛΑΣ, ποὺ ἐγίνε στὴ Λαμία στὶς 17 καὶ 18 Νοεμβρίου 1944. Πρόκειται γιὰ τὴν ἀφήγηση τῶν γεγονότων καὶ τὴν ἐκτίμησή τους ἀπ' τὸν Κίσσαβο, καπετάνιο τῆς I Μεραρχίας Θεσσαλίας τοῦ ΕΛΑΣ.

Ἔτσι, στὶς δύο σχετικὲς μαρτυρίες: τοῦ Μάρκου Βαφειάδη (ANTI, τεύχος 42) καὶ τοῦ Μπουκουβάλα (ΑΥΓΗ 11 Ἀπρίλη) προστίθεται ἀκόμα μιὰ, γιὰ ἓνα γεγονός ποὺ κατὰ τὴν ἐκτίμηση τοῦ καπετάν Κίσσαβου – ἂν εἶχε πάρει διαφορετικὴ ἐξέλιξη – «θὰ ἄλλαζε τὴν πορεία τῆς ἱστορίας» τοῦ τόπου. Τὸ γιατί δὲν πῆρε τὴ διαφορετικὴ αὐτὴ ἐξέλιξη, εἶναι τὸ πρόβλημα ποὺ διερευνᾷ στὴ μαρτυρία του ὁ Γ. Μπλάνας.

Ἀπ' τὴν ἀποψη λοιπὸν αὐτῇ, κι ἐπειδὴ πραγματικὰ ἡ σύσκεψη τῶν καπεταναίων – ἂν εἶχε πάρει τὴ διαφορετικὴ αὐτὴ τροπὴ – θὰ μπορούσε νὰ εἶχε ἀποτελέσει σταθμὸ στὴν ἐξέλιξη τῆς κινήματος, θεωροῦμε ὅτι κάθε νέα μαρτυρία καὶ κάθε διαφορετικὴ ἐκτίμηση τῶν λόγων ποὺ δὲν ἐπιτρέψανε νὰ πάρει μιὰ τέτοια τροπὴ, εἶναι πολὺτιμο στοιχεῖο καὶ οὐσιαστικὴ συνεισφορὰ στὸ θέμα.

Αὐτὸς εἶναι ἐξ ἄλλων κι ὁ λόγος ποὺ μᾶς κάνει νὰ πιστεύουμε ὅτι ἡ δημοσίευση τῆς μαρτυρίας τοῦ καπετάν Κίσσαβου γιὰ τὴ σύσκεψη τῶν καπεταναίων εἰσφέρει οὐσιαστικὰ στὴν προσπάθεια τῆς διευκρίνισης τῶν συνθηκῶν κάτω ἀπ' τίς ὁποῖες πραγματοποιήθηκε ἡ σύσκεψη καὶ τῶν λόγων ποὺ τὴν κάνανε νὰ καταλήξει στὸ γνωστὸ ἀποτέλεσμα ἢ, σωστότερα, «μὴ - ἀποτέλεσμά» τῆς.

I. Ἡ γνώμη μου γι' αὐτὸ τὸ γεγονός, δηλαδὴ γιὰ τὴ σύσκεψη τῶν καπεταναίων τοῦ ΕΛΑΣ στὶς 17-18 Νοέμβρη 1944, εἶναι πὼς δὲν πρόκειται γιὰ γεγονός μεγάλης σημασίας, οὔτε γιὰ τὸ σκοπὸ ποὺ συγκαλήθηκε, οὔτε γιὰ τὸ ρόλο ποὺ ἐπαιξε στὴν πορεία ποὺ ἀκολούθησε ἡ ἱστορία τότε.

1. Ἡ σύσκεψη δὲν συνήλθε μὲ ἓνα συγκεκριμένο σκοπὸ, γιὰ νὰ πάρει κάποια ἀπόφαση, καὶ μάλιστα ἀπόφαση ποὺ θὰ ἔδωκε ἔξω ἀπ' τὰ γνωστὰ περιθώρια τῆς γραμμῆς τοῦ Π.Γ. τοῦ ΚΚΕ καὶ τοῦ ΕΑΜ τότε.

2. Ἀφοῦ δὲν ἐγίνε αὐτό, δηλ. ἀφοῦ δὲν ξεπέρασε αὐτὴ τὴν ἀδυναμία τοῦ Π.Γ. τῆς Κ.Ε. τοῦ ΚΚΕ τότε, δὲν ἐπαιξε ἀπολύτως κανένα ρόλο στὴν ἐξέλιξη τῶν μετέπειτα γεγονότων.

II. Ὡς τὰ σήμερα κατὰ τὰ 7/10 τῶν ὧσων γράφθηκαν (ἔξω ἀπὸ τίς ἀποφάσεις-ντοκουμέντα τοῦ ΚΚΕ) γιὰ τὴν περίοδο ἰδιαίτερα τοῦ ΕΛΑΣ φέρουν τὴ σφραγίδα τοῦ ...«ἐποχίου».

Περὶ σσότερο ἀσχολοῦμαστε νὰ ἐξάγουμε τὸ ρόλο ὁρισμένων γεγονότων, τὸ ρόλο ὁρισμένων προσωπικοτήτων, τὸ ρόλο ὁρισμένων περιοχῶν, παρὰ νὰ ἐξετάσουμε αὐτὰ τὰ γεγονότα καὶ τὰ πρόσωπα (φυσικὰ ὅσα προβάλλονται καὶ

ἰδίως ἔντονα) κριτικὰ, ἀντικειμενικὰ καὶ νὰ θγάλουμε κι ὁρισμένα συμπεράσματα γιὰ τὸ παραπέρα κίνημα, ἄς ἀφήσουμε δὲ τίς προσπάθειες ὁρισμένων νὰ διαστρεβλώσουν αὐτὰ τὰ γεγονότα τῆς περιόδου ἐκείνης καὶ κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο γίνονται οἱ πρὶν σοβαροὶ στυλοβάτες τῆς θεωρίας περὶ «Γιάλας» τότε καὶ ἄλλων.

Δηλαδὴ πρῶτον μεταφέρουμε τὰ ἀμαρτήματα τῶν ὑπευθύνων στὶς «Γιάλτες» καὶ δεῦτερο «συνεισφέρουμε τὸν ὁδολὸ μας» στὴ θεωρία: «ὅλα ἦταν μοιρασμένα! ὅλα ἦταν μάταια!»

Καὶ ἐπεκτείνοντας καὶ σήμερα τὸ ἴδιο: «Νέα Γιάλτα!» Ἄρα καθήσκει ἡσυχία λαοί, γιατί τίποτα δὲν μπορεί νὰ γίνε! Οὔτε ἀγῶνας, οὔτε πόλεμος! Ὅλα εἶναι μοιρασμένα, ὅλα εἶναι κανονισμένα...

Τέτοιους ὁπορτουניσμοὺς καὶ τέτοιες θεωρίες ὁ ἑλληνικὸς λαὸς στὴ μεγάλη πορεία τῆς ὑπαρξῆς του τίς ἀπόκρουσε. Καὶ τὴ μεγάλη του ἐξέγερση στὰ 1821 τὴν πραγματοποιήσε ἀκριβῶς ὅταν ὑπῆρχε στὴν Εὐρώπῃ ἡ Ἱερὴ Συμμαχία τῶν πρὶν ἀντιδραστικῶν τότε κρατῶν Ἀγγλίας - Αὐστρουγγαρίας - Ρωσίας. Φυσικὰ αὐτὸ εἶναι ἀπόλυτα «φυσιολογικόν», ὅπως ἦρθαν τὰ πράγματα. Ὡς τὰ σήμερα ἀκόμα ὑπάρχουν «κομματικοί» παράγοντες ποὺ δὲν

Ὁ καπετάν Κίσσαβος σὲ σχέδιο τοῦ Μεγαλίδου.

ἔχουν καταλήξει γιὰ τὰ γεγονότα τῆς περιόδου τῆς κατοχῆς 1942-1944!

Καὶ μάλιστα ὕστερα ἀπ' τὴ διάσπαση τὸ ζήτημα αὐτὸ ἀκόμα πρὶν πολὺ δυσκολεύτηκε καὶ πῆρε καὶ προσωπικὸ χαρακτήρα.

Δηλαδὴ τὰ συμπεράσματα θγαίνουν ἀνάλογα μὲ τὰ «κομματικὰ» συμφέροντα τῆς κάθε ὁμάδας πρῶτο ἢ τὰ προσωπικὰ ἀπὸ μέρους ἐκείνων ποὺ φέρνουν ἰδιαίτερα κάποιες εὐθύνες περισσότερες, ἀνάλογα ἀπ' τὸ πόσο ποὺ κατεῖχαν τότε.

III. Γιὰ τὴν ἱστορία τὸ ζήτημα αὐτὸ μπαίνει ὡς ἐξῆς περιόπου:

α) Ἦταν δυνατό νὰ κατανικήσουμε ὅλες τίς τότε ἀντιξοότητες – τίς πραγματικὲς φυσικὰ κι ὄχι ὑποθετικὲς – καὶ νὰ ἔχουμε στὴν Ἑλλάδα μιὰ ἐξουσία ποὺ θὰ ἦταν προῖον τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας;

β) Γιατί φτάσαμε αὐτοῦ, ποὺ σήμερα ἔχουμε; Ἐννοῶ τὸ κίνημά μας. Ὑστερα ἀπὸ ὅσα γράφθηκαν καὶ ἐγιναν, ἔχω τὴ γνώμη πὼς σωστὰ συμπεράσματα δὲν μπορούμε νὰ περιμένουμε ἀπ' τὰ δύο ΚΚΕ. Κι οὔτε πρέπει καὶ στὸ μέλλον νὰ περιμένουμε, ἂν τὰ πράγματα τραβήξουν ἔτσι καὶ πρὶν πέρα.

Ἄρα περισσότερο σωστά, πρὶν ἀντικειμενικὰ καὶ χωρὶς προσωπικὰ συμφέροντα εἶναι δυνατόν νὰ θγάλουν ἀνθρωποί

(φυσικά που πήραν ενεργό μέρος στα γεγονότα αυτά), που δεν βρίσκονται κάτω απ' την πολιτική επιρροή των παραπάνω δύο ομάδων.

Και πάλι, μόνο σαν πηγές για κείνους που στο μέλλον θα γράψουν την ιστορία.

IV. "Ωστε λοιπόν και το γεγονός αυτό της σύσκεψης των καπεταναίων, πρέπει να κριθεί αντικειμενικά κι όχι σαν κάτι από αυτά τα... έλικα, που ό'Ομηρος περιγράφει στο έργο του, την Ίλιάδα.

Οι καπεταναίοι στην κατά 99% πλειοψηφία ήταν πολιτικο-στρατιωτικά πρόσωπα και μάλιστα στελέχη και μέλη του ΚΚΕ. Έπομένως μ' αυτήν την ιδιότητα πρέπει να κρίνονται και ερευνώνται.

Φυσικά υπήρχαν όρισμένοι που βλέπαν πιο καλύτερα τα πράγματα κι απ' το Π.Γ. της ΚΕ, σέ ό,τι αφορά τους σκοπούς και το ρόλο των Άγγλων, όμως οι δυνατότητες των για να επιφέρουν κάποια ριζική μεταστροφή στα γεγονότα δεν ήταν απεριόριστες. Ό,τι και να πούμε, ήταν αδύνατο για τη σύσκεψη π.χ. να πάρει απόφαση ενάντια στο Π.Γ. της ΚΕ. τότε.

Λέμε ήταν αδύνατο και φυσικά με τις τότε δεδομένα όλων μας (υποκειμενικώς) παράγοντας. ενώ οι αντικειμενικές συνθήκες το επέτρεπαν).

Αν κρίνουμε με τα σημερινά κριτήρια θα έλεγα 100%, πώς ήταν δυνατό όχι μόνο να πάρουμε αντίθετη απόφαση, αλλά και το Π.Γ. να καταργήσουμε (δεδομένα αν χρειάζονταν ακόμα), ώστε να ξεφλήσουμε το γρηγορότερο με την αγγλική κατοχή, για να δώσουμε στο λαό το δικαίωμα να εκλέξει ό,τι αυτός ήθελε.

Δηλαδή αντικειμενικές συνθήκες υπήρχαν ευνοϊκές, όμως έμεις ήμασταν ανώριμοι. Για μ'ας τότε περισσότερο αξία είχε η τήρηση του δόγματος (τήρηση του καταστατικού) παρά η ουσία της υπόθεσης για την οποία παλεύαμε και θυσιάζομασταν!

Άρα το συμπέρασμα που διαγίνει μονάχο του είναι:

●*Όχι μόνο στο Π.Γ. και την ΚΕ δεν είχαμε τους κατάλληλους και αξίους αρχηγούς, μα και στην ομάδα των καπεταναίων δεν υπήρχε κανένας που θα τραβούσε ενάντια στο ρεύμα τότε (έννοω την πολιτική γραμμή του ΚΚΕ). Και φυσικά πρώτα - πρώτα στους δυο πιο υπεύθυνους: τον Άρη και το Βαφειάδη. Ή προσωπική μου γνώμη είναι -φυσικά ύστερα κι απ' τα παθήματά μας τότε- πώς σέ ανάλογες περιπτώσεις, όσοι έχουν δύναμη (στρατό-όπλα) στα χέρια τους κι είναι και πολιτικά πρόσωπα συγχρόνως, δεν δικαιολογούνται απέναντι στην ιστορία για να παίζουν τέτοιο ρόλο, αφήνοντας την ήγεσία να φτάνει ως την προδοσία κι αυτοί να μην αντιδρούν, ανατρέποντας τα «ταμπού» και λύνοντας το ζήτημα της εξουσίας προς το συμφέρον του λαού.

Τότε η σύσκεψη των καπεταναίων στις 17-18 Νοέμβρη 1944 θα ήταν ένα μεγάλο γεγονός, ένα τεράστιο ιστορικό γεγονός, αφού θα άλλαζε την πο-

Σκαρφαλωμένη στην Όσσα (Κίσσαδος), σέ ύψόμετρο πάνω από χίλια μέτρα, βρίσκεται η Άνατολή. Είναι ένα μικρό όρεινό χωριό της Θεσσαλίας, που οι κάτοικοί του, για να πορευτούν, μοιράζονταν το μόχθο τους ανάμεσα στην καλλιέργεια των άγονων κτημάτων τους και τη μικρή οικόσιτη κτηνοτροφία τους.

Εδώ γεννιέται στα 1910 ο Γιώργος Μπλάνας, τρίτο παιδί μ'ας φτωχής αγροτικής οικογένειας, που οι πρώτες παιδικές του εμπειρίες απ' τη ζωή είναι η αβόρητη ανισότητα και αδικία που βλέπει γύρω του. Έτσι συνειδητοποιεί από νωρίς, περισσότερο από ένστιχτο παρά λογική ανάλυση, πως μόνο με σκληρούς αγώνες μπορεί - και πρέπει - ν' αλλάξει η σάπια αυτή κατάσταση. Και κάνοντας τη σκέψη του αυτή πράξη, μπαίνει από νωρίς στον αγώνα. Έναν αγώνα που δεν θα τον εγκαταλείψει ποτέ πιά. Στα 17 του χρόνια μπαίνει στην ΟΚΝΕ και στα 1920 γίνεται μέλος του Κ.Κ.Ε. Στο μεταξύ - και με αίματηρές θυσίες της φανελλιάς του - τελειώνει το δημοτικό στο χωριό του, το σχολαρχείο στην Άγια και το γυμνάσιο στη Λάρισα. Έπειδή «παίρνει τα γράμματα», οι δικοί του αποφασίζουν να τον στείλουνε στην Άθήνα, όπου γράφεται στο διδασκαλείο. Μετά τη στρατιωτική του θητεία, διορίζεται δάσκαλος και υπηρετεί σέ διάφορα χωριά της Θεσσαλίας.

Έρχεται ο πόλεμος και ο Γιώργος-μαζί εξ' άλλων και με τον αδελφό του -επιστρατεύεται και στέλνεται απ' τους πρώτους στο μέτωπο να πολεμήσει «για την πατρίδα και τη λευτεριά». Τα γεγονότα όμως εξελίσσονται ραγδαία: γερμανική επίθεση, κτάρρησηση του μετώπου, συνθηκολόγηση, κατοχή.

Ο αγώνας όμως για τον Μπλάνα δεν σταματάει. Τον χειμώνα του 1941 βρίσκεται και πάλι στο χωριό του, όπου πέφτει με τα μούτρα στην παράνομη δουλειά: κομματικός γραμματέας της Άγιας, μέλος της Π.Ε. Λάρισας, οργώνει την πεδινή και όρεινη Θεσσαλία, βάζοντας τις βάσεις για την ανάπτυξη της αντίστασης στον συνδικαλιστικό και τον αγροτικό τομέα. Έχει την τύχη να συνεργάζεται με έναν απ' τους πιο συγκροτημένους και ικανούς αγωνιστές, τον Κώστα Γαμβέτα, παλιό μέλος του κομματος και γραμματέα του Θεσσαλικού Γραφείου του Κ.Κ.Ε. (ο Γαμβέτας θα σταλεί αργότερα στην Πελοπόννησο, όπου θα πιαστεί απ' τους Γερμανούς και θα απαγχονιστεί σέ πλατεία της Πάτρας).

Η οργανωτική δουλειά του Μπλάνα στη Θεσσαλία προχωρεί καλά και δημιουργούνται έτσι οι προϋποθέσεις για το φούντωμα της αντίστασης. που δεν θ' αργήσει να εκδηλωθεί. Με γερή τώρα πιά την πολιτική και οργανωτική υποδομή του, το Θεσσαλικό Γραφείο του Κ.Κ.Ε. κρίνει ότι ήρθε η ώρα για το ανέβασμα της πάλης σέ πιο προχωρημένες μορφές, και στις 2 Αυγούστου

1942 δίνει εντολή στον Μπλάνα να συγκροτήσει ένοπλη αντάρτικη ομάδα, που θ' αναλάβει και τη διοίκησή της ό ίδιος.

Σύντομα η ομάδα είναι συγκροτημένη για δράση. Αποτελείται από 16 αντάρτες, και αρχίζει τις επιχειρήσεις της στην περιοχή Όσσας - νότιου Όλυμπου - Καραντάου - Πηλίου. Σέ λίγο ένώνεται με μια άλλη ομάδα που δρ'α στην περιοχή της Καρδίτσας, κι αποτελεί το συγκρότημα του καπετάν Κίσαδου - αυτό είναι στο εξής το ψευδώνυμο του Μπλάνα.

Τον Νοέμβρη του 1942 συγκροτείται το Άρχηγείο Ανταρτών Ανατολικής Θεσσαλίας, που το 1943 θα πάρει τέτοια ανάπτυξη, ώστε ν' αποτελέσει με την αναδιάρθρωση του Ε.Λ.Α.Σ., στις αρχές του 1944, την Ι Μεραρχία Θεσσαλίας, με στρατιωτικό διοικητή τον στρατηγό Φλούλη αρχικά και καπετάνιο τον Κίσαδο. Τον Μάρτη αντικαθιστά στη διοίκηση της Μεραρχίας τον Φλούλη ο συνταγματάρχης Γιάννης Μουστεράκης, ένας απ' τους αξιολογότερους και συνεπέστερους ήγέτες του Ε.Λ.Α.Σ. και του λαϊκού κινήματος γενικά.

Μετά τη σύσκεψη των καπεταναίων, κι ενώ η Μεραρχία έχει πάρει διάταξη τέτοια που θ'α της επέτρεπε - αν επαληθεύανε οι φόβοι των καπεταναίων - να κατέβει προς Άθήνα, με διαταγή του Γ.Σ. του Ε.Λ.Α.Σ. κατευθύνεται τελικά προς την Ήπειρο.

Η συνέχεια είναι γνωστή: Δεκεμβριανό, Βάρκιζα, άφοπλισμός του Ε.Λ.Α.Σ., συστηματική δίωξη των αγωνιστών της αντίστασης.

Ο Κίσαδος παραμένει για ένα διάστημα στη Λάρισα, σέ μια παράξενη κατάσταση ημιπαράνομιας, αφού τον Άπρίλη του 1946 έχει απαλλαγεί με δούλευμα απ' τις γνωστές πλαστές κατηγορίες που σκαρώνονται συστηματικά εναντίον όλων σχεδόν των ανταρτών του Ε.Λ.Α.Σ.

Η κατάσταση όμως στη Θεσσαλία από μήνα σέ μήνα χειροτερεύει και δεν περνάει μέρα χωρίς να συλληφθεί, να βασανιστεί, ή και να δολοφονηθεί ακόμα, κάποιος αγωνιστής της αντίστασης.

Στις 17 Ίουλίου του 1946, ο Μάρκος, που κατεβαίνει επίτηδες στη Λάρισα για να συναντηθεί με τον Κίσαδο, του διαβιβάζει εντολή να βγει ξανά στο θουνό. Έπακολοι της σύσκεψης των πρωτοκαπεταναίων στην Άνθρακιά την 26.10.46 (Μάρκος - Κίσαδος - Κικίτσας - Λαοσάνης) και η ίδρυση του Γενικού Άρχηγείου των μέχρι τότε ανεξάρτητων - μεμονωμένων ομάδων καταδωμένων αγωνιστών, με επικεφαλής του Άρχηγείου Θεσσαλίας τον Κίσαδο.

Μετά τον τερματισμό του Έμφύλιου, ο Κίσαδος περνάει με δόλοκληρη τη μονάδα του στην Άλβανία, για να καταλήξει στη Σοβιετική Ένωση. Έδώ παραμένει μέχρι το 1975, που του δόθηκε η άδεια να γυρίσει στην Ελλάδα.

ΓΕΘΠικός Στρατός (Ε.Π.Α.Ε.) Αρ. αριθ.
I Μεραρχία Θεσσαλίας.

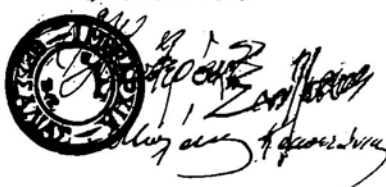
Εφαρμογή

Α Π Ο Λ Υ Τ Η Ρ Ι Ο Ν -

Τόν 6ταγ. αλκαυτήριον Καπετάνιον εφ' I Μεραρχίας Μοραίναι
Σερβίων (Κίσαβον) τος 'ισαίτην και' εφ' Αττακάσις πελάγει
1930 εφ' τος χωρίον Αττακάς κα' εφ' Αττακάσις θρησκ. τος Μαρτ' Σερβί-
ων, εφ' Αττακάσις κα' εφ' Αττακάσις Ε.Π.Α.Ε. αὐτό 15 Απριλίου 1946.
I Α Π Ο Λ Υ Τ Η Ρ Ι Ο Ν

κα' εφ' τος Ε.Π.Α.Ε. καὶ αὐτό 26/9/15-2-45 εφ' τος
κα' εφ' τος Στρατ' κα' εφ' 1945/15-2-45 κα' I Μεραρχίας
κα' εφ' τος Μαρτ' κα' εφ' τος Αττακάσις κα' εφ' τος Αττακάσις
I εφ' τος 26/2/1945

Εφ' Αττακάσις

Ένα σπάνιο ντοκουμέντο: Τό άπολυτήριό του καπετάν Κίσαβου.

ροϊατής ιστορίας για την Ελλάδα και
τον Λαό!

Αυτό δεν έγινε, άρα τó γεγονός
αυτό ήταν άσημαντό.

V. Καί τώρα για τó ίδιο τó περιστατι-
κό:

1) Ο Μ.Βαφειάδης, στή μαρτυρία του
πού δημοσιεύτηκε στό περιοδικό ΑΝΤΙ
τεύχος 42, λέει πώς κάθε μαρτυρία πρέπει
νά είναι «άπαλλαγμένη από συναισθημα-
τισμούς ή προκαταλήψεις, νά είναι φυ-
σικά χωρίς αϊχμές ή ύπονοούμενα». Κι
άμέσως πάρα κάτω γράφει: «Γι' αυτό, άπ'
άφορμή τής θέσης τής "Αύγης", περιορί-
ζομαι στά πάρα κάτω και είμαι δέβαιος,
δέν θά κάνει κακό σέ κανέναν».

Ακατανόητα πράγματα! Άπ' τή μιá
μεριά ή μαρτυρία πρέπει νάναί τέτοια
κλπ., όπως γράφει, κι άπ' τήν άλλη παρα-
κάτω αὐτά πού γράφει: «δέν θά κάνουν
κακό σέ κανέναν» (έστω κι άν κάνει κακό
στήν αλήθεια»· δική μου παρατήρηση)!

Εδώ έχουμε μιá αϊχμή και τó πρώτο
ύπονοούμενο. Πού κατευθύνεται αὐτή ή
αϊχμή και τó ύπονοούμενο αὐτό, κατά τή
γνώμη μου, είναι φανερά. Κατά τή γνώμη
μου, ενάντια σέ κείνους «πού γράφουν»,
«περιγράφουν» και παραγράφουν γιά τόν
Άρη. Πώς ήταν ό μοναδικός άνθρωπος
πού όλα τά έδλεπε αλλά δέν τού επιτρά-
πηκε νά δράσει κ.λπ. Κι εδώ, φίλε Μάρκο,
πρέπει νάχεις τó θάρρος και νά μὴν άφή-
νεις αϊχμές, αλλά νά λές τήν αλήθεια γι'
αὐτό πού νομίζεις σωστό.

Η ζωή άπόδειξε πώς ό Άρης δέν μπό-
ρεσε νά δγει (οὐδέποτε άντέδρασε) έξω
άπ' ό,τι έλεγε τó Π.Γ., καθώς και σύ ό
ίδιος.

Κατ' επέκταση θά έλεγα όλοι μας. Για
άλλη μιá φορά ή θέση τού Μ. Βαφειάδη:
«δέν θά κάνει κακό σέ κανέναν» άποδεί-
χνει τή σάπια τακτική σχεδόν όλων τών

ύπευθύνων παραγόντων τού ΚΚΕ, τó
κουκούλωμα, τó σακομπάλωμα!!

2) Ο Μ. Βαφειάδης λέει: «ή σύσκεψη
τών καπεταναίων... έγινε όχι παράνομα,
αλλά ύστερα από προηγούμενη συνεννό-
ηση ανάμεσα στους Άρη - Βαφειάδη -
Σιάντο κλπ.»· όλη ή πορεία τής συζήτη-
σης άπόδειξε πώς δέν είναι έτσι. Πώς
άντίθετα αὐτό έγινε με πρωτοβουλία τού
Άρη - ίσως και τού στρατηγού Σαράφη
(άσχετα άν ό ίδιος δέν παραβρίσκονταν
στή σύσκεψη) γιά τά έξής:

α) Ο Άρης δέν πρότεινε ν' άρχίσουμε
ένέργειες ενάντια στους Άγγλους άμέσως,
γιατί ήξερε πώς κάθε ενέργεια τέτοια θά
μås έφερνε άντιμέτωπους με τó Π.Γ. τού
ΚΚΕ. Άκόμα δέν μπορώ νά πιστέψω πώς
ό Άρης ήταν τόσο άφελής και δέν ύπόθετε
πώς και μέσα στους καπετάνιους θά έβρι-
σκε άντίδραση τέτοια πρότασή του, όπως
και βρήκε άκριβώς τó Μ. Βαφειάδη, πού
ήταν τó μοναδικό μέλος τής ΚΕ κι ό μονα-
δικός «θεματοφύλακας» τότε τού «ταμ-
πού», δηλαδή τού Ιερού και άπαραβί-
αστου και αλάθητου «Πάπα Ιωαννίδη»!
Είπαμε χωρίς αϊχμές. Είναι καιρός νομί-
ζω, φίλε Μάρκο! Τριάντα χρόνια πέρα-
σαν! ως τότε;

β) Ο Άρης έκανε κατά τή γνώμη μου
«κρούση», γιά νά δει πώς σκέφτονται οί
καπετάνιοι και τι συσχετισμός ύπήρχε,
γιά τó ένδεχόμενο τής σύγκρουσης με τους
Άγγλους.

Οί καπετάνιοι είπαν όλοι τή γνώμη
τους: «Ο ΕΛΑΣ είναι σέ θέση νά προ-
λάβει ένδεχόμενη (πού τότε ήταν
όλοφάνερο) δική μου παρατήρηση)
συνωμοσία τών Άγγλων και τής
Άντίδρασης με άποφασιστική éner-
γεια στην Άθήνα νά δημιουργήσει τε-
τελεσμένα γεγονότα».

Φυσικά εγώ πιστεύω (κι αὐτό άντικει-

μενικά), πώς όχι μόνο τότε μπορούσαμε νά
ξοφλήσουμε με τους Άγγλους, μά και στή
Βάρκιζα νά μὴν πάνε διόλου, συνεχίζον-
τας μάλιστα νικηφόρα τόν άγώνα. Άλλά
αὐτό είναι άλλο ζήτημα.

γ) Ο Τάσος Μπουκουβάλας (ό καπε-
τάνιος τής ταξιαρχίας Ιππικού) γράφει γι'
αὐτό περίπου: «Μόλις ό Μ.Βαφειάδης μί-
λησε και έβαλε ζήτημα, άν τά όσα δάξει ό
Άρης είναι έν γνώσει τού Π.Γ., άμέσως ή
σύσκεψη τών καπεταναίων "κρύωσε"».

Ναί, ναι αὐτό και τώρα άκόμα τó θυμά-
μαι: Ήταν κατά τή γνώμη μου μιá παρα-
φωνία στό όμόφωνο τών καπεταναίων,
πού έξέφραζαν τότε τις προσδοκίες τού
λαού σ' αὐτούς, γιά νά τόν ύπερασπιστούν
ως τó τέλος, όπως τού ύποσχόμασταν τόσα
χρόνια στην περίοδο τής άντίστασης.

Αὐτή ή όμοφωνία έδειχνε πώς τότε μόνο
αὐτοί συνδέονταν μαζί του. Οί άλλοι κα-
θώς κι ό Μ.Βαφειάδης είχαν άποξενωθεί
με τήν όπορτουνιστική τους πολιτική.
Όπως δέν άνταποκριθήκαμε όλοι μας,
πού παγώσαμε ύστερ' άπ' τήν επέμβαση
τού Μάρκου!

3) Μόλις έγινε ή διακοπή -κι έγινε
αὐτή ή διακοπή γιά νά μὴν άναγκαστεί ό
Άρης ν' άπαντήσει στην επέμβαση τού
Μάρκου- βγάλαμε τή φωτογραφία και
έμένα ιδιαίτερα με κάλεσε ό Άρης με τó
Σαράφη σέ συνεργασία (όπως τώρα μα-
θαίνω αὐτό έγινε δήθεν και με τους ύπό-
λοιπους).

Στή συνεργασία αὐτή θίχτηκε μόνο ένα
ζήτημα. Με ρώτησαν: «Σέ περίπτωση
σύγκρουσης με τους Άγγλους τί θέση θά
κρατήσει ό διοικητής τής I Μεραρχίας
Μουστεράκης Γιάννης;»

Εγώ άμέσως τους διαβεβαίωσα πώς
είναι άπόλυτα έτοιμος γι' αὐτό και δέν
χρειάζεται λόγος νά γίνεται.

Τότε μου δώσαν έντολή άμέσως νά
φύγω -ήταν περίπου κατά τó τέλος τής
μέρας- γιά τήν έδρα τής I Μεραρχίας
(Λάρισα) και τήν επόμενη τó πρωί νά πάει
στό Γ.Α. ό Μουστεράκης, με τόν όποιο θά
συνεργαστούν πάνω σέ ζητήματα πού
έχουν σχέση με τó ζήτημα πού θίχτηκε στή
σύσκεψη.

Όταν πήγε και γύρισε με κατατόπισε
και μένα με τά ζητήματα πού συζητήθη-
καν και σάν άποτέλεσμα ή Μεραρχία άρ-
χισε μιá ήθική και τεχνική προετοιμασία
έν όψει πιθανής κίνησης τών τμημάτων
πρός τήν Άθήνα.

Και ξαφνικά ύστερα από μερικές μέρες,
άντι νά κινηθούμε προς Άθήνα, πήραμε
έντολή νά κινηθούμε προς Ήπειρο, ενάν-
τια στό Ζέρβα.

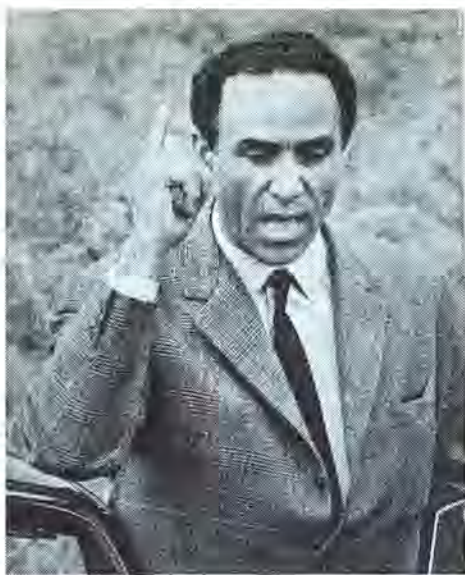
Στό στρατό, όταν παίρνουν διαταγή,
χωρίς συζήτηση τήν εκτελούν. Συζητούν
μόνο τις λεπτομέρειες, ώστε ή διαταγή νά
εκπληρωθεί καλύτερα.

Αὐτό κάναμε κι έμεις.

Άλωνίσσαμε περίπου 12 ως 13 χιλιάδες
άνθρωποι τά χιόνια τής Ήπείρου χωρίς
νά ιδούμε ίχνος Ζέρβα! (χώρια οί Μακε-
δόνες κ.ά.)

Μόλις τού ρίξαμε με κάτι άντιαρματικά
πυροβόλα πού είχαμε μαζί μας μερικές
βολές στό λιμάνι τής Πρέβεζας, στά καρά-
βια πού τόν μετέφεραν στην Κέρκυρα.

Κι ό Τσώρτσιλ τόν καιρό αὐτό «τακτο-
ποίησε» τήν Άθήνα.

ΥΠΟΘΕΣΗ ΛΑΜΠΡΑΚΗ

του Κώστα Παπακωνάννου

Κλείνουμε σήμερα την έρευνα για την «Υπόθεση Λαμπράκη». Είδαμε, πολύ σύντομα, την πορεία από την ημέρα της δολοφονίας του μέχρι τη δικτατορία (τεν-χος 45) και τα όσα βγήκαν μετά (προηγούμενο τενχος, 46), μέχρι τις μέρες μας.

Σήμερα, παρουσιάζουμε αυτή τη «νέα εικόνα» της υπόθεσης, όπως από τις μεταδικτατορικές δημοσιογραφικές έρευνες, με βάση τα νέα στοιχεία που προκύψανε, φαίνεται. Και πού αφήνει πάλι αναπάντητο το βασικό ερώτημα: ποιός και πώς ακριβώς σκότωσε τον Γρηγόρη Λαμπράκη;

Παράλληλα, ανοίγουμε έναν ακόμα από τους ιδιαίτερα ενδιαφέροντες «ύποφα-κέλους» της «υπόθεσης Λαμπράκη»: τον «φάκελο Κόλλια» - του εισαγγελέα του 'Αρείου Πάγου που αναμείχτηκε στην υπόθεση και αργότερα έγινε «πρωθυπουργός» της χούντας.

3. ΟΛΟΙ ΣΥΜΦΩΝΟΥΝ: ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ! ΑΛΛΑ...

ΕΚΕΙΝΟ που σήμερα κάνει εντύπωση, σ' όποιον ψάξει κάπως περισσότερο την «υπόθεση Λαμπράκη» είναι ότι ΟΛΟΙ μιλάνε για δολοφονία - ακόμα και έφημερίδες της Δεξιάς, ακόμα και ο πασίγνωστος ΕΚΟΦίτης της Θεσσαλονίκης Λ. Ίωαννίδης, ακόμα και οι δύο καταδικασμένοι σαν «φυσικοί ατυργοί» - ο Γκοτζαμάνης και ο Έμμανουηλίδης!

Όλοι δείχνουν να έχουν ξεχάσει το «τροχαίο» - που παραμένει, όμως, η επίσημη έκδοχή, αφού η απόφαση των δέκα λαϊκών δικαστών της Θεσσαλονίκης (Δ. Τούσας, Στ. Σαββίδης, Α. Γραικός, Θ. 'Αργυρίου, Ι. 'Αστερίου, Ν. Οικονόμου, Β. 'Αντωνιάδης, Μαρία Βαλαγεώργη, 'Αλίκη Καρύδα, Μαρία 'Αρτακισανού) του 1966, μόνο με άλλη δικαστική απόφαση ανατρέπεται. Και μέχρι τώρα, η μόνη αίτηση για αναθεώρηση (αναψηλάφηση) της δίκης ήταν του Έμμανουηλίδη, που ήδη απορρίφτηκε από τον 'Αρειο Πάγο.

● Αν δεν είναι, λοιπόν, «τροχαίο», είναι δολοφονία - πολιτική δολοφονία,

όπως θροντοφώναξε από την έδρα του, στη δίκη, ο εισαγγελεύς Π. Δελαπόρτας... Ποιός ευθύνεται γι' αυτήν; 'Η χούντα! Σ' αυτό το συμπέρασμα καταλήγει - όπως γράψαμε και στο προηγούμενο τενχος - η δημοσιογραφική έρευνα των Ι. Βούλτεψη, Γ. Μπέρτσου («'Επίκαιρα», Δεκέμβριος '74) και Γιάννη Μαρή («'Ακρόπολις», Γενάρης '75). Το ίδιο υποστηρίζουν ο Έμμανουηλίδης κι ο Γκοτζαμάνης, με το «λογικό» επιχείρημα ότι αφού αυτοί... δεν είναι χούντα, κακώς καταδικάστηκαν.

Ας δούμε από πιά κοντά τα νέα στοιχεία:

1. Για τους δυο δημοσιογράφους των «Ε» το πράγμα είναι ξεκαθαρισμένο: «το τρίκυκλο ήταν της χούντας» λέει ο τίτλος. Κι ο υπότιτλος: «Πώς παγιδεύτηκε ο Καραμανλής από τους συνωμότες».

2. Ο Γιάννης Μαρή, χωρίς να θγάξει συμπεράσματα, αφήνει πολλά ερωτηματικά - για όλα. 'Η άποψή του διαφαίνεται μέσα από τα γραφτά του - και είναι περίπου η εξής: Κάποιοι θέλουν να

«στραπατσάρουν» τον Λαμπράκη. Κάποιοι άλλοι που το ξέρουν το εκμεταλλεύονται. Και τον σκοτώνουν...

'Η άποψη «μεθερμηνευόμενη» είναι άποψη που αυτή τη στιγμή θεωρείται - κι από άλλους - πιθανή: το «παρακράτος» με την «ύψηλη προστασία» αυτών που το έλεγχαν, οργάνωσε μια «έπιχειρηση κατά Λαμπράκη». «Στόχος μας ό Λαμπράκης». 'Ηθελαν να τον σκοτώσουν ή απλώς να τον «στραπιτσιάρουν»; Μάλλον το δεύτερο. 'Αλλά η «έπιχειρηση» είναι γνωστή και στην ΚΥΠ, που έλεγχεται από τη χούντα. 'Ετσι, κάποιος «άνθρωπος του Παπαδόπουλου» έπεμ-βαίνει και - μέσα στην αναμπουμπούλα - καταφέρει το καιρίο κτύπημα στον βουλευτή της 'Αριστεράς. Είναι ο «άγνωστος Χ» που κάποιοι ξέρουν στη Θεσσαλονίκη - έκτος κι αν ό ύπαινιγμός αφορά τους «παραπάνω» από τον δρόστη.

Μια πρόσφατη μαρτυρία, ήρθε - έμ-

Το
κούρεμα
ένος
φοιτητή

‘Η «αυτοκτονία»
ένος στρατηγού

‘Η «περίπτωση Ντεντιδάκη», είναι ένα μικρό αλλά ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ χαρακτηριστικό περιστατικό στην «υπόθεση Λαμπράκη»: το δρόν της Τρίτης 28 του Μάη, ή αστυνομία επιτίθεται εναντίον των νέων που είναι συγκεντρωμένοι στον τόπο όπου δολοφονήθηκε ο Λαμπράκης. Τους διαλύουν. Και πάνω στη φασαρία, δυο χωροφύλακες ακινητοποιούν ένα νεαρό, ενώ ένας τρίτος του κόβει τα μαλλιά.

● Οι χωροφύλακες ήθελαν έτσι να δείξουν, ότι οι νέοι που τιμάνε τη μνήμη του Λαμπράκη, είναι «τεντυμπόδες» (το μέτρο αυτό του κουρέματος εφαρμόστηκε επί ύφυπουργού 'Εσωτερικών Καλαντζή για πρώτη φορά). 'Αλλά, ό νέος που διαλέχτηκε στην τύχη ήταν ό φοιτητής 'Αντώνης Ντεντιδάκης, άνιψιός του τότε δημάρχου Πειραιά. Κακή εκλογή. Τόν άφησαν, μόλις είδαν την τανιτόττά του («φύγε βρε τεντυμπό Ντεντιδάκη. Σε μελάδες θέλεις

να μάς δάλεις» του είπε ένας αξιωματικός φανερά συγχυσμένος και άμύχανος), αλλά την άλλη μέρα το περιστατικό μαθεύτηκε και δημοσιεύτηκε στον τύπο.

● Τα μεσάνυχτα, τρεις αξιωματικοί πήγαν σπίτι του, εγκαταστάθηκαν στην κουζίνα, του πήραν κατάθεση (αφού τον έβαλαν να ήρμιστεί σ' ένα ευαγγέλιο που είχαν μαζί τους) και έφυγαν. 'Ο φοιτητής περιέγραψε πώς τον κούρεψαν οι χωροφύλακες.

● Το πρωί (30/5) τον πήγαν με τζιπ στη Γενική 'Ασφάλεια, όπου ήταν ό αρχηγός Χωροφυλακής Βαρδουλάκης και άλλοι ανώτεροι αξιωματικοί. 'Αρχισαν οι πιέσεις, τον κράτησαν 4 ώρες! 'Ο Βαρδουλάκης κάλεσε και τον δήμαρχο Πειραιώς στο τηλέφωνο. 'Εκείνος, χωρίς να ξέρει λεπτομέρειες, έλεγε στον άνιψιό του: «πες την αλήθεια στον στρατηγό!». Μά ποιά αλήθεια; 'Ο στρατηγός ζητούσε... το αντίθετο.

● Κάποια στιγμή, ό Βαρδουλάκης έθγαλε

19

πημα στο κεφάλι («διά θλώντος οργάνου») τόν τραυμάτισε θανάσιμα - τόν έριξε κάτω «σάν τσουβάλι» κατά τη χαρακτηριστική έκφραση μάρτυρα.

Ένας αυτόπτης μάρτυρας, ο Κώστας Βέρρος, κομμουνιστής που πέρασε όλη του τη ζωή στις φυλακές και τις εξορίες, έχοντας μείνει πίσω από τους άλλους, έδω από ΑΛΛΗ όπτική γωνία τη σκηνή. Και βεβαιώνει πως το τρίκυκλο πέρασε, όταν ο ίδιος είχε ΗΔΗ τρέξει και σκύψει πάνω από το κεφάλι του κτυπημένου δουλευτή.

● Ποιός, λοιπόν, τόν κτύπησε; 'Ο Έμμανουηλίδης, λέει ο Βέρρος και επιβεβαιώνει τη μαρτυρία του, σε όλα της τα σημεία, ένας ακόμα αυτόπτης μάρτυρας, ο άρτεργάτης Έ. Μπακάλης. Κι οι δύο λένε ότι αναγνώρισαν τόν Έμμανουηλίδη, τα χαρακτηριστικά του. Μπορεί να κάνουν λάθος;

‘Ο ίδιος ο Έμμανουηλίδης τ' αρνείται, βέβαια, αν και το ίδιο δράδυ είχε υπεργραφεινθεί στόν γιατρό Έξαρχο τού ΣΑΒ: «Εγώ κτύπησα τόν Λαμπράκη»!

● Κορυφαίος παράγων της υπόθεσης, θεωρεί σήμερα βέβαιο ότι τόν τρίκυκλο δέν κτύπησε τόν Λαμπράκη, βέβαιος ότι τόν κτύπησε κάποιος από τούς γύρω - χωρίς να είναι σίγουρος αν πρόκειται για τόν Έμμανουηλίδη ή κάποιον άλλο.

Έδώ, ως θυμίσουμε μιιά περιέργη φήμη της μέρας εκείνης, που πέρασε μάλλον άδιερεύνητη: κάποιος Α. από τόν Κιλκίς κτύπησε τόν Λαμπράκη...

(Παρένθεση: τόν Κιλκίς «συνδέεται» πολλαπλά με τήν «υπόθεση Λαμπράκη». Ένα μίνα πριν από τή δολοφονία, ο Λαμπράκης κτύπησε στή Βουλή τόν γνωστό για τήν κατοχική δράση του δουλευτή Κιλκίς της ΕΡΕ Κ. Παπαδόπουλο, όταν ο τελευταίος γρονθοκόπησε τόν δουλευτή της ΕΔΑ Α. Μπριλλάκη (14.3.63). Τόν περιστάτικό αυτό συζητιόταν από τούς «άντιφρονούντες»... Από τόν Κιλκίς ήταν ένα από τά αυτοκίνητα που πέρασε, αλλά δέν πήρε τόν Λαμπράκη, μετά τόν θανάσιμο τραυματισμό του, για να καταλήξει στό «Φόδξ - Βάγκεν» ενός «άνθρώπου τού Χολέβα»!... Από τόν Κιλκίς ήταν ο περιέργος εκείνος άνθρωπος που τέσσερα είκοσιτετράωρα μετά τη δολοφονία τού Λαμπράκη, κατέθεσε στόν Εισαγγελέα ότι «στέλεχος της ΕΔΑ» τού πρότεινε να... δολοφονήσει, με άμοιδή, έναν δουλευτή της ΕΡΕ!... Κλείνει ή παρένθεση).

Συνοψίζοντας, λοιπόν, βλέπουμε ότι ή έκδοχη που σήμερα επικρατεί είναι: τόν Λαμπράκη τόν έγραψε ή χούντα... Αυτό σημαίνει: ΟΧΙ ή... άλλη Δεξιά - ή «καλή».

● Στην έρευνα τού Γιάννη Μαρή όλα μπαίνουν μ' έρωτηματικό - κι αυτή ή άποψη: ποιοι είχαν συμφέρον να δολοφονηθεί ο Λαμπράκης; Η χούντα, όπως μετά άποδείχτηκε...

● Στην έρευνα τών «Επικαιρών», πέρα από τήν καταφατική απάντηση, υπάρχει ολόκληρος συλλογισμός, που αξίζει να δημοσιευθεί:

ΣΤΗΝ «Αύγη» της 8 'Ιουνίου 1963 δημοσιεύτηκε ή παρακάτω άνταπόκριση από τήν Καβάλα!

Η στυγερή δολοφονία τού Λαμπράκη και ο τραυματισμός τού δουλευτού τού νομού μας κ. Τσαρουχά άπ' τούς «άγανακτισμένους άντιφρονούντες» τών παρακρατικών όργανώσεων, θυμίζει στό λαό τού νομού μας τήν έξ ίσου στυγερή δολοφονία τού γεωπόνου Άποστόλου Τριάρχη στήν Χρυσούπολη τόν 'Ιανουάριο τού 1946.

Και με πολύ σκεπτικισμό ο λαός παρατηρεί κάποια όμοιοτητα στα περιστατικά και τών δύο αυτών πολιτικών έγκλημάτων και πρό παντός τόν ίδιο άνθρωπο στόν ίδιο ρόλο.

Πρόκειται για τόν επιθεωρητή Χωροφυλακής Θεσσαλονίκης ύποτρούτηνο Μήτσου πού, ύπομοιραρχος τότε, ήταν διοικητής της ύποδιοικήσεως χωροφυλακής Χρυσουπόλεως. Άς δούμε όμως τά γεγονότα:

Ήταν Τετάρτη 30 'Ιανουαρίου, μέρα παζαριού στήν Χρυσούπολη. Από τήν Ν. Έπιτροπή τού νομίμως λειτουργούντος τότε Α.Κ.Ε., που έκπροσωπούσε ο παλαίμαχος άγωνιστής της άγροτιάς, αείμνητος Γεώργιος Σχοινάς, είχε ζητηθεί και είχε παραχωρηθεί ή άδεια για μιιά σύσκεψη στελεχών τού κόμματος της έπαρχίας Νέστου στήν Χρυσούπολη.

Χώρος της συσκέψεως είχε όρισθεί ένα καφενείο με τζαμαρία, πού διατηρούσε τότε ο κ. Κώστας Άγγελίδης.

Πριν ακόμη χορηγηθεί καλά - καλά ή άδεια, ή σύσκεψη είχε γνωστοποιηθεί σε όλους τούς τραμπούκους τών παρακρατικών όργανώσεων. Έτσι αναπτύχθηκε σημαντική τρομοκρατική δραστηριότητα σ' όλα τά χωριά της επαρχίας για τόν έκφοβισμό τών στελεχών, και τήν όρισθείσα μέρα στήν Χρυσούπολη από τόν πρωτό ακόμη παρατηρήθηκε γενικό προσκλητήριο όλων τών γνωστών τρομοκρατών από όλα τά χωριά οι όποιοι κυκλοφορούντες καθ' ομάδας δέν έκρυβαν τις έγκληματικές των διαθέσεις.

Πραγματικά όλα έδειχναν πως κάτι πολύ κακό προετοιμιζόταν, πράγμα πού διεπίστωσαν μολίς έφθασαν άπ' τήν Καβάλα οι κ.κ. Σχοινάς και Τριάρχη πού θά ήταν και οι όμιλητές στήν σύσκεψη. Γι' αυτό και έπεσκέφθησαν άμέσως τόν διοικητή της ύποδιοικήσεως κ. Μήτσου και άφού κατήγγειλαν συγκεκριμένα περιστατικά πού έδειχναν τήν προπαρασκευή της έγκληματικής επιθέσεως τών τραμπούκων, αξίωσαν τήν περιφρούρηση της συσκέψεως, δηλώνοντας τόν έπίσημο ότι για λόγους προστασίας ή σύσκεψη θά γινόταν στή γραφεία τού Κόμματος.

Ο κ. Μήτσου τούς καθυσόχασε και απέστειλε 1 χωροφύλακα - όνόματι Θωμά - έξω από τά γραφεία.

Κατά τις 11.30 περίπου άρχισε ή σύσκεψη με 40 περίπου άντιπροσώπους, όσοι δηλαδή είχαν τόν θάρρος να φθάσουν ως τά γραφεία. Δέν είχαν περάσει όμως ούτε 10 λεπτά άφ' ότου άρχισε ή σύσκεψη και ένα μπουλνύκι από 40-50 τρομοκράτες, όπλισμένους με σίδερα και ξύλα, έπετέθησαν έναντίον τών γραφείων, έπασαν τις πόρτες, εισέβαλαν μέσα και άρχισαν να χτυπούν τούς συσκεπτομένους με έγκληματική μανία.

Και ο άπολογισμός της καννιβαλικής επιθέσεως: όλοι, άλλος δαρύτερα, άλλος ελαφρότερα, τραυματισμένοι και 1 νεκρός. Ο γεωπόνος Άπόστολος Τριάρχης, πού δέχτηκε τρομακτικό κτύπημα στό κεφάλι.

Πρόλαβε μόνο και πήγε μέχρι τόν ίατρείο τού ήδη δουλευτού κ. Μανωλοπούλου και έπεσε σε άφασία για να μίην συνέλθη ποτέ πιά. Πέθανε τήν άλλη μέρα στό νοσοκομείο Καβάλας. Νά τώρα μερικά χαρακτηριστικά:

α) 'Ο σκοπός χωροφύλαξ πού έστειλε ο κ. Μήτσου, όχι μόνο δέν συνέλαβε κανένα από τούς τρομοκράτες, αλλά ούτε και επιχείρησε να τούς έμποδίσει.

β) Μετά τήν επίθεσι και επί μιιά ολόκληρη ώρα οι δολοφόνοι περιέτρεχαν τούς δρόμους της κωμοπόλεως κραδαίνοντας τά ματωμένα τους ρόπαλα και άπειλούντες νά σκοτώσουν τούς Έαμίτες πού θά συναντούσαν. Έν τούτους κανείς δέν συνέληφθη. Έκείνη τήν ήμέρα ή χωροφυλακή είχε εξαφανισθεί.

Άντιπροσωπεία άπ' τούς Μανώλη Διπλό και Βαγγέλη Τάκο πού πήγε τήν ώρα της επιθέσεως στήν ύποδιοίκησι να διαμαρτυρηθεί και να ζητήσει προστασία, δέν βόηκε, παρά μόνο τόν τότε ένωμοτάρχη και ήδη μοίραρχο Μιχαήλ Μπαρμπούνη, ο όποιος, σάν να μίην συνέβαινε τίποτε, ξεκίνησε με τόν πάσο τον παίζοντας άλυσίδα να πάη στόν τόπο τού έγκλήματος. Τήν ώρα πού ή αντιπροσωπεία έφευγε από τήν αστυνομία μαζί με τόν ένωμοτάρχη, ομάδα τρομοκρατών βγήκε από τόν προαύλιο της αστυνομίας και επιχείρησε να κτυπήσει από τά ρώτα τούς προαναφερθέντες πολίτες.

γ) Τήν ώρα πού μερικά στελέχη τού Α.Κ.Ε. σήκωναν στα χέρια τόν πτώμα τού Τριάρχη - γιατί περί πτώματος πλέον έπρόκειτο - από τόν ίατρείο τού κ. Μανωλοπούλου, και προπαθούσαν να τόν δάλουν στήν καρδιά ενός αυτοκινήτου πού βύστηα από πολλές προσπάθειες παραωρήθηκε για τήν μεταφορά στήν Καβάλα, ομάδα τρομοκρατών, στήν όποία διεκρίνεται ο ήδη δήμαρχος Χρυσουπόλεως Δελιγκάρης, έπετέθη έναντίον τούς με ξύλα και πέτρες, χωρίς και πάλι κανείς να συλληφθεί.

Και τέλος όταν τόν αυτοκίνητο πέρασε μπροστά από τήν αστυνομία διατάχθη από τόν κ. Μήτσου να κατεβούν από τόν αυτοκίνητο οι συνοδευόντες τόν ψυχροραγόντα τραυματία, με τόν ίσχυρισμό ότι δέν επιτρέπεται να ταξιδεύσουν πολίτες με αυτοκίνητο της χωροφυλακής. Οι ένδιαφερόμενοι φυσικά δέν ήταν δυνατόν να εγκαταλείψουν τόν τραυματία και άρνήθηκαν. Αδίστακτα τότε διατάχθη ή βία κάθοδος. Έτσι ύπεχρεώθησαν να κατεβάσουν και τόν τραυματία και να τόν μεταφέρουν στήν Καβάλα με καθυστερήσι μιάς και πλέον πολύτιμης ώρας πού ίσως αυτή να έμποδισε τυχόν δυνατήν πρόληψι τού θανάτου του.

Αιτά συνέβησαν πριν από 16 άκριδώς χρόνια στήν Χρυσούπολη, με διοικητή τόν κ. Μήτσου. Ο λαός παραλληλίζει τά δύο έγκλήματα και... σκέπτεται.

«Αν τὸ πρῶτο πρῶτο τῆς συνωμοσίας τῆς χούντας ἦταν ἡ παγίδευση τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ΕΡΕ τὸ 1961 σὲ μιὰ μόνιμη καὶ ἐντονη ἀντιδικία μὲ τὴν ἀντιπολίτευση λόγω τοῦ ἐκλογικοῦ ὁργίου τῶν ἰδίων αὐτῶν προσώπων τῆς χούντας, μὲ δάσεις ἐξορμήσεως τὴν ΚΥΠ καὶ τὴν Ὑπηρεσία Πληροφοριῶν, τὸ δεύτερο στάδιο ἦταν ἡ δολοφονία τοῦ Λαμπράκη στὴ Θεσσαλονίκη. Τὰ ἐπόμενα στάδια, μέχρι τὸ ξημέρωμα τῆς 21ης Ἀπριλίου, συνοψίζονται ὡς ἑξῆς:

● Στὴ συνωμοσία τοῦ ΑΣΠΙΔΑ. Ἐδῶ παγιδεύονται πλέον ὄχι μόνο ἡ ἡγεσία τῆς Ἐνώσεως Κέντρου ἀλλὰ καὶ τὰ Ἀνάκτορα. Καὶ ὁ νεαρὸς βασιλιάς παρασύρεται σὲ ἐνέργειες ποὺ θὰ ὀδηγήσουν, ὕστερα ἀπὸ μιὰ σειρά δραματικῶν γεγονότων, καὶ στὴν ὀριστική κατάρυση τοῦ θρόνου.

● Στὴ συνωμοσία τοῦ Ἰουλίου, τοῦ '65. Μὲ τὴ συνδρομὴ τῶν «ἀποστατών» τὸ Ἑλληνικὸ Κοινοβούλιο καὶ ἡ Δημοκρατία αὐτοκτονοῦν.

● Στὴ συνωμοσία ἐμπλοκῆς τῶν στρατηγῶν. Ἡ χούντα τοῦ Παπαδόπουλου καὶ τῶν συνεργατῶν του, ἀφοῦ ὀδήγησε ἀριστοτεχνικά τὸ «σκάφος τῶν ἀνωτέρων» τυλγώντας σὰ δόχτα καὶ τὸν ἀρχηγὸ τοῦ ΓΕΣ Σπαντιδάκη γιὰ νὰ γιτάσει στὸ σημεῖο τοῦ προορισμοῦ τῆς, στὴ δεδομένη στιγμή τὸ βούλιαξε. Ἔτσι τὴν «ἐπέμβασιν τοῦ Στρατοῦ» ἐπρόλαβε τὸ προαχθὲν τῶν «ἐποτακτικῶν». Καὶ τὰ δινὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ θὰ χοιρήσουν μιὰ ὁλόκληρη ἑπταετία.

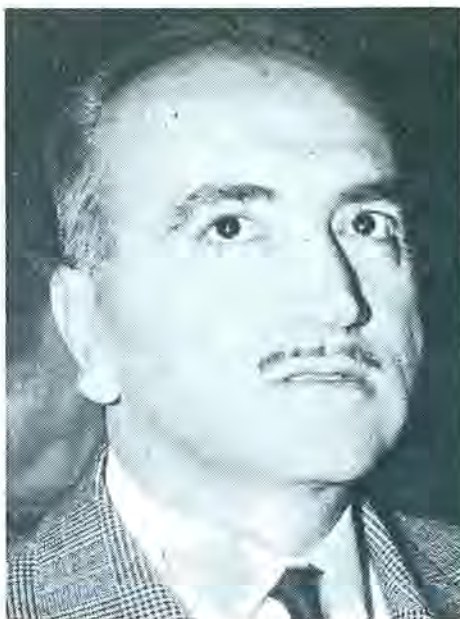
Καὶ ἡ κατάληξη:

Τὸ 1963 κανεὶς δὲν θὰ μπορούσε νὰ διανοηθεῖ, ἀκόμη καὶ στὴν ἴδια τὴν παράταξη τῆς Δεξιᾶς, τὸ σατανικὸ παιχνίδι ποὺ ἀποσκοποῦσε στὴ διάβρωση τοῦ κ. Κων. Καραμανλῆ, ἀπὸ τοὺς πλὺ στενοὺς καὶ ἐμπιστοὺς συνεργάτες του. Ἐνα παιχνίδι ποὺ τὸν ἐνεφάνισε πρὸς στιγμὴν σὰ μάτι τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, μέσα στὴ θύελλα ἐκείνη τῶν πολιτικῶν παθῶν, «ἡθικὸ αὐτοσυργὸ» ἐνὸς πολιτικοῦ ἐγκλήματος.

ΣΗΜΕΡΑ: Οἱ παλαιοὶ κατήγοροί του ὀφείλουν νὰ δεχθοῦν μὲ ἐντιμότητα τὴν ἱστορική του ἀποκατάσταση στὴν ὑπόθεση Λαμπράκη, παρὰ τὶς εὐθύνες τῆς τότε κυβερνήσεώς του γιὰ τὴ διοργάνωση καὶ τὴ δράση τῶν παρακρατικῶν ὁργανώσεων.

ΣΗΜΕΡΑ: Καὶ ὁ ἴδιος ὁ κ. Κων. Καραμανλῆς ὀφείλει, βαδίζοντας σταθερὰ στὸ δρόμο τῆς θεμελιώσεως μιᾶς πραγματικῆς Δημοκρατίας, ν' ἀποκλείσει κάθε ἐνδεχόμενον ποὺ θὰ ἐπέτρεπε σὲ νέους συνωμότες νὰ ὑποχρεώσουν κάποιον ἄλλο πρωθυπουργὸ νὰ φέρεῖ στὰ γέγιντα τὸ δραματικὸ ἐκεῖνο ἐρώτημα: «Ποιὸς κυβερνᾷ αὐτὸν τὸν τόπο;»

Εἶναι ἀκόμα: ὁ Γ. Παπαδόπουλος ποὺ θρηνῶνται στὴ Θεσσαλονίκη τὴν ἐπομένη (ἴσως καὶ τὴν ἴδια μέρα τοῦ ἐγκλήματος). Εἶναι ὁ Χολέβας, ποῦ ἦταν τότε πανίσχυρος γεν. γραμματέας Β. Ἑλλάδος – μετὰ ἔγινε, κι αὐτός, «ὑπουργὸς» τῆς χούντας. Εἶναι ὁ Καρύδας (ΚΥΠ Θεσσαλονίκης) κι ὁ Κατσούλης (ΚΥΠ, ἀπὸ τότε!). Εἶναι ὁ συνταγματάρχης Παπατέρος ποὺ (ἀπὸ τότε, στὴ Λάρισα) ἀκούει ὅτι «ὁ Παπαδόπουλος ἔφαγε τὸν Λαμπράκη» καὶ προσπαθεῖ ν' ἀνακαλύψει «κάτι», ἀλλὰ δὲν προλαβαίνει: ἐρχεται ὁ ΑΣΠΙΔΑ, ἡ προφυλάκιση, ἡ δικτατορία. Βεβαιώνει ὅμως (Γ. Μαρής) ὅτι ὁ Παπαδόπουλος παρακολουθοῦσε τὴν πορεία τῆς ἀνάκρισης γιὰ τὸν Λαμπράκη, θγάζοντας τὴ νύκτα φωτοτυπίας τῶν ἐγγράφων!! Εἶναι ἡ ἐπίσημη ἐπιβεβαίωση ὅτι ἡ «21η Ἀπριλίου ἐγεννήθη μέσα στὰ παρασκήνια τῶν μυστικῶν ὑπηρεσιῶν» (εἰσαγγελεὺς Γ. Στιματίης, στὴ δίκη τῶν ἀρχιπροξικισματικῶν)

Ὑπομνημαρχος κατελώνης: πότε θὰ ἀποφασίσει νὰ μιλήσει;

καὶ τὸ δεδομένο – σήμερα – ὅτι οἱ ἀρχιχουντικοὶ (Παπαδόπουλος, Μακαρέζος, Λαδᾶς, Ρουφογάλης, Γκαντώνας, Καραμπέτης, Καρύδας, Χατζηπέτρος κ.ά.) δούλευαν στὴν ΚΥΠ. Εἶναι καὶ ὁ Γ. Ράλλης, ποὺ λέει σήμερα (Γ. Μαρής: «Ἐμενα 10 μέρες στὴν Θεσσαλονίκη. Προσπάθησα νὰ βρῶ τὴν ἄκρη. Δὲν τὴν βρήκα. Ἡ ἐντύπωσίς μου ἦταν ὅτι τὰ ἄφησαν νὰ γίνουν. Ἐγιναν. τὰ ἔχασαν»!!!

Εἶναι ἡ «ἀλυσίδα» ποὺ λέγαμε καὶ στὸ προηγούμενο τεῦχος: ὑπάρχει τὸ «Συμβούλιο Μελετῶν» τῆς Ὑπηρεσίας Πληροφοριῶν τοῦ Ὑπ. Προεδρίας. Στις 23.2.62, ὁ Γ. Γεωργιάδης, προτείνει «ὡς ἀποτελεσματικὴ μέθοδο πρὸς ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΣΗ (τῶν κομμουνιστῶν) τὶς ΑΝΤΙΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ». Καὶ στὰ ἀρχεῖα τῆς ἴδιας ὑπηρεσίας ἀνακαλύπτεται (Γιῶργος Ρωμαῖος, «Βῆμα», Αὐγουστος '63) ἕνα καταπληκτικὸ ἐγγράφο ποὺ ἀναφέρει:

«Ἐγκαιρὸς ἐνημέρωσις τῆς διοικήσεως ἐπὶ τῶν προγραμματισμένων περιοδίων βουλευτῶν τῆς ΕΔΑ πρὸς λήψιν ἀποτελεσματικῶν καὶ συντονισμένων μέτρων ἀντιμετώπισεως καὶ ματαιώσεως τῶν ἐπιδιωκομένων σκοπῶν (...) Ἐπιπλέον ἐνδείκνυται ἡ προετοιμασία καὶ ὁργάνωσις ἐκδηλώσεων ἀποδοκιμασίας τῶν βουλευτῶν τῆς ΕΔΑ ὑπὸ ὁμάδων καταλλήλων προσώπων»!

Μέσα σὲ μιὰ τέτοια ἀντισυγκέντρωση σκοτώθηκε ὁ Λαμπράκης. Καὶ τὰ πρόσωπα ποὺ εἶχαν ἐπιλεγεί, ἦταν πραγματικά τὰ «πλέον κατάλληλα»...

Σωστά, ὅλα, ὡς ἐδῶ. Ὅμως, τὸ 1968, προστέθηκε ἕνα ἀκόμα στοιχεῖο, ἕνας ἀκόμα κρίκος στὴν «ἀλυσίδα» ποὺ προαναφέραμε: Ὁ Σάββας Κωνσταντόπουλος «ἀποκάλυψε» ὅτι ὁ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ συνέστησε μιὰ «ἀφανὴ ἐπιτροπὴ» (πολιτῶν καὶ στοιχειωτικῶν) γιὰ τὴ «θεωρητικήν καὶ πολιτικήν παρακολούθησιν τοῦ κομμουνιστικοῦ προβλήματος». Δη-

λαδή, ὁ Σάββας «μεσοῦσης δικτατορίας» ΣΥΝΕΔΕΞΕ προσωπικά τὸν Καραμανλῆ μὲ τὸν Παπαδόπουλο, τὴν «καλὴ» Δεξιὰ μὲ τὴ χούντα, καὶ προσδιόρισε τὸν δεσμὸ αὐτὸ σὲ πολὺ χρόνον: δέκα, ὁλόκληρα, χρόνια...

Βέβαια, δὲν μπορεῖ νὰ πάρει κανεὶς σὰν δεδομένη τὴν «ἀποκάλυψη» τοῦ Κωνσταντόπουλου, ὅσο κι ἂν τότε ὁ Καραμανλῆς κι ὁ Κωνσταντόπουλος εἶχαν θαυμάσιες, στενὲς σχέσεις. Ἀλλὰ, ἀπὸ τὸ σημεῖο αὐτό, μέχρι τοῦ νὰ χρησιμοποιοῦμε αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν «ἀποκάλυψη» γιὰ νὰ πείσουμε γιὰ τό... ἀντίθετο, ζητώντας «ἀποκατάσταση» τοῦ Καραμανλῆ, πάει πολὺ – μᾶλλον... Πολὺ περισσότερο. «εὐκαιρίας δοθείσης», ΠΡΟΣΠΑΘΟΥΜΕ νὰ «ἀποκαταστήσουμε» (μαζὶ μὲ τὸν Καραμανλῆ) καὶ τὸν «νεαρὸ βασιλέα» καὶ τοὺς «στρατηγούς» ἀπὸ ΑΛΛΑ γεγονότα (ΚΑΙ ἀπὸ ἄλλα γεγονότα δηλαδή) ὅπου ἡ ἐνοχὴ τοὺς εἶναι ΑΠΟΔΕΔΕΙΓΜΕΝΗ...

Καὶ γιὰ νὰ τελειώσουμε: ὁ Τσιγάντες, μιλάει (γιὰ τὴν «ὑπόθεση Λαμπράκη») γιὰ εὐθύνες χωροφυλακῆς – στρατοῦ – παλατιοῦ, δηλαδή γι' αὐτὸ ΑΚΡΙΒΩΣ ποὺ ἀπὸ τότε κατάγγειλε ἡ ἀντιπολίτευση: τὴν εὐθύνῃ Κράτους καὶ παρακράτους! (Ἄν προσθέσουμε καὶ τὸν ξένο παράγοντα. ἔχουμε ὁλοκληρωμένη τὴν εἰκόνα – γενικότερα). Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα οἱ «ἐπὶ μέρους εὐθύνες ἐνὸς ἐκάστου» ἔχουν δευτερεύουσα σημασία – θὰ ἐνδιέφεραν ἴσως, τὸν δικαστὴ, ἂν κάποτε ἡ ὑπόθεση ἔφτανε, πάλι, στὸ ἀκροατήριό μὲ τὸ σημερινὸ τῆς (καινούργιο) πλαίσιο.

● Ἦταν ἕνα τὸ σχέδιο:

● Ἦταν δύο τὰ σχέδια – τὸ ἕνα μέσα στ' ἄλλο;

● Ποιὸς κατάφερε τὸ θανατηφόρο κτύπημα στὸν Λαμπράκη; Ὁ Ἐμμανουηλίδης; ἄλλος;

● Ποιὸς ἦταν ὁ ρόλος τοῦ Παπαδόπουλου; Τοῦ Κατσούλη;

● Ποιὸς ἦ ποιοὶ ἀκόμα πρωταγωνιστὲς κρύβονται ἀκόμα στὸ σκοτάδι;

Ἀναμφισβήτητα εἶναι πολλὰ (καὶ μερικὰ καίρια) τὰ ἀναπάντητα ἐρωτήματα στὴν «ὑπόθεση Λαμπράκη». Ὑπάρχει, ὅμως, ἕνα γεγονός ποὺ δύσκολα μπορεῖ νὰ ἀντικρουσθεῖ σήμερα: ὅτι τὸν Λαμπράκη τὸν περίμενε μιὰ καλοστημένη ΠΑΓΙΔΑ ΘΑΝΑΤΟΥ στὴ Θεσσαλονίκη.

Ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ πάτησε τὸ πόδι του στὸ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ τὸν περίμενε ὁ θάνατος...

Καὶ οἱ εὐθύνες – οἱ ΜΕΓΑΛΕΣ εὐθύνες – ἀνήκουν ἀποκλειστικά σ' αὐτοὺς ποὺ ἀπὸ χρόνια δημουργησαν τὶς προποθέσεις, τὸ κλίμα, μέσα στὸ ὁποῖο κινήθηκαν, τὸ βράδυ τῆς 22 τοῦ Μάη, αὐτοὶ ποὺ σκότωσαν τὸν εἰρηνιστὴ βουλευτὴ.

Στὸ περασμένο τεῦχος, στὴν κατάληξη τῆς προτάσεως τοῦ εἰσαγγελέα Π. Δελαπόρτα, ὁ «σοφὸς Σειράχ» ἔγινε... Σειράχ! Ὁ δαίμων...

ΤΟ ΒΡΑΔΥ της Δευτέρας, 10 Ιουνίου, ο εισαγγελέας του Άρειου Πάγου Κωνσταντίνος Κόλλιας πήγε στη Θεσσαλονίκη. Ήταν η μέρα που ο Καραμανλής είχε την τελευταία συν-εργασία του με τον Παύλο - ήταν το «Καραμανλής ΤΕΛΟΣ» που άνηγγεϊλε η «Νίκη».

ΣΤΗ Θεσσαλονίκη, καταβάλλονταν από πολλές πλευρές μιὰ ύστερική προσπάθεια να καλυφθούν μερικά «σοβαρά πράγματα», να σταματήσουν οι ανακριτικές και δημοσιογραφικές αποκαλύψεις, που γίνονταν μέρα με τη μέρα όλο και πιο σημαντικές.

ΣΕ εφημερίδες της Δεξιᾶς γράφον-ται τὰ πιο άπιθανά δημοσιεύματα μόνο και μόνο για να υπάξει κάποιος «αντίπαρο». Ήταν μέρα πανικού...

Ο ΚΟΛΛΙΑΣ γύρισε στην Αθήνα, στις 14 του μηνός. Για τις ενέργειες αυτών των ημερών και άλλες που ακολούθησαν διώχτηκε άργότερα και τελικά τιμωρήθηκε από τον ύπουργό Δικαιοσύνης (της ΕΚ) κ. Πολυχρόνη Πολυχρονίδη σε δμνηη παύση (18-7-64). Άργότερα, προσέφυγε στο Σ. Επικρατείας, που επικύρωσε την ποινή, και (μετά) στον Άρειο Πάγο. Για να γίνει αναμνηστικό τον ύπουργό να τιμωρήσει τον εισαγγελέα και άκυ-ρωσε την ποινή... Είχε ήδη άρχισει - με την άποστασία - η αντίστοιχη μέτρηση για τη δημοκρατία: Κι όταν οι συνταγματάρχες καταλάβαινε την έξουσία, ο Κόλλιας όρκίζονταν πρώ-τος «πρωθυπουργός»!...

ΤΙ, όμως, άκριδώς έκανε ο Κόλλιας στη Θεσσαλονίκη; Και τί όγνηκε από την άνακριση που ακολούθησε; Με-ρικά στοιχεία είναι γνωστά, άλλα όχι.

ΟΤΑΝ ο Π. Πολυχρονίδης κατέ-θεσε στη δίκη Λαμπράκη, δέν μπό-ρεσε ν' άναφερθεί σ' αυτά (άπό ένα καθαρό τυπικό λάθος της πολιτικής άγωγής) και το δικαστήριο άπέρριψε πρόταση της Π.Α. να κατατεθεί ό σχετικός φάκελος.

Ο ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΔΗΣ είχε δηλώσει χαρακτηριστικά:

«Υπάρχουν έγγραφα τὰ όποια ρίπουν άπλετο φώς εις την ύπόθεση Λαμπράκη. Υπάρχουν έμπιστευτικές άναφορές του άνακριτού κ. Χρ. Σαρ-τζετάκη ότι ή χωροφυλακή προέβαλε δυσχέρειες εις το έργον της άνακρί-σεως».

ΑΥΤΟ τον φάκελο άνοίγουμε σή-μερα.

Ο Κόλλιας πήγε στη Θεσσαλονίκη για να έποπτεύσει στίς άνακρίσεις, «κατόπιν έπιθυ-μίας» της «Ενώσεως Κέντρου» - του τό ζή-τησε τριμελής επιτροπή (Παλαστρού, Μπα-κατσόλος, Μπαλτατζής) κι ο εισαγγελέας τό θυμάται συχνά και τό μνημονεύει. Δέχθηκε, λοιπόν, «διότι εκ πείρας έγνώριζεν ότι αι ποι-νικά ύποθέσεις, αίτινες ένδιαφέρουνι την πολιτικήν ζωήν της χώρας, άποτελοϋσιν, οί-αδήποτε και άν είναι ή έκδοσίς των, τόν σταυρόν της Δικαιοσύνης». Με δεδομένο, μά-λιστα, ότι «δέν θητεύει εις πολιτικά κόμμα-τα»... πήγε! (ΣΣ: τὰ άποσπάσματα, από την άπολογία του στον ύπουργό Δικαιοσύνης, 'Απρίλης '64). 'Εκει, ένημερώθηκε από δικα-στικούς, αλλά και από τον ίδιο τόν Μήτσου! Πέντε μέρες μετά γύρισε, αλλά τό ένδιαφέρον

Ο «φάκελος

Κόλλιας

για την ύπόθεση δέν σταμάτησε. Από τό έν-διαφέρον αυτό, υπάρχουν μερικά περιστατικά που άποτελέσανε τὰ στοιχεία του έναντίον του κατηγορητηρίου. 'Ας τὰ δούμε με χρονολο-γική σειρά:

1. Σε σύσκεψη που έγινε τό πρωί της 11 Ιουνίου στο δικαστικό μέγαρο Θεσσαλονίκης (Κόλλιας, Μανδραπήλιας, Παπαντωνίου, Σαρτζετάκης) ο Κόλλιας ένημερώθηκε από τους δύο τελευταίους (εισαγγελέα κι άνακρι-τή) για την «ύπόθεση Λαμπράκη», παρουσία και του προϊσταμένου τους εισαγγελέα 'Εφε-τών Μανδραπήλια. Άκουσε πολλά. Και πρό-τεινε «διά την ταχύτεραν τών ύπαιτιών παρα-πομήν εις τό άκροατήριο» να χωρισθεί ή δι-κογραφία σε... 4 δικογραφίες:

α) δι' άυτουργούς της άνθρωποκτονίας Λαμπράκη,

β) δι' άυτουργούς επικινδύνου βλάβης κατά Τσαρουχά,

γ) κατ' άξιωματικών της Χωροφυλακής,

Γιατί ο Κόλλιας έγινε «πρωθυπουργός»; Για όποιον έχει, ίσως, άπορία, δημοσιεύ-ουμε την παρακάτω περικοπή από την άπολογία του προς τόν ύπουργό Δικαι-οσύνης για την «ύπόθεση Λαμπράκη» ('Απρίλης, 1964):

'Εν πρώτοις όφείλω να δηλώσω τό όπερ, άλλως τε, γνωστόν εκ των αντίθέσεών μου προς πάσαν Κυβέρνησιν, ότι δέν θητεύω εις πολιτικά κόμματα. Θητεύω, ως πάντες οι Δικαστικοί λειτουργοί, εις τόν νόμον και θεράπων αιτού είμαι. Ο νόμος και μόνον ό νόμος ένέπνευσε πάντοτε τās πράξεις μου. Και τούτον εφήρμοσα προς όλας τās κατευνόσεις. Άνιδιοτελώς, άν-οικτιζόμενος, άφόβως και άνυστεροδού-λως.

Κατάλαβατε;

δ) διά διατάραξιν της κοινής ειρήνης διά της άντισυγκεντρώσεως».

Δηλαδή: διάλυση της ύπόθεσης στα «έξ ών συνετέθη»!...

Άλλά δέν στάθηκε εκεί. Σύμφωνα με τις καταθέσεις που δόθηκαν στα πλαίσια της «ένόρκου διοικητικής άνακρίσεως» που δι-έταξε ο ύπουργός Δικαιοσύνης Π. Πολυχρο-νίδης και έκανε ο έδικός σύμβουλος Κίμων Σούρλας, ο άνακριτής Σαρτζετάκης άποκά-λυψε:

«Ο αυτός Εισαγγελεύς του Άρειου Πάγου διετύπωνεν εις έμέ την άποψιν ότι εν άνάγκη δέον όπως προχωρήσω εις την περαιώσιν της ύποθέσεως ως προς τούς κατηγορουμένους φυσικούς άυτουργούς εις δάρος των Λαμ-πράκη και Τσαρουχά, διότι δέν είναι πρέπον ή δικογραφία να παραμένη έκκρεμής επ' άπειρον, και άκολουθως, προκυπτόντων εκ της περαιτέρω πορείας της άνακρίσεως των ήθικων άυτουργών, δύναται να γίνη παρα-πομή εις τό άκροατήριο και τούτων εις τρόπον ώστε να γίνη ένωσις των ύποθέσεων (φυσικών άυτουργών άφ' ένός και ήθικων άυ-τουργών άφ' έτέρου) επ' άκροατηρίου».

Βιασύνη για τούς φυσικούς άυτουργούς, ύπομονή για τούς ήθικούς...

Πέρα από αυτό, ο Κόλλιας άκουσε από τόν νεαρό άνακριτή να του παραπονιέται ότι:

● Ο άρχηγός της Χωροφυλακής Βαρδου-λακής θέλησε να του ύπαγορεύσει (δηλαδή: ύποδείξει) έναν κατάλογο μαρτύρων.

● Παρεμβάλλονται έμπόδια στο έργο του από τη Χωροφυλακή.

ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ: Την 29ην Μαΐου 1963 και περί ώραν 11ην πρωινήν έλαδον, εύρι-σκόμενος εις τό Γραφείον μου, τηλεφώνημα του ένταϋθα εύρισκομένου τότε Άρχηγού Χωροφυλακής Γεωργίου Βαρδουλάκη, όστις εις έπιτακτικόν ύφος, λέγων «πάρε μολύδι και χαρτί» έπεχείρησε να ύπαγορεύσει εις έμέ κατάλογον των έξετασθησομένων επί της ύποθέσεως άξιωματικών και όπλιτών Χωρο-φυλακής. 'Ως ήτο έπόμενον τόν άπέκρουσα εις την έν λόγω ύπόδειξιν του, παρατηρήσας ότι και ή ύπόδειξις του αυτή καθ' έαυτή και ό έπιτακτικός τρόπος διατυπώσεώς της: ήσαν άπαράδεκτοι, καθόσον δέν ήμην διατεθειμένος να έξετάζω μάρτυρας κατά παραγγελίαν οί-ουδήποτε, αλλά μόνον εκείνους ή μαρτυρία των όποιων θα καθίστατο άναγκαία εκ της πορείας της άνακρίσεως. Σημειωτέον ότι εύ-θως μετά τό έν λόγω τηλεφώνημα του Άρχη-γού της Χωροφυλακής έσπευσα εις την Είσα-γγελίαν 'Εφετών και άνέφερα τὰ κατ' αυτό εις τόν Εισαγγελέα 'Εφετών κ. Μανδραπήλι-αν. Τό περιστατικόν τούτο, εφ' όσον ο Εισαγ-γελεύς του Άρειου Πάγου κατεπολιζέτο επί της όλης ύποθέσεως, έκρινα σκόπιμον όπως τό αναφέρω και εις αυτόν. 'Επί τώ άκοσίματι ο Εισαγγελεύς Κόλλιας έξεπλήγη, και διά την έπιδειχθείσαν στάσιν μου έναντι του Άρχη-γού Χωροφυλακής με συνεχάρη, λέγων «μπράβο κ. Σαρτζετάκη, έξεπροσωπήσατε την άνεξαρτησίαν του δικαστικού φρονήματος».

(...) Η Άστυνομική Διεύθυνσις Θε-σσαλονίκης ήνείτο όπως άποκαλύψη την κατά την εσπέραν του εγκλήματος θέσιν ύπευθυνότητος ένός έκάστου των διατε-θέντων άξιωματικών της Χωροφυλακής εν τώ πλαίσίω των φερομένων ως ληφθέντων μέ-τρων τάξεως κατά την συγκέντρωσιν Λαμ-πράκη, επί τη άυσυστάτω δικαιολογία ότι λόγω της φύσεως των εκδηλωθέντων μέτρων δέν ήτο δυνατόν να έξακριθώθι ή θέσις ένός έκά-στου. Ο Εισαγγελεύς του Άρειου Πάγου έξε-όδηλωσε τότε εκπληξιν, παρατηρήσας ότι εις τό πόρισμα του διεξαγαθέντος διοικητικής άνακρίσεως Άεροπαγίτου κ. Γεωργίου έμνη-μονεύοντο άξιωματικοί και ή θέσις ύπευθυνο-τήτος ένός έκάστου. Τότε δένείχε δημοσιευθή ή έκθεσις Γεωργίου και μου συνέστησεν όπως την ζητήσω ύπηρεσιακώς. Εις τούτο άντιπα-

ρετήρησα ότι, ἐφ' ὅσον ἡ ἔκθεσις τοῦ κ. Γεωργίου ἐξακριβώθηκε ὡς ἀπόρητος, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τὴν ζητήσω, διότι, τιθεμένου ἀντιγράφου αὐτῆς εἰς τὴν δικογραφίαν, οἱ διάδικοι τῆς ὑποθέσεως θὰ ἐλάμβανον γνώσιν αὐτῆς καὶ οὕτω τὸ ἀπόρητον θὰ κατελείετο.

● Πῶς ἀντέδρασε ὁ Κόλλιας πέρα ἀπὸ τὰ συγχαρητήρια;

ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ: Κατόπιν τούτου ὁ Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐξεδήλωσε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ συναντήσῃ τὸν Ὑποστράτηγον Κων/ντίνον Μήτσου, διατηροῦντα τότε τὴν ἐνταῦθα θέσιν του ὡς Ἐπιθεωρητοῦ Χωροφυλακῆς, ἔχοντα δέ, κατόπιν τῆς κατ' αὐτοῦ μηνύσεως τοῦ ἐκ τῶν παθόντων Τσαρουχᾶ, τὴν ιδιότητα τοῦ κατηγορουμένου. Μάλιστα ὁ Εἰσαγγελεὺς Παπαντωνίου ἀνέλαβε τὴν ἀπὸ τηλεφώνου εἰδοποίησιν σχετικῶς τοῦ Μήτσου.

Τὸ πρᾶγμα δὲν ἔμεινε ἀπαράτηρητον ἐν ᾧπερ τοῦ ἐστὶ αἰ φῆμαι ἔφερον τότε τὸν Μήτσου ὡς ὀργανωτὴν τῶν γεγονότων τῆς 22ας Μαΐου, καὶ μάλιστα ἀπερχόμενοι τῆς Εἰσαγγελίας Ἐφετῶν ὁ Εἰσαγγελεὺς Παπαντωνίου καὶ ἐγὼ τὸ ἐσχολιάσαμεν μεταξύ μας, λέγοντες πόσον ἀτοπον ἦτο νὰ καλῇ ὁ Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου τὸν φερόμενον ὡς ὀργανωτὴν τῶν γεγονότων διὰ τὴν παροχὴν πληροφοριῶν. Χαρακτηριστικῶς ἐνθυμούμαι ὅτι ὁ Παπαντωνίου μοῦ εἶπε τότε διὰ τὸν Εἰσαγγελεῖα τοῦ Ἀρείου Πάγου:

— Ποῦ νὰ ξέρῃ ὅτι αὐτὸς (ἐννοῶν τὸν Μήτσου) εἶναι ὁ ὀργανωτὴς τῶν γεγονότων.

Ἐν τούτοις δὲν ἐτολήσαμεν ἀμφοτέροι νὰ ἀναφέρωμεν τι τὸ σχετικὸν εἰς τὸν Εἰσαγγελεῖα τοῦ Ἀρείου Πάγου, καὶ τοῦτο διότι οὗτος τὴν μὲν ιδιότητα τοῦ Μήτσου ὡς κατηγορουμένου ἐγνώριζε, πέραν δὲ τούτου δὲν ἠδυνάμεθα νὰ εἰπωμεν ὑπευθύνως τίποτε περὶ τοῦ Μήτσου, ἐν ᾧπερ τοῦ ἐστὶ, ὁμιλοῦντες πρὸς τὸν Εἰσαγγελεῖα τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἔδει νὰ ἐκφραζόμεθα μετὰ περισκέψεως καὶ ἐπὶ τῇ βάσει στοιχείων, τότε δὲ δὲν εἶχε κἀν ἀρχίσει ἀνάκρισις ἐπὶ τῆς δραστηριότητος τῶν ἀξιωματικῶν τῆς Χωροφυλακῆς, ἀφοῦ μολὺς πρὸ πενθημέρου εἶχε διαδιδασθῇ εἰς ἐμὲ ἡ μὴνυσις τοῦ Τσαρουχᾶ, κατ' ἀκολουθίαν τῆς ὁποίας εἶχεν ἀσκηθῇ ἡ ποινικὴ κατὰ τῶν ἀξιωματικῶν τῆς Χωροφυλακῆς ἐπὶ τοῖς ἐκτεθεῖσι ὡς ἂν ἐγκλήμασι διώξεως.

Αὐτὰ, ἐκείνη τὴν ἡμέρα. Καὶ κατὰ ἀκόμα: πρότασις τοῦ Σαρτζετάκη νὰ κηρυχθῇ μυστικὴ ἡ ἀνάκρισις μὲ δούλευμα γιὰ τοὺς διαδίκους καὶ νὰ ἀπαγορευθῇ ἡ δημοσίευσσις ἐλδήσεων σχετικῶν μετὰ τὴν ἀνάκρισιν στὸν τύπο, ἀπορρίφθηκε ἀπὸ τὸν Κόλλια μετὰ συμφωνῆς γνώμης καὶ τῶν δύο ἄλλων εἰσαγγελέων.

Βγαίνοντας ἀπὸ τὴ σύσκεψιν, ὁ Κόλλιας εἶπε στοὺς δημοσιογράφους ὅτι «ὁ κύριος σκοπὸς τῆς ἀφίξεώς του εἶναι ἡ ἐπιθεώρησις τῶν δικαστικῶν ὑπηρεσιῶν», καὶ διὰ τὸ ἀπὸ περιέργεια (!) ἐξήγησε νὰ ἐνημερωθῇ ἐπὶ τῆς πορείας τῶν διεξαγομένων ἀνακρίσεων» πού προχωροῦν «μὲ ἱκανοποιητικὸν ρυθμὸν καὶ μετ' ἰδιαίτερας προσοχῆς καὶ ἀμεροληψίας πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις».

ΚΟΛΛΙΑΣ: Τὴν Δικαιοσύνην δὲν τὴν ἐνδιαιφέρουν αἱ ἐπιπτώσεις τὰς ὁποίας δυνατόν νὰ ἔχῃ ἡ διερεύνησις τῆς ὑποθέσεως. Πρωτίστως τὴν ἐνδιαιφέρει ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ Νόμου καὶ ἡ ἀνεύρεσις καὶ τιμωρία τῶν ἐνόχων καὶ συνενόχων, ὅποιοι καὶ ἂν εἶναι αὐτοί. Συνέστησα ὅπως ἐκδοθῶν ἐντάλματα συλλήψεως ἐναντίον οἰουδήποτε ἤθελον προκύβει ἐπιδουρνητικὰ στοιχεῖα. Χαρακτηριστικῶς, μάλιστα, ἐτόνισα ὅτι «καὶ εἰς θάρος μου ἐὰν προκύψουν ὑπόνοιαι ἐνοχῆς, μὴ διστάσετε νὰ με συλλάβετε».

Τὴν ἴδια μέρα ὁ Κόλλιας συναντήθηκε γιὰ μὴ ὥρα περὶ οὗ:

● Μὲ τὸν στρατηγὸ Μήτσου, πού τοῦ ἔδωσε ἓνα «πληροφοριακὸν σημείωμα», ὅπου —μεταξὺ ἄλλων— ἤθελε νὰ δικαιολογήσῃ τὴν

ΠΟΛΥΧΡΟΝΗΣ ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΔΗΣ

ἀρνησιν τῆς Ἀστυνομικῆς Διευθύνσεως νὰ καθορίσῃ τις «θέσεις ὑπευθυνότητος» τῶν ἀξιωματικῶν στὸ χώρο πού σκοτώθηκε ὁ Λαμπράκης.

● Μὲ τὸν δουλευτὴ τῆς ΕΔΑ Β. Ἐφραμίδη, στὸν ὁποῖο εἶπε: «αὐτοὶ ἐδῶ λένε (δηλαδή: ὁ Μήτσου!) ὅτι ἀφοῦ ἡ Χωροφυλακὴ κατηγορεῖται γιὰ τὰ γεγονότα, δὲν μπορεῖ νὰ κινηθῇ διὰ τὴν ἀνακάλυψιν καὶ σύλληψιν τῶν ἐνόχων»!

Σωστά! Νά, ὅμως, πού καμιά φορὰ ὁ λύκος φυλάει τὰ πρόβατα...

2. Τὴν ἄλλη μέρα (12 Ἰουνίου) ὁ Κόλλιας ξαναπῆγε στὸ δικαστικὸ μέγαρο καὶ κάλεσε τὸν Σαρτζετάκη γιὰ νὰ μάθει νεώτερα, νὰ τοῦ δώσει τὸ σημείωμα Μήτσου καὶ ἓνα πρῶχειρο σχεδιάγραμμα καί:

● Νὰ τοῦ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴ γιὰ τίς «προφυλακίσεις κρατικῶν ὀργάνων, καὶ δὴ ἀστυνομικῶν»!

● Νὰ τοῦ ἐκφράσῃ τὴν ἀποψὴ ὅτι «ἐσκοπεῖτο μᾶλλον τὸ στραπατσάρισμα τοῦ Λαμπράκη, καὶ ὄχι ἡ θανάτωσίς του»!!

ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ: Τὴν μεθεπομένην ἀπὸ τῆς ἐνταῦθα ἀφίξεως τοῦ Εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἦτοι τὴν 12 Ἰουνίου 1963 καὶ δὴ τὴν τριταίαν, ἐκλήθην παρ' αὐτοῦ, ὅστις καὶ μετ' ἐδέχθη ἐντὸς τοῦ Γραφείου τοῦ Προέδρου Ἐφετῶν. Ἐκεῖ κατὰ μόνους μοὶ ἐξήγησεν πληροφορίας περὶ τῶν τυχόν νεωτέρων ἐξελίξεων τῆς ἀνακρίσεως, συμβουλευσας ἐμὲ ὅπως ἐνεργῶ μετὰ πολλῆς περισκέψεως καὶ προσοχῆς, προκειμένου δὲ εἰδικώτερον νὰ προδῶ εἰς προφυλακίσεις κρατικῶν ὀργάνων καὶ δὴ ἀστυνομικῶν θὰ πρέπει νὰ εἶμαι πολὺν προσεκτικὸς καὶ νὰ προσέρχομαι εἰς αὐτὰς μόνον ὅταν ὑπάρχουν ἀδιάσειστα στοιχεῖα ἐνοχῆς ἐμφανιζόμενα καὶ τὴν καταδίκην ἔχῃ. Τότε ἀκριβῶς ὁ Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου μοὶ ἐξέφρασε τὴν ἀποψὴν ὅτι ἐσκοπεῖτο μᾶλλον τὸ στραπατσάρισμα τοῦ Λαμπράκη καὶ ὄχι ἡ θανάτωσίς του.

Ἐδῶ τελειώνουν οἱ ἐπαφές Κόλλια στὴ Θεσσαλονίκῃ. Μολὺς φτάνει στὴν Ἀθήνα, διαψεύδει ὅτι θὰ ζητήσῃ ἀπομάκρυνσιν τῶν Μήτσου, Δόλκα, Καπελώνη (ὅπως γράφτηκε) καὶ δηλώνει ὅτι «ἀπλῶς ἐνημερώθῃ ἐπὶ τῆς πορείας τῶν ἀνακρίσεων καὶ ἦλθε πρὸς τοῦτο εἰς ἐπαφὴν μετὰ διαφόρων ὑπηρεσιακῶν παράγοντας, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ μετὰ τὸν ὑποστράτηγον Χωροφυλακῆς κ. Μήτσου».

Ὁ Μήτσου, εἶναι ἀκόμα γιὰ τὸν Κόλλια «ὑπηρεσιακὸς παράγων» καὶ πηγὴ ἐνημερώσεως...

3. Στις 30 Ἰουλίου, ὁ εἰσαγγελεὺς Παπαντωνίου, πού βρίσκεται στὴν Ἀθήνα γιὰ διακοπές, ἐπισκέπτεται τὸν Κόλλια. Ἡδὴ, στὴν ὑπόθεσιν ὑπάρχει ἓνα σημαντικὸ γεγονός: ἡ προφυλάκιση Καπελώνη.

ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ: Κατὰ τὴν συνάντησιν

μου ταύτην ὁ κ. Εἰσαγγελεὺς ἐξέφρασε τὴν ἐκπληξίν του διὰ τὴν γενομένην πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, ὁμοφωνία Ἀνακριτοῦ καὶ ἐμοῦ, προφυλάκισιν τοῦ Ὑπομνησάρχου Καπελώνη. Εἰς ἐξήγησίν μου ὅτι ἐκ τῆς δικογραφίας προκύπτουν ἐνοχοποιητικὰ στοιχεῖα δικαιολογοῦντα τὴν προφυλάκισιν, μοὶ ἀπήντησε ἐπὶ λέξει: «Εὐχομαι, διότι ἐὰν ἀθωωθῇ εἰς τὸ ἀκροατήριον θὰ σὰς ζητηθῇ λόγος διὰ τὴν σύμπραξίν σας εἰς τὴν προφυλάκισιν». Ἐν συνεχείᾳ εἰς αὐστηρὸν ὕψος μοὶ ἔδωσε τὴν ἐντολὴν ὅπως τὰς πρὸς ἐμὲ διατυπωθείσας ὡς ἂν ἀπόψεις του μεταδιδάσω εἰς τὸν διενεργοῦντα τὴν ἀνάκρισιν Πρωτοδίκην Σαρτζετάκην. Ἐδήλωσα εἰς τὸν κ. Εἰσαγγελεῖα ὅτι θὰ ἐκτελέσω τὴν παραγγελίαν του καὶ συγχρόνως ἐξέφρασα τὴν γνώμην μὴπως τοῦτο ἐπηρεάσῃ τὴν κρίσιν τοῦ ἀνακριτοῦ δεδομένου ὅτι, ὡς ἐγνώριζον, ἐπρόκειτο νὰ κληθῶν πρὸς ἀπολογία καὶ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ τῆς Χωροφυλακῆς. Ὁ κ. Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου μοὶ ἀπήντησεν νὰ ἐκτελέσω τὴν παραγγελίαν του καὶ ὅτι ὁμιλεῖ γενικῶς καὶ ἡ περὶ λογοδοσίας ἀποψὴν του ἰσχύει εἰς πᾶσαν περίπτωσιν, ἐνῶ συγχρόνως ἔδειξεν ὅτι ἔληξεν ἡ ἀκρόασις.

Φεύγοντας ἀπὸ τὸν Κόλλια, ὁ Παπαντωνίου πηγαίνει κατ' εὐθείαν στὸν ὑπουργὸ Δικαιοσύνης Β. Σακελλαρίου, ἀντεισαγγελεῖ Ἀρείου Πάγου, πού ἀπὸ τὸ τέλος Ἰουνίου εἶναι ὑπουργὸς Δικαιοσύνης (Κυβέρνησις Πιπινῆ, 19 Ἰουνίου, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν — τὴν προηγούμενην μέρα — τοῦ Καραμανλῆ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα). Τὸν ἐνημέρωσε γιὰ τὴν ἀνάκρισιν καὶ τοῦ εἶπε τὰ ὅσα εἶχαν λεχθῇ ἀπὸ τὸν Κόλλια.

ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ: (...) ἔξανέστη καὶ εἰς ὑψώμενον τόνον φωνῆς μοῦ εἶπεν: «Ἐκ τῆς θέσεως τὴν ὁποίαν κατέχω καὶ ἡ ὁποία μοῦ δίνει τὸ δικαίωμα νὰ κρίνω καὶ τὰς ἐνεργείας τοῦ εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου, σὰς λέγω ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτα τὰ ὅσα σὰς εἶπε ὁ κ. Εἰσαγγελεὺς».

● Ὁ Παπαντωνίου, τὰ εἶπε ὅλα αὐτὰ καὶ στὸν Σαρτζετάκη καὶ στὸν Μανδραπήλια καὶ στὸν Εἰσαγγελεῖα Μπούτη, πού τὴν 1η Αὐγούστου ἀνέλαβε προϊστάμενος Εἰσαγγελεῖς Θεσσαλονίκης (μετατέθηκε ἀπὸ τὴν Πάτρα) καὶ ἀσχολήθηκε μετὰ τὴν ὑπόθεσιν. Ἡδὴ, ὅμως, εἶχαν μεσολαβήσει δύο ἄλλα γεγονότα — ὁ Σαρτζετάκης καὶ ὁ Μπούτης τὰ εἶχαν ἀκούσει» καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὸν Κόλλια!

4. Στις 31 Ἰουλίου, τὴν ἐπομένη δηλαδή τῆς συνάντησός του μετὰ τὸν Παπαντωνίου, ὁ Κόλλιας ἔχει μὴ ἀποκαλυπτικὴ τηλεφωνικὴ συνδιάλεξιν μετὰ τὸν ἀνακριτὴ.

ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ: Τὴν 31 Ἰουλίου 1963 καὶ περὶ ὥραν 11 πρωΐνῃ, ἐνημερούμενος εἰς τὸ ἀνακριτικὸν γραφεῖον ἐλάβον τηλεφώνημα τοῦ Εἰσαγγελέως Ἐφετῶν κ. Στυλ. Σγουρίτσας, δι' οὗ μοὶ ἀνεκοινοῦτο ὅτι ὁ Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου κ. Κόλλιας εἶχε πρὸ ὀλίγου ἐπικοινωνήσῃ μαζί του τηλεφωνικῶς καὶ τοῦ ἐξήτησε ὅπως ἐπικοινωνήσω καὶ ἐγὼ μετ' αὐτοῦ ὁμοίως, δηλαδή τηλεφωνικῶς. Παρεκάλεσα τὸν κ. Σγουρίτσα ὅπως μοὶ ἐπιτρέψῃ καὶ προσέλθω εἰς τὴν Εἰσαγγελίαν Ἐφετῶν, ἵνα ἀπὸ τοῦ τηλεφώνου αὐτῆς συνδιαλεχθῶ μετὰ τοῦ Εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου, τοῦτο δὲ ἔπραξε ἐπὶ τῇ ἀκρίβειᾳ ὅτι τὸ τηλεφώνημα τοῦ Γραφείου μου εἶναι «ἰντομιπλεξ» καὶ δὲν θὰ ἔδει νὰ διακινδυνεύσω φανεράν τηλεφωνικὴν συνδιάλεξιν, ἀλλὰ καὶ διότι ἴσως νὰ μὴ ἐδικαιούμην νὰ χρησιμοποίησω τὸ ὑπηρεσιακὸν τηλέφωνον διὰ τοιαύτην ὑπεραστικὴν συνδιάλεξιν. Ὁ κ. Σγουρίτσας συγκατένευσε — ὁπότε μετ' ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας προσήλθον εἰς τὸ Γραφεῖον του (Εἰσαγγελεὺς Ἐφετῶν), ἀπὸ τοῦ ὁποίου καὶ ἐξητήθῃ ἡ μετὰ τὸν Εἰσαγγελεῖα τοῦ Ἀρείου Πάγου τηλεφωνικὴ συνδιάλεξις. Μέχρι πραγματοποιήσεως ταύτης ὁ κ. Σγουρίτσας μοὶ ἀπεκάλυψε ὅτι ὁ Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου εἰς ἔντονον ὕψος τοῦ ἐξήτει πληροφο-

ρίας δια τὴν πορείαν τῆς εἰς χεῖρας ἐμοῦ ὡς Ἀνακριτοῦ ὑποθέσεως Λαμπράκη, ὡς καὶ τῶν συναφῶν ταύτῃ ὑποθέσεων Σωτηρηκοπούλου καὶ Ντεντιδάκη, μὴ ἐκκρεμουσῶν σημειωτέον παρ' ἐμοῦ. Ὁ κ. Σγουρίτσας ἔκρινε καλὸν ν' ἀναφέρῃ εἰς τὸν Εἰσαγγελεὰ τοῦ Ἀρείου Πάγου τὰ τῶν ἀπειλητικῶν ἐπιστολῶν, ἃς εἶχον λάβει ἀνωνύμως σχετικῶς μετὰ τὴν ὑπόθεσιν Λαμπράκη, περὶ οὗ γεγονότος τοῦ εἶχον ἀναφέρει τὴν προτεράσαν, ὁπότε ὁ Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου εἰς ἐντονον ὕψος τοῦ παρετήρησεν ὅτι εἶναι ἀνεπίτρεπτον νὰ πτοσῶμαι, διότι καὶ ὁ ἴδιος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς σταδιοδρομίας του ὑπέστη μυριάς ἀπειλάς. Ὁ κ. Σγουρίτσας, κατὰ τὴν ἀφήγησίν του πάντοτε, ἀπήντησεν ἐπὶ λέξει ὅτι «καὶ ὁ κ. Σαρτζετάκης δὲν πτοεῖται ἀλλ' ἔκρινε σκόπιμον νὰ μοῦ ἀναφέρῃ τὸ περιστατικόν, τὸ ὁποῖον ἀκολούθως καὶ ἐγὼ κρίνω σκόπιμον νὰ σᾶς τὸ ἀναφέρω». Ὁ κ. Σγουρίτσας μοῦ προσέθεσε ὅτι δὲν ἐνθυμεῖται κατὰ τὸ παρελθὸν νὰ τοῦ ὁμίλῃ ὁ κ. Κόλλιας εἰς τόσον ἐντονον ὕψος. Μετ' ὀλίγον ἐπραγματοποιήθη ἡ τηλεφωνικὴ συνδιάλεξις μεταξὺ τοῦ Εἰσαγγελεως τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ ἐμοῦ, ἐπὶ παρουσίᾳ πάντοτε τοῦ κ. Σγουρίτσας. Κατ' ἀρχὴν ῥηρωτήθην πότε θὰ περατώσω τὴν ἀνάκρισιν τῆς ὑποθέσεως Λαμπράκη. Ἀπήντησα ὅτι προβόλεω περᾶτων ἐντὸς τοῦ μηνὸς Αὐγούστου. Τότε ὁ Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου μοῦ εἶπε ὅτι τὸν ἐξηπάτησα, διότι, ὡς ἔλεγε, τοῦ εἶχα ὑποσχεθῇ ὅτι ἡ ὑπόθεσις θὰ ἐπερατοῦτο ἐντὸς τοῦ Ἰουνίου. Ἀπήντησα ὅτι ἡ συγκέντρωσις τοῦ ἀνακριτικοῦ ὕλικου ἐπιτυγχάνεται μικρὸν κατὰ μικρὸν καὶ ὅτι διὰ τὴν ὑπόθεσιν ἐργάζομαι νυχθημερόν. Τότε ὁ κ. Κόλλιας μοι παρετήρησεν ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτον νὰ λέγω ὅτι ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἀξιοῖ νυχθημερόν ἀπασχολῆσθαι τόσον χρόνον καὶ παρετήρησεν ἐπὶ λέξει «μὰ ἐπὶ τέλους ποῦ θέλετε νὰ καταλήγῃ; μὲ τί ἀσχολεῖσθε; δὲν ἀντιλαμβάνεσθε ὅτι μὲ τὸ νὰ ἐξετάζετε συνεχῶς μάρτυρας ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νὰ παραπλανηθῇτε καὶ ὅτι μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἐκτίθεται ἡ Δικαιοσύνη καὶ διασύρεται τὸ ἔργον τῆς.»

Ὁ Κόλλιας, ὁμως, προχώρησε καὶ πιὸ κάτω – ἤθελε νὰ μάθει:

ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ: Ἀκολούθως με παρετήρησε διὰ τὸν μὴ χωρισμὸν τῆς ὅλης ὑποθέσεως, ἀκόμη καὶ ὡς πρὸς τοὺς τυχόν ἠθικοὺς αὐτοτρογούς καὶ με παρετήρησεν ἐπὶ πλέον διὰ τὰ δημοσιεύματα τοῦ τύπου, ἀποδόσας εἰς ἐμὲ τὴν εὐθύνην δι' αὐτά. Μετὰ ταῦτα εἰς τὸν ἐπιτιμητικὸν μὲ ῥώτησε ἐπὶ λέξει «τί εἶναι αὐτὰ τὰ περὶ ἐμπόδιον εἰς τὸ ἔργον σας; καὶ ποῖα τέλος πάντων εἶναι αὐτὰ αἱ ἀόρατοι δυνάμεις; τιρακωλῆνται τὸ ἔργον σας;» Εἰς ἀπάντησιν μοι οὐδεμίαν φέρω εὐθύνην διὰ τὰ δημοσιεύματα τοῦ τύπου καὶ ὅτι ὅπως παρεκωλύετο τὸ ἔργον μου, ὁ Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου συνεχίζων με ἐπετίμησε διὰ τὴν πρόσφατον τὸν προφυλάκισιν τοῦ Ὑπομνηστοῦ Καπελώνη, εἰπὼν ἐπὶ λέξει «δὲν εἶχαμε συμφωνήσει νὰ προφυλακίζετε ἀξιωματικούς ὅταν εἶναι βεβαία ἡ καταδίκη των; καὶ ἐν τούτοις ὁ κ. Παπαντωνίου μοι ἀνέφερε ὅτι τὰ στοιχεῖα εἶναι ὑρκούντα μόνον διὰ τὴν παραπομπὴν τοῦ Καπελώνη, ὅχι καὶ διὰ τὴν καταδίκην του». Εἰς ταῦτα ἀπήντησα ἐπὶ λέξει «διὰ τὴν ἐκδοσὶν ἐντάλματος προφυλακίσεως ἄρκουν σοδαρὰ ὑπόνοιαι ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου. Ἡ καταδίκη του οὐδέποτε εἶναι δυνατόν νὰ προεξοφληθῇ». Ὁ Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου με παρετήρησε τότε ὅτι περισσότερα ἀπὸ τηλεφώνου δὲν δύναται νὰ μὲ εἴπῃ, ὡς καὶ ὅτι δὲν ἀντιλαμβάνομαι ὅτι διὰ τῶν ἐνεργειῶν μου ὡς ἀνακριτοῦ πλήττω τὸν Πολιτειακὸν Ὅργανισμὸν. Ἀπήντησα ὅτι ἐπιτελῶ τὸ καθήκον μου, ὅτε μὴ τιμητῇσιν ὅτι νομίζω ὅτι τὸ πλεονέκτημα ἐν τούτοις καθυστερῶ τὴν περαιώσιν τῆς ὑποθέσεως ἐπὶ τόσον χρόνον. Ἀπήντησα ὅτι χάριν τῆς ὑποθέσεως παρητήρησιν καὶ τῶν θερι-

Η ΥΠΟΘΕΣΗ Κόλλιας προκαλέσει μιὰ μικρὴ κρίσιν στὴ Κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου: σὲ κάποια φάση, κάποιοι ἔπεισαν – ὅπως φαίνεται – τὸ «Γέρο», ὅτι ὁ Κόλλιας εἶχε δίκην.

Ο Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ τὸ εἶπε στὸν ὑπουργὸ Δικαιοσύνης. Κι ὁ Π. Πολυχρονίδης τοῦ ἔστειλε μιὰ ἐπιστολή, ἐπιμένοντας στὴν ἀποψή του καὶ θέτοντας τὴν παραιτήσή του στὴ διάθεσιν τοῦ πρωθυπουργοῦ.

ΣΤΟ θέμα ἐπενέβη ὑπὲρ τοῦ ὑπουργοῦ καὶ ὁ Ἀνδρέας Παπανδρέου.

νῶν διακοπῶν. Ὅποτε ἔλαβον τὴν παρατήρησιν ὅτι, καὶ ἐὰν ἔκαμον χρῆσιν τῶν διακοπῶν, ἡ ὑπόθεσις δὲν θὰ ἔμενε, καθ' ὅσον οἰοσθή- ποτε καὶ ἂν μὲ ἀνεπλήρωι θὰ εἶχε περατώσει τὴν ἀνάκρισιν. Τελευταῖον ὁ Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου μὲ εἶπεν ἐν ὀργῇ ὅτι ἀπηλπίσθη πλέον καὶ νὰ κάμω ὅσας ἐνεργείας θέλω καὶ νὰ περατώσω τὴν ὑπόθεσιν ὅποτε θέλω διότι δὲν τὸν ἐνδιαφέρει πλέον.

5. Τὴν ἴδια μέρα, ἀμέσως μετὰ τὸ τηλεφώνημα αὐτό, ὁ Κόλλιας δέχεται τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ εἰσαγγελεως Στ. Μποῦτη ποὺ πηγαίνοντας ἀπὸ τὴν Πάτρα στὴ Θεσσαλονικὴ περνᾷ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα.

ΜΠΟΥΤΗΣ: Ὅλιγον μετὰ τὴν 11ην πρω- ἴνην τῆς 31 Ἰουλίου 1963 μετέβην εἰς τὸν Ἀρειον Πάγον ἵνα ἐπισκεφθῶ τὸν κ. Εἰσαγγελεὰ τοῦ Ἀρείου Πάγου, δεδομένου ὅτι δι- ἐρχόμην ἐξ Ἀθηνῶν ἐρχόμενος εἰς τὴν ἐν- ταῦθα θέσιν μου εἰς τὴν μετετέθην ἐκ Πατρῶν. Ἀντελήφθην ὅτι ὁ κ. Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐτέλει εἰς ἐκδήλον νευρικότητα. Ἀρχι- κῶς μὲ ῥώτησεν διὰ τίνα λόγον ἐβράδυνα νὰ μεταδῶ εἰς τὴν νέαν θέσιν μου καὶ ἀφοῦ ἔδωσα τὰς ζητηθείσας ἐξηγήσεις, ἔσπευε ἀποτόμως τὴν συζητήσιν εἰς τὴν ὑπόθεσιν Λαμπράκη εἰπὼν μοι ἐν νευρικότητι «ἀκόμη δὲν ἐτελείωσες καὶ αὕτῃ ἡ ἀνάκρισις καὶ πρέ- πει νὰ γίνωνται τρεῖς δικογραφίαι καὶ ὄχι μία». Μὴ γνωρίζων λεπτομερείας ἀπετόλμησα τὴν ἐρώτησιν «τρεῖς δικογραφίαι;» καὶ ὁ κ. Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου μοι ἀπήντησε μὲ τὴν αὐτὴν νευρικότητα «Ναί, τρεῖς. Μία διὰ τὴν ἀνθρωποκτονίαν τοῦ Λαμπράκη, μία διὰ τὸν τραυματισμὸν τοῦ Τσαρουχᾶ καὶ ἄλλη διὰ τὴν κατάχρησιν ἐξουσίας». Μετ' ὀλίγον καὶ ἀφοῦ ἐμεσολάβησε μικρὰ σιγὴ εἶπεν εἰς ἐμὲ ἐπὶ λέξει «θὰ λογοδοτήσουν σὲ μένα οἱ Σαρτζετάκηδες, Παπαντωνίδες καὶ Μανδραπήλιδες, πῆγαινε καὶ σὺ νὰ προστεθῇς σ' αὐτοὺς» χωρὶς νὰ μοῦ ἐξηγήσῃ διὰ τίνα λόγον ἐτρο- κεῖτο οὗτοι νὰ λογοδοτήσουν. Ἀπήντησα ἐπὶ λέξει «θὰ ἐπιτελέσω τὸ καθήκον μου» καὶ ἐν- θὺς ἀμέσως ἀπεχώρησα τοῦ Εἰσαγγελικοῦ Γραφείου. Τὴν ἐπομένην (1 Αὐγούστου 1963) διὰ τῆς πρωϊνῆς ὑπερταχείας αὐτοκινηταμά- ξης ἀνεχώρησα διὰ Θεσσαλονικίην. Εἰς Λάρι- σαν συνηντήθη με τὸν συνάδελφόν μου Πα- παντωνίου ὅστις, ὡς εἶχον πληροφορηθῇ εἰς Ἀθήνας, τὴν προτεραιότητα εἶχεν ἀναχωρήσει ἐξ Ἀθηνῶν. Ὁ συνάδελφός μου Παπαντωνίου ἐπεβιβάσθη τῆς αὐτῆς αὐτοκινηταμάξης εἰς Λάρισαν, καὶ συνταξιδεύσαμεν πρὸς Θεσσα- λονικίην. Ἐξω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ

Γ. Παπαδόπουλος: τὸ «νέο πρόσωπο».

Δ. Κατσούλης: τὸ παλιὸ πρόσωπο ποὺ «φωτίστη- κε», τώρα, ἰδιαίτερα.

κινηταμάξῃ, χωρὶς νὰ ἀποκλείω ὅτι ἐν τῷ Γραφείῳ μου τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας, ὁ συνάδελφός μου μοι ἀνεκοίνωσε ὅτι τὴν 30 Ἰουλίου 1963 κατὰ μετὰβασίν του εἰς τὸν Ἀρειον Πάγον πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Εἰσαγγελεως τοῦ Ἀρείου Πάγου παρετηρήθη παρ' αὐτοῦ διὰ τὴν προ- φυλάκισιν τοῦ Ὑπομνηστοῦ Καπελώνη εἰ- πόντος εἰς τοῦτον ὅτι ἐὰν δὲν ἐπέλθῃ κατα- δίκη τοῦ Καπελώνη εἰς τὸ Κακούργοδικεῖον, θὰ λογοδοτήσῃ τόσον αὐτὸς (Παπαντωνίου) ὅσον καὶ ὁ ἀνακριτὴς Σαρτζετάκης. Μοι ἀνε- κοίνωσε προσθέτως ὁ συνάδελφός μου Πα- παντωνίου ὅτι ὁ κ. Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου παρήγγειλε τοῖτον ὅπως μεταβιβάσῃ ταῦτα εἰς τὸν ἀνακριτὴν. Εἰς ἀποτομηθεῖσαν καὶ ἐκφρασθεῖσαν ἀπορίαν τὸν συναδέλφου μου ὅτι ὁ ἀνακριτὴς πιθανὸν ἐκ τῆς παραγγε- λίας ταύτης νὰ ἐπηρεάζετο εἰς τὴν κρίσιν του ἄλλων τυχόν καλουμένων εἰς ἀπολογία ἀξιωματικῶν, ὁ κ. Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου εἶπεν εἰς τὸν συνάδελφόν μου ὅτι ἡ ἀποψὶς τὸν ἰσχύει διὰ πάσαν περίπτωσιν.

● Ὁ ἐπίλογος γράφτηκε στίς 13 Ἰουλίου 1964 (δυὸ μέρες πρὶν ἀπὸ τὴν «ἀποστασία») μετὰ τὴν ἐπιβολήν, ἀπὸ τὸν ὑπουργὸ Δικαιοσύ- νης Π. Πολυχρονίδη, «τῆς ποινῆς τῆς προσω- ρινῆς παύσεως τῶν 6 μηνῶν, διὰ τὸ παρά- πτωμα τῆς κατὰ παράδασιν καθήκοντος ὡς ἄνω ἀναμειξέως τὸν εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀνακρι- σεως διὰ τὰ γεγονότα τῆς Θεσσαλονικῆς, τῆς 22.5.63, καὶ τῆς κατ' αὐτὴν ἐπιδείξεως ἀσυμ- βιβάστου διαγωγῆς πρὸς τὸ ἀνώτατον ὅπερ κατέχει ἀξίωμα τοῦ παρ' Ἀρείῳ Πάγῳ Εἰσαγγελεως».

Στὸ σκεπτικὸ τῆς ἀποφάσεως ἀναφέρονται καὶ τὰ ἑξῆς:

«Ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω ὡς πρὸς πάντα τὰ ὡς ἄνω ἐξετασθέντα κεφάλαια ἐνεργειῶν τοῦ ἐγκαλουμένου προκύπτει σαφῶς καὶ κατ' ἱκανοποιητὸν τρόπον, ὅτι ὁ ἐγκαλούμενος δι- ἐπραξε πάντα τὰ ἐν τῷ κατηγορητηρίῳ πει- θαρχικά παραπτώματα κατὰ τὸν πλέον ἀπρο- κάλυπτον τρόπον ἐπιλήθων γενόμενος τῶν ἐκ τοῦ νόμου καὶ τῆς θέσεως του ὑποχρε- ώσεών του, αἵτινες δὲν εἶναι ἀπλῶς τοιαῦτα ἐνὸς οἰοῦντο ποτε δικαστοῦ, ἀλλ' αὐτῆς τῆς κο- ρυφῆς τῆς εἰσαγγελικῆς ἀρχῆς, ὀφειλοῦσας νὰ εἶναι διὰ τοῦ παραδείγματός της ἡ φωτεινὴ καὶ ἀκηλίδωτος λυχνία, ἐκ τῆς ὁποίας νὰ ἐκ- πέμπεται φῶς πραγματικῆς καὶ οὐχὶ ὑποκρι- τικῆς δικαιοσύνης, πίπτων ἐν ἀνάγκῃ ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθηκόντων του ἀλλ' ὡς ἥρως καὶ οὐχὶ ὡς ἀπόδλητος».

● Τὸ τί ἀκολούθησε, ἀναφέρθηκε καὶ στὴν ἀρχή: τὸ Συμβούλιο Ἐπικρατείας ἐπικύρωσε, ἀλλὰ ὁ Ἀρειος Πάγος ἀκύρωσε τὴν ἀπόφασιν. Στὴ δικτατορία ποὺ ἀκολούθησε ὁ Κόλλιας ἔγινε – «βασιλικὴ ἐπιθυμία» – «πρωθυπουργ- γός» (καὶ μερικοὶ Ἀεροπαγίτες «ὑπουργοί»), μετὰ «ἀντεπαναστάτης», ὅταν ἀκολούθησε τὸν Κωνσταντῖνον καὶ τὴν οἰκογένειάν του στὴ Ρώμη (13 Δεκεμβρίου '67), κι ὕστερα, πάλι, (γιά λίγο)... εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου! Πραγματικά, ἔξαγυρίσει μετὰ τὴν ἀμνηστί- α τοῦ '67 καὶ ἡ περιπτώσιν του ἀποτελεῖ ἀσφαλῶς παγκόσμιον φαινόμενο: ὁ «πρωθυπουργός» ποῦ... ἐπαναστατεῖ, ἀποτυχαίνει, φεύγει σ' ἄλλῃ χώρα, ἀμνηστεύεται, ἔξαγυρίζει στὴν πρὸ τῆς «πρωθυπουργοποιήσεως» του θέσιν καὶ τελικὰ περνᾷ στὴ σύνταξιν...

Σήμερα εἶναι συνταξιούχος...

PCI: μιὰ ανερχόμενη «ἀρνητική» δύναμη

ΙΤΑΛΙΑ '76

ΕΙΝΑΙ νωρίς νά πούμε πώς οί ἐπαρχιακές ἐκλογές τῆς 20 Ἰουνίου 1975 εἶναι ἡ ἀρχή μιᾶς νέας πολιτικῆς περιόδου στή μεταπολεμική Ἰταλία. Ἡ Ἀριστερά – τὸ ΙΚΚ, τὸ ΣΚΙ καὶ ἡ ἐπαναστατική ἀριστερά – κέρδισαν τὸ 47% τῶν ψήφων.

Μετά ἀπὸ μιὰ ἐπταετία σπουδαστικῶν καὶ ἐργατικῶν ἀγώνων, ἡ κοινωνική κρίση θρῆκε τὴν πολιτική τῆς διέξοδο καὶ ἐγινε πολιτική κρίση.

Παραδόξως ὅμως, οἱ οὐσιαστικοὶ πρωταγωνιστές τῆς ἡττας τῆς ἀστικής τάξης δὲν εἶναι οἱ ὁμάδες, οἱ ἰδέες καὶ οἱ θεσμοὶ τοῦ 1968-69. Ἀντίθετα, τὰ ἐκλογικὰ ἀποτελέσματα τῆς 15/6/75, τὰ ἔθεσαν στὸ περιθώριο.

Νικητὴς οὐσιαστικός, ἀναδείχθηκε τὸ ΙΚΚ. Τοῦ δόθηκε τόση δύναμη, ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ διεκδικεῖ μιὰ θέση στὴν κυβέρνηση, μὲ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο, σ' ἑξὶ μῆνες ἢ σ' ἕνα χρόνο.

Παρακάτω θὰ δοῦμε μερικὲς ἀπαντήσεις γιὰ τὸ πῶς εἶναι ἡ κατάσταση στὴν Ἰταλία σήμερα, πρὶν τὶς γενικὲς ἐκλογές τῆς 20 Ἰουνίου καὶ τὸ ρόλο τοῦ ΙΚΚ στὸν ἰταλικὸ πολιτικὸ στίβο.

Τί συνέβη στὴν κοινωνία μεταξύ τοῦ 1974 καὶ τοῦ 1975; Ἡ κατάσταση ποὺ περιήλθε ἡ ἐργατική τάξη χαρακτηρίζεται ἀπὸ ΔΥΝΑΜΗ καὶ ΑΚΙΝΗΣΙΑ.

Ἀπὸ τὸ 1969 ἡ ἰταλικὴ ἐργατική τάξη εἶχε μιὰ σειρά νίκες, σ' ὅ,τι ἀφορᾶ νέες ἐθνικὲς συμβάσεις, ὅρους ἐργασίας, καὶ κύρια τὴν ὁργανική ἐνότητα τῶν διαφόρων ἐργατικῶν Συνομοσπονδιῶν (τοῦ PCI, PSI καὶ DC).

Ὅμως τί ρόλο παίξει ἡ ἐργατική τάξη στὴν ἰταλικὴ ταξική πάλη; Στὴν Ἰταλία ἡ ἐργατική τάξη εἶναι ἡ μόνη ἐνωμένη καὶ ἰσχυρὴ δύναμη. Καθολικοὶ καὶ κομμουνιστὲς ἐργάτες ἔχουν ἐνωθεῖ. Τὰ ἐργασιαστικά συμβόλεια ἀναπτύσσονται. Οἱ ἀπασχολούμενοι ἐργάτες, συμπαρίστανται στοὺς ἀνέργους. Ἀκόμα καὶ στὴν πολιτική, ἀναλαμβάνοντας ἀποφασιστικὲς ἐνωτικές προσπάθειες.

Ἡ ἐργατική τάξη ἔχει ἐπιτύχει μιὰ οὐσιαστικὴ αὐτονομία. Πρὸς στιγμή νομίσθηκε ὅτι ἡ Ε.Τ. θὰ μπορούσε νὰ μεταβληθεῖ σὲ μιὰ νέα ἀρχουσα τάξη. Ἀλλὰ ἡ ἐξέλιξη σταμάτησε, χωρὶς ὅμως νὰ γυρίσει καὶ πίσω. Οἱ κατακτήσεις τῆς δὲν μειώθηκαν καὶ ἡ δεξιὰ πτέρυγα ἠττήθηκε ὅταν δοκίμασε νὰ διασπάσει τὴν ἐνότητά της.

Ὅμως ἀρχισε νὰ γίνεται γραφειοκρατική. Παράλυσε. Κι ἔπειτα δὲν μπόρεσε νὰ συντονίστει αὐτόνομα καὶ νὰ περάσει στὴν ἐξουσία. Ἡ ρεφορμιστικὴ πολιτικὴ τοῦ PCI ἐπέδρασε παραλυτικά: θεωρήθηκε μιὰ τάξη σὰν ὅποια ἄλλη, ποὺ τὰ αἰτήματά της πρέπει νὰ ἀναγνωρίζονται χωρὶς νὰ δημιουργοῦν προβλήματα κοινωνικά καὶ ποὺ τὸ κόμμα της –τὸ PCI– πρέπει «νὰ μετέχει στὴν ἡγεσία τῆς πολιτικῆς ζωῆς» χωρὶς νὰ ἐπιχειρεῖ μιὰ ἀλλαγὴ στὴν πολιτικὴ ζωή.

ΜΑΖΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ

Τὸ κοινὸ σημεῖο τῶν μαζικῶν κινήματων εἶναι ὅτι κάποια στιγμή ἀρχίζει ἡ πτώση τους. Τὸ σημαντικότερο παράδειγμα εἶναι τὸ φοιτητικὸ κίνημα τοῦ 1968-69, ἀπὸ ὅπου ξεπήδησαν πολλοὶ ἡγέτες τῆς ἐπαναστατικῆς ἀριστερᾶς. Κι ἂν ἐπιβεβαιώσεται, συμβαίνει γιὰ τὴν ἀρχουσα τάξη τῆς Ἰταλίας δὲν μπόρεσε νὰ κάνει τίς ἀναγκαῖες μικρὲς μεταρρυθμίσεις στὸ εκπαιδευτικὸ σύστημα.

Ἀπὸ τότε, γιὰ πρώτη φορὰ τώρα, τὸ φοιτητικὸ κίνημα ἀντιμετωπίζει πολιτικὰ τίς εκπαιδευτικὲς μεταρρυθμίσεις ποὺ ζητᾶ.

Γίνονται ἐκλογές γιὰ συνδιοικήσεις στὰ σχολεῖα καὶ πανεπιστήμια (σπουδαστές-καθηγητές). Ἡ ἐπαναστατικὴ ἀριστερά, ἀντιπροτείνει «ἄμεση δημοκρατία» μὲ γενικὲς συνέλεύσεις καὶ ἀπέρχει ἀπὸ τίς ἐκλογὲς θεωρώντας τες σὰ διαδικασία «ἀστική». Ἀλλὰ δὲν εἰσακούστηκε, καὶ ἡ πλειοψηφία ἔλαβε μέρος στὶς ἐκλογές. Τὰ ψηφοδέλτια τοῦ PCI νίκησαν σχεδὸν παντοῦ. Ἦταν ἡ πρώτη «θεσμικὴ ἡττα» γιὰ τὸ φοιτητικὸ κίνημα. Καὶ ὑπῆρξε νίκη γιὰ τοὺς κομμουνιστές.

Ἀλλὰ τὰ ὑπόλοιπα μαζικά κινήματα, δὲν ἠττήθηκαν ἀπὸ τοὺς θεσμοὺς τῆς ἀστικῆς κοινωνίας. Διαλύθηκαν. Οἱ ἐπιτροπὲς στρατιωτῶν, τὸ γυναικεῖο κίνημα, ἡ τὸ κίνημα γιὰ τίς συνθήκες στὶς φυλακές. Κανένα ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἦταν προσκολλημένο σὲ κόμμα ἢ κάποιο συνδικάτο. Κανένα κίνημα δὲν εἶχε σαφὲς πρόγραμμα διεκδικήσεων (ἐξάιρεση οἱ γυναῖκες ποὺ ζητοῦσαν ἐλεύθερη ἀμβλωση).

Ὅμως εἶχαν μιὰ ἐπίδραση στὴν ἰταλικὴ κοινωνία. Ἐπέδρασαν σὰν καταλύτες σὲ ὁρισμένες μάζες τῶν χριστιανοδημοκρατῶν καὶ τῶν μικροαστῶν δημιουργώντας τους προβληματισμοὺς καὶ κάνοντας συνείδηση ὅτι ἡ DC δὲν εἶναι δυνατό νὰ πραγματοποιήσει οὔτε τίς ἀπλὲς μεταρρυθμίσεις. Αὐτὸ εἶναι τὸ «καταστρεπτικὸ» ἀποτέλεσμά τους καὶ βοήθησε στὸ νὰ περάσουν μάζες στὸ PCI, ποὺ ἀντιπροτείνει οὐσιώδεις μεταρρυθμίσεις.

Η ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ

Τὸ περιβάλλον μέσα στὸ ὁποῖο τὰ πολιτικὰ κόμματα μετείχαν στὶς ἐκλογὲς χαρακτηριζόταν ἀπὸ ὑπόγεια πολιτικὰ ρεύματα μὲ τάση ἀνόδου στὴν ἐπιφάνεια. Ἡ φασιστικὴ Δεξιὰ, μετὰ τὰ γεγονότα τῶν τελευταίων ἐτῶν (δόμβες, ἀπαγωγές, φόνοι), ἀπομονώθηκε σὲ ἕνα εἶδος πολιτικοῦ γκέτο.

Στὴ DC, ἡ ὁμάδα Φανφάνι χαρακτηριζόταν ἀπὸ ἕνα ἰσχυρὸ ὄχι στὴ συνεργασία μὲ τοὺς κομμουνιστές. Τὰ δημοκρατικά κόμματα περίμεναν νὰ κερδίσουν ὅσους ἔχανε ἡ Δεξιὰ. Τὸ PSI εἶχε τίς ἰδιες ἀπό-

ψεις καὶ περίμενε μιὰ ξαφνικὴ ἐπιτυχία, ἀπὸ τίς θέσεις ποὺ ὑποστήριζε στὸ διαζῆγιο καὶ στὰ πολιτικὰ δικαιώματα. Καθένας ἀπλῶς περίμενε νὰ κερδίσει ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Καὶ οἱ ἐκλογὲς ἀπλῶς ἐπικύρωσαν αὐτὴ τὴ γενικὴ κρίση.

Οἱ ἀπόψεις τῆς ἐπαναστατικῆς ἀριστερᾶς διχάστηκαν ἀνάμεσα στὴ βίαιη ταχτική καὶ τὴν ἀποδοχὴ ὁρισμένων μεταρρυθμίσεων. Ἡ AVANGUARDIA OPERAIA ἀνακηρύχθηκε σὲ κόμμα καὶ ἐκδίδει καθημερινὴ ἐφημερίδα. Τὸ MANIFESTO καὶ τὸ PDUP ἐνώθηκαν. Ἡ LOTA CONTINUA ἐτοιμάζεται νὰ μεταβληθεῖ ἀπὸ «κίνημα» σὲ κόμμα. Ἀλλὰ αὐτὲς οἱ ἀλλαγὲς εἶναι τεχνικὲς καὶ ὄχι στρατηγικῆς.

Στὴν προεκλογικὴ ἐκστρατεία π.χ. ἡ LOTA CONTINUA κάλεσε τὰ μέλη τῆς νὰ ὑποστηρίξουν τὸ PCI. Καὶ τὸ PDUP μὲ τὴν AVANG. OPERAIA, μετὰ ἀπὸ σκληρὲς διαπραγματεύσεις, παρουσιάσουν κοινὸς συνδυασμοὺς σὲ μερικὲς περιοχές, ἐνῶ σὲ ἄλλες δὲν ἔχουν διόλου ὑποψήφισους.

Τὸ μόνο κόμμα ποὺ κατέρχεται μὲ σαφὲς πρόγραμμα στὶς ἐκλογὲς εἶναι τὸ PCI. Μὲ τὸ Συνεδριό του, τὴν ἀνοίξη τοῦ '75, κάλυψε τὸ κενὸ τοῦ Τολιᾶτι. Ὁ Ε.Μπερλίνγκουερ ἀναδείχθηκε σὲ ἱστορικὸ ἡγέτη. Ἀντιτάχθηκε οὐσιαστικά στὸ διεθνὲς κομμουνιστικὸ κίνημα, φθάνοντας νὰ ἐπιτεθεῖ στὸ Πορτογαλικὸ Κ.Κ. στὴ διάρκεια τοῦ Συνεδρίου τοῦ PCI. Τὸ Συνεδριὸ δέχτηκε τίς θέσεις του καὶ τὸν ἀνέδειξε μαζί μὲ μιὰ ὁμάδα στελεχῶν στὴν ἡγεσία τοῦ κομματικοῦ μηχανισμοῦ, μετὰ ἀπὸ σκληρὸ ἀγώνα. Μετὰ ἀπ' αὐτό, τὸ ἐξωτερικὸ πρόσωπο τοῦ PCI ἄλλαξε. Δέχτηκε τὴ συνεργασία τῶν τάξεων στὴν Ἰταλία, σὰν προέκταση τῆς πολιτικῆς τῆς συνύπαρξης. Ἀπαίτησε τὴ συμμετοχὴ τῶν ἐργαζομένων στὶς ἐπιχειρήσεις καὶ καθιέρωσε τὸ σύνθημα «συμμετοχὴ τοῦ PCI στὴν ἐξουσία τῆς ἰταλικῆς κοινωνίας». Τέλος, καθιέρωσε τὸ PCI σὰν οὐσιαστικὴ δύναμη στὶς πολιτικὲς ἐξελίξεις τῆς Ἰταλίας, σ' ὅλους τοὺς τομεῖς.

Ἡ ἀνάλυση τῶν πολιτικῶν ἀποτελεσμάτων τῶν περιφερειακῶν ἐκλογῶν τοῦ '75 εἶναι ἀπλή. Τὸ PCI κερδίζει κύρια στὶς βιομηχανικὲς περιοχές, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐμφανίζεται τώρα περισσότερο ἀπὸ ποτὲ ἄλλοτε σὰν τὸ κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἐνίσχυση ἐξ ἄλλων εἶχε τὸ PCI ἀπὸ τὴν ψήφο τῆς νεολαίας, ἰδιαίτερα στὸ Νότο, ποὺ ἔχει ὑψηλὸ ποσοστὸ ἀνεργίας καὶ ἡ ἐπαναστατικὴ ἀριστερά εἶναι ἀνοργάνωτη. Ἀκόμη κέρδισε ψήφους ἀπὸ τὴ μικροαστικὴ τάξη, ποὺ ὁδηγήθηκε σ' αὐτὸ ἀπὸ τὴν κρίση ποὺ ξέσπασε στὰ κόμματα τοῦ Κέντρου καὶ τῆς Δεξιᾶς.

Τὰ ἐκλογικὰ ἀποτελέσματα ἄλλαξαν τὴ φύση τῆς πολιτικῆς ζωῆς τῆς Ἰταλίας. Τὸ PCI ἐμφανίστηκε σὰν ἡ κύρια δύναμη στὶς μεγάλες πόλεις. Ἐξίς στὶς εἴκοσι περιοχὲς διοικούνται ἀπὸ ἀπὸλυτὴ ἀριστερὴ πλειοψηφία. Καὶ σὲ περισσότερες ἀπὸ τίς μισὲς ἀρχὲς αὐτοδιοίκησης, οἱ ἀντιπρόσω-

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

Στις εκλογές του 1975 η επαναστατική αριστερά πήρε λιγότερο από το 20% του συνόλου των ψήφων. Το αδύναμο σημείο της επαναστατικής αριστεράς είναι οι διαφορετικές πολιτικές τάσεις που εκπροσωπεί και η πλήρης ιδεολογική σύγχυση που επικρατεί στις τάξεις της και έμποδίζει την ενότητα της. Τώρα, η πιο σημαντική ίσως παρουσία είναι το PDUP, που προήλθε από το IL MANIFESTO (MAGRI, ROSSANTA, PINTOR), ορισμένου του PSIUP που δεν προσχώρησαν στο PCI (FOA FERRARIS, MINIATI) και ορισμένες αριστερές καθολικές ομάδες (MIGONE, PULEO). Έχουν ισχυρή εκπροσώπηση στα Συνδικάτα αλλά και διαφορές μεταξύ τους για την κομματική οργάνωση και τον έλεγχο της εφημερίδας.

Αν η ιδεολογική σύγχυση είναι το πολιτικό «κενό» στην επαναστατική αριστερά, δεν είναι το μόνο. Ένας σημαντικός παράγοντας είναι το ότι δεν απορρίπτει τη σταλινική στρατηγική. Χαρακτηριστικό των τριών μεγάλων ομάδων είναι μια φιλοκινέζικη στάση στις πολιτικές εκδηλώσεις και εκτιμήσεις τους. Η στάση αυτή συνοδεύεται –είναι γεγονός– συχνά και από μια κριτική της κινέζικης πολιτικής. Για παράδειγμα, στην Αγκόλα η LOTA CONTINUA υποστήριξε την κινέζικη θέση, ενώ, αντίθετα, το PDUP και η AVANG. OP. υποστήριξαν το MPLA.

Τέλος –παρενθετικά– πρέπει να αναφερθεί πως το σημαντικότερο μέρος των μελών της επαναστατικής αριστεράς δεν προέρχονται από το προλεταριάτο. (Μόνο το 1/4 των μελών τους είναι εργάτες).

ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ '75

Τα αποτελέσματα των εκλογών ανάγκασαν τη Δεξιά να παραδεχθεί πως χρειάζεται «ανασύνταξη».

Το PSI, καταπιεζόμενο περισσότερο από δέκα χρόνια στο πλάι της DC, πλήρωσε αρκετά σοδαρά την κρίση, μαζί της. Με την εκλογή από το έθνικό του Συνέδριο ενός νέου μηχανισμού στο πλάι των δοκιμασμένων βετεράνων (NENNI, LOMBARDI, DEMARTINO) αρχίζει να χαράζει μια νέα πολιτική, που όμως φαίνεται δύσκολο να κρατηθεί αυτόνομα, μακριά από κείνη της συνοδοιπορίας με τη DC ή με το PCI. Στο σημείο που κινήθηκε μόνο του το PSI ήταν ο νόμος των ατομικών πολιτικών δικαιωμάτων και ο νόμος για τη λειτουργία της ιταλικής κρατικής Ραδιοτηλεόρασης.

ΔΥΟ «ΚΕΝΑ»

«Ανασύνταξη». Η ταχύτητα αυτού του συνθήματος από την άκρα αριστερά στην άκρα δεξιά απέδειξε ότι η πολιτική ζύγιση είναι ακόμη αδύνατη στην Ιταλία. Τα κόμματα που κυβέρνησαν την Ιταλία τα τελευταία τριάντα χρόνια έχουν ανάγκη μιας ριζικής αλλαγής, αν θέλουν να συνεχίσουν να κυβερνούν. Το άστικο μέτωπο παρουσιάζει μια έλλειψη συνείδησης και μια ανάπτυξη πολιτικής ανικανότητας.

δείχνοντας έτσι ότι οδηγείται σε μία ατέλειωτη αδυναμία.

Από την άλλη πλευρά, οι οργανισμοί μιας ισχυρής προλεταριακής αντίδυναμης έχουν στην πραγματικότητα εξαφανιστεί. και δεν έχουν να παρουσιάσουν μια διαφορετική, από τη σημερινή, φόρμουλα επαναστατικής στρατηγικής.

Η άστική τάξη δεν μπόρεσε να επιτύχει καμία μεταρρύθμιση. Η επαναστατική αριστερά δεν εμφανίζεται ικανή να πραγματοποιήσει επανάσταση.

Είναι μεταξύ αυτών των δύο κενών –και εξ αιτίας τους– που το PCI προσοδεύει. Το PCI είναι το μόνο κόμμα που δεν μίλησε για ανασύνταξη και συγχρόνως σιγά-σιγά σκληρυνε, καθώς αυτή η γραμμή του, κερδίζοντας χώρο εξ αιτίας της κρίσης ή της αναξιοπιστίας των υπολοίπων προτάσεων, αποδεικνύεται ορθή.

Αλλά αν, όπως προσπαθήσαμε να καταδείξουμε στην ανάλυση αυτή, η δύναμη του PCI βασίζεται σ' ένα είδος διπλής αδυναμίας ή στην παράλυση των δύο ταξικών μετώπων, στη διαμάχη τους, αυτό αποδεικνύει επίσης πως η δύναμή του είναι μόνο «αφνητική».

Νέες επιτυχίες του PCI θα ενισχύσουν τη συνέχιση του κενού και την επέκτασή του, που οφείλεται στα δύο άκρα. Αλλά δεν θα είναι σε θέση να σχηματίσουν τις προϋποθέσεις για μια νέα σταθερή πολιτική ηγεμονία (από το PCI) στην ιταλική κοινωνία, για ένα νέο κοινωνικό μπλόκ.

Στην ατέλειωτη πτώση της ή άστικής τάξη θα επιχειρήσει να σχηματίσει μια αντιδραστική φόρμα σαν τη μόνη δυνατή

λύση και θα 'ναι δύσκολο κάτι τέτοιο να αντιμετωπιστεί. Αν ο Μπερλίνγκουερ είναι σαν τον Κερένσκι, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι οι Κορνίλωφ –ή οι Πινωσέτ– παρουσιάζονται συχνά, αλλά δεν ισχύει το ίδιο και για τους Λένιν.

Το παράδοξο και δραματικό σύμπλεγμα του προοδευτικού ξυπνήματος των αντικαπιταλιστικών τρέστ στην πολιτική κοινωνία της Ιταλίας, μαζί μ' ένα προοδευτικό δυνάμωμα του PCI, σαν πολιτικής δύναμης (σαν κόμματος και σε στοιχείου της συνταγματικής σύνθεσης, αλλά όχι σαν πρωτοπορίας ή σαν οργανωτή της εργατικής τάξης) έγινε πιο αληθινό παρά ποτέ, μετά τις εκλογές της 15.6.75.

Το PCI έχασε τον έλεγχό του, άμεσα ή έμμεσα, στα μαζικά κινήματα, χωρίς να χάσει διόλου έδαφος υπέρ της αριστεράς ή της δεξιάς (όπου όπως είδαμε ούτε το PSI ούτε η επαναστατική αριστερά προτείνουν κάποια νέα διαδικασία). Πραχτικά, όσο λιγότερο το άμεσο παζάρεμα δύναμης και η έσωτερική έκεχειρία των αντικαπιταλιστικών δυνάμεων υφίσταται, τόσο μεγαλύτερη θα είναι η δύναμη και η άνευ όρων έμπιστοσύνη, που οι δυνάμεις αυτές θα παραχωρήσουν στο PCI, για να προστατεύσει τα συμφέροντά τους.

Όπωςδήποτε, στην περίοδο όπου οι υποχωρήσεις αδυνατίζουν και διασπούν το προλεταριάτο, η συνύπαρξη των διαφόρων κοινωνικών τάξεων γύρω από το PCI είναι μοναδική στα χρονικά.

Στο βαθμό που είναι αλήθεια ότι η συνδιοίκηση στα σχολεία δεν απέδωσε κάποια αλλαγή, η κομμουνιστική νεολαία συνεχίζει να δγκούται (κι έτσι έχει την πολυτέλεια μιας δεξιάς στροφής). Στο βαθμό που το PCI (μαζί με τη DC και τους νεοφασίστες) ψηφίζουν κατά του νόμου για τις αμβλώσεις –που δεν επιτρέπει στις γυναίκες να εκλέγουν ελεύθερα τί θέλουν– ή οργάνωση των κομμουνιστριών γυναικών γνώρισε μια απροσδόκητη άνοδο. Στο βαθμό που είναι αλήθεια ότι η συμμαχία της αριστεράς που πραγματοποιήθηκε στην αυτοδιοίκηση έχει σχεδόν παραλύσει από τη γραφειοκρατία της τοπικής διοίκησης, έκανε την CORRIERE DELLA SERA (καθημερινή εφημερίδα, έκφραση του μιλανέζικου κεφάλαιου) να τονίζει τα χαρίσματα των διοικητικών ικανοτήτων των κομμουνιστών, όπου δρουν αυτόνομα.

Η δύναμη του PCI, πρέπει να ξανατονίσουμε εδώ, είναι αντίστροφα ανάλογη με τη δύναμη και το πλησίασμα των κοινωνικών τάξεων που μπορεί να συγκινήσει. Για το λόγο αυτό, αν η κατάσταση γίνει αφόρητη για την ιταλική άστική τάξη και μια προσπάθεια δυναμικής επίβολής της πραγματοποιηθεί, είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς μια προλεταριακή νίκη, μέχρις ότου η σημερινή συσχέτιση της δύναμης του PCI αντιστραφεί και η παθητική παρουσία της ισχυρής εργατικής τάξης αλλάξει.

ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥ PCI

Υπάρχει παρ' όλα αυτά κι άλλος τρόπος να κοιτάξει κανείς την ιταλική κατάσταση. Ίσως λιγότερο ρεαλιστικός, αλλά που πρέπει να αντιμετωπιστεί. Τί θα συνέβαινε αν το PCI είχε δίκιο. Τί θα συν-

Το κείμενο αυτό είναι παρμένο από μία περισσότερο εκτεταμένη ανάλυση των P.F.D' ARCAIS και F.MORETTI, στην επιθεώρηση «NEW LEFT REVIEW», τεύχος 96, Απρίλιος 1976, μ' αφορμή τις γενικές εκλογές που γίνονται σε λίγες μέρες. Η μετάφραση και επεξεργασία έγινε από τον Γιάννη Δημητριάδη.

έβαινε αν τα βασικά σημεία της πολιτικής του (άνανέωση του κρατικού μηχανισμού, ανακατάταξη εσόδων, ουσιαστικές και παραγωγικές κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, σταθερή συμπαχία των κύριων πολιτικών κομμάτων) μπορούσε να πραγματοποιηθούν.

Στην περίπτωση αυτή η έρμηνεία για τη σημασία της δύναμης του PCI θα 'ναι τελείως διάφορη. Αυτή η άνερχόμενη δύναμη δεν θα στηρίζεται πια σ' ένα κενό δύναμης - των άλλων πολιτικών παρατάξεων - αλλά μάλλον πάνω σε νέες μορφές δύναμης. Όχι σε έλλειψη αξιοπιστίας της πολιτικής των άλλων, αλλά στο ρεαλισμό της πολιτικής του PCI. Όχι στην αποσύνθεση των υπαρχόντων κοινωνικών συν-ασπισμών αλλά στο νέο, αν και ανώμαλο, ιστορικό μπλόκ, δημιουργημένο από τη σύμπτωση ενδιαφερόντων μεταξύ κεφαλαίου και εργατικής τάξης. Στο κοινό έδαφος που θα μπορούσε να εξασφαλίσει, στο πρώτο, την άνοδο των κερδών του, και στη δεύτερη, την ικανοποίηση των βασικών της αναγκών (κατοικία, υγεία, μεταφορά, εκπαίδευση, τροφή) και έτσι μια έμμεση αύξηση στους μισθούς.

Για μας μια παρόμοια υπόθεση προϋποθέτει αναρίθμητες δυσκολίες. Για να αρχίσουμε σχηματικά, όσον αφορά τα οικονομικά ζητήματα, πρέπει να θυμηθούμε ότι μια παρόμοια στροφή θέτει σ' ένα νέο βάθρο την εξέλιξη του Ιταλικού καπιταλισμού και ένα βίαιο σταμάτημα στην ιστορία του, κι αυτό στο μέσο μιας διεθνούς κάμψης. Σ' ένα σημείο, είναι αναγκαίο να διαχωριστούν δύο πράγματα που ήταν πάντα μαζί σ' όλη την Ιταλική ιστορία. «Προχωρημένος» και «καθαρός» καπιταλισμός από τη μια μεριά και προστατευτικός, κομπιναδόρικός, τεχνολογικά οπισθοδρομικός και πολιτικά αντιδραστικός, από την άλλη.

Εδώ είναι αναγκαίο να εξασφαλιστεί η φύση της παραγωγής όπως και η αγορά (δίνοντας προτεραιότητα στην εσωτερική αγορά παρά στη διεθνή, όπου ο καπιταλισμός στηρίζεται ειδικότερα μετά το BOOM της δεκαετίας 60-70). Είναι επίσης αναγκαίο προοδευτικά να αναδιοργανωθεί η γεωργία, με σκοπό να αποφυγεί την τραγική έλλειψη διαφόρων ειδών. Ακόμα να περικυβηθεί ο δραστικός και τα έξοδα της κρατικής γραφειοκρατίας, που αποτελεί πληγή παρασιτισμού και έχει δημιουργηθεί από τους χριστιανοδημοκράτες, κατ' εικόνα και ομοίωσή τους. Με άλλα λόγια, είναι αναγκαίο να εξαλείψουν τους χρηματοδοτικούς τομείς της μεσαίας τάξης.

Αυτές είναι απόψεις που από τη μια πλευρά είναι δραστικές, μπορώντας έτσι να περιορίσουν και να ξεπεράσουν την αντίθεση των ακραίων παραγόντων της άρχουσας τάξης. Από την άλλη πλευρά έχουν κυρίως μακροχρόνιες επιπτώσεις και θα ήταν άνικανες, οι απόψεις αυτές, να διατηρήσουν σταθερό κοινωνικό υπόβαθρο στη διάρκεια της αρχικής άποφασιστικής περιόδου, των μεταρρυθμίσεων.

Επί πλέον, η ενεργητική συμμετοχή των μαζών είναι γόρδιος δεσμός για τη στρατηγική του PCI. Είναι απόλυτα αναγκαίο, καταβάλλοντας τη γνωστή ισχύρη αντί-σταση της αστικής τάξης, συγχρόνως και

να επιταχύνει τη σύγκρουση και να άγνοήσει το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα.

Σ' αυτό εμφανίζεται η ιδιομορφία του PCI. Έχει ένα πρόγραμμα για ένα τύπο εργατικού κόμματος σε μια χώρα όπου ο καπιταλισμός ιστορικά υπήρξε άνικανος να πετύχει τις τυπικές αλλαγές που πέτυχε στη βορειοδυτική Ευρώπη. Από το σημείο αυτό μπορούμε να δούμε τις πιο σημαντικές δυσκολίες. Ένα οικονομικό πρόγραμμα όπως το παραπάνω, χρειάζεται μεγάλα περιθώρια πολιτικής σταθερότητας, διεθνούς και εσωτερικής. Αλλά αυτή η σταθερότητα δεν υπάρχει στη νοτιοδυτική Ευρώπη, και δεν υφίσταται ούτε στην Ιταλία.

Κάθε ουσιαστική κοινωνική αλλαγή μπορεί να οδηγήσει σε μια βίαιη πολιτική διαμάχη. Αλλά ακριβώς οποιαδήποτε διαμάχη, διακινδυνεύει να καταστρέψει το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα. Ακόμη περισσότερο, κάθε αλλαγή στο χαρακτήρα του Ιταλικού κράτους, στο γραφειοκρατικό - διοικητικό μηχανισμό τους καταλήγει στο ίδιο αποτέλεσμα.

Όσο ο μηχανισμός αυτός εξαρτάται και συντηρείται από τα κυβερνητικά κόμματα, δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για προοδευτικές οικονομικοπολιτικές μεταρρυθμίσεις. Είναι αναγκαίο για το σκοπό έλέγχου του μηχανισμού αυτού, το PCI να χρησιμοποιήσει τα κομματικά στελέχη του, γιατί άλλα, ουδέτερα και έντιμα στελέχη, απλά και μόνο δεν υπάρχουν.

Αυτό σημαίνει ότι το PCI δεν μπορεί να πάρει την κρατική διακυβέρνηση δίχως τη συμμετοχή άλλου κόμματος και χωρίς να χάσει την αξιοπιστία του. Από το σημείο αυτό ξεκινώντας, το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα μπορεί ν' αποτελέσει την εισαγωγή σε μια περισσότερο ουσιαστική διαμάχη.

«ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ» ΚΑΙ «ΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ»

Το πρόβλημα της κυβερνητικής σύνθεσης στην πολιτική συμμαχία, είναι η πιθανή παρουσία του PCI στη διοίκηση της Ιταλικής κοινωνίας, που θα πρέπει να βασίζεται στο παράδοξο και στην αντίθεση της ταξικής πάλης στην Ιταλία. Το PCI έφθασε στη νίκη μερικά από των «εθνική πολιτική» του, του ιστορικού συμβιβασμού στο μονοπώλιο της εξουσίας από τη DC, χωρίς να το αντικαθιστά μ' ένα άλλο μονοπώλιο.

Έτσι ή αλλιώς, υπάρχουν άξεπεράστα εμπόδια στον ιστορικό συμβιβασμό, αντικειμενικά και υποκειμενικά. Υποκειμενικά μας και ο συνεταίρος στην επιχείρηση αυτή (η DC) συνεχίζει να τόνει απογοητεύει. Και οι δυο πλευρές του κόμματος της, η αριστερά και η δεξιά, στο Συνέδριο του Φλεβάρη του '76 αρνούνται κάθε κυβερνητική συνεργασία με το PCI. Είναι δευτερεύον ότι και οι σοσιαλιστές αρνούνται από την πλευρά τους τον ιστορικό συμβιβασμό. Η αποδοχή της συνεργασίας από μέρους τους, οφείλεται μάλλον στην τακτική παρά στην αποδοχή του ίδιου του συμβιβασμού.

Αντικειμενικά, πέρα από τους παραπάνω λόγους, κι αν ακόμη σχηματιστεί μια κυβέρνηση, δεν θα 'χει την απαραίτητη

οικονομική και πολιτική βάση, για να αντιπροσωπεύει μια οριστική λύση. Θα 'ναι μόνο μια προσωρινή: Όχι, πιθανώς βραχεία, που θα σημαίνει αποσύνθεση και παράλυση από εσωτερικές διαμάχες προορισμένη να οδηγήσει στην εξόντωση ενός εκ των δύο μεγαλύτερων κομμάτων της DC ή του PCI και να οδηγήσει στη δημιουργία μιας φόρμας περισσότερο ουσιαστικής διαφωνίας.

Επί πλέον το PCI μόνο του πιστεύει ότι η δυνατότητα του ιστορικού συμβιβασμού δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί πια. Στην κοινοβουλευτική μάχη, όταν παρουσιάστηκε η μειοψηφία της κυβέρνησης Μόρο για ψηφο έμπιστοσύνης, ο Μπερλίνγκουερ τόνισε ότι το PCI είναι υπέρ μιας συμμαχίας όλων των αντιφασιστικών δυνάμεων (αυτό σημαίνει την αναβίωση της συμμαχίας καθολικών και κομμουνιστών την περίοδο της Αντίστασης, στον πόλεμο) λέγοντας παρά όλα αυτά - για πρώτη φορά τα τελευταία χρόνια - ότι αν η Αριστερά κερδίσει την πλειοψηφία και η DC συνεχίσει να αρνείται τη συνεργασία με τους κομμουνιστές, τότε οι τελευταίοι είναι έτοιμοι να αναλάβουν την ευθύνη για μια κυβέρνηση ολοκληρωτικά των αριστερών κομμάτων.

Όμως η κατανόηση του ότι η κομμουνιστική συμμετοχή στην κυβέρνηση, μπορεί να σημαίνει περισσότερο διαμάχη παρά συμφωνία με τη DC, ξανάνοιξε το διάλογο της στρατηγικής μέσα στο PCI, χωρίς αυτό να αλλάξει στο ελάχιστο το αντικαπιταλιστικό περιεχόμενο στο κυβερνητικό πρόγραμμα των κομμουνιστών ούτε σκληραϊνώντας τη γραμμή του στα κοινωνικά προβλήματα ή την οργάνωσή του στις μάζες.

Η πιθανότητα για μια «ένότητα της αριστεράς» στην κυβέρνηση συνεχίζει να γίνεται δεκτή από το PCI σαν ένας «ιστορικός συμβιβασμός» δίχως τη DC, σά δυστυχές διάλειμμα που οφείλει να έχει σά συνέχεια μια συμφωνία με τους χριστιανοδημοκράτες, όσο αυτό είναι δυνατό. Δεν τόν βλέπουν όμως σαν την πολιτική φόρμα που θ' αποτελέσει την αρχή για μια ουσιαστική διαμάχη εξουσίας μέσα στην Ιταλική κοινωνία. Τώρα, όπως είπαμε, ένα πραγματικό πείραμα άναμέτρησης των τάξεων, μπορεί δύσκολα να γίνει την προσεχή περίοδο, είτε θέλει το PCI είτε όχι.

Όπως είπαμε πριν, αν τα πράγματα εξακολουθούν να είναι όπως τα λίγα προηγούμενα χρόνια, είναι δύσκολο να πιστέψουμε ότι η ουσιαστική διαφωνία θα τελειώσει με τη νίκη της αριστεράς - μια νίκη που έπειτα απ' όλα αυτά, από τη φύση των πραγμάτων, πρέπει να είναι, στην πραγματικότητα, η πόλεμο-επανάστασης. Δύσκολο, αλλά όχι αδύνατο.

Μια προοδευτική αναθεώρηση της επαναστατικής αριστεράς, θα 'ναι η πρώτη συμβολή για ένα διαφορετικό αποτέλεσμα. Αλλά για την ώρα, ο οπορτουνισμός και συντηρητισμός, δείχνουν να κερδίζουν έναντιον σ' οτιδήποτε θα επιθυμούσε την αλλαγή.

Με τη διαιώνιση της κρίσης όμως πολλές γραφειοκρατικές μέθοδοι θα εξαταλειφθούν. Αυτή είναι η κατεύθυνση για την οποία είναι απαραίτητο να εργαζόμαστε σήμερα.

Του Dario Fornari

ΟΙ ΓΩΡΙΝΕΣ εκλογές στην Ιταλία αποτελούν ή μάλλον προβλέπεται ότι θα αποτελέσουν μια ιστορική καμπή στην πολιτική ιστορία της χώρας.

● Αν η δύναμη των κομμουνιστών αυξηθεί ή έστω και αν διατηρηθεί στο επίπεδο που έφτασε με τις εκλογές της 15 του Ιουνίου 1975, ο συσχετισμός των δυνάμεων στο κοινοβούλιο θα είναι τέτοιος που θα εμποδίζει οποιαδήποτε πολιτική ενέργεια και πράξη χωρίς τη θέληση των κομμουνιστών. Αυτή η δύναμη μπορεί να μεταφερθεί και σε επίπεδο «κυβερνητικής συνταγής». Θα εξαρτηθεί κατά πόσο θα παίρνουν μέρος οι κομμουνιστές με τους Χριστιανοδημοκράτες στον κυβερνητικό συνασπισμό.

● Οι προτάσεις είναι πολλές. Η πιό... διαφημισμένη πάντως λύση για το ξεπέρασμα της κυβερνητικής αστάθειας είναι όπωσδήποτε εκείνη του ΙΚΚ: «ο ιστορικός συμβιβασμός», ο οποίος ξεκίνησε με τον Γκράμι, όταν μιλούσε για συμμαχίες των εργατών του Βορρά και των αγροτών του Νότου, και κατά προέκταση σήμερα τη συμμαχία ή τη συνάντηση των τριών λαϊκών ρευμάτων της Ιταλικής ζωής: του σοσιαλιστικού, του κομμουνιστικού και του καθολικού.

● Οι τελευταίες, όμως, δηλώσεις του ΙΚΚ αφήνουν, κατά κάποιον τρόπο, στο περιθώριο τον «ιστορικό συμβιβασμό» και μιλούν πιο πολύ για μια «κυβέρνηση συναγερμού», ικανή ν' αντιμετωπίσει την κρίση. Η κυβέρνηση αυτή θα έπρεπε να δημιουργηθεί με βάση την αντιστασιακή συμμαχία του 1943, που ξεκινούσε από τη Φιλελεύθερη δεξιά και τους βασιλικούς κι έφτανε μέχρι το Κομμουνιστικό Κόμμα.

● Ο χαρακτήρας αυτής της πρότασης του ΙΚΚ και πιο γενικά της πολιτικής σύγκρουσης θγαίνει κυρίως απ' τη διακλάδωση των κομμάτων που παίζουν κάποιο ρόλο στην πολιτική ζωή. Ποιά είναι τα κόμματα αυτά; Τι εκφράζουν;

● Ας δούμε:

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΙΤΑΛΙΑΣ-ΕΘΝΙΚΗ ΔΕΞΙΑ (MSI-DN)

Νεοφασιστικό κόμμα που γεννήθηκε το 1946. Αρχηγός του είναι ο Τζόρτζιο Άλμιράντε, νομάρχης του Μουσολίνι μέχρι το τέλος του φασιστικού καθεστώτος. Το 1972 ενώθηκε με τους βασιλικούς κι έτσι πέτυχε το μεγαλύτερο ποσοστό ψήφων, ιδιαίτερα στη Νότια Ιταλία, όπου κατά το 1971 είχε τεθεί επικεφαλής σφοδρών λαϊκών εξεγέρσεων για τοπικά ζητήματα. Από το 1972 και ύστερα, το Κοινωνικό Κίνημα Ιταλίας χάνει ένα μεγάλο μέρος των ψήφων του και της πολιτικής του επιρροής, εξ αιτίας των τρομοκρατικών του ενεργειών, που στοιχίσαν τη ζωή πολλών ατόμων (πολλοί νεκροί στη Μπρέσσια, στο τραίνο Ιταλικούς κλη). Η Ιταλική δικαιοσύνη από καιρό τώρα προχωρεί τη διαδικασία της διάλυσής του, βασισμένη στο άρθρο του συντάγματος που απαγορεύει την ανασύσταση του φασιστικού κόμματος. Τον Ιούνιο του 1975 πήρε 6,4% και ψήφους 1.951.011.

ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟ ΙΤΑΛΙΚΟ ΚΟΜΜΑ (P.L.I.)

Το ΦΙΚ πήρε μέρος στην αντίσταση του 1943-44, συσπειρώνοντας γύρω του φυσιογνώμιες της πολιτικής ζωής της προφασιστικής Ιταλίας. Στο Δημοψήφισμα του 1946 υποστήριξε τη βασιλεία, θέτοντας σε μειοψηφία το μεγάλο ιδεαλιστή φιλόσοφο Μπενεντέτο Κρότσε, που υποστήριξε την ουδετερότητα. Η κοινωνική του θέση είναι η παραδοσιακή αστική τάξη, κυρίως του Βορρά, η οποία όμως σιγά-σιγά του αφαίρεσε την υποστήριξη της για να τη μεταφέρει στο Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα. Έτσι, με όλο και λιγότερους ψήφους, αυτό το κόμμα βρίσκεται στην κυβέρνηση σ' όλη τη δεκαετία 1950-60. Στις τελευταίες εκλογές πήρε το μικρότερο ποσοστό ψήφων της ζωής του, μπαίνοντας όριστικά πια στο περιθώριο της πολιτικής ζωής του τόπου. (Τον Ιούνιο του 1975 πήρε 2,5% με 749.749 ψήφους). Το Κοινωνικό Κίνημα πολλές φορές πρόσφερε σανίδα σωτηρίας στο ΦΙΚ, με τη δημιουργία «ενιαίου μετώπου της δεξιάς», όμως η αντιστασιακή παράδοσή του απέρριψε με περιφρόνηση τις νεο-φασιστικές προτάσεις.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ (D.C.)

Η Χριστιανοδημοκρατία γεννιέται το 1943 με την πρωτοβουλία καθολικών αντιφασιστών. Μετά την απελευθέρωση την αρχηγία την παίρνει ο Ντέ Γκασπερι χαρακτηρίζοντας, με την προσωπικότητά του και την ξεκάθαρη στρατηγική του, τη δράση του κόμματος για ένα γερό αγκύρωμα της ιταλικής αστικής τάξης, με τους βορειοαμερικάνους, βασισμένο σε μια μετριοπαθή πολιτική. Δέθηκε γερά με τις μαζικές καθολικές οργανώσεις και την ιεραρχία του Βατικανού, καταφέροντας ν' αντιπαραθέσει στους κομμουνιστές μια υπερταξική εικόνα του έαυτού της. Έτσι στις πρώτες εκλογές για συντακτική συνέλευση παίρνει το 35,2% των ψήφων, ενώ στις 18 του Απριλίου του 1948 φτάνει σχεδόν την απόλυτη πλειοψηφία. Από τότε η Χ.Δ. παίζει ήγεμονικό ρόλο στην πολιτική ζωή της χώρας δημιουργώντας και χαλώντας συμμαχίες άριστερά (σοσιαλιστές) και δεξιά (φιλελεύθεροι) μένοντας πάντα στο κέντρο κάθε κυβερνητικού συνασπισμού. Από το 1963 και ύστερα, με πρωτοβουλία του τότε πρωθυπουργού Μόρο, η Χ.Δ. δημιουργεί την κεντροαριστερά, παίρνοντας μαζί της στην κυβέρνηση τους σοσιαλιστές και διώχνοντας τους φιλελεύθερους. Στην ουσία, καθοδήγησε και έβαλε τη σφραγίδα της σ' όλο το προτσές της μεταπολεμικής ανοικοδόμησης της Ιταλίας πλέκοντας μαζί δημόσιες επενδύσεις, ιδιωτική πρωτοβουλία, κρατικό μηχανισμό και Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα. Από το 1963 και δώ μια σειρά από συνοδοιπορούσες οργανώσεις («Καθολική δράση», «ACLI», «CISL») αρχίζουν ένα προτσές ανεξαρτητοποίησης, το οποίο όμως ακόμα δεν έχει καταλήξει πουθενά... Επίσημα, η Χ.Δ. περιέχει 9 ρεύματα, αλλά στην πραγματικότητα είναι πάνω από 20, όσες και οι ομάδες πίεσης που συζούν στο ίδιο κόμμα. Αυτές οι ομάδες πίεσης πολιτικά ξεκινούν από την άκρα δεξιά (Σέλμπα) μέχρι τη λεγόμενη άριστερά (Ντονάτ-Κατέν), αλλά κοινωνικά αντιπροσωπεύουν κλίκες και ομάδες του κρατικού μηχανισμού, των δημοσίων επιχειρήσεων, αστυνομίας, στρατού κλπ. Μετά την έμπειρη ανοίγματος προς τ' άριστερά, με τη δημιουργία της κεντρο-αριστεράς, και ιδιαίτερα ύστερα από τις κοινωνικές αναταραχές του 1968-69, την αρχηγία του κόμματος την παίρνει ο γερουσιαστής Άμιντόρε Φανφάνι, υποστηρικτής της κατά μέτωπον σύγκρουσης με τους κομμουνιστές. Η πολιτική αυτή της δημιουργεί δυσκολίες, και στο δημοψήφισμα που έγινε στις 12 Μαΐου 1974, για το διαζύγιο, χάνει, γιατί το 68% των Ιταλών λένε όχι στη Χ.Δ. (είχε μείνει μόνη της μαζί με το Κοινωνικό Κίνημα έναντι του διαζυγίου) και ναι στο διαζύγιο. Σε συνέχεια χάνει σε μια σειρά επαρχίες τις εκλογές (Σαρδηνία, Τρέντο) και στις εκλογές της 15 του Ιουνίου 1975 επιβεβαιώνεται ακόμα περισσότερο η πτώση της (παίρνει μόνο 35,3% και 10.307.682 ψήφους), ενώ το Κομμουνιστικό Κόμμα ανεβαίνει στα 10.000.000 ψήφους. Μετά απ' αυτή την ήττα η

Χ.Δ. διώχνει τόν Φανφάνι, αλλά αρνιέται τη συνεργασία με τόν ΙΚΚ.

ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΙΤΑΛΙΚΟ ΚΟΜΜΑ (P.S.D.I.)

Παρά τόν σοσιαλιστικό τόν όνόματος, αυτό τόν κόμμα δέν έχει καμιά σχέση ούτε μέ τή δεύτερη Διεθνή, ούτε μέ τήν παγκόσμια ρεφορμιστική ιδεολογία και πολιτική. Τόν ΣΔΙΚ γεννήθηκε τόν 1947 από μιά διάσπαση πού έγινε στό Σοσιαλιστικό Κόμμα. Ή διάσπαση έγινε ενώ ό Ντέ Γκάσπερι έκανε τόν πρώτο του ταξίδι στις ΕΠΑ (στό γυρισμό του θά διώξει σοσιαλιστές και κομμουνιστές από τήν κυβέρνηση) και γι' αυτό τόν λόγο πολλοί υποστηρίζουν ότι υπάρχει μιά κάποια ΝΑΤΟϊκή εμπνευση στό ΣΔΙΚ. Τόν 1966 τόν ΣΔΙΚ ενώθηκε μέ τόν ΙΣΚ, αλλά τόν 1969 ή ένωση διαλύθηκε και ξαναδημιουργήθηκε τόν ΣΔΙΚ, τοποθετημένο στά δεξιά του κυβερνητικού συνασπισμού. "Ύστερα από τις εκλογές τού Ιούνη τού 1975 τόν ΣΔΙΚ βρίσκεται σχεδόν σέ διάλυση: Τοπικοί σύμβουλοι και τόν έγκαταλείπουν και περνούν στους σοσιαλιστές, τοπικά γραφεία του κλείνουν κλπ. Τόν τελικό κτύπημα ίσως νά τούς τόν δίνει τόν σκάνδαλο Λόκχηντ, στό όποιο θρέθηκε μπλεγμένος ό πρώην ύπουργός άμύνης και ως πριν ένα μήνα γραμματέας τού κόμματος Τανάσι.

Τόν κόμμα αυτό, μαζί μέ τούς φιλελεύθερους, κινδυνεύουν νά μη θγάλουν ούτε ένα βουλευτή σ' αυτές τις εκλογές. Στις τελευταίες εκλογές πήρε 5,6% μέ 2.790.983 ψήφους.

ΙΤΑΛΙΚΟ ΡΕΠΟΥΜΠΛΙΚΑΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ (P.R.I.)

Ή παράδοση, άν όχι ή οργανωτική ιστορία τού Ρεπουμπλικάνικου Κόμματος, είναι ιστορία τού περασμένου αιώνα. Αντιπροσώπευε τότε τήν πιό άκρεια τάση τής επαναστατικής άστικής τάξης μέ τόν Γκαριμπάλνι και τόν Ματσίνι. Τόν καινούργιο ΙΡΚ γεννιέται στή Ρώμη τόν 1943. Δέν παίρνει μέρος στό Ιταλικό ΕΑΜ, γιατί δέν δέχεται τη συνεργασία μέ τούς μοναρχικούς. "Ύστερα από τόν πόλεμο συγκεντρώνει μιά σειρά από άντάρτικες ομάδες, όπως "Ελευθερία και Δικαιοσύνη", και αντιφασιστικά κόμματα όπως τόν "Κόμμα Δράσης", πού διαλύθηκε τόν 1947. Από τόν 1948 γίνεται σταθερός συνεργάτης τής Χ.Δ., θυσιάζοντας συχνά τήν άθρησκευτική του παράδοση. Αυτό τόν όδήγησε σέ μείωση τών ψήφων πού διέθετε και τώρα βρίσκεται γύρω στά 2%. Στό τελευταίο του συνέδριο άνακοίνωσε ότι είναι διατεθειμένο γιά μιά συνεργασία μέ όλόκληρο τόν συνταγματικό τόξο, συμπεριλαμβανομένων και τών κομμουνιστών. (Τόν Ιούνη τού 1975 πήρε 3,2% μέ 961.616 ψήφους).

ΙΤΑΛΙΚΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ (P.S.I.)

Τόν ΙΣΚ είναι τόν πιό παλιό άπ' τα Ιταλικά κόμματα. Γεννήθηκε τόν 1892 στή Γένοβα και μέχρι τόν 1921, πού έγινε ή διάσπαση μέ τούς κομμουνιστές, ήταν τόν "κόμμα" τού Ιταλικού προλεταριάτου. Τόν ΙΣΚ είχε μπει μάλιστα γιά μιά περίοδο και στήν Κομμουνιστική Διεθνή, και αυτός είναι ό λόγος πού έχει σά σύμβολό του τόν σφυροδρέπανο. Είναι τόν κόμμα πού δέν διαλύθηκε κατά τή διάρκεια τής Μουσολινικής δικτατορίας, όπως και τόν Κομμουνιστικό, και πού παρουσιάστηκε μεταπολεμικά έχοντας ήδη στό ένεργητικό του μιά κάποια οργανωτική μορφή και στρατηγική καθαρότητα. Από τόν 1930 έως τόν 1940 είναι δεμένο μέ τόν ΙΚΚ μέ συμφωνία γιά ένότητα δράσης: έτσι μεταπολεμικά και στις πρώτες πολιτικές εκλογές παρουσιάζονται μαζί σάν "Λαϊκό Δημοκρατικό Μέτωπο". Από τόν 1956, μέ τόν γεγονός τής Ούγγαρίας, και μετά τόν 20ό συνέδριο τού ΚΚΣΕ οι σχέσεις τους μέ τούς κομμουνιστές ψυχραίνονται μέχρι πού κόβονται έντελώς, όταν τόν 1963 τόν ΙΣΚ άνεβαίνει στήν κυβέρνηση μέ τούς Χ.Δ. Τόν 1964 ή άριστερά τού κόμματος διασπάται και δημιουργεί τόν "ΙΣΚ Προλεταριακής Ένότητας" (PSIUP) Τόν ΙΣΚ αρνείται

νά συμμετάσχει στήν τελευταία κυβέρνηση Μόρο κι έτσι δημιουργείται κυβερνητική κρίση. Ό γενικός γραμματέας του Ντέ Μαρτίνο υποστηρίζει έναν προνομιούχο άξονα Χ.Δ. - ΙΣΚ σάν μέσο γιά νά μεταφερθεί πρós τ' άριστερά ό άξονας τής πολιτικής ζωής τής χώρας. Αντίθετα ή άριστερά πτέρυγα τού κόμματος, πού κυριαρχείται από τόν νιάτα, προωθεί μιά γραμμή ένότητας μέ όλη τήν άριστερά γιά μιά άριστερή κυβέρνηση. Και οι δύο προτάσεις όμως φαίνονται σάν άπλές διακηρύξεις άρχών ή σάν προεκλογικά κόλπα, στα όποια έξ άλλου τόν ΙΣΚ δέν είναι καινούργιο. Αυτό τόν όδηγεί σ' ένα εκλογικό αποτέλεσμα πού δέν ξεπερνάει τόν 12-13%. (Στις 15 τού Ιούνη πήρε 12% μέ 3.636.647 ψήφους)

ΙΤΑΛΙΚΟ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ (P.C.I.)

Τόν ΙΚΚ γεννιέται τόν 1921 από μιά διάσπαση άπ' τ' άριστερά τού ΙΣΚ. Διατηρεί καθ' όλη τήν είκοσαετία τού φασισμού οργανωμένη κομματική δομή στήν παρανομία και είναι ή κυριότερη και ή πιό δραστήρια δύναμη τής αντίστασης τόν 1943-44. Έν τούτοις δέν μπορεί νά αποφύγει τήν ήττα στις εκλογές τής 18 Απριλίου τού 1948, όταν μαζί μέ τόν ΙΣΚ παίρνουν μόνο τόν 31,5%, ενώ οι ίδιοι δυό χρόνια πριν, στις εκλογές γιά συντακτική συνέλευση, είχαν πάρει τόν 41%. Μά από τότε τόν ΙΚΚ άνεβαίνει σταθερά σέ κάθε εκλογές. Όταν τόν 1956 τόν ΙΣΚ σπάει τήν ένότητα δράσης και ύστερα από 7 χρόνια άνεβαίνει στήν κυβέρνηση μέ τή Χ.Δ., τόν ΙΚΚ δέν άντιδρά, αλλά δέχεται μέ αισιοδοξία τόν μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα τής Κέντρο - Άριστεράς. Είναι ή άρχή ενός προτάς πού ύστερα από πολλά χρόνια θά διαμορφωθεί στήν πρόταση τού "ιστορικού συμβιβασμού"... Αντίθετα από τόν Γαλλικό, δέν μπήκε σέ κρίση από τις κοινωνικές αναταράξεις τού 1968-69 και όχι μόνο διατήρησε τή δύναμή του, αλλά κατάφερε και νά άπομονώσει μιά μερίδα πού τόν χτυπούσε άπ' τ' άριστερά μέ ήγήτ τόν Πέτρο Ινγκράσσο και ύστερα από δυό χρόνια πάλι νά διώξει άπ' τις γραμμές του τή φιλοκινεζική ομάδα πού συσπειρωνότανε γύρω άπ' τόν περιοδικό «IL MANIFESTO».

Τόν φθινόπωρο τού 1973, ύστερα άπ' τήν αλματηρή πτώση τού Άλλιέντε, στή Χιλή, τόν ΙΚΚ λανσάρε τήν πρόταση τού "ιστορικού συμβιβασμού", μεταξύ τών τριών κομμάτων και ιδεολογιών τής Ιταλικής κοινωνίας, τών κομμουνιστών, τών σοσιαλιστών και τών καθολικών, και ζητάει νά κυβερνήσουν τήν Ιταλία αυτές οι δυνάμεις μέ στόχο τήν περαιτέρω ανάπτυξη τής "αντιφασιστικής και δημοκρατικής επανάστασης", χτυπώντας τις σπατάλες και τόν παρασιτισμό. Τόν ΙΚΚ, μέ ρεαλισμό, δέν βάζει θέμα διεθνούς ανακατάταξης τής Ιταλίας (δηλώνει παραμονή στό ΝΑΤΟ και στήν ΕΟΚ) και δέν χάνει καμιά εύκαιρία νά υπογραμμίσει τις διαφορές του μέ τή Σοβιετική Ένωση, μέ τήν Κίνα και τά άλλα σοσιαλιστικά κράτη. "Ύστερα άπ' αυτές τις εκλογές, δέν άποκλείεται τόν ΙΚΚ νά γίνει τόν πρώτο κόμμα τής Ιταλίας, όποτε οι άλλες δυνάμεις δέν θά μπορούν πιά νά τόν περιορίσουν στήν αντιπολίτευση. (Τόν Ιούνιο τού 1975 έφθασε τόν 33,4% μέ 10.149.135 ψήφους)

ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ (DP)

Ή Προλεταριακή Δημοκρατία δέν είναι κόμμα, αλλά συνασπισμός ομάδων και οργανώσεων τής άκρας άριστεράς. Σ' αυτόν τόν συνασπισμό υπάρχει τόν Κόμμα Προλεταριακής Ένότητας γιά τόν Κομμουνισμό (UNITA PROLETARIA PER IL COMUNISMO) πού γεννήθηκε μέ τήν ένωση τής ομάδας «IL MANIFESTO» μέ τά άπομεινάρια τού παλιού ΙΣΚ Προλεταριακής Ένότητας και πού υποστηρίζει τή δημιουργία μιάς κυβέρνησης τής άριστεράς μέ πρόγραμμα αντικαπιταλιστικό. Επίσης, υπάρχει ή «Εργατική Πρωτοπορία» (AVANGUARDIA OPERAIA) και ή «Συνεχής Πάλη» (LOTTA CONTINUA), πού έχει μιά γραμμή σκληρής αντιπολίτευσης έναντι τού ΙΚΚ και τών συνδικάτων. (Οι δυό πρώτες οργανώσεις τόν 1975 πήραν 1,4% μέ 417.725 ψήφους. Ή «LOTTA CONTINUA» είχε ψηφίσει ΙΚΚ).

ΧΙΛΗ: Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΧΡΕΩΚΟΠΙΑ ΤΗΣ ΧΟΥΝΤΑΣ

Του Μ. Κουτρώζη

ΣΤΙΣ 5 Μαρτίου 1976, οι ψίθυροι δυσαρέσκειας στο στρατό υλοποιήθηκαν με την παραίτηση της χιλιανής κυβέρνησης. Ήδη, τον Απρίλιο του '75, η κυβέρνηση είχε αλλάξει για να δώσει τη θέση της σε ένα «STAFF» που θα ξαναζωντάνευε τη χιλιανή οικονομία. Παρ' όλα αυτά η οικονομική κατάσταση εξακολουθεί να είναι τόσο καταστροφική που μεγάλο μέρος στρατιωτικών δυσανασχετεί και αρχίζει να κρίνει (αν όχι να κατακρίνει) τον άτάραχο Πινοσέτ.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ πολιτική της χιλιανής δικτατορίας έχει οργανωθεί από μια ομάδα οικονομολόγων ειδικευμένων, που άλλου, στις Ηνωμένες Πολιτείες. Είναι μαθητές του Milton Friedman, διευθυντού του οικονομικού τμήματος του Πανεπιστημίου του Σικάγο. Γι' αυτό στη Χιλή είναι περισσότερο γνωστοί σαν «Chicago Boys». Αυτή η ομάδα, που έχει για αρχηγό τον ύπουργό της οικονομίας Jorge Cauas, αποτελείται από παιδιά

των πλουσιότερων οικογενειών της Χιλής, γι' αυτό άλλωστε και δεν ενδιαφέρθηκαν ποτέ για το πανέρι της νοικοκυρᾶς. Γι' αυτούς, όλες οι δυσκολίες που είχαν γνωρίσει οι προηγούμενες κυβερνήσεις της Χιλής προέρχονται από μια πολύ μεγάλη παρέμβαση του κράτους στην «ελεύθερη οικονομία». Η λύση λοιπόν θα ήταν να αφαιρεθεί αυτή η οικονομία (ελεύθερη) και να λειτουργήσει χωρίς παρεμβάσεις το παιχνίδι της

προσφοράς και της ζήτησης. Άλλα τα αποτελέσματα είναι ξεκάθαρα.

● Το 1974 το ποσοστό πληθωρισμού – κατά την κυβέρνηση – ήταν 375%.

● Το 1975 ήταν 345%.

Τα σπασμένα τα πληρώνουν φυσικά οι εργαζόμενοι, που οι μισθοί τους δεν ακολούθησαν ούτε από μακριά ένα τέτοιο γιγαντιαίο πληθωρισμό.

Η κατάσταση σήμερα είναι τραγική προπαντός για τους άνεργους (και ήμι-άνεργους) που είναι γύρω στα 20% του πληθυσμού, δηλαδή 800.000, σε μια χώρα με λιγότερο από 10 εκατομμύρια κατοίκους. Μέσα σ' αυτούς τους άνεργους βρίσκονται και 100.000 κρατικοί υπάλληλοι που διώχθηκαν για πολιτικούς λόγους με το πρόσχημα της εξυγίανσης και της λιτότητας.

ΤΟ ΞΕΠΟΥΛΗΜΑ

Άλλα γιατί οι «Chicago Boys» να σταματήσουν στη μέση ενός τέτοιου όνειρεμένου προγράμματος; Τους περιμένει πολύ δουλειά... Πρέπει να εξαρθρώσουν τις κρατικές βιομηχανικές επιχειρήσεις και να τις παραδώσουν στα αμερικάνικα μονοπώλια: Από τα 400 εργοστάσια που βρίσκονταν κάτω από κρατικό έλεγχο, τα 348 πουλήθηκαν σε ιδιώτες, προπαντός ξένους (ή συνδεδεμένους με ξένες επιχειρήσεις) που επιπλέον θα έχουν μεγάλες ευκολίες πληρωμής και θα πληρώσουν γελοίους φόρους.

Ο πρώην χριστιανοδημοκράτης πρόεδρος Φρέι, παρ' όλο που διενέκλινε κι αυτός επί προεδρίας του (1964 – 70) σκανδαλωδώς τα ξένα μονοπώλια, καταγγέλλει:

«Η CORFO (κρατικός οικονομικός μηχανισμός) πούλησε στην Firestone 70% των αξιών της Manesa (εργοστάσιο ελαστικών) και στην Parson and Whitmore το εργοστάσιο της Aganco, που ήταν, για την περιοχή που βρίσκεται, πρωτίστου σημασίας, και ένα από τα καλύτερα αυτού της Χιλής στη διεθνή αγορά».

Από τα 5.809 κτήματα απαλλοτριωμένα επί Φρέι και Άλλιέντε (που καλύπτουν 10 εκατομμύρια εκτάρια), τα 1117 παραδόθηκαν ολόκληρα και 1128 μερικώς στους μεγαλογαιοκτήμονες μεταξύ του Σεπτεμβρίου 1973 και Φλεβάρη 1975.

Τα κτήματα που επέστρεψε η χούντα στους πρώην ιδιοκτήτες τους είναι βέβαια τα καλύτερα, και αυτά που είχαν δεχθεί τις μεγαλύτερες επενδύσεις επί Άλλιέντε. Τα υπόλοιπα διαιρέθηκαν σε μικρά - μικρά κτήματα και δόθηκαν ένα ένα στους «καλούς» χωρικούς. Ήδη αυτοί οι χωρικοί γνωρίζουν τέτοιες οικονομικές δυσκολίες που αναγκάζονται να πουλήσουν σιγά - σιγά τα μικροκτήματά τους.

ΕΝΑΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Άλλα κι αν πάρουμε τα πράγματα από την πλευρά των οικονομολόγων της χούντας και δάλουμε κατά μέρος τη μιζέρια και την τραγική κατάσταση του λαού, ή πολιτική των «Chicago Boys»

δεν είναι παρὰ μιὰ τεράστια ἀποτυχία.

- Τὸ ἰσοζύγιο ἔφτασε νὰ ἔχει ἔλλειμμα 229 ἑκατ. δολλαρίων τὸ 1974.

- Τὸ 1975 τὰ πράγματα ἦταν χειρότερα καὶ ἀποκρύφθηκαν σάν κρατικό μυστικό, κι αὐτὸ παρ' ὅλο πὺν οἱ εἰσ-αγωγὲς μειώθηκαν κατὰ 40%. Πράγματι τὰ τρόφιμα καὶ τὰ βασικά εἶδη πὺν εἰσ-άγονται μαζικά δὲν θρῖσκουν πιά ἀγο-ραστὴ τουλάχιστο στὸν λαὸ τῆς Χιλῆς.

- Ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή μειώθηκε κατὰ 20%.

- Τὰ δημόσια ἔργα κατὰ 34%.

- Τὸ καθαρὸ ἔθνικὸ προϊὸν θὰ εἶναι γέτος 8% μικρότερο ἀπὸ πέρυσι.

- Μετὰ ἀπὸ τὸ πραξικόπημα ἓνα δολ-λάριο ἰσοδυναμοῦσε μὲ 280 ἑσκούδος. Σήμερα μὲ 5.700

- Τέλος τὸ δημόσιο χρέος ξεπέρασε τὰ 5 δισεκατομύρια δολλάρια.

Ἡ πώση τῆς τιμῆς τοῦ χαλκοῦ τὸ 1975, μετὰ ἀπὸ μιὰ καλὴ χρονιά (1974), θὰ δυσκολέψει ἀκόμα περισσότερο τὴ χούντα. Ἀλλωστε, μπρὸς στὸ μεγάλο ἀπὸθεμα χαλκοῦ ἀνὰ τὸν κόσμος, ἡ Χιλὴ δέχτηκε νὰ μειώσει τὴν παραγωγή τῆς.

Ἀλλὰ οἱ λαϊκὲς μάξεις δὲν εἶναι οἱ μόνες πὺν πέσαν θύματα τῆς χούντας. Οἱ μικρὲς καὶ μεσαῖες ἐπιχειρήσεις κτυπήθηκαν ἀλύπητα ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῶν «Chicago Boys» τὸ 13τῶν ἀδειῶν λειτουργίας τῶν μικρῶν μαγαζιῶν τοῦ Σαντιάγο δὲν ἀνανεώθηκαν τὸ 1974, καὶ ἀκοῦς πλέον συχνὰ (παρὰ τὴν τρο-μοκρατία) τοὺς ταξιτζῆδες – πραγματικά βαρόμετρα τῆς ιδεολογίας τῶν μικρο-αστῶν – νὰ κατακρίνουν τὴν κυβέρνησι. Βέβαια αὐτὲς οἱ τάξεις δὲν προσδέθηκαν στὴν ἐπανάστασι, ἀλλὰ προσοῦμε νὰ ποῦμε πὺς ἡ χούντα δὲν μπορεῖ νὰ τῖς ἐπιστρατεύει πιά, ἐνῶ τὸ 1973 εἶχαν χαι-ρετῖσει μὲ ἐνθουσιασμό τὴν ἀνατροπὴ τοῦ Ἀλλιέντε.

Ἡ οἰκονομικὴ χρεωκοπία τῆς Χούντας εἶναι, πιά, ὀλοφάνεργη.

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

9 ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ 1973: Μιὰ κἀντιλακ τῆς Ἀσφάλειας μπαίνει στὸ προαύλιο τῶν φυλακῶν Λιμπερτὰ τοῦ Μοντεβίν-τεο. Οἱ ἐπιβάτες τῆς εἶναι τῆς εἰδικῆς «ἀντιτρομοκρατικῆς ταξιαρχίας», δη-λαδὴ οἱ πιὸ ἐμπειροὶ καὶ ἐπιδέξιοι θα-σανιστές. Θὰ μείνουν-στῖς φυλακὲς ἀρ-κετὲς ὥρες προσπαθώντας νὰ ἀποσπά-σουν ἀπὸ τοὺς κρατούμενους «Τουπα-μάρους» καθὼς καὶ ἀπὸ κρατούμενους ἄλλων ὁργανώσεων καὶ κομμάτων μιὰ σειρὰ ἀπὸ διευθύνσεις στὴ Χιλὴ... Δυὸ μέρες μετὰ ὁ κόσμος μαθαίνει τὸ χιλι-ανὸ πραξικόπημα.

20 ΜΑΪΟΥ 1976: Ἐνῶ οἱ δῆθεν καλο-προαίρετοι Ἀργεντινοὶ ἀξιωματικοὶ συνεχίζουν νὰ λένε πὺς τίποτα δὲν τοὺς συνδέει μὲ τὴ χιλιανὴ χούντα (καὶ μεγάλο μέρος τοῦ πολιτικοῦ κόσμου τῆς Ἀργεντινῆς, μεταξύ ἄλλων καὶ τὸ ΚΚΑ, προσπαθεῖ νὰ τοὺς πιστέψει), ἡ τρομοκρατικὴ ἀντικομμουνιστικὴ ὁρά-νωσι A.A.A. –πὺς εἶχαν ὑποσχεθεῖ νὰ διαλύσουν μέσα σ' ἓνα μῆνα– συνεχίζει τὴ δράση τῆς, ἀλλὰ αὐτὴ τὴ φορὰ χωρὶς προσωπεῖο: Ἀστυνομικοὶ εἰσβάλλουν τόσο σὲ σπῖτια Ἀργεντινῶν ὅσο καὶ σὲ σπῖτια πολιτικῶν προσφύγων (Χιλιανῶν, Βραζιλιανῶν καὶ Οὐρουγουανῶν): Στὴν καλύτερη περίπτωσι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ξαναθρῖσκονται ἀργότερα θασανισμένοι καὶ μισοπεθαμένοι σ' ἓνα πεζοδρόμιο. Συχνὰ τὰ ἴχνη τους χάνονται γιὰ νὰ ξα-ναβρεθοῦν στὰ μπουντρούμια τῆς χιλι-ανῆς DINA (χιλιανὴ Ἀσφάλεια), ὅπως συνέβη πρὶν μιὰ βδομάδα μὲ τὸν ἀδερφὸ τοῦ Μιγκέλ Ἐνρίγκες, καὶ θα-σικὸ μέλος τοῦ MIR, Ἐντγκάρντο Ἐν-ρίγκες. Στὴ χειρότερη περίπτωσι, ἡ ἀστυνομία «θρῖσκει» τὰ κακοποιημένα, θασμένα καὶ χιλιοτρυπημένα πτώματά τους.

Μέχρι τώρα, οἱ τέσσερις συνεργαζό-μενες ἀστυνομίες (Ἀργεντινῆς, Βραζι-λίας, Οὐρουγουάης, Χιλῆς) κτυποῦσαν προπαντὸς τοὺς ἀφανεῖς «ἐξτρεμι-στές».

- Τὸ 1974, 14 Οὐρουγουανοὶ πὺς ἔμεναν στὴν Ἀργεντινὴ δολοφονήθη-καν, 5 ἀπὸ τοὺς ὁποῖους θρῖσκαν νε-κροὶ στὴν Οὐρουγουά μετὰ ἀπὸ τὴν ἀπαγωγή τους.

- Μεταξὺ 23 καὶ 24 Ἀπριλίου 1974 ἡ θάλασσα στὴν Οὐρουγουά ξέβρασε τὰ πτώματα πέντε ἀγωνιστῶν πὺς εἶτε θρῖσκονταν φυλακισμένοι στὸ Μοντε-βίντεο εἶτε ἔμεναν στὴν Ἀργεντινὴ. Οἱ ἀντάρτες τοῦ E.R.P., τῶν Τουπαμάρους, τοῦ MIR καὶ τῶν διάφορων πετσοκομ-μένων βραζιλιάνικων ὁργανώσεων ἦταν βέβαια ιδεώδη θύματα. Σήμερα ὅμως τὰ πράγματα ἄλλαξαν: κληρικοὶ, βουλευ-τές, ἀρχηγοὶ κομμάτων, ὅπως ὁ Οὐρου-γουανὸς βουλευτὴς Μικελίνι τοῦ FRENTE AMPLIO καὶ ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς τῆς Οὐρουγουάης καὶ βουλευ-τῆς τοῦ ἀστικοῦ κόμματος BLANCO, ἀνώτατοὶ δικαστικοὶ, ἐκπαιδευτικοὶ, δι-κηγόροι, συνδικαλιστὲς θρῖσκονται κα-θημερινὰ νεκροὶ, ἐξαφανίζονται, τοὺς

καταπίνει ἡ θάλασσα. (Πρὶν δύο μῆνες, θρῖσκαν 24 πτώματα στὸ θάθος μιᾶς λίμνης στὴ Βόρεια Ἀργεντινὴ, μὲ τὰ πόδια τους βυθισμένα μέσα σὲ μπετόν). Ἡ συνεργασία τῶν ἀστυνομιῶν εἶναι καὶ ὁργανωτικὰ καὶ πολιτικὰ ἄρτια:

1. Δὲν ὑπάρχουν πλέον σύνορα γιὰ τὴν ἀστυνομία. (Τουλάχιστον γιὰ τῖς τρεῖς νοτιότερες χώρες).

2. Κάθε κράτος ἔχει δικαίωμα νὰ ἀσχοληθεῖ πρὶν μὲ τοὺς ὁμοεθνεῖς τοῦ.

3. Οἱ «ἐξτρεμιστές» (ἀπὸ ἄκρα ἀρι-στερὰ μέχρι τοὺς χριστιανοδημοκρα-τες, ὅπως δείχνουν τὰ πράγματα) δὲν μποροῦν νὰ ἔχουν τὴν κάλυψι τοῦ πο-λιτικοῦ πρόσφυγα (καὶ αὐτὸ παρὰ τῖς ὑπογραμμένες διεθνεῖς συμβάσεις).

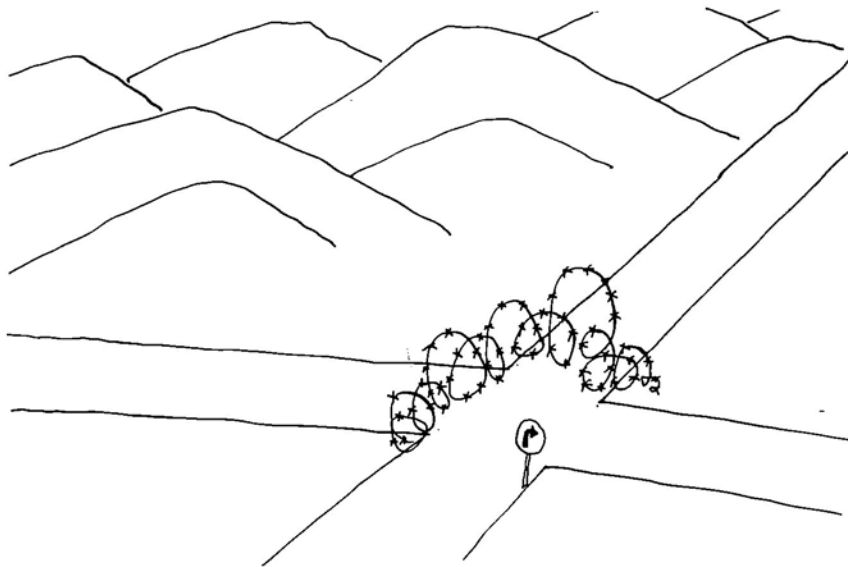
4. Πληροφορίες καὶ ὁμολογίες εἶναι κοινές, καὶ κάθε χώρα μπορεῖ ν' ἀσχο-ληθεῖ, μὲ τὸν τρόπο πὺς θέλει, μὲ τοὺς κρατούμενους τῆς (ὁποιασδήποτε ἐθνι-κότητας).

5. Εἰδικοὶ ἀμερικανοὶ ἀξιωματικοὶ ἐκ-παιδεύουν στὸ DURAZNO (Οὐρουγου-ά), ἀλλὰ καὶ ἄλλου, τὰ μέλη τῆς φασι-στικῆς χιλιανῆς ὁργάνωσις PATRIA Y LIBERTA καὶ τῆς DINA τῆς Χιλῆς καθὼς ἐπίσης καὶ ἀξιωματικούς τοῦ οὐρου-γουανοῦ καὶ ἀργεντινοῦ στρατοῦ σὲ ὑπερσύγχρονους τρόπους καταπολέ-μησης τῶν ἀνταρτῶν. Σήμερα στὸ DURAZNO ἐκπαιδεύονται πᾶνω ἀπὸ 500 ἄτομα. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν μα-θητῶν παρακολουθεῖ στὴ συνέχεια πρακτικὰ μαθήματα στὴν Ἀργεντινὴ μὲ τὴν A.A.A. Οἱ ὑπόλοιποι μετατέθηκαν στὴ Χιλὴ γιὰ προσωπικὴ φρουρὰ τοῦ Πι-νοσέτ καὶ ἄλλων μελῶν τῆς Χούντας. Καὶ ἐνῶ ἡ Χιλὴ ξεχνιέται μέσα στὴ γε-νικὴ ἀπάθεια (ἀπάθεια πὺς εὐκολύνει τὴν ὑπογραφή Ἀμερικανο-Χιλιανῶν συμβάσεων) ὁ κόσμος δὲν ἔχει σχεδὸν τίποτα οὔτε γιὰ τὴν κόλασι τῆς Ἀργεν-τινῆς καὶ τῆς Οὐρουγουάης οὔτε γι' αὐτὴ τὴ διεθνή τῆς τρομοκρατίας, ἡ ὁποία δὲν φοβάται πιά οὔτε νὰ ἔρβει νὰ ἀπαγάγει στὴν Εὐρώπη ἀνθρώπους πὺς χαρακτηρίζει ἐπικίνδυνους. (Πρὶν 4 μῆ-νες στὸ Παρίσι πράκτορες τῆς γαλλικῆς Ἀντικατασκοπίας συνέλαβαν στὸ ἀερο-δρόμιο ἀνθρώπους τῆς DINA μὲ μιὰ «παράξενα ἀποκοιμισμένη» Χιλιανή).

Ὅργανώσεις πὺς δὲν ἔχουν τίποτα τὸ ἐπαναστατικό, ὅπως ἡ «Ἀμεσση Ἰν-τερνάσιοναλ», οἱ «καθολικοὶ Γάλλοι δι-κηγόροι», ἡ γραμματεία τοῦ O.H.E. γιὰ τοὺς πρόσφυγες, καταβάλλουν ἀπε-γνωσμένες προσπάθειες γιὰ νὰ ἀπομο-νώσουν καὶ νὰ ἐξασκῇσουν πιέσεις στῖς τέσσερις αὐτὲς χώρες.

- Ἀλλὰ εἶναι γενικὸ κα-θῆκον κάθε ἐλεύθερου ἀνθρώπου νὰ κάνει ὅ,τι μπορεῖ γιὰ νὰ καταπολεμή-σει αὐτὴ τὴ μάλιστα πρὶν νὰ εἶναι γιὰ ὅλους ἀργά.

Γιατὶ, ὅπως μᾶς τὸ δειξαν οἱ γενο-κτονίες καὶ τὰ στρατόπεδα συγκεντρώ-σεως, ἡ ἠθικὴ συμβιβάζεται σιγά-σιγά μὲ τὰ πάντα.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΑΣΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ

Του Μάριου Καρχή

Μία παρατήρηση που μπορεί να γίνει εξετάζοντας τη θεωρία του σχεδιασμού, είναι η σχετική με τον αριθμό των, φαινομενικά, ουσιαστών αλλαγών που επήλθαν στον τομέα αυτό της έρευνας τα τελευταία 15-20 χρόνια. Το γεγονός αυτό μπορεί να ερμηνευτεί με δύο τρόπους, δηλαδή είτε σαν σημάδι δραστηριότητας, γρήγορης προόδου, συνεχούς βελτίωσης των προϋπαρχουσών θεωριών, είτε σαν την έκφραση απελπισμένων προσπαθειών να σωθεί κάτι που καταρρέει (στή συγκεκριμένη περίπτωση το καπιταλιστικό σύστημα) από θεωρίες που αποτυγχάνουν άμεσα μόλις εμφανίζονται. Στα παραπάνω θα μπορούσε ν' αντιπαραθέσει κανείς την έρμηνεία ότι αφού τα δεδομένα αλλάζουν τόσο γρήγορα είναι αναπόφευκτο οι θεωρίες που ερμηνεύουν τα γεγονότα να πρέπει ν' ακολουθήσουν τον ίδιο ρυθμό αλλαγής. Πόσο ή τρίτη έρμηνεία στέκει θα το εξετάσουμε παρακάτω.

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

Πριν από μερικά χρόνια ήταν αποδεκτό από πολλούς θεωρητικούς πως θρискόμαστε στην αρχή της μεταβιομηχανικής εποχής. Το 1969 ο Melvin Weber έγραφε ότι «θρискόμαστε στην αρχή ενός άνευ προηγουμένου πλούτου για τις αναπτυγμένες (δηλαδή δυτικές καπιταλιστικές) χώρες»⁽¹⁾, ενός πλούτου που θα έδινε τεράστια ώθηση στη συμμετοχή του λαού στα κοινά και στην αύξηση του ελεύθερου χρόνου. Μόλις 5 χρόνια αργότερα ένας άλλος θεωρητικός της πολεοδομίας περιέγραψε το περιβάλλον με βάση το όποιο διαμόρφωσε τη θεωρία του, σαν ένα περιβάλλον περιορισμένων πόρων και αυξανόμενου πληθυσμού όπου η απαίτηση μιας αυξανόμενης τεχνολογίας για την αντιμετώπιση των ελλείψεων θα προκαλέσει, λόγω της πολύπλοκης φύσης της, «περιορισμούς στα εξαρτημένα κοινωνικά και οικονομικά συστήματα προκαλώντας έτσι την περαιτέρω αύξηση της τάξης στην κοινωνία»⁽²⁾. Βλέπουμε ξαφνικά την ιδέα μιας πλούσιας μεταβιομηχανικής εποχής που για πρώτη φορά στην ιστορία θα έδινε τη δυνατότητα για ένα φάσμα έκλο-

Στα τελευταία χρόνια το ενδιαφέρον των πολεοδόμων έχει στραφεί προς τη θεωρία. Η αυξανόμενη αυτή ένασχόληση με την αφηρημένη σκέψη μπορεί να ερμηνευτεί είτε σαν σημάδι ωριμότητας, είτε σαν ένδειξη της άποτυχίας τους ν' αντιμετωπίσουν τα πραγματικά κοινωνικά προβλήματα που διαμορφώνονται σ' ένα καπιταλιστικό σύστημα. Η εύκολη λύση της ένασχόλησης με την αφηρημένη σκέψη (θεωρία) δίνει στους πολεοδόμους τη δυνατότητα να μην παίρνουν θέση απέναντι στα πραγματικά τρέχοντα προβλήματα και να δημιουργούν συγχρόνως ένα καλοϋφασμένο πλέγμα θεωριών πο' δικαιώνουν και την ύπαρξη του ίδιου του σχεδιασμού και το σύστημα που εξυπηρετεί. Στο σημείο αυτό εξετάζονται κριτικά μερικές από τις σημερινές θέσεις και τάσεις της «αστικής» πολεοδομικής θεωρίας (δηλαδή αυτού που παρουσιάζεται σαν θεωρία).

γής ίκανό να ικανοποιήσει τις επιθυμίες όλων στην κοινωνία, να παραχωρεί τη θέση της στην ιδέα ότι ο ατομικισμός έχει ξεπεράσει τα όρια που απαιτούνται για τη διατήρηση του νόμου και της τάξης και ότι κρίσεις και καταστροφές θα είναι το όρσημο των χρόνων που θα έλθουν.

Είναι όμως αλήθεια ότι τα δεδομένα αλλάζουν τόσο γρήγορα και οι θεωρίες αναπόφευκτα άχρηστεύονται, μια εξήγηση που θα έδινε «χάρη» στους θεωρητικούς – ή μήπως πρέπει να κατηγορηθούν ότι κάνουν επιφανειακές ερμηνείες των κοινωνικών σχέσεων, ερμηνείες που τις περισσότερες φορές είναι θασισμένες σε προβλέψεις έτσι φτιαγμένες για να μās κάνουν να φοβηθούμε τις επερχόμενες κρίσεις παρεμποδίζοντάς μας από το να δοούμε την υπάρχουσα πραγματικότητα; Όπως λοιπόν διατείνονται οι διάφοροι θεωρητικοί, ή γρήγορη αλλαγή είναι τώρα ή «φυσική» κατάσταση της κοινωνίας. Στην υπόθεση αυτή υπάρχει κάποια αλήθεια. Με τη σύγχρονη τεχνολογική έκρηξη μπορεί σήμερα ο καθένας ν' αγοράσει ένα ηλεκτρονικό υπολογιστή τσέπης. Θα πρέπει όμως ν' αναρωτηθούμε αν αυτό είναι πραγματικά αλλαγή ή απλώς τα άκρα στα όποια πρέπει να φτάσει μια κοινωνία φτιαγμένη για την κατανάλωση για να συνεχίσει να πείθει τα μέλη της να καταναλώνουν. Αυτό που πρέπει να καθορίσει κανείς, λοιπόν, είναι ποιές αλλαγές είναι βασικές, και βασικές αλλαγές είναι αυτές που γίνονται στην κοινωνική δομή. Δηλαδή, δημογραφικές αλλαγές, γεννήσεις και θάνατοι, αλλαγές στην οικογένεια, κοινωνική και επαγγελματική κινητικότητα, εκπαίδευση, κατανομή του πλούτου κλπ. Τέτοιου είδους αλλαγές είτε δέν έγιναν καθόλου, ή, όσες έγιναν, ήταν μικρής κλίμακας και σε μεγάλο χρονικό διάστημα και όπωσδήποτε δέν δείχνουν καμιά «γρήγορη» αλλαγή⁽³⁾.

Η ΘΕΩΡΙΑ ΣΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΚΑΙ Η ΘΕΩΡΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ

«Μερικοί καλλιτέχνες όταν παρατηρούν τον κόσμο την παθαίνουν όπως και πολλοί φιλόσοφοι. Καθώς μοχθούν για τη

μορφή τούς ξεφεύγει τὸ περιεχόμενο. Κάποτε δούλευα σ' ἕναν κηπουρό. Μία μέρα μοῦ δίνει ἕνα ψαλίδι καὶ μοῦ λέει νὰ κλαδέψω μιά δάφνη. Τὴ δάφνη τὴν εἶχαν μέσα σὲ μία γλάστρα καὶ τὴ δάνειζαν σὲ διάφορες ἐκδηλώσεις. Γι' αὐτὸ κ' ἔπρεπε νὰ 'ναι στρογγυλὴ σὰν σφαῖρα. "Ἀρχισα παρευτὺς νὰ κλαδεύω τ' ἀγρι-όκλαδα, παιδεύουν ὄρες δόλακερες, μὰ δὲν κατὰφερα τίποτα. Κάποτε κλάδευα τὴ μιά πλευρὰ περισσότερο, κάποτε τὴν ἄλλη. "Όταν στὸ τέλος κατόρθωσα νὰ τὴ στρογγυλέψω, ἡ σφαῖρα εἶχε γίνῃ μικρὴ σὰ σβῶλος. "Ο κηπουρὸς μοῦ εἶπε ἀπογοητευμένος: Καλά, βλέπω τὴ σφαῖρα, ποῦ εἶναι ὅμως ἡ δάφνη;" Μπέρτολτ Μπρέχτ⁽⁴⁾.

Οἱ σημερινὲς τάσεις στὴ θεωρία τοῦ σχεδιασμοῦ (PLAN-NING) κινοῦνται πρὸς μίαν κατευθύνση ὅπου τὸ ἐνδιαφέρον θρῖσκεται στὴν ἐξέταση τῆς διαδικασίας περισσότερο παρὰ τῆς οὐσίας. Ἡ τάση αὕτὴ ἐντείνεται ἀπὸ μίαν διαφοροποίηση πολὺ δημοφιλή μεταξὺ τῶν πολεοδόμων καὶ ἰδιαίτερα μεταξὺ τῶν ἀκαδημαϊκῶν – θεωρητικῶν, καὶ εἶναι ἡ διαφοροποίηση μεταξὺ τῆς θεωρίας γιὰ τὸν σχεδιασμὸ καὶ τῆς θεωρίας στὸν σχεδιασμὸ. Δηλαδή μεταξὺ «θεωριῶν τῆς διαδικασίας τοῦ σχεδιασμοῦ – διαδικαστικῶν θεωριῶν – καὶ θεωριῶν σχετικὰ μὲ τὰ φαινόμενα μὲ τὰ ὁποῖα ἀσχολεῖται ὁ σχεδιασμὸς»⁽⁵⁾. Ἡ ἰδέα πάνω στὴν ὁποία βασίζεται αὕτὴ ἡ διαφοροποίηση εἶναι ὅτι «ὕπάρχει ἀνάγκη ἀπὸ μίαν ἐπιστὴμὴ γιὰ τὸν σχεδιασμὸ ἔτσι ὥστε νὰ καθοριστεῖ τί εἶναι ἡ ἐπιστὴμὴ τοῦ σχεδιασμοῦ»⁽⁶⁾, μιά ἰδέα ποὺ προσπαθεῖ νὰ μιμηθεῖ τὴ σχέση μεταξὺ φιλοσοφίας καὶ ἐπιστήμης, τὴ σχέση δηλαδὴ μεταξὺ τοῦ νὰ κάνεις ἐπιστὴμὴ καὶ νὰ κουβεντιάζεις πῶς γίνεται ἡ ἐπιστὴμὴ ἢ πῶς θὰ ἔπρεπε οἱ ἐπιστήμονες νὰ κάνουν τὴ δουλειά τους, ξεχνώντας βέβαια ὅτι οἱ φιλόσοφοι τῆς ἐπιστήμης φτάνουν πάντα μετὰ τὸ γεγονὸς μιάς ἀνακάλυψης καὶ πολὺ συχνὰ πολὺ ἀργότερα. Δὲν ἀποτελεῖ ὅκωμ ἐκπληξὴ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ πλειοψηφία τῶν θεωρητικῶν τοῦ σχεδιασμοῦ θεωρεῖ τὴ θεωρία γιὰ τὸν σχεδιασμὸ σὰν τὴν πραγματικὴ – καθαρὴ θεωρία τοῦ σχεδιασμοῦ. "Ο διαχωρισμὸς αὐτὸς καὶ ἡ μετατόπιση τοῦ ἐνδιαφέροντος ἐξηγήθηκε κυρίως μὲ δύο τρόπους, εἴτε μὲ βάση τὴ διαφοροποίηση μεταξὺ μορφῆς καὶ περιεχομένου, ἢ καὶ σὰν ἀποτέλεσμα τῆς ἀνάπτυξης τῆς «κυβερνητικῆς» καὶ τῆς ἀναγνώρισης πῶς οἱ ἀνθρώπινες σχέσεις ὅταν θεωρηθοῦν σὰν πολὺπλοκα ἀλληλοσυσχετιζόμενα συστήματα «μποροῦν νὰ παραλληλισθοῦν μὲ παρόμοια συστήματα ἐλέγχου στὸν ἡλεκτρονικὸ ὑπολογιστὴ τὰ ὁποῖα μετὰ μποροῦν νὰ χρησιμοποιηθοῦν γιὰ τὸν ἐλεγχὸ τῆς ἐξέλιξης καὶ τὴν ἐφαρμογὴ καταλλήλων διευθετήσεων» (στὶς κοινωνικὲς σχέσεις)⁽⁷⁾. Ἀπὸ μίαν γενικότερη (φιλοσοφικὴ) σκοπιά, ἡ μετατόπιση αὕτὴ τῆς ἐμφασης συμφωνεῖ ἀπόλυτα μὲ τὴν ἰδέα πῶς αὐτὸ ποὺ ἔχει σημασία δὲν εἶναι τὸ *τί κάνεις*, ἀλλὰ πῶς *τὸ κάνεις*. Μία ἰδέα ποὺ κατ' ἐξοχὴν βρίσκουμε στὴ φιλοσοφία τοῦ Karl Popper⁽⁸⁾.

Ὑποστηρίζοντας τὴν παραπάνω διαφοροποίηση, ἕνας θεωρητικὸς τῆς πολεοδομίας, ὁ Α. Faludi, γράφει ὅτι: «Μία θεωρία πάνω στὴν ὁποία βασίζεται μιά πολιτικὴ μπορεῖ νὰ εἶναι ἀπόλυτα βάσιμη καὶ παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ πολιτικὴ νὰ μὴν εἶναι. "Ετσι ὁρισμένα μοντέλα μπορεῖ νὰ εἶναι ἄσφογοι τρόποι κατανομῆς τῆς κατοικίας, παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ πολιτικὴ ποὺ βασίζεται πάνω τους νὰ συναντᾷ δυσκολίες γιὰτὶ κάποιο ὁργανωμένο τμήμα τοῦ πληθυσμοῦ ἐναντιώνεται στὴν ἐπέκταση τοῦ χωριοῦ του. Τὸ συμπέρασμα», λέει ὁ Faludi, «ποὺ πρέπει νὰ θγάλει ὁ κατασκευαστὴς τοῦ μοντέλου ἀπὸ τὰ παραπάνω, εἶναι ὅτι ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο καθορίστηκε ἀρχικὰ τί θὰ ἔπρεπε νὰ κάνει δὲν ἦταν ἐγκυρὸς ἢ ὅτι οἱ πολιτικοὶ δὲν ἀντιπροσωπεύουν τὸν λαό. Καὶ αὐτὰ εἶναι ἐρωτήματα σχετικὰ μὲ τὴ μορφή τῆς διαδικασίας τοῦ σχεδιασμοῦ καὶ ὄχι μὲ τὴν οὐσία τῆς πολιτικῆς τοῦ σχεδιασμοῦ»⁽⁹⁾.

Θεωρεῖ λοιπὸν ὁ Faludi ὅτι ἡ σωστὴ μορφή θὰ καθορίσει ἀναγκαστικὰ καὶ τὴ σωστὴ οὐσία ἢ ἀκόμα ποῖο εἶναι τὸ «πραγματικὸ» πρόβλημα. "Ετσι μιά πολιτικὴ δὲν θγαίνει μέσα ἀπὸ μίαν ἀνάλυση τῆς κατάστασης ἢ καὶ ἀπὸ μίαν ἐξέταση τῶν ἀναγκῶν τοῦ λαοῦ, μὲ τὸν λαό. Τὰ μέτρα ποὺ καθορίζει ἡ θεωρία

εἶναι ἀνεπιτυχῇ γιὰτὶ οἱ πολιτικοὶ δὲν εἶπαν στὸν θεωρητικὸ νὰ περιλάβει κάποιο ὁργανωμένο τμήμα τοῦ πληθυσμοῦ (ἂν δὲν ἦταν ὁργανωμένο δὲν θὰ πείραζε) στὸ κατὰ τὰ ἄλλα ἄσφογο ὑπόδειγμα κατανομῆς τῆς κατοικίας. Ἀκολουθώντας τὴ λογικὴ αὕτὴ ὁ πολεοδόμος δὲν εἶναι οὔτε *υποκειμενικὸς* (ὅπως θὰ τὸν ἤθελε μιά μερίδα θεωρητικῶν) οὔτε ὅμως καὶ *ἀντικειμενικὸς* (ὅπως θὰ τὸν ἤθελε μιά ἄλλη), δὲν εἶναι *τίποτα*. Ἡ μεγάλὴ ἀπασχόληση μὲ τὴ διαδικασία καὶ τὴ μέθοδο βοηθάει στὴν ἀπόκρυψη τῶν πραγματικῶν προβλημάτων. Ἀν ἡ θεωρία τοῦ σχεδιασμοῦ μετατοπίσει τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ἀπὸ τ' ἀποτελέσματα αὐτοῦ τοῦ ἴδιου τοῦ σχεδιασμοῦ στὴ διαδικασία αὕτὴ καθ' ἑαυτὴ καὶ περιοριστεῖ στὴ μεθοδολογία τῆς δραστηριότητος τοῦ πολεοδόμου, («Ἐκεῖνος ποὺ ἀσχολεῖται μὲ τὸν ἑαυτὸ του δὲν ἀσχολεῖται μὲ τίποτα. Εἶναι δούλος τοῦ τίποτα καὶ ἄρχοντας τοῦ τίποτα» – Μπρέχτ), χωρὶς νὰ μελετᾷ τὴν κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου στὴν κοινωνία, ὅπως δημιουργεῖται ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ σχεδιασμοῦ (μεταξὺ ἄλλων), τότε κατακυλάει στὸν ἰδεαλισμὸ.

Ἡ διαφοροποίηση μεταξὺ θεωρίας γιὰ τὸν σχεδιασμὸ καὶ θεωρίας στὸν σχεδιασμὸ, μπορεῖ ἀκόμα νὰ ἰδωθεῖ σὰν ἕνα ὑποπροϊὸν τῆς ἀποφυγῆς, ἀπὸ μέρους τῶν θεωρητικῶν, τοῦ προβλήματος τῶν «ἀξιών». Ἡ ἀποφυγὴ αὕτὴ πέρασε ἀπὸ διάφορες φάσεις, ὅπως τῆς ἀντιμετώπισης τῶν προβλημάτων ποὺ θεωροῦνται σὰν ἀντικείμενα τοῦ σχεδιασμοῦ σὰν προβλήματα ὑγείας (πρῶτες πολεοδομικὲς νομοθεσίες στὴν Ἀγγλία) ἢ «σωστῆς» ἀρχιτεκτονικῆς μορφῆς. Μὲ τὴ στροφὴ στὴν ἐπιστὴμὴ ὅπου αὐτὸ ποὺ προέχει εἶναι τὸ «γεγονός», μιά καὶ ἡ ἐπιστὴμὴ (ὅπως ἡ δικαιοσύνη) δὲν παίρνει θέση, εἶναι οὐδέτερη, καὶ κατὰ συνέπεια τὸ πρόβλημα τῶν ἀξιών εἶναι ἄσχετο. "Όταν πάλι ὁ μῦθος τῆς «οὐδέτερης» ἐπιστήμης καταρρέει, στὸ μὲν γραφειοκρατικὸ σχεδιασμὸ, μὲ τὴν ἀποδοχὴ τῶν ἀξιών τῶν πολιτικῶν, ἀφοῦ αὐτοὶ εἶναι οἱ νόμιμοι ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ, σὰν τὶς «πραγματικὲς» ἀξίες, ποὺ αὐτόματα ἀποκτοῦν τὴν ἰσχὺ τῶν γεγονότων καὶ ἔτσι μποροῦν νὰ ποσοτικοποιηθοῦν. Στὰ διάφορα δὲ εἶδη πολεοδομίας συμπάρστασης – συνηγορίας, μὲ τὴν ἐπιλογὴ ἀπὸ μέρους τῶν πολεοδόμων ἑνὸς ὁρισμένου τμήματος τοῦ πληθυσμοῦ (ποὺ τυχαίνει νὰ μὴν ἀντιπροσωπεύεται ἀρκετὰ στὸ παιχνίδι τῶν δυνάμεων) καὶ τὴν ἀποδοχὴ τῶν ἀξιών του γιὰ ὅσο χρονικὸ διάστημα θὰ τοῦ προσφέρουν τὶς ὑπηρεσίες τους. "Όταν καὶ αὐτὸ δὲν φαίνεται νὰ δίνει καὶ τόσο δίκαια ἀποτελέσματα, καὶ φτάνοντας στὸ σημεῖο ποὺ θεωρητικὰ τοῦλάχιστον ἀναγνωρίστηκε ἡ ἀξία ποὺ πρέπει νὰ δοθεῖ στὴν ἔννοια τῆς «ἀξίας», οἱ πολεοδόμοι ἀντὶ ν' ἀντιμετωπίσουν τὸ θέμα ποὺ πρόκυψε ἐξετάζοντας τὶς διάφορες ἀξίες, ἀσχολοῦνται εἴτε μὲ τὸ πῶς θὰ θροῦν τρόπους γιὰ νὰ πετύχουν τὸν καλύτερο συμβιβασμὸ, μὲ τὸν πολεοδόμο νὰ παίζει τὸ ρόλο τῆς «προζενήτρας», ἢ μὲ θεωρίες ποὺ θυμίζουν περισσότερο θρησκεία παρὰ ἐπιστὴμὴ⁽¹⁰⁾.

Ἀνακεφαλαιώνοντας τὰ ὅσα προηγήθηκαν, ἀπὸ ἕνα σχετικὰ διαφορετικὸ πρίσμα, μποροῦμε νὰ ποῦμε τὰ ἑξῆς: Οἱ πολεοδόμοι δὲν καταλαβαίνουν τὴ δομὴ τῶν κοινωνικο-οικονομικῶν σχέσεων (ἢ δὲν θέλουν νὰ τὴν καταλάβουν), ἀντιλαμβάνονται ὅμως ὅτι κάτι εἶναι στραβὸ, εἴτε λοιπὸν γιὰτὶ αὐτὸ δὲν συμβαδίζει μὲ τὴν ἠθικὴ τους εἴτε γιὰτὶ οἱ δουλειές δὲν πᾶνε καλά, προσπαθοῦν ν' ἀλλάξουν ὁρισμένα πράγματα καὶ ἔτσι νὰ διορθώσουν τὰ κακὰ τῆς κοινωνίας. Οἱ προσπάθειες αὐτὲς στὸ μεγαλύτερο μέρος τους ἀποδεικνύονται ἀνεπιτυχεῖς. Ἀντὶ λοιπὸν νὰ κατευθύνουν τὶς προσπάθειές τους στὴν κατανόηση τῶν κοινωνικῶν δομῶν, κατευθύνονται στὸ ἀντίθετο ἄκρο, δηλαδὴ στοὺς ἴδιους τοὺς ἑαυτοὺς τους καὶ στὶς ἐνέργειές τους σὰν πολεοδόμοι. Ἡ τάση αὕτὴ παίρνει τὶς ἑξῆς μορφές:

1. Ὁργάνωση μιᾶς πολεοδομικῆς ὑπηρεσίας καὶ οἱ σχέσεις τῆς μὲ ἄλλες ὑπηρεσίες μιᾶς γραφειοκρατίας.
2. Θεωρίες σχετικὰ μὲ τὶς μεθόδους γιὰ τὴν ἐπίτευξη ἀλλαγῆς ἢ μεθόδους σχεδιασμοῦ γενικά.
3. Θεωρίες ἐλέγχου – θεωρίες σχετικὰ μὲ τὶς μεθόδους ἐλέγχου τῆς κοινωνίας (οἱ δομὲς τῆς ὁποίας εἴτε δὲν ἔχουν κατανοηθεῖ ἢ ἔχουν ἐρμηνευτεῖ ἐσφαλμένα).

4. Έμφαση (και θεωρίες) για την ανάπτυξη του διαλόγου μεταξύ των πολεοδόμων και μεταξύ των πολεοδόμων και των πελατών τους, με τελικό σκοπό τον συμβιβασμό.

5. Έμφαση στο να καταβληθεί προσπάθεια ν' αλλάξει ή συμπεριφορά των ατόμων, μέσα από την εκπαίδευση ή τη διαφήμιση, έτσι ώστε οι άνθρωποι να θελήσουν να πολεοδομούνται.

Χαρακτηριστικός των σημερινών τάσεων στον σχεδιασμό είναι ο όρισμός της λέξης «σχεδιασμός» που δόθηκε από μια ομάδα θεωρητικών στο Κέντρο Έρευνών Περιβάλλοντος στο Λονδίνο (CES). «Όταν η λέξη “σχεδιασμός” (PLANNING) είναι χωρίς επίθετο, σκοπεύουμε να εκφράσουμε μία αρχή ή στυλ που πληροφορεί τη διαχειριστική ή κυβερνητική διαδικασία, όπου η διαδικασία αυτή θα έχει ορισμένα χαρακτηριστικά. Δηλαδή, θα είναι προβλεπτική, αναλυτική, τελική, εκτιμητική, νεωτεριστική, προφανής, υπεύθυνη, συνδετική, αποτελεσματική, προσαρμοστική»⁽¹⁾.

Η ΘΕΩΡΙΑ ΣΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ

“Αν μπορούσαμε να διαιρέσουμε τις διάφορες «έπιστήμες» σε «δανειστές» και «δανειζόμενους», η πολεοδομία ή ο σχεδιασμός γενικότερα, σίγουρα θα έπεφτε στη δεύτερη κατηγορία. Δύο από τα προβλήματα που προκύπτουν από τη θέση αυτή του σχεδιασμού, είναι η σχέση μεταξύ φυσικών και κοινωνικών επιστημών και το πρόβλημα των αναλογιών.

Αυτό που είναι ιδιόζων στις σχέσεις μεταξύ κοινωνικών και φυσικών επιστημών είναι πώς ορισμένες απόψεις πάνω σ' αυτή τη σχέση μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την υποστήριξη αντιθέτων θέσεων. Όταν π.χ. ισχυριζόμαστε ότι (α) οι φυσικές και οι κοινωνικές επιστήμες είναι το ίδιο, ή επιστήμη είναι μία, ή (β) οι φυσικές επιστήμες είναι διαφορετικές από τις κοινωνικές, δεν μπορούμε να θεωρήσουμε τη φύση και την κοινωνία με τον ίδιο τρόπο. Οι δύο αυτές θέσεις, αν και αντίθετες, μπορούν εξ' ίσου να χρησιμοποιηθούν για την υποστήριξη κάποιου είδους άπολυταρχισμού. Η πρώτη για την υποστήριξη διαφόρων αναλογιών και μεταφορών έννοιων από τη φύση (φυσική) στην κοινωνία (κοινωνιολογία). Η δεύτερη για να υποστηρίξει τον ισχυρισμό ότι δήθεν δεν μπορούμε να κατανοήσουμε με επιστημονικό τρόπο την κοινωνία (και μόνο ο επιστημονικός τρόπος είναι ο έγκυρος) ή ακόμα ότι δεν μπορούμε να κατανοήσουμε την κοινωνία καθόλου. Στα παραπάνω θα μπορούσε θέβαια ν' αντιτάξει κανείς το επιχείρημα ότι η ζωή δεν είναι ούτε άσπρη ούτε μαύρη. “Ότι και οι δύο θέσεις είναι λάθος και η απάντηση βρίσκεται κάπου στη μέση. Οι κοινωνικές επιστήμες είναι σε ορισμένα σημεία ίδιες, ενώ σε άλλα διαφορετικές από τις φυσικές. Αυτή η θέση, παρόλο που είναι πιο ασφαλής από τις προηγούμενες, έχει τα δικά της προβλήματα. Όπως κάθε λύση συμβιβασμού έχει το πρόβλημα της εύρεσης της διαχωριστικής γραμμής μεταξύ του ίδιου και του διαφορετικού. Ένα παράδειγμα μιας τέτοιας δυσκολίας είναι και το πρόβλημα της δυνατότητας ή όχι του πειράματος στις κοινωνικές επιστήμες, και κατ' επέκταση στον σχεδιασμό. Είναι αλήθεια ότι δεν μπορεί κανείς να δημιουργήσει τις ίδιες συνθήκες δύο φορές μέσα σ' ένα κοινωνικό περιβάλλον, αλλά το ίδιο είναι πολύ δύσκολο αν όχι απίθανο και στις φυσικές επιστήμες. “Αν πάλι συμφωνήσουμε σ' έναν όρισμό του όρου πείραμα λιγότερο αυστηρό, θα βρεθούν πολλοί που θα διαφωνήσουν με την ιδέα του πειραματισμού με την κοινωνία, μία ιδέα που στρέφεται ενάντια στην ελευθερία του ατόμου. “Αλλά πάλι, όπως πολύ σωστά το θέτει ο Bernal, «ο λόγος που δεν γίνονται πειράματα μεγάλης κλίμακας (στην κοινωνία) είναι γιατί τέτοιου είδους πειράματα θα χρειαζόντουσαν την πλήρη συνεργασία των ανθρώπων που λαμβάνουν μέρος, χωρίς τους περιορισμούς που επιβάλλονται από τον σεβασμό στην προσωπική περιουσία, τα προστατευόμενα συμφέροντα και τα κέρδη... Πειράματα», συνεχίζει ο Bernal, «σχεδιάζονται και εκτελούνται για τον λαό, ποτέ όμως από τον λαό»⁽²⁾.

Οι διαφορετικές αντιμετώπισεις πάνω στη σχέση μεταξύ κοινωνικών και φυσικών επιστημών θα μπορούσαν να ξεκαθαριστούν καλύτερα αν τις συνδέαμε και πάλι με το πρόβλημα των αξιών και αξιολογικών κρίσεων. Έτσι ή μία αντιμετώπιση θα ισχυριζόταν ότι οι κοινωνικές επιστήμες διαφέρουν από τις φυσικές γιατί οι πρώτες συνεπάγονται αξιολογικές κρίσεις ή ακόμα θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι οι κοινωνικές επιστήμες χρειάζονται ένα παράπλευρο σύστημα αξιών και ήθικης, ή ότι δεν διαφέρουν γιατί για να θεωρηθούν σαν επιστήμη δεν θα πρέπει να περιλαμβάνουν αξιολογικές κρίσεις. Η άλλη αντιμετώπιση θα θεωρήσει σαν μία από τις λειτουργίες των κοινωνικών επιστημών την ανάλυση και εξήγηση αυτών των «αξιών» (αξιολογικών κρίσεων) μέσα στο κοινωνικό και ιστορικό τους περιβάλλον.

Κεντρική θέση στη διαμάχη πάνω στις σχέσεις μεταξύ των κοινωνικών και φυσικών – βιολογικών επιστημών έχει και το πρόβλημα των αναλογιών. Ο περιορισμένος χώρος δεν επιτρέπει μία ολοκληρωμένη ανάλυση του ρόλου των αναλογιών τόσο στην επιστημονική όσο και στη μη επιστημονική σκέψη. Το κάθε τι, μπορεί να πει κανείς ότι έχει κάποια έστω και ελάχιστη ομοιότητα με κάτι άλλο. Η απλούστερη ή ίσως η πιο πολύπλοκη μορφή μιας αναλογίας είναι και η αναφορά των διαφόρων αντικειμένων με ουσιαστικά. Με άλλα λόγια, όλη η δομή της γλώσσας βασίζεται σε μία αναλογία. Δεν μπορεί κανείς ακόμα ν' αρνηθεί το γεγονός ότι τις περισσότερες φορές, και πολλοί θα ισχυρίζονταν πάντα, διαμορφώνουμε τη σκέψη μας αναλογικά, ούτε ακόμα πώς το σημείο εκκίνησης στη διαμόρφωση μιας θεωρίας ήταν κάποια αναλογία. “Αλλά, άλλο είναι αυτό και άλλο είναι να ισχυρίζεται κανείς ότι αφού κάποιος νόμος ή θεωρία είναι σωστά για τη φυσική ή τη βιολογία οφείλουν να είναι το ίδιο έγκυρα και για την κοινωνία. Παράδειγμα ή θεωρία των συστημάτων στην πολεοδομία που χρησιμοποιεί την αναλογία μεταξύ των λειτουργιών του ζωικού – φυσικού κόσμου και των λειτουργιών της πόλης, μιας αντιμετώπισης που όχι μόνο δεν εξηγεί ικανοποιητικά τις λειτουργίες αυτές, αφού από τη φύση της δεν μπορεί να περιλάβει συγκρούσεις και διαμάχες, που κατ' εξοχήν χαρακτηρίζουν το καπιταλιστικό σύστημα, αλλά είναι και συντηρητική, γιατί απαιτεί συμφωνία απόλυτη πάνω στις αξίες και επιθυμίες, βοηθώντας συγχρόνως στη διατήρηση του κατεστημένου, αφού ριζικές μεγάλης κλίμακας αλλαγές πρέπει να ιδωθούν σαν ξένες προς το σύστημα.

Σ' αυτές τις διαδικασίες μεταφορές έννοιων και θεωριών, ή ιδεολογία μπορεί να εμφανιστεί με δύο τρόπους. Είτε σαν μία άλλη παρουσίαση ενός νόμου – θεωρίας της φυσικής – βιολογίας (έγκυρης στην περιοχή αυτή της έρευνας) σαν κοινωνικού νόμου, γιατί έτσι θα εξυπηρετηθούν ορισμένα συμφέροντα. “Η μπορεί να εμφανιστεί με μεγαλύτερη πανουργία, μεταφέροντας δηλαδή ένα δόγμα από την κοινωνία στη φύση και μετά, όπως πολύ εύστοχα το έθεσε ο Ένγκελς, «όταν αυτό το ταχυδακτυλουργικό τρικό έχει γίνει, οι ίδιες θεωρίες μεταφέρονται πάλι πίσω, από τη φύση στην κοινωνία, με τον ισχυρισμό ότι η έγκυρωσή τους σανάινων των νόμων της ανθρώπινης κοινωνίας έχει πλήρως αποδειχθεί»⁽³⁾.

Έκφραση των προβλημάτων που αναφέρθηκαν μέχρι τώρα είναι, μεταξύ άλλων, οι τελευταίες θεωρητικές θέσεις πάνω στην πολεοδομία που εμφανίζονται σε μία πρόσφατη επίσημη έκδοση του “Αμερικανικού Ίνστιτούτου Πολεοδόμων. Οι θέσεις αυτές περιληπτικά είναι οι εξής:

● “Η κοινωνία θα γίνει πιο άπολυταρχική.

Συνεπώς:

● “Ο βασικός σκοπός του σχεδιασμού είναι ν' αλλάξει τη συμπεριφορά των ατόμων, ν' αλλάξει τους ανθρώπους έτσι ώστε να θέλουν να πολεοδομούνται, και ακόμα ν' αναδι-
αμορφώσει τους σκοπούς της ανθρώπινης ζωής.

“Επειδή θέβαια μία τέτοια θέση μπορεί να φέρει περισσότερο άπολυταρχισμό...

● Χρειαζόμαστε ένα σύστημα αξιών και ήθικης που θα είναι ό σκελετός με βάση τον οποίο θα γίνεται αυτή ή αλλαγή της συμπεριφοράς, και ακόμα ένα μεγάλο αριθμό νέων ατόμων που θα έχουν τη σωστή αντιμετώπιση και θα βρίσκονται στην κατάλληλη θέση στην κατάλληλη στιγμή – όσο πιο πολλοί είναι τόσο μεγαλύτερες πιθανότητες επιτυχίας υπάρχουν.

Επίσης:

● 'Η κοινωνία είναι πολύπλοκη και θα γίνει ακόμα πιο πολύπλοκη, συνεπώς όχι μόνο είμαστε άνικανοι να κατανοήσουμε τη δομή της κοινωνίας, αλλά δεν έχει νόημα να προσπαθήσουμε να την κατανοήσουμε. Παρ' όλα αυτά αναμένεται μεγάλη πρόοδος στην κατανόηση του μικροατομικού επιπέδου της ανθρώπινης συνείδησης και των παραψυχολογικών ιδιοτήτων του ανθρώπινου μυαλού, και από την άλλη πλευρά πρόοδος στην κατανόηση του κόσμου (κοσμολογία).

Έτσι:

● Οι θεωρητικοί της πολεοδομίας, χρησιμοποιώντας τις γνώσεις αυτές, και ξαναεξετάζοντας τις παλιές ανατολικές μυστικιστικές φιλοσοφίες, θ' αλλάξουν την αντιμετώπισή τους σχετικά με τη φύση και τους σκοπούς του σχεδιασμού.

Τέλος:

● Μια άλλη λειτουργία που θα επιτελεί ο σχεδιασμός θα είναι να υποδεικνύει τις επερχόμενες και μη φανερές κρίσεις (11).

Απολυταρχισμός, αλλαγή συμπεριφοράς, ήθικοι κανόνες, ανθρωπιστικοί πράκτορες, μία κοινωνία που δεν μπορούμε να καταλάβουμε, μυστικισμός και παραψυχολογία, ο κόσμος, κινδυνολογία: αναρωτιέται κανείς αν έχει να κάνει με θρησκεία στον Μεσαίωνα ή με θεωρία της πολεοδομίας στο τέλος του 20ού αιώνα. Πόσο άραγε διαφέρουμε από τις προσπάθειες της εκκλησίας να προσαρμόσει την κληρονομιά των κλασικών φιλοσόφων στις ανάγκες και συνθήκες της καταρρέουσας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας; Γράφει ο Bernal γι' αυτή την περίοδο: «Μια άποψη της αλλαγής ήταν η ανάγκη να έλθουν σε αρμονία η έννοια της ατομικής αποκομμένης ψυχής που δραπετεύει σε μια άσκητική απομόνωση από τον κακό κόσμο... και (ή έννοια) της επανάκτησης και διατήρησης της τάξης σ' αυτό τον κόσμο, έτσι ώστε η εκκλησία τουλάχιστον ν' αγκάσει με ασφάλεια. Αυτό απαιτούσε έρευνες τόσο στη φύση της ψυχής... και του σκελετού της κοινωνίας», ενός σκελετού στον οποίο το κοινωνικό σύνολο αντιστοιχούσε σημείο προς σημείο με το μέγα οὐράνιο σύμπαν (12).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Οι προσπάθειες των πολεοδόμων να ξεφύγουν από τ' αδιέξοδα που οι ίδιοι (και το σύστημα που προσπάθησαν να συντηρήσουν) δημιούργησαν, κατάληξαν στα ίδια αδιέξοδα ή σε λύσεις το ίδιο απαράδεκτες με τις προηγούμενες. Σαν συμπέρασμα αυτού του άρθρου δεν μένει παρά να δει κανείς μια διαφορετική αντιμετώπιση και ανάλυση των προβλημάτων. Συγκεκριμένα, την προσπάθεια της ανάλυσης των προβλημάτων της πόλης και γενικά των φαινομένων με τα οποία ασχολείται ο σχεδιασμός (μέσα στο καπιταλιστικό σύστημα) ιδωμένα από τη μαρξιστική σκοπιά. Θα περιοριστώ εδώ σε μία σύντομη αντιπαράθεση των δύο θέσεων (αστική και μαρξιστική) σχετικά με το τί είναι ή τί θα έπρεπε να είναι το περιεχόμενο και η λειτουργία του σχεδιασμού. Οι θέσεις αυτές έχουν ως εξής:

Η αστική θεωρία της πολεοδομίας (σχεδιασμού) είναι μια θεωρία σχετικά με το πώς, μέσα σε μία μελλοντική και αναπόφευκτη κατάσταση της κοινωνίας (μία κατάσταση που με κάποιο τρόπο καταφέραμε να προβλέψουμε παρ' όλη την αδυναμία μας να κατανοήσουμε αυτή την ίδια την κοινωνία – τωρινή ή μελλοντική – λόγω της πολυπλοκότητάς της) μια δραστηριότητα που ονομάζεται σχεδιασμός (και πού, όπως μερικοί ισχυρίζονται, θα

πρέπει να πάρει τη θέση της πολιτικής) αντί να θεραπεύσει θα κάνει αυτή τη δυσάρεστη κοινωνική κατάσταση ανεκτή. Αυτό θα επιτευχθεί αλλάζοντας τη συμπεριφορά των ανθρώπων (θέβαια όχι όλων και όχι πάντα με επιτυχία), καταχρήσεις θα εμποδιστούν με την ύπαρξη ήθικων κανόνων και την παρουσία φωτισμένων νέων ανθρώπων.

Σε αντίθεση με τα παραπάνω, η θεωρία των προβλημάτων της πόλης των «ιδεολόγων της άριστερας», είναι μια θεωρία σχετικά με τις σχέσεις που συγκροτούν αυτό που ονομάζεται κοινωνία (μία κοινωνία αναμφισβήτητη πολύπλοκη, που μπορεί όμως και να κατανοηθεί και πρέπει να προσπαθήσουμε να την κατανοήσουμε). Αυτή η κατανόηση των κοινωνικών διεργασιών (τα πολεοδομικά προβλήματα είναι τμήμα μόνο του συνόλου) θα διευκολύνει (σαν μια από τις αναγκαίες αλλά όχι και ικανές συνθήκες) τη διαδικασία αποφυγής ή επάλειψης αυτής της ίδιας κατάστασης που η θεωρία του σχεδιασμού θα προσπαθήσει να κάνει ανεκτή.

Σημειώσεις

1. Webber M. Planning in an Environment of Change, 1968, στο Cullingworth J B., (εκδ.), Problems of an Urban Society, G. Allen & Unwin, Λονδίνο, 1973, σελ. 33.
2. Michael D N., Speculations on Future Planning Process Theory, στο Godschalk D R. (εκδ.), Planning in America Learning From Turbulence, A.I.P., Ουάσιγκτον 1974, σελ. 36.
3. «... το 1966 οι αναλογίες του οικονομικά ενεργού πληθυσμού στις διάφορες κατηγορίες (στην Αγγλία) ήταν χαρακτηριστικά παρόμοιες με αυτές του 1901... Έτσι το 1966, 2,9% (4%) ήταν επαγγελματίες, 39% (36%) δούλευαν στα εργοστάσια, εργαστήρια, οικοδομές και 9% (5%) ήταν άνειδικευτοι εργάτες ή μη χαρακτηρισμένα επαγγέλματα». (Μέσα στις παρενθέσεις τα στοιχεία για το 1901). Simmie J M., Citizens in Conflict, Hutchinson, Λονδίνο, 1974, σελ. 205.
4. Μπρέχτ Μπέρτολτ, Ιστορίες του κ. Κόυνερ, Κείμενα, Αθήνα 1975, σελ. 20.
5. Hightower H C., Planning Theory in Contemporary Professional Education, στο Journal of the American Institute of Planners, τόμ. 35, No 5, 1969, σελ. 326.
6. Faludi A., A Reader in Planning Theory, Pergamon, Όξφόρδη, 1973.
7. Hall P., Urban & Regional Planning, Penguin, Middlesex, 1974, σελ. 11.
8. Ο Karl Popper κυριάρχησε στην αγγλοσαξωνική σκέψη τα τελευταία 30 χρόνια. Γνωστός τόσο για τις επιστημολογικές του θεωρίες (θεωρία της Άναίρεσης – Falsificationism), όσο και για την κακόπιστη κριτική που έκανε στις θεωρίες του Marx και του Freud.
9. Faludi A., έ.δ. σελ. 3.
10. Υπάρχουν δύο θέσεις σχετικά με τη διαφοροποίηση μεταξύ γεγονότος και αξίας. Είτε ότι είναι δύο ξεχωριστές οντότητες ή ότι οι αξίες μας είναι συνδεδεμένες με αυτό που θεωρούμε ότι είναι γεγονός και δεν μπορούν να είναι αυτό που είναι ξεχωριστά από αυτές. Οι θεωρίες που αναφέρθηκαν συμφωνούν με την πρώτη θέση.
11. Diamond D R., & Mcloughlin (εκδ. J. Education for Planning, Pergamon, Όξφόρδη 1973.
12. Bernal J D., Science in history, Penguin, Middlesex 1969 (1η έκδ. 1954) σελ.
13. Engels F., όπως αναφέρθηκε στο Young R., Darwinism and the Division of Labour, The Listener, 17/8/1972.
14. Bolan R S., Mapping the Planning Theory Terrain, στο Godschalk (εκδ.) έ.δ. και Michael D N., έ.δ.
15. Bernal J D., έ.δ., σελ. 1040-1042.

ΕΞΟΡΜΗΣΗ

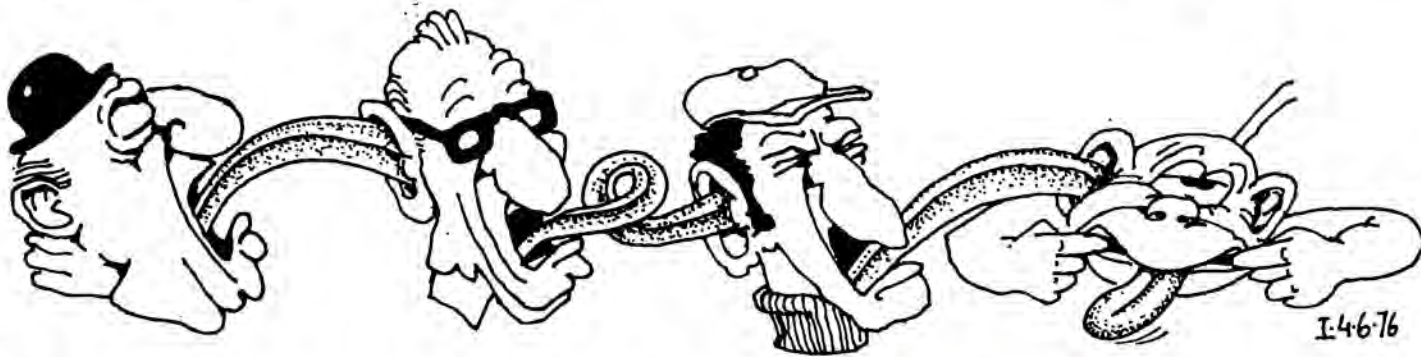
Βδομαδιακό όργανο αρχών του ΠΑΣΟΚ

Στο φύλλο αυτής της εβδομάδας διαβάστε:

● οι 'Ιταλικές εκλογές ανοίγουν το δρόμο για τη σοσιαλιστική αλλαγή.

● Έρευνα για τους ανήλικους βιοπαλαιστές.

● Η δίωξη των δικαστικών

ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

«Η κοινωνιολογία, στην προσπάθειά της ν' αναγνωριστεί σαν επιστήμη, επέμενε πάντοτε, πώς στη βάση των αλληλεπιδράσεων ανάμεσα στα μέλη μιας κοινωνίας υπάρχει ένα σύστημα σχέσεων, πού περιορίζει και κατευθύνει τη συμπεριφορά, ανεξάρτητο από τις χαρακτηριστικές ατομικές ιδιομορφίες των μελών. Οι κοινωνιολόγοι ενδιαφέρθηκαν για την εξήγηση του συστήματος αυτού, ιδιαίτερα για τις διαδικασίες πού οδήγησαν στη διαφοροποίηση και στις μεταβολές του και για την ανάπτυξη-σ' ένα επίπεδο μορφών-μιάς Γραμματικής ή Σύνταξης, πού νά συλλαμβάνει εννοιακά τό σύστημα αυτό. Μελέτησαν τις βασικές ενότητες των κοινωνικών δομών, πού συναποτελούν μία κοινωνική τάξη πραγμάτων, τις αλληλεπιδράσεις τους και τούς παράγοντες τούς υπεύθυνους για τη μεταβολή τους. Η γλώσσα αντιμετωπίστηκε σαν ένα φαινόμενο μέ διαφοροποιητικό ή αφομοιωτικό χαρακτήρα· τότε σαν βασική διαδικασία μετάδοσης του πολιτισμού, τότε πάλι σαν φορέας των κοινωνικών «γενών». Εντούτοις οι μελέτες αυτές σπάνια οδήγησαν στην έρευνα της γλώσσας σαν ένα κοινωνικό ίδρυμα, έρευνα δηλαδή ικανή νά συγκριθεί μέ τις αναλύσεις πού έγιναν πάνω στην οικογένεια, τη θρησκεία κ.λπ. Η όμιλία θεωρήθηκε πάντα σαν ένα δοσμένο μέγεθος, πάρθηκε σαν κάτι τό αυτονόητο, όχι όμως και σαν αντικείμενο ακριδέστερων ερευνών» (1).

Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ της γλώσσας «καθ' εαυτήν» (αντικειμενικά υπαρκτό σύστημα δομών και μορφών) και της αυθυπαρξίας της αυτής σχετικά, δηλαδή αποκλειστικά και μόνο στά πλαίσια της ζωντανής ανθρώπινης κοινότητας πού τη μιλά (κοινωνικό ίδρυμα) έχει τις ρίζες της στά-για την έποχή τους ριζοσπαστικά-γλωσσολογικά αξιώματα του 'Ελβετού γλωσσολόγου F. de Saussure (1916), του χαρακτηριζόμενου και σαν «πατέρα της δομιστικής σχολής».

Ο Μπερνστάιν παραδέχεται έμμεσα τά αξιώματα αυτά. Διαπιστώνοντας σαν παιδαγωγός διαφορές στους τρόπους χρησιμοποίησης της κοινά ομιλούμενης εθνικής γλώσσας από παιδιά διάφορων κοινωνικών στρωμάτων και επιχειρώντας μία κοινωνιολογική αξιολόγηση των φαινομένων αυτών, ήταν έκ των πραγμάτων υποχρεωμένος:

- Νά περιοριστεί στη ζωντανή, ομιλούμενη γλώσσα, πού ανεξάρτητα από την επίκτητη σχολική μόρφωση, ανεξάρτητα δηλαδή και από τη γνώση της γραφής και την έγγραφη διατύπωση (και οι αναλφάβητοι μιλούν και συνεννοούνται στο κοινωνικό τους περιβάλλον μία χαρά!), είναι ή βάση της γλωσσικής κοινότητας.
- Ν' αναζητήσει τις διαφορές στη χρησιμοποίηση κι αναπαραγωγή της γλώσσας στη συγκριτική μελέτη των κοινωνικών

εκείνων συνθηκών, πού αντικειμενικά υπαρκτές, σαν οικονομικές και πολιτισμικές, δηλαδή και μορφωτικές, ιδιομορφίες, προκαλούν τις διαφορές αυτές, αναπαράγοντάς τες παράλληλα μέσω της στρωματικά καθορισμένης κοινωνικοποίησης του παιδιού, ακριβώς γιατί ταξικά-στρωματικά γίνεται ή πρωταρχική μετάδοση του πολιτισμού μέσω της γλώσσας και καθορίζεται έτσι ουσιαστικά ή συμπεριφορά και ή συνείδηση του ατόμου.

Στίς κοινωνικά καθορισμένες δομές (τάξεις, στρώματα) πού παράγουν τις γλωσσικές αυτές ιδιομορφίες, αναφέρθηκα ήδη αναλυτικά. Δίνω τώρα σέ μία – όσο μου ήταν δυνατό πιό πιστή εννοιακά – μετάφραση από τό γερμανικό κείμενο δορισμένα από τά βασικά γνωρίσματα των γλωσσο-κοινωνικών κωδίκων, όπως τά περιγράφει ο συγγραφέας (2).

Χαρακτηριστικά γνωρίσματα των κωδίκων

Από τις προσωπικές του έρευνες και έχοντας ύπ' όψη και τις εργασίες παλιότερων έρευνητών, ο Μπερνστάιν διακρίνει δυό βασικές κατηγορίες τρόπου όμιλίας (κώδικες). Η χαρακτηριστική διαφορά ανάμεσά τους συνίσταται στο γεγονός, ότι στη μία οι εκφράσεις είναι σ' ένα ύψηλό βαθμό π ρ ο δομημένες, ενώ στην άλλη οι εκφράσεις δομούνται σ τ ή δ ι ά ρ κ ε ι α της όμιλίας.

«Μία έκφραση πού δομείται στη διάρκεια της όμιλίας, είναι εκείνη στην όποια ή προφορική γλώσσα, για ν' αποδώσει κατάλληλα μία ειδική κατάσταση, παίρνει μία ιδιαίτερη και συχνά νέα μορφή. Αντίθετα μία έκφραση π ρ ο δομημένη σ' ύψηλό βαθμό είναι εκείνη στην όποια μία κατάσταση χαρακτηρίζεται μέ έτοιμες έννοιες και φράσεις σέ σταθερά οργανωμένες σειρές.

Έκφράσεις πού δομούνται στη διάρκεια της όμιλίας, είναι υποκειμενικής φύσης. Η πιθανότητα διαδοχής ανάμεσα στίς διάφορες φράσεις είναι περιορισμένη και γι' αυτό οι εκφράσεις αυτές παρουσιάζουν σχετική ατομικότητα και άπροσδόκητη συνέχεια.

Έκφράσεις π ρ ο δομημένες σέ μεγάλο βαθμό είναι συνήθως προϊόν μιάς κοινής κατάστασης και μιάς κοινής διαδικασίας μάθησης. Αποτελούν κοινό κτήμα μιάς δοσμένης γλωσσικής κοινότητας και ανάμεσά τους υπάρχει μία σχετικά ύψηλή πιθανότητα διαδοχής.

Στίς εκφράσεις πού δομούνται στη διάρκεια της όμιλίας, τό άτομο εκτέμπει μία σειρά από σήματα, πού συμβολίζουν την ατομικότητα και τις υποκειμενικές ιδιομορφίες του όμιλητή. Οι εκφράσεις αυτές συμβολίζουν μία υποκειμενική έμπειρία. Αυτό δέν συμβαίνει στίς π ρ ο δομημένες εκφράσεις, όπου τά σήματα

άποσκοπούν στο να συμβολίσουν τις δεσμευτικά παραδεχτές συμφωνίες μιας ομάδας. Δημιουργούνται έτσι κοινωνικά σύμβολα, που δυναμώνουν στη συνείδηση του ατόμου που μιλάει.

Ιδιαίτερα π ρ ο δομημένες εκφράσεις έχουν την τάση να είναι μικρές, γρήγορες, ρέουσες και σχετικά ακατάπαυστες και επιτρέπουν, εξαιτίας του αυτόματου χαρακτήρα τους, σε μεγάλο ποσοστό συναισθηματικές εκκενώσεις κι ένα χοντροκομμένο εκφραστικό συμβολισμό. Τέτοιες εκφράσεις έχουν ακόμα την τάση ν' αναφέρονται περισσότερο σε ένα συγκεκριμένο (παρά σ' ένα αναλυτικό) τρόπο σκέψης, του οποίου και γίνονται μέσα διατύπωσης. Αντίθετα οι εκφράσεις που δομούνται στη διάρκεια της όμιλίας, τείνουν να είναι αργότερες και μακρύτερες, να παρουσιάζουν σχετικά μεγάλες παύσεις ανάμεσα στις περιόδους και να γίνονται μέσω εκφρασης ενός αναλυτικού τρόπου σκέψης. Λεπτότερες διαβαθμίσεις του εκφραστικού συμβολισμού απ' ό,τι στην περίπτωση των π ρ ο δομημένων εκφράσεων, είναι δυνατό να συνοδεύουν αυτή τη μορφή διατύπωσης.

Παρ' όλο που κάθε άτομο χρησιμοποιεί συνήθως τότε τον ένα-πότε τον άλλο τύπο γλωσσικής εκφρασης-ανάλογα με το κοινωνικό πλαίσιο, στο οποίο μιλάει-υπάρχουν εντούτοις μία σειρά διαφορετικών κοινωνικών πλαισίων, στα οποία κυριαρχεί ιδιαίτερα η χρήση ενός τύπου.

Τό σύστημα εκείνο επικοινωνίας στο οποίο κυριαρχούν ισχυρά π ρ ο δομημένες εκφράσεις, χαρακτηρίζω σαν τον καθαρό τύπο μιας «δημόσιας γλώσσας» (public language). Σάν τον καθαρό τύπο αντίθετα μιας «τυπικής γλώσσας» (formal language) χαρακτηρίζω τό σύστημα εκείνο τό οποίο επιτρέπει και προάγει εκφράσεις που δομούνται στη διάρκεια της όμιλίας ή στο οποίο τέτοιες εκφράσεις σηματοδοτούνται και προκαλούνται συχνά».

Η σύνταξη του λόγου

«Ο γενικός τύπος μιας «δημόσιας γλώσσας» είναι ένας τρόπος επικοινωνίας που διακρίνεται από τους άλλους τρόπους προφορικής επικοινωνίας ξεκάθαρα, από τό γεγονός ότι η συντακτική του δομή είναι άκαμπτη και οι δυνατότητες που δίνει για την πλοκή του λόγου είναι σταθερά καθορισμένες και περιορισμένες. Πρόκειται για ένα είδος συμπυκνωμένης όμιλίας, στην οποία όρισμένες έννοιες είναι περιορισμένες και η δυνατότητα για εκλέπτυνση και εξέλιξη τους μειωμένη. Αν και είναι δύσκολο να κάνουμε προγνωστικά πάνω σε γλωσσικά περιεχόμενα, εντούτοις θέλω να υποθέτω πως σ' αυτόν τον τύπο τόσο η δομική οργάνωση όσο και η συντακτική τάξη του λόγου μπορούν να προλεχθούν σε μεγάλο βαθμό. Τό ίδιο συμβαίνει και με την ποιότητα των εννοιών.

Τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα μιας «δημόσιας γλώσσας», που κυριαρχεί στα κατώτερα εργατικά στρώματα, είναι τά παρακάτω:

- Σύντομες, γραμματικά απλές και συχνά ατελείς φράσεις με μία έλλιπη συντακτική μορφή.
- Απλή και συχνά επαναλαμβανόμενη χρήση όρισμένων συνδέσμων (και, έτσι, γιατί)
- Περιορισμένη χρήση έξαρτημένων προτάσεων, με τις οποίες διαμορφώνονται οι κατηγορίες του υποκειμένου που κυριαρχεί στο λόγο.
- Αδυναμία διατήρησης του ίδιου υποκειμένου σε πάνω από μία γραμματική περίοδο, μ' αποτέλεσμα την παραμόρφωση του περιεχομένου.
- Περιορισμένη και στερεή χρήση επιθέτων και επιρρημάτων.
- Σπάνια χρήση άπρόσωπων άντωνυμιών σαν υποκειμένων σε υποθετικές προτάσεις και γενικά.
- Συχνή χρησιμοποίηση συμπερασματικών προτάσεων, στις οποίες αιτιολόγηση και συμπέρασμα άλληλοαντικαθίστανται. Οι προτάσεις παίρνουν έτσι κατηγορηματικό χαρακτήρα. Μεγάλος αριθμός από εκφράσεις που τονίζουν την άνάγκη ύποστήριξης της φράσης που προηγείται: «Δέν είν' αλήθεια; - Νά, λοιπόν! - πρέπει να ξέρετε!» κ.λπ. Αυτός ο τρυπός

έκφρασης λέγεται και «συναισθηματική κυκλικότητα».

• Συχνή ύποκειμενική επιλογή από μία ομάδα ιδιωματικών φράσεων.

• Η ύποκειμενική ποιοτική ιδιομορφία (του όμιλητή) έμπεριέχεται στην οργάνωση της πρότασης. Πρόκειται για μία γλώσσα στην οποία πολλές σημασίες είναι συνυφασμένες στο λόγο.

Μία «τυπική γλώσσα» αντίθετα είναι εκείνη, στην οποία οργάνωση του λόγου και σύνταξη δέν είναι εύκολο να προλεχθούν από κανένα. Οι μορφικές δυνατότητες πλοκής του λόγου χρησιμοποιούνται σ' αυτόν τον τύπο για την εξήγηση και άποσαφήνιση των σημασιών. Τά βασικά του χαρακτηριστικά είναι τά εξής:

- Ακριβής γραμματική τάξη και σύνταξη κανονίζει την έκφραση.
 - Οι λογικές διαφοροποιήσεις και οι έμφάσεις μεταδίνονται με σύνθετες γραμματικές πλοκές της φράσης και πρό πάντων με μία σειρά από συνδέσμους και δευτερεύουσες προτάσεις.
 - Συχνή χρήση προθέσεων, που καταδείχνουν τόσο τους λογικούς συσχετισμούς όσο και τις χρονικές και τοπικές συνδέσεις.
 - Συχνή χρήση των άπροσώπων άντωνυμιών «κανείς», «τι» κ.λπ.
 - Μία ποιοτική επιλογή από μία σειρά επιθέτων και επιρρημάτων.
 - Η ύποκειμενική ποιοτική ιδιομορφία μεταδίνεται μέσα από τη δομή του λόγου και τους συσχετισμούς μέσα και ανάμεσα στις φράσεις.
 - Ο εκφραστικός συμβολισμός αποδίδει μάλλον στο να διακρίνει ανάμεσα στις σημασίες μέσα στις περιόδους του λόγου, παρά στο να υπογραμμίζει καθοριστικές λέξεις και φραστικές καμπές ή στο να συνοδεύει την περίοδο κατά τρόπο τυποποιημένο και διφορούμενο.
 - Πρόκειται δηλαδή για έναν τρόπο χρήσης της γλώσσας που έκμεταλλεύεται τις δυνατότητες που παρέχονται από μία σύνθετη ιεραρχία έννοιών, για την οργάνωση των έμπειριών.
- Ενώ στην περίπτωση της «δημόσιας γλώσσας» τό άτομο ενεργεί στα πλαίσια ενός τρόπου όμιλίας, στον οποίο η ύποκειμενική επιλογή και η διαφοροποίηση γενικά περιορίζονται, ό όμιλητής μιας «τυπικής γλώσσας» είναι σε θέση να έπιχειρεί μία ιδιαίτερα ύποκειμενική επιλογή και παραλλαγή. Δέν θέλω να έπιμένω πως αυτό συμβαίνει πάντα. Θέλω μόνο να τονίσω πως του παρέχεται η δυνατότητα για κάτι τέτοιο. Η «τυπική γλώσσα» μπορεί να θεωρηθεί σαν η χαρακτηριστική γλωσσική μορφή π ο ύ κ υ ρ ι α ρ χ ε ί σ τ ά μ ε σ α ι α σ τ ρ ώ μ α τ α . »

Ο Μπερνστάιν τονίζει ιδιαίτερα και έπανειλημμένα πως οι πύό πάνω χαρακτηριστικές ιδιομορφίες ανάμεσα στους δύο αυτούς τύπους γλώσσας, που τους όνομάζει άλλου «περιορισμένο» και «έπεξεργασμένο» κώδικα, δέν άποτελούν παρά σ τ ο ι χ ε ι α έ ν ό ς μ ο ν τ έ λ ο υ . Σε καμία περίπτωση δέν άρνείται ότι άτομα από τά «κατώτερα εργατικά στρώματα» είναι δυνατόν να χρησιμοποιούν τη γλώσσα κατά τρόπο «έπεξεργασμένο» και αναλυτικό. Πεπεισμένος εντούτοις για την ύπαρξη των γλωσσικών κωδικών άπασχολείται έδω και πάλι με τη σημασία τους για τη διαμόρφωση της συμπεριφοράς και της συνείδησης των άνθρώπων, γι' αυτό και έπεξηγεί, αναφερόμενος στη «δημόσια γλώσσα»:

«Παρ' όλο που κάθε ξεχωριστό παράδειγμα «δημόσιας γλώσσας» συνδέεται μ' ένα ιδιαίτερο λεξιλόγιο και μία ιδιαίτερη συχνότητα περιόδων, εντούτοις πρέπει να τονιστεί έδω ότι ό όρισμός και τά χαρακτηριστικά της γλώσσας αυτής είναι άνεξάρτητα από τό λεξιλόγιο. Δέν άσχολούμαι έδω με τους έσωτερικούς δεσμούς ενός γενικού εκφραστικού μοντέλου, ούτε με τις ξεχωριστές σημασίες ιδιαίτερων λέξεων και φραστικών περιόδων. Δέν ύποστηρίζω ότι ύπάρχει μία μηχανιστική σχέση ανάμεσα στη γλώσσα και σ' άλλες μορφές συμπεριφοράς, άλλ' ότι μέσω της γλώσσας πραγματοποιείται μία γραμμική διαμόρφωση των άφομοιωμένων αντιδράσεων, η οποία σταθεροποιεί και δυναμώνει έναν τρόπο αντίληψης. Η

σταθερότητα διατηρείται με την ανάπτυξη συστημάτων αντίδρασης, που συνδέονται και αλληλοεξαρτώνται μεταξύ τους και που – στην αλληλοεξάρτησή τους αυτή – υποστηρίζονται και δυναμώνονται απ' την προφορική έκφραση.

Η προφορική γλώσσα – όπως απόδειξε και ο Α.Ρ. Λουρίγια (1959) – δεν είναι μόνο ένα μέσο που φέρνει στο φως της πραγματικότητας αναφορές ανάμεσα σε αντικείμενα και σχέσεις. Η γλώσσα αφαιρεί, απομονώνει και γενικοποιεί σήματα, που γίνονται αντιληπτά και τά φέρνει σε σχέση με όρισμένες κατηγορίες. Η γλώσσα καθορίζει το συναισθηματικά, γνωσιολογικά και κοινωνικά ενδεδειγμένο.

Κι αυτό που μέσω της γλώσσας καθορίζεται σαν ενδεδειγμένο, αυτό διαμορφώνει και την έμπειρία.»

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΙΑΣ «ΔΗΜΟΣΙΑΣ» ΓΛΩΣΣΑΣ

Ο προσεκτικός αναγνώστης θα διαπίστωσε ήδη πώς στην αντιπαράθεση των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων των δύο γλωσσικών κωδίκων κυριαρχούν και τονίζονται επανειλημμένα τα στοιχεία: «υποκειμενική, έκφραστική ιδιομορφία» και «έκφραστικός συμβολισμός». Πρόκειται για ποιότητες γλωσσικής έκφρασης που συνδέονται ψυχολογικά, κοινωνικά και γνωσιολογικά με δυό-μεταξύ τους διάφορα-είδη κοινωνικών χαρακτηρισμών, από τα οποία το πρώτο είναι αποτέλεσμα κοινωνικοποίησης στα «μεσαία», ενώ το δεύτερο προέρχεται από την κοινωνικοποίηση στα «κατώτερα, εργατικά» στρώματα.

Ο Μπερνστάιν υποστηρίζει την άποψη ότι η έκφραση των υποκειμενικών ιδιομορφιών μέσω της γλώσσας δεν πρέπει να έκληφθε δογματικά. Ότι δηλαδή στα μεσαία στρώματα, όπου και κυριαρχεί η γλωσσική-έκφραστική αυτή ποιότητα, συναντούμε συχνά – ανάλογα με τις ιδιομορφίες των κοινωνικών σχέσεων των ατόμων – και τον «περιορισμένο» κώδικα. Ότι, τέλος, τα μέλη των στρωμάτων αυτών είναι – κάτω από συνθήκες – σε θέση να διαφοροποιούν συνειδητά τον τρόπο όμιλίας τους, πράγμα που τους επιτρέπει να προσαρμόζονται εύκολα και στίς συνθήκες επικοινωνίας με τα «κατώτερα, εργατικά» στρώματα, χωρίς αυτό να επιφέρει και κλονισμό της κοινωνικής-υποκειμενικής τους ταυτότητας. Όπως είπαμε παρόμοιες δυνατότητες δεν αποκλείει και για άτομα-μέλη των «κατώτερων» στρωμάτων, όσον αφορά στην ικανότητά τους να χρησιμοποιούν-κάτω από συνθήκες-«έπεξεργασμένους» κώδικες έκφρασης. Τονίζει μάλιστα ότι ποιοτικές μεταβολές στίς συνθήκες εργασίας και ζωής των στρωμάτων αυτών επιδρούν διευρυντικά και στίς δυνατότητες χρήσης της γλώσσας από τα μέλη τους, ενώ συνειδησιακές ποιοτικές μεταβολές-σαν αποτέλεσμα κοινωνικών αγώνων-είναι δυνατόν να επιφέρουν βαθύτερες αλλαγές και στην έκφραστική ποιότητα, πράγμα που διαπιστώνει στον μαύρο πληθυσμό των ΗΠΑ. Γι' αυτό, όταν-όπως θα δούμε πιο κάτω-έξετάζει τις λειτουργίες και επιπτώσεις της «δημόσιας» γλώσσας, αναφέρεται σ' εκείνες τις συνθήκες προλεταριακής ζωής που δεν επιτρέπουν αντικειμενικά παρά μόνο τη χρήση του κώδικα αυτού.

Ψυχολογικά φαινόμενα

Ο μαρξιστής ψυχολόγος Βιγκότσκι είχε ήδη (1939) παρατηρήσει πώς η συντομευμένη και συμπυκνωμένη γλώσσα αποτελεί λειτουργία μιας κοινωνικής σχέσης, στην οποία το αντικείμενο του διαλόγου είναι κοινός στους συνομιλητές. Όταν δηλαδή η συνεννόηση αναφέρεται σε κοινωνικές-πολιτισμικές κοινότητες (π.χ. έμπειρίες), τότε εκπίπτει και η σημασία συντακτικά σύνθετων και οργανωτικά-έννοιακά διαφοροποιημένων γλωσσικών διατυπώσεων. Κάτω από τέτοιες συνθήκες «... η γλώσσα δεν έμπειριέχει την πολλαπλότητα των δυνατοτήτων εκείνων που θα μπορούσαν-διαμορφούμενες με λεπτές αποχρώσεις-να οδηγήσουν στην έκφραση ενός μοναδικού υποκειμενικού βιώματος. Η γλώσσα, στην περίπτωση αυτή, δεν αποτελεί μέσο λεκτικής έκφρασης έμπειριών απομόνωσης και υποκειμενικής ιδιομορφίας».

Στην περίπτωση μιας «δημόσιας» γλώσσας το άτομο κινείται στα πλαίσια μιας γλωσσικής φόρμας, ή όποια ευνοεί ιδιαίτερα τη δυνατότητα παραγωγής κοινωνικών και όχι υποκειμενικών συμβόλων. Αποτέλεσμα αυτού είναι και το παράδοξο φαινόμενο «... ότι ενώ αυτός ο γλωσσικός τύπος παρουσιάζει συχνά μία ιδιαίτερη θερμότητα και ζωντάνια, η έκφραση σαν τέτοια παραμένει, κυριολεκτικά, απρόσωπη».

Μία «δημόσια» γλώσσα περιορίζει από τη μία και έμβαθύνει από την άλλη τον τομέα των έρεθισμάτων απέναντι στα οποία το παιδί μαθαίνει ν' αντιδρά.

Μέσα από την περιορισμένη φράση, που επιτρέπει την ατομική συναισθηματική εκκένωση μέσα από γενικές, άμεσες και συγκεκριμένες έννοιες, που ενεργούν προφυλακτικά απέναντι σε υποκειμενικές «έκτροπές» και συναισθήματα «ευθύνης» μέσα από τη σηματοδότηση και τον τονισμό κοινά παραδεκτών συμβόλων: το «Εγώ» και η σχέση του προς τους «Άλλους» παίρνει μία ιδιομορφή-γιά την ομάδα και το περιβάλλον χαρακτηριστική-πολιτιστική διάσταση.

Ψυχογνωσιολογικές συνέπειες

Συνέπεια του γεγονότος ότι μία «περιορισμένη» ή «δημόσια» γλώσσα τονίζει ιδιαίτερα τις κοινά παραδεκτές αξίες και τους δεσμευτικούς κανόνες της ομάδας είναι μεταξύ των άλλων και η έλλειψη του κώδικα εκείνου που επιτρέπει στα μέλη να διαφοροποιούν έννοιακά και να εκφράζουν την εκάστοτε υποκειμενική τους τάση. Αυτό δέβεται δεν πρέπει να κατανοηθεί σαν ανικανότητα προσωπικής έκφρασης (!), αλλά σαν έλλειψη «ευπάθειας» για «υποκειμενική τάση». Η ευπάθεια απέναντι σε μία υποκειμενική τάση-τονίζει ο Μπερνστάιν – δεν αποκτάται ξαφνικά. Αναπτύσσεται μάλλον μέσα από έμπειρίες, στίς όποιες ένυπαρχει και η συνείδηση της αξίας και σημασίας της ευπάθειας αυτής. Αν δηλαδή οι έμπειρίες των ατόμων στο κοινωνικό-πολιτισμικό τους περιβάλλον δεν δημιουργούν τη συνείδηση της ανάγκης για έκφραση υποκειμενικών τάσεων, τότε και τα άτομα (π.χ. τα παιδιά) δεν αναπτύσσουν εκ των πραγμάτων και την ευπάθεια για μία τέτοια υποκειμενική έκφραστική τάση.

στις επάλξεις της Δημοκρατίας
ή ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
ή απογευματινή σου εφημερίδα

Ἡ διαδικασία αὐτὴ ἀρχίζει πολὺ νωρὶς. Ἦδη ἡ γλωσσικὴ σχέση ἀνάμεσα στὴ μητέρα καὶ τὸ παιδί, πού μαθαίνει νὰ μιλά, ἐμβαθύνει μᾶλλον τὴν ἀμεση ἐμπειρία μιᾶς συναισθηματικῆς κοινότητος παρὰ τὴ γλωσσικὰ καθοριζόμενη γνωσιολογικὴ καὶ συναισθηματικὴ διαφοροποίηση. Ἡ γλῶσσα διαγράφει τὸ μοντέλο τῶν ἐρεθισμάτων, μέσα στὸ ὁποῖο ἀφομοιώνεται σιγά-σιγά τὸ παιδί μαθαίνοντάς την. Ὁργανώνεται καὶ δομεῖται ἔτσι ἡ ἱκανότητά του νὰ ἀποδίδει τὸ μοντέλο αὐτό, δεδομένου ὅτι τὸ περιβάλλον ἐλέγχει κάθε φορὰ τὴν καταλληλότητα ἢ μὴ τῶν ἐκφραστικῶν του ἀντιδράσεων, ὥσπου νὰ μάθει ν' ἀντιδρᾷ «σωστά», νὰ ἔχει δηλαδὴ ἀφομοιώσει τίς ἐκφραστικὰς ἀντιδράσεις τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος καὶ νὰ ἔχει συνειδητοποιήσει τὴν καταλληλότητα χρήσης τους. Ὅταν τὸ περιβάλλον (μέσω τῆς γλώσσας του) δὲν δημιουργεῖ τὴν ἀνάγκη διαφοροποίησης τῶν νοημάτων, τότε καὶ ἡ σημασιολογικὴ διάσταση τῶν ἐννοιῶν περιορίζεται.

Ὁ περιορισμὸς σὲ μιὰ «δημόσια» γλῶσσα (ἢ κώδικα) ἔχει πᾶν ὁ ἄτομο (παιδί) τίς πιὸ κάτω ἐπιπτώσεις:

- Τάση σχηματισμοῦ ἐνός σχετικὰ κλειστοῦ συστήματος ἀφομοιωτικῆς ἐπιδεκτικότητας.
Σχετικὰ χαμηλὸ ἐπίπεδο παραγωγῆς ἐννοιῶν, μ' ἀποτέλεσμα τὸν περιορισμὸ τῶν σχέσεων μέσα στίς ὁποῖες κινεῖται ἡ δραστηριότητά του.
- Περιορισμὸ τῆς δυνατότητας μετάβασης ἀπὸ τίς ἀμεσες συγκεκριμένες νοητικὲς δραστηριότητες σὲ σχηματικὲς τέτοιες (π.χ. ἀφαίρεση).
- Δυσκολία στὴν ὀργάνωση ὁρισμένων τύπων ἀνοργανωτων καταστάσεων – ἔλλειψη τῶν μέσων πού ἐπιτρέπουν τὴ γενίκευση.
- Περιορισμένο χῶρο γιὰ σημασιολογικὴ πολλαπλότητα.

Στὰ ἄτομα αὐτὰ διαπιστώνεται συχνὰ μιὰ ἀντίφαση ἀνάμεσα στὴ γλωσσικὴ καὶ στὴ μὴ γλωσσικὴ εὐφυΐα.

Μερικὲς κοινωνιολογικὲς συνέπειες

Συνήθης μορφή τῶν κοινωνικῶν σχέσεων εἶναι ἡ τῆς ἀμεσῆς ἐπικοινωνίας. Τὸ ἄτομο τείνει ἔτσι νὰ παραδέχεται μιὰ αὐθεντία, πού δικαιολογεῖται ἀπὸ τὴν ἀμεση σχέση κι ὄχι ἀπὸ πολὺπλοκες ἀρχές ἢ ἐπιχειρήματα, νὰ ταυτίζεται μὲ ἄλλους κι ὄχι ν' ἀναπτύσσει ὑποκειμενικὲς ἰδιομορφίες.

Τὸ περιβάλλον τονίζει καὶ τὸ ἄτομο ἀφομοιώνει καὶ συντηρεῖ τὸν διαχωρισμὸ ἀνάμεσα σὲ ἡλικίες καὶ φύλα.

Συχνὰ παρατηρεῖται μιὰ κατάσταση ἀντίθεσης ἀπέναντι στὸ κοινωνικὸ σύνολο, τοῦ ὁποῖου ἡ συγκεκριμένη κοινωνικοπολιτικὴ δομὴ ἀποτελεῖ μέρος. Τὸ ἄτομο (παιδί) ἀναπτύσσει σημαντικὴ ἀντίσταση ἀπέναντι στὴ (μαζικὴ-ὀργανωμένη) ἐκπαίδευση, μ' ἀποτέλεσμα συχνῆς ἀποτυχίας.

Θεώρησα ἀπαραίτητο ν' ἀσχοληθῶ κάπως πιὸ διεξοδικὰ μέ τους «γλωσσικοὺς κώδικες», ἔτσι πού ὁ ἀναγνώστης νὰ κατανοήσῃ τὴ σημασία τοῦ προβλήματος καὶ γιὰ τὴν ἐκπαίδευση τῆς ἐλληνικῆς νεολαίας. Γιατί-ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν κριτικὴ μεθόδου πού ἔγινε στὴ θεωρία τοῦ Μπερνστάιν-τὸ πρόβλημα ὑφίσταται. Τὸ ξέρουν αὐτὸ καλύτερα ἀπ' ὅλους οἱ προοδευτικοὶ παιδαγωγοί.

ΣΤΟ ΕΠΙΟΜΕΝΟ: ἐκπαίδευση, γλῶσσα καὶ πολιτισμὸς.

1) B. BERNSTEIN: LERNEN UND SOZIALE STRUKTUR, SCHWARZ REIHE 9, σελ. 8-9.

2) Ὅλα τὰ κατ' εὐθείαν μεταφρασμένα κομμάτια κι οἱ ἀναφορὲς ἀπὸ B. BERNSTEIN: SPRACHE UND LERNEN IM SOZIALPROZESS, SCHWARZ REIHE 8, σελ. 43 κ.π.

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΟ ΒΗΜΑ

ὀλόκληρη ἡ Ἑλλάδα
ὀλόκληρος ὁ κόσμος

ΤΟ ΒΗΜΑ

κάθε πρωὶ
στὰ χεῖριά σας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ GUTENBERG

Σόλωνος 103 τηλ. 626.684 – 600.127

Νέα βιβλία

ΔΗΜ. ΓΕΡΜΙΔΗ

ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΔΙΚΑΤΑ

Φ. ΛΑΛΗ – Κ. ΧΑΤΖΗΜΑΡΤΥΡΗ

■ Η ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ ΚΙ ΕΜΕΙΣ

Προβλήματα σοσιαλισμοῦ

Π. ΑΒΔΕΛΙΔΗ

■ Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

■ ΤΟ ΓΟΥΠΑΤΟ

Μεθυστήριο

ΣΑΡΑΝΤΟΥ Ι. ΚΑΡΓΑΚΟΥ

■ ΠΛΑΝΗΤΕΣ ΛΙΘΟΙ

Ποίηση

ΜΙΜΗ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

■ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ

Ποίηση

ΜΙΜΗ ΤΡΑΪΦΟΡΟΥ

■ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΜΙΑΣ ΖΩΗΣ

Ποίηση

ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΕ

Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ

ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Πραγματοποιήθηκε στις 27 Μαΐου η έτήσια τακτική γενική συνέλευση των μετόχων της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος. Κατά την συνέλευση ο Διοικητής του Ίδρυματος Καθηγητής κ. Άγγελος Αγγελόπουλος, παρουσία των Υποδιοικητών κ.κ. Π. Τζαννετάκη και Κ. Πουλάκου και των λοιπών μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, έδιόθρε την έκθεση των πεπραγμένων της Τραπέζης κατά το παρελθόν έτος 1975.

Μιλώντας πρὸς τοὺς μετόχους ὁ Διοικητής τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Καθηγητής κ. Ἄγγ. Ἀγγελόπουλος ἐξέθεσε τὴν πολὺπλευρὴ δραστηριότητά της καθὼς καὶ τὴ συμβολή της στὴν ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων καὶ τὴν ἐνίσχυση τῶν ὑγίων προπαθειῶν τῶν ἐπιχειρηματικῶν φορέων. Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτή, διατύπωσε καὶ ὠρισμένες ἀπόψεις γιὰ τὴν γενικώτερη οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῆς χώρας.

Ἀναφερόμενος, εἰδικώτερα, στὴν δραστηριότητα τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ὁ κ. Ἀγγελόπουλος εἶπεν ὅτι καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἡ συμβολὴ τῆς Τραπεζῆς στὴ διαμόρφωση τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἦταν οὐσιαστικὴ καὶ πολὺπλευρη. Μὲ τὴ βοήθεια καὶ τοῦ ἑξωτερικοῦ τῆς δικτύου, ἡ Τράπεζα συγκέντρωσε τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς αὐξήσεως τῶν καταθέσεων σὲ συνάλλαγμα ἀπὸ ὅλες μαζί τῆς Ἑλληνικῆς καὶ ξένες Τράπεζες καὶ τοὺς ἄλλους πιστωτικοὺς ὁργανισμοὺς τῆς Ἑλλάδος. Συγκέντρωσε ἐπίσης ἓνα μεγάλο μέρος ἀπὸ τὴ θεαματικὴ ἀνοδο τῶν καταθέσεων τῶν πιστωτικῶν πόρων ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ καὶ τὸ ἑξωτερικὸ, τῆς ἐπέτρεψε νὰ συμβάλῃ σημαντικὰ στὴν ἐξισορρόπηση τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῆς Χώρας καί, μέσα στὰ πλαίσια τῶν πιστωτικῶν ρυθμίσεων, νὰ διοχετεύσῃ μεγαλύτερα ποσὰ στὸ δημόσιο καὶ ἰδιωτικὸ τομέα, νὰ ἀποθῇ ἔτσι ὁ κύριος χρηματοδότης τῶν περισσοτέρων παραγωγικῶν κλάδων καὶ νὰ βοηθῇ ἀποτελεσματικὰ τὴν οἰκονομικὴ δραστηριότητα νὰ εἰσέλθῃ στὸ δρόμο τῆς ἀνακάμψεως.

Ἡ ἐπιτυχὴς ἐκπλήρωση τῆς μεγάλης ἀποστολῆς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, πρόσθεσε ὁ κ. Ἀγγελόπουλος, προϋποθέτει μία συνεχὴ διαδικασία προσαρμογῆς στὶς ἀνάγκες τῶν συναλλαγῶν καὶ τῆς μεταβαλλόμενης συνθηκῆς τῆς οἰκονομίας. Ἡ χρησιμοποίησις συγχρόνων μέσων καὶ μεθόδων στὶς συναλλαγές, ἡ ὁργάνωσις τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ Προσωπικοῦ σὲ νέες βάσεις καὶ ὁ ἐκσυγχρονισμὸς τῶν μεθόδων διοικήσεως ἀποτελοῦν τῆς κύριες ἐκδηλώσεις τῆς δραστηριότητος αὐτῆς.

Ἰδιαίτερη προσοχὴ δώσαμε στὸν τομέα τῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἐπιφέραμε ριζικὲς μεταρρυθμίσεις στὸ σύστημα ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐπιμορφώσεως τοῦ Προσωπικοῦ τῆς Τραπεζῆς καὶ ἀποβλέψαμε στὴν ἀξιοποίησις τοῦ Προσωπικοῦ μὲ κριτήρια τῆς ἰδιαίτερες ἱκανότητες καὶ τὴν καταλληλότητα κάθε ὑπαλλήλου.

Παράλληλα τὴν προσοχὴ μας συγκεντρώνει ἡ συνεχὴς ἐπέκταση τῆς συμβολῆς τοῦ ἡλεκτρονικοῦ ἐξοπλισμοῦ στὴ λειτουργία τῆς Τραπεζῆς. Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ 1975 ὁ μηχανογραφικὸς ἐξοπλισμὸς μας ἐνισχύθηκε σημαντικὰ.

Ἐξ ἄλλου, εἶπε στὴ συνέχεια ὁ κ. Διοικητής, ἡ Τράπεζα ἐφαρμόζει σταδιακὰ πρόγραμμα ἐκσυγχρονισμοῦ τῶν μεθόδων διεξαγωγῆς τῶν τραπεζικῶν συναλλαγῶν καὶ ἐπεκτείνει τὸ δίκτυό της. Σήμερα, σὲ 122 μονάδες τοῦ δικτύου μας, ποὺ πραγματοποιοῦν τὸ 55% περίπου τῶν συναλλαγῶν, οἱ πελάτες ἐξυπηρετοῦνται σὲ ὅλες ἡ στίς συνηθισμένες τραπεζικὲς ἐργασίες μὲ σύγχρονες μεθόδους. Κατὰ τὸ 1975 ἐγκαινιάσθηκαν 8 νέα Καταστήματα μὲ συνέπεια, στὸ τέλος τοῦ ἔτους, τὸ δίκτυό μας ἐσωτερικοῦ νὰ ἀριθμῇ 305 μονάδες, στίς ὁποῖες προστέθηκαν στοὺς πρώτους μῆνες τοῦ 1976 ἀκόμη 5.

Ἡ προσπάθεια γιὰ τὴν προσαρμογὴ τῆς Τραπεζῆς στὶς σημερινὲς ἐξελίξεις καλύπτει ἐπίσης τὴν ἀναθεώρηση τοῦ συστήματος ὁργανώσεως καὶ διοικήσεως τῆς καὶ γενικὰ στὴν ἀντιμετώπιση τῶν διοικητικῶν ζητημάτων μὲ βάση τῆς σύγχρονης ἀντιλήψεως καὶ μεθόδους ποὺ ἐφαρμόζονται διεθνῶς ἀπὸ μεγάλες τραπεζικὲς ἐπιχειρήσεις.

Πρέπει ἀκόμη νὰ ἀναφερθῇ, τόνισε ὁ κ. Ἀγγελόπουλος, ἡ πρωτοβουλία τῆς Τραπεζῆς νὰ συστήσῃ, μέσα στὰ πλαίσια τῆς ὑφισταμένης περιφερειακῆς ὁργανώσεως, ὑπηρεσιακὲς ὁμάδες - κλιμάκια γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῆς δραστηριότητός της στίς ἀκριτικές περιοχές. Σήμερα ἐργάζονται μὲ ἐπιτυχία ὁμάδες τῆς μορφῆς αὐτῆς γιὰ τὴν κάλυψη ἀναγκῶν τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης, τῆς Κρήτης καὶ τῶν ἀκριτικῶν νησιῶν ἰδίως τῆς Χίου καὶ Λέσβου, μελετοῦν ἐπιτόπια τὰ προβλήματα καὶ τῆς ἀναπτυξιακῆς δυνατότητες τῶν περιοχῶν τους καὶ ὑποβοηθοῦν τῆς ἐπιχειρήσεως στὴν ἀντιμετώπιση διαφορῶν θεμάτων τους. Τὰ μέτρα ποὺ ἔλαβε ἡ Τράπεζα συμπληρῶνουν ἀποτελεσματικὰ τὰ κίνητρα ποὺ θέσπισε τὸ Κράτος γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη τῶν παραμεθωρίων περιοχῶν. Τὰ καλὰ ἀποτελέσματα ἀπὸ τὴν ἐργασία τῶν ἐπιτελικῶν αὐτῶν ὁμάδων μᾶς ὠθοῦν στὴν ἐπέκταση τοῦ νέου θεσμικοῦ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν γενικώτερη οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῆς Χώρας, ὁ κ. Ἀγγελόπουλος ἐπισήμανε, ὅτι πρέπει νὰ ἀποδοθῇ μεγαλύτερη προσοχὴ στίς οἰκονομικὲς καὶ ἐμπορικὲς μας σχέσεις μὲ

τῆς χώρες τῆς Μέσης Ἀνατολῆς ποὺ παράγουν πετρέλαιο καὶ τῶν ὁποίων οἱ ἐτήσιες εἰσαγωγὲς θὰ εἶναι κατὰ τὴν πενταετία 1976 - 80 τῆς τάξεως τῶν 50 δισεκατ. δολλαρίων. Γι' αὐτὸ ἐπιβάλλεται, τόνισεν ὁ κ. Διοικητής, καλύτερη ὁργάνωσις τῶν ἐξαγωγικῶν φορέων καθὼς καὶ τῶν τεχνικῶν ἐπιχειρήσεων ποὺ ἐργάζονται στὴν περιοχὴ αὐτή, ἀλλὰ καὶ ἀναμόρφωση τοῦ Ὄργανισμοῦ γιὰ τὴν κάλυψη τῶν ἐξαγωγικῶν κινδύνων (ΚΑΠΕ) ὥστε ν' ἀνταποκριθῇ πλήρως στοὺς σκοποὺς γιὰ τοὺς ὁποίους ἱδρύθηκε.

Στὴ συνέχεια, ὁ κ. Ἀγγελόπουλος ἀναφέρθηκε στὴν ἀνάγκη ἐπιταχύνσεως τῆς προετοιμασίας γιὰ τὴν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στὴν Κοινὴ Ἀγορά. Ἡ ἐπιτυχία τῆς προετοιμασίας αὐτῆς θὰ ἐξαρτηθῇ κυρίως ἀπὸ τὴ σωστὴ ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων ποὺ ἀνακύπτουν. Ἡ προσαρμογὴ ὁμως πρὸς τοὺς θεσμοὺς καὶ μηχανισμοὺς ποὺ ἐπικρατοῦν στὴν Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότητα - ποὺ δὲν ἔχουμε, ἄλλωστε, δυνατότητα ἐπιλογῆς τους - προϋποθέτει βαθιεῖς ἀλλαγές στὴν νοοτροπία καὶ τῆς μεθόδους, ἀνανέωση θεσμῶν καὶ μηχανισμῶν, ἐγκατάλειψη παλαιῶν κακῶν συνθηγιῶν καὶ γενικὰ κινητοποίηση ὅλων τῶν φορέων.

Εἶναι συνεπῶς, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, σκόπιμη, κατὰ τὸν Διοικητὴ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἡ ἐπανεξέταση τοῦ σημερινοῦ συστήματος κρατικῶν παρεμβάσεων, ὥστε νὰ ἐξαλειφθοῦν τὰ ὑφιστάμενα ἀντικίνητρα καθὼς καὶ ἡ ἀναμόρφωση τῶν ἐπιδοτήσεων ποὺ πολλὰς φορὲς δὲν ὠθοῦν τῆς ἐπιχειρήσεως στὴν αὐξήσις τῆς παραγωγικότητος καὶ τῆς ἀναγωνιστικότητός τους.

Γιὰ νὰ δημιουργηθῇ εὐρῶστη καὶ ἀναγωνιστικὴ βιομηχανία πρέπει νὰ γίνουν μεγάλες μονάδες. Τὸ Κράτος, ὀφείλει, μὲ ἰσχυρὰ φορολογικὰ κίνητρα, νὰ διευκολύνῃ τῆς συγχωνεύσεις τῶν μικροτέρων ὁμοειδῶν ἐπιχειρήσεων. Γιὰ τὴ διευκόλυνση ἐξ ἄλλου, τῆς ἐξαγωγικῆς προσπάθειας ἓνα πρῶτο βῆμα πρὸς τὴ σωστὴ κατεύθυνση θὰ ἦταν ἴσως, πρόσθεσε ὁ κ. Ἀγγελόπουλος, ἡ συνεργασία ἐπιχειρήσεων μὲ τὴ μορφὴ κοινοπραξίας.

Οἱ Τράπεζες ἔχουν ἰδιάζουσα θέση καὶ ἀποστολὴ στὴν περίπτωσις αὐτή, ἐπεὶδὴ μποροῦν νὰ συμβάλλουν ἀποτελεσματικὰ στὴν ἱδρυσις μεγάλων ἐπιχειρηματικῶν μονάδων ποὺ νὰ ἀνταποκρίνονται στίς ἀπαιτήσεις τῆς σύγχρονης τεχνολογίας. Ὁ περαιτέρω ἐκσυγχρονισμὸς τῶν τραπεζικῶν ἱδρυμάτων μὲ τὴ δημιουργία καταλλήλων μηχανισμῶν θὰ

συντελέσει στην καλλίτερη αξιολόγηση των νέων οικονομικών δυνατοτήτων και προοπτικών ανάπτυξεως που παρουσιάζονται, βοηθώντας έτσι αποτελεσματικώτερα την ιδιωτική επιχειρηματική πρωτοβουλία. Επιβάλλεται επίσης να δημιουργηθούν συνθήκες μεγαλύτερης προσαρμοστικότητας του τραπεζικού δανεισμού στις ειδικές ανάγκες και ιδιομορφίες κάθε επιχειρήσεως, με την υιοθέτηση πιο εύελικτων κανόνων πιστωτικής πολιτικής.

Ο Καθηγητής κ. Άγγελόπουλος ανέλυσε, τέλος, το θέμα της κεφαλαιαγοράς και υπέδειξε σειρά μέτρων για τη διεύρυνση του ρόλου της ώστε το Χρηματιστήριο, αφού αναδιοργανωθεί, να γίνει κέντρο επενδυτικής δραστηριότητας με την προσέλκυση του εύρύτερου αποταμιευτικού κοινού.

Τα κυριώτερα μέτρα που πρέπει να ληφθούν είναι, κατά τον Διοικητή της Εθνικής Τραπέζης:

- α) η αναμόρφωση του τρόπου εισαγωγής στο Χρηματιστήριο νέων μετοχών, ή αναθεώρηση της μεθόδου διεξαγωγής των συναλλαγών και η δημιουργία αποτελεσματικού μηχανισμού έλεγχου·
- β) η αύξηση του κεφαλαίου αρκετών ανωνύμων εταιριών, ιδιαίτερα βιομηχανικών, με την έκδοση προνομιούχων μετοχών, στις οποίες θα διασφαλίζεται ένα πρώτο αφορολόγητο μέρος, και
- γ) η ολοκλήρωση της αναπροσαρμογής των Ίσολογισμών των Ανωνύμων Εταιριών.

Οι χειρισμοί της Κυβερνήσεως δείχνουν σωστή αντιμετώπιση των κρίσιμων θεμάτων της ελληνικής οικονομίας. Το πενταετές πρόγραμμα έξι άλλου, που καταρτίζεται και που θα συμπέσει χρονικά με την τελική μεταβατική περίοδο για την ένταξη της Ελλάδος στην Κοινή Αγορά μπορεί να διασφαλίσει τις αναγκαίες αναπροσαρμογές των θεσμών και της οικονομίας που θα οδηγήσουν στην μακροχρόνια πρόοδο.

Η Εθνική Τράπεζα φιλοδοξεί να διαδραματίσει, στα πλαίσια της δικής της αρμοδιότητας, ουσιαστικό ρόλο στην αξιοποίηση των προοπτικών που διανοίγονται για την ελληνική οικονομία και να συμβάλει αποφασιστικά στην επιτυχία της οικονομικής και πιστωτικής πολιτικής της Κυβερνήσεως για την πραγμάτωση των στόχων του νέου πενταετούς προγράμματος.

Καταλήγοντας ο κ. Άγγελόπουλος είπε ότι η αποκατάσταση της δημοκρατίας στην Ελλάδα το 1974, αποτέλεσε την αφετηρία μιας νέας περιόδου στη μακρά ιστορία του έθνους μας. Από την αποφασιστικότητα και την ικανότητα που θα επιδείξουμε τώρα θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό το μέλλον και η ευημερία της Χώρας. Η σημερινή γενιά των Ελλήνων καλείται να αναλάβει και να διεκπεραιώσει ένα έργο ζωτικής σημασίας για τον τόπο μας: το έργο της έμπειδώς της δημοκρατίας και της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξεως. Τα μέσα υπάρχουν, οι προοπτικές είναι ευνοϊκές. Δεν μας μένει παρά να προχωρήσουμε με αποφασιστικότητα, με έθνική ένότητα, με σύστημα και με τόλμη.

Κυκλοφορεί

τώρα και στην Ελλάδα
το πολύκροτο "ήμερολόγιο" του Φίλιπ Αϊητζυ
το πιο συζητημένο βιβλίο του καιρού μας
που έγινε μπέστ-σέλλερ σε πολλές χώρες.

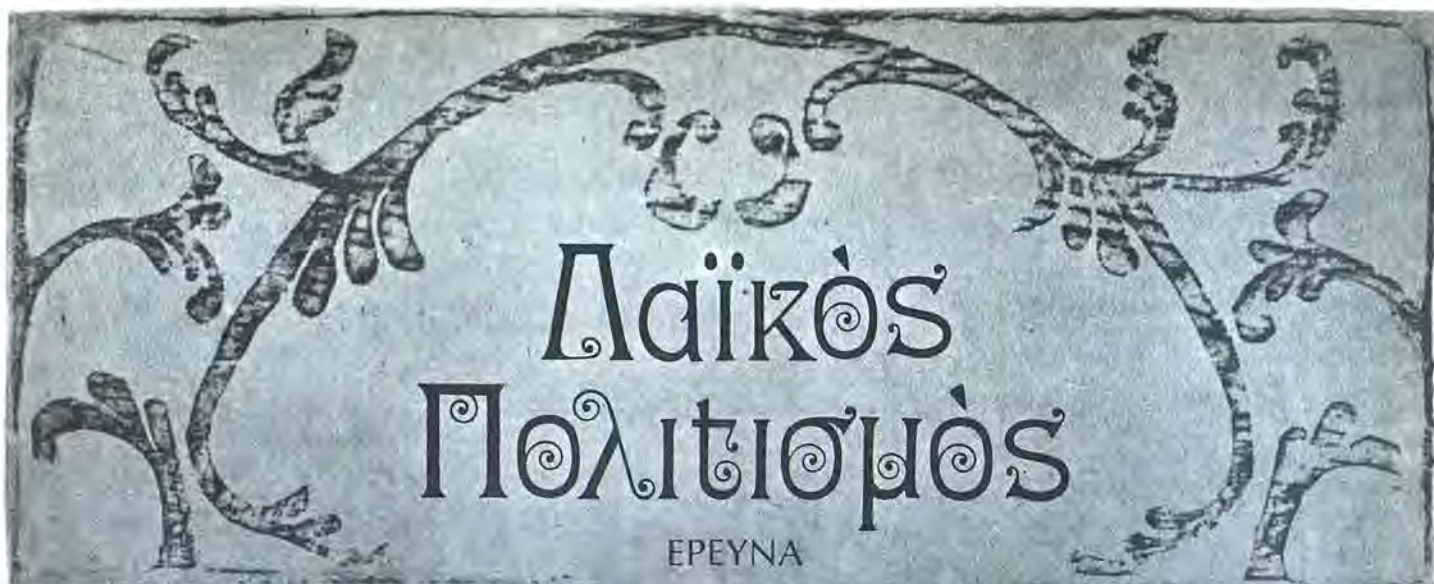
ΦΙΛΙΠ ΑΙΗΤΖΥ

Τό ήμερολόγιο της CIA

ΚΥΤΑΡΟ

Εκδόσεις Κύτταρο
Βασ. Αλεξανδρου 2 - Χίλτον
τηλ. 713-604

Χρησιμοποιείτε τον όρο «ο λαϊκός μας πολιτισμός»; "Αν όχι, γιατί; "Αν ναι, ποιό είναι το συγκεκριμένο περιεχόμενο που του δίνετε;

Το ΑΝΤΙ, με το ερώτημα αυτό —που έθεσε σε μια σειρά από ειδικούς— ελπίζει πως θα προωθήσει τον διάλογο για τον καθορισμό ενός όρου που χρησιμοποιείται εύρύτερα αλλά και με διαφορετικό περιεχόμενο.

Στα προηγούμενα τεύχη είχαμε δημοσιεύσει τις απαντήσεις των Κ. Μοσκώφ, Σπ. 'Ασδραχά, 'Αλκης Κυριακίδου-Νέστορος, Χρ. Γιανναρά, Γ. 'Ιωάννου, 'Αλ. Πολίτη, Μ. 'Αλεξανδρόπουλου και την κριτική παρεμβολή της 'Εριφύλης Σαμουηλίδου-Βλάχου, της Βέτας Μπέσιλα-Στάγκου και των Θανάση Φωτιάδη, Παναγιώτη Κουβελάκη.

Σήμερα απαντά ο ζωγράφος Δανιήλ Παναγόπουλος, που ζει στο Παρίσι.

12. ΔΑΝΙΗΛ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

«Μέσα στα πλαίσια της έρευνας "Λαϊκός Πολιτισμός", θα ήταν χρήσιμο να είπωθούν μερικά για τη "λαϊκή ζωγραφική" που σήμερα ξαναπροβάλλεται από τους πολιτικά προοδευτικούς κύκλους των φοιτητικών οργανώσεων, μέσω των εφημερίδων τους, ή με όμιλίες που οργανώθηκαν στην 'Αθήνα και εδώ στο Παρίσι.

Υπάρχει μια έντονη διάθεση για την αναβίωση και τη διάδοση της "λαϊκής ζωγραφικής", που σ' αυτήν αναγνωρίζουν ότι εκφράζει το λαϊκό δημιουργικό ένστικτο και με βάση αυτή θέλουν να ξεκινήσουν την προοδευτική πολιτιστική πάλη στον ελληνικό χώρο. Προβάλλουν έτσι τη "λαϊκή" ζωγραφική σαν οδηγό για την προσπάθεια αναζήτησης μιας "γνήσιας" ελληνικής ζωγραφικής με λαϊκό χαρακτήρα, απαλλαγμένη από τις ξένες επιδράσεις, κατάλληλης να εκφράσει το σύγχρονο λαϊκό προοδευτικό κίνημα.

Γεννιέται το ερώτημα αν αυτές οι θέσεις για την Τέχνη, εξυπηρετούν αποτελεσματικά μια προοδευτική πολιτιστική πάλη, ή πρόκειται για ένα δηλητηριασμένο δώρο ή ένα δούρειο ίππο που η άρχουσα ιδεολογία έχει ήδη από χρόνια κατασκευάσει και οικειοποιηθεί και τώρα παίρνεται από τις προοδευτικές πολιτικές οργανώσεις για να τη χρησιμοποιήσουν — έτσι όπως έχει ερμηνευτεί — σαν όπλο για πολιτιστική πάλη.

Η άκριτη αποδοχή της "λαϊκής" Τέχνης χωρίς να αναλυθεί για να ξεχωριστούν τα συντηρητικά - αναχρονιστικά - αντιδραστικά στοιχεία που περιέχει σαν τέχνη μιας τάξης όχι κυρίαρχης, από τα πραγματικά προοδευτικά και επαναστατικά στοιχεία, που είναι ελάχιστα, αλλά υπάρχουν μέσα της, δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί απόφια σαν όπλο για μια πολιτιστική πάλη των προοδευτικών δυνάμεων.

Η "λαϊκή" τέχνη π.χ του Θεόφιλου που αναφέρεται στην αγροτική ζωή και ιδεολογία, παρουσιάζει μια τότε αγροτιά που τα έργα της είναι ακόμη πρωτόγονα και η ιδεολογία της συντηρητική· και αυτή η αγροτιά δεν έχει τις ίδιες αναλογίες με τη σημερινή, ούτε στα παραγωγικά έργα της που χρησιμοποιεί, ούτε και παραμένει έμποτισμένη ή άλλοτριωμένη από συντηρητικές ιδέες.

Πώς λοιπόν μια ζωγραφική που εκφράζει μια άλλη παρωχημένη ιστορική στιγμή, που ο συσχετισμός δυνάμεων είναι διαφορετικός από τον σημερινό, μπορεί να εκφράσει τώρα ένα σύγχρονο αγροτικό κόσμο και το δυναμισμό του, πράγμα που λείπει από τη ζωγραφική τη "λαϊκή";

Επομένως το πολιτικό προοδευτικό αίτημα σήμερα δεν μπορεί να εκφραστεί μέσω αυτής της παρωχημένης ζωγραφικής, αφού το ιδεολογικό της περιεχόμενο είναι συντηρητικό ή φολκλορικό.

Εδώ γεννιέται το ερώτημα μήπως εκείνο που ζητούν οι νέοι είναι μια αισθητική ολοκλήρωση, που τη βρίσκουν μόνο στη ζωγραφική του Θεόφιλου που τους προσφέρει ένα νοσταλγικό αισθητικό περίπατο σε μια παρωχημένη εποχή άγνη - φυσική - ήρεμη - ένα δηλαδή τουριστικό περίπατο μέσα σε μυθολογικούς χώρους από τους γνωστούς θάρδους της έπιστροφής στις πηγές και στην τουριστική ελληνικότητά;

Ζητάνε από την Τέχνη να τους φτιάξει τους χαμένους παραδείσους; Λαϊκούς όσο το δυνατόν που να μην είναι μόλυσμένοι με τα σύγχρονα καυσαέρια της ιστορίας; Πώς μπορεί να νοηθεί αυτός ο διχασμός - χαρακτηριστικό του έλληνα διανοούμενου που η πολιτική του σκέψη είναι άριστερά και η αισθητική του δεξιά, νοσταλγική, συντηρητική;

Πώς εξηγείται η έχθρική στάση ή η αδιαφορία για την καλλιτεχνική πρωτοπορία στον τόπο μας, που πολλά στοιχεία της θα μπορούσαν να δώσουν μια δυναμική ώθηση στην πολιτιστική πάλη, και μέσα από αυτές τις δυνάμεις να

θγεί μιά τέχνη για τίς μάζες καί ὄχι νά ἐπιβάλλεται γραφειοκρατικά ἀπό τήν πολιτική ἡγεσία;

Γιατί τότε ὅπως λέει ὁ Gramsci : “Ἄν ὁ πολιτικός ἐξασκεῖ πιέσεις ὅπως ἡ Τέχνη τοῦ καιροῦ του ἐκφράζει ἓνα δεδομένο πολιτιστικό κόσμον, αὐτό εἶναι μιά πολιτική δράση καί ὄχι μιά καλλιτεχνική κριτική”. Καί ἄλλοῦ λέει: “Ἄν ὁ πολιτιστικός κόσμος για τόν ὁποῖο παλεύουμε εἶναι κάτι τό ζωντανό καί τό ἀναγκαῖο, ἡ ἐξάπλωσή του θά εἶναι ἀσυγκράτητη, θά βρεῖ τοὺς καλλιτέχνες του”. Καί ὅτι “ἡ ἰδέα πῶς σέ μερικές ἱστορικές περιόδους ἑνός ἔθνους ἡ πραχτική δράση δέν μπορεῖ νά ἀπορροφήσει τίς καλύτερες δημιουργικές εὐφυΐες ὅτι ἡ ‘δομική δουλειά’ ἀναβάλλει για ἀργότερα τό πρόβλημα τῶν ὑπερδομῶν, αὐτό εἶναι μιά σφαλερὴ ἰδέα”.

Ἡ ἑλληνική προοδευτική ἡγεσία ἔχει ἀγνοήσει τήν ἀξία μιᾶς πολιτιστικῆς πάλης. Ἔχει ξεκόψει μέ τήν καλλιτεχνική πρωτοπορία καί τήν ἀφήνει νά τήν οἰκειοποιεῖται ἡ ἄρχουσα τάξη πού ἔχει στά χέρια της ὅλους τοὺς μηχανισμούς προβολῆς καί καθιέρωσης. Σημμαχεῖ μέ καλλιτέχνες πού ἤδη ἔχουν ἀναδειχθεῖ ἀπό αὐτοὺς τοὺς μηχανισμούς – Καλλιτέχνες παρ- τοῦ πού δέν τοὺς ἐνδιαφέρει ἡ πολιτιστική πάλη, ἀλλά ἡ κατάκτηση ἑνός κοινού ὅσο μπορεῖ μεγαλύτερου, για προσωπικά ὀφέλη. Ἡ τέχνη τους δέν εἶναι οὔτε προοδευτική οὔτε κἀν ἀνανεωτική.

Ἔρχεται μετὰ ἡ ἄριστερά καί παίρνει αὐτοὺς τοὺς δούρειους ἵππους καί τοὺς χρησιμοποιεῖ.

Ὅσο αὐτό τό πρόβλημα τῆς σωστῆς πολιτιστικῆς πάλης δέν ἔχει συνειδητοποιηθεῖ ἀπό τήν προοδευτική ἡγεσία, τά δυναμικά στοιχεῖα πού μποροῦν νά προσφέρουν θετικά σέ μιά πολιτιστική πάλη, θά ὠθοῦνται πρὸς τήν οἰκειοποίησή τους ἀπό τήν ἄρχουσα τάξη καί θά τὰ στρέψει ἐναντίον τῆς ἀριστερᾶς μέ τήν πρόφαση τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐκφρασης πού ὑποτίθεται ὅτι σέβεται.

Οἱ προοδευτικές πολιτικές δυνάμεις μποροῦν στόν πολιτιστικό τομέα νά ἀναθεωρήσουν τίς συντηρητικές τους ἀπόψεις καί νά γίνουν φορεῖς μιᾶς δυναμικῆς προοδευτικῆς κουλτούρας, ἀπαλλαγμένης ἀπό στερεότυπα ἀνασταλτικά δηλητηριασμένα ἀπό τή συντηρητική ἢ ἀστική ἰδεολογία καί νά ἐνισχύσουν καί ἐνθαρρύνουν τοὺς καλλιτέχνες πού οἱ πλαστικές τους ἀναζητήσεις καί ἡ τέχνη τους ἀναζητᾷ νέους τρόπους ἐκφρασης ἢ νέα μέσα για νά μπορεῖ ἔτσι νά συμμετάσχει στήν πολιτιστική πάλη πού εἶναι ἀπαραίτητη προϋπόθεση για τή δημιουργία μιᾶς νέας κουλτούρας μέσα σέ μιά σοσιαλιστική κοινωνία πού θά τείνει στή δημιουργία νέου ἀνθρώπου καί νέων κοινωνικῶν συσχετισμῶν».

” Ἀρης Φακύνος οἱ παράνομοι

ἐξάντας

για σοβαρές ἐπενδύσεις

γραμματόσημο
νομίσματα

ΠΥΛΑΡΙΝΟΣ

Σοφοκλέους 7-9 ☎ 32.10577

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΡΤ

Οι στόχοι στους οποίους απέβλεπαν αυτοί που δημιούργησαν την κρίση της ΕΡΤ πραγματοποιήθηκαν...

Τα ύψηλα πρόσωπα της ΕΡΤ - αλλά και αυτά πάνω από την ΕΡΤ - δεν μπορούσαν να άνεχθούν την όαση που λεγόταν Τρίτο Πρόγραμμα, γιατί πέρα από το ότι ήταν το «κάτι άλλο» για τα ελληνικά δεδομένα, έδινε στο κοινό και ένα μέτρο σύγκρισης με τα άλλα προγράμματα της Ραδιοφωνίας και της Τηλεόρασης, καθόλου ικανοποιητικό. Ταυτόχρονα ή ανανέωση του Έθνικού και του Δευτέρου προγράμματος που προετοίμαζαν ο Μάνος Χατζιδάκις και οι συνεργάτες του έβαζαν σε μεγαλύτερη ανησυχία τους υπεύθυνους. Έτσι δεν έμενε παρά μόνο μία λύση: η απομάκρυνση των συνεργατών του Χατζιδάκι, που επιτεύχθηκε με την παραίτησή τους ύστερα από ένα συνεχή πόλεμο νεύρων που τους ασκήθηκε από κάθε πλευρά (διοίκηση, μόνιμοι υπάλληλοι κ.λπ.).

Μετά την παραίτηση των συνεργατών του αποχώρησε ουσιαστικά και ο Μάνος Χατζιδάκις, καταγγέλλοντας ταυτόχρονα τη συνεχή προσπάθεια υπονόμευσης της δουλειάς του. Ακολούθησαν συνεχείς συναντήσεις και διαβουλεύσεις του Χατζιδάκι με τον Λαμπρία, τον Λάμψα και μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΡΤ, οι όποιοι δεν κατέληξαν πουθενά, τουλάχιστον μέχρι τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές.

Όμως, ακόμα και αν καταφέρει να επιβάλει τους όρους του ο Χατζιδάκις και γυρίσει μαζί με τους συνεργάτες του στη διεύθυνση της Ραδιοφωνίας, τα πράγματα δεν θα 'ναι όπως πριν. Μία επιτροπή που έφτιαξε η διοίκηση της ΕΡΤ θα ελέγχει κάθε ενέργεια των συνεργατών του Χατζιδάκι, με δικαιοδοσία να κόβει οποιαδήποτε έκπομπή, για οικονομικούς ή άλλους λόγους...

ΟΙΝΟΧΣ

ΚΑΤΙ ΑΛΛΕΣ ΦΗΜΕΣ

Πληροφορίες προερχόμενες από έρασιτεχνικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς αναφέρουν ότι οι δολοφόνοι χαίρουν άκρας υγείας. Αν και συνελήφθησαν υπό το φως των προβολών κι ενώ τα θύματά τους ξεψυχούσαν και έτρεχε το αίμα τους ζεστό στην κεντρική πλατεία, εντούτοις το πλήθος λυσσασμένο έκρατηθη μακριά του δολοφονικού χώρου με καπνογόνους και άλλες δακρυγόνους βομβίδας. Οι πληροφορίες λουπών, πάντοτε προερχόμενες από τους έρασιτεχνικούς σταθμούς, αναφέρουν εκτός άλλων ότι οι δεσμοφύλακες τους φέρουν-

ται με κάθε ευγένεια και επιείκεια και ότι πολλοί από αυτούς εξέρχονται τα βράδια στην πόλη προς διανυκτέρευση. Άλληλοσυγκρουόμενες μάλιστα πληροφορίες δμολούν περί αποφυλακίσεως μερικτών εκ των δολοφόνων ως και χορηγήσεως μερικής ή τελείας άμνηστίας κατά τα είωθότα. Έξ όλων τούτων, δεν είναι διόλου άπείθανο το να πιστέψει κανείς κάτι άλλες φήμες: οι δολοφόνοι έχουν ήδη περάσει στις γραμμές μας, κυκλοφορούν ανάμεσά μας, βόηκαν δουλειές σε διάφορα πρακτορεία, έγιναν πρόεδροι ή γραμματείς διαφόρων εθνικοχριστιανικών οργανώσεων και κατευθύνουν ομάδες κρούσεως ειδικευμέ-

Έκθεση Θ. Τσίγκου

Τελευταία μας δόθηκε η ευκαιρία να δούμε σε μία έκθεση που οργάνωσε το βιβλιοπωλείο «Γκαζέτ» δεκαοχτώ έργα του Θανάση Τσίγκου. Οι πίνακες που παρουσιάστηκαν (συλλογή Ε. Παπαδόγωνα) αποτέλεσαν μία συνολική αναδρομική έκθεση του καλλιτέχνη.

Ο Τσίγκος, που εγκατέλειψε την αρχιτεκτονική για να ριχτεί με πάθος στη ζωγραφική, ήταν στην αρχή όπαδος του «τασισμού» (κηλιδογραφίας). Αργότερα καλλιέργησε μιαν ιδιόμορφη σε ρυθμό, σχεδόν ανάγλυφη - χάρη στην πηκτικότητα της χρωματικής ύλης - εικαστική γραφή και μ' αυτήν αποτύπωσε τα πιο αγαπητά του θέματα: ζώα και λουλούδια. Οι μορφές ζώων που αποθανάτισε προβάλλουν πάνω στο σκουρόχρωμο φόντο έλλοτε μόνο με το περιγράμμα τους κι έλλοτε σαν παχύρρευστες, λευκές μονοκοντυ-

Η «ΑΡΓΩ»

Μία νέα αίσουσα εκθέσενων άνοιξε στις 10 Ιουνίου στην Αθήνα: η «Γκαλερί Αργώ». Νέα μὲν σὰν γκαλερί στο χώρο της ελληνικής πρωτεύουσας, με μία σημαντική όμως προίστορία σὰν όνομα σὸν τομέα της προβολής της Τέχνης. Γιατί η γκαλερί «Αργώ» πρωτάνοιξε στη Λευκωσία τὸ 1970 και αναγκάστηκε νὰ αναστείλει τὴν ἐκεῖ λειτουργία της τὸν Μάρτιο τοῦ 1975, ἀπὸ τὴν κατάσταση πὺ δημιουργήθηκε στὴν Κύπρο και γιὰ καθαρὰ οἰκονομικούς λόγους.

Η πρώτη της έκθεση είναι ένας κρίκος της δουλειάς που επιτέλεσε στη Λευκωσία μ' αυτήν που αρχίζει στην Αθήνα. Παρουσιάζει ἀπὸ 10 Ιουνίου και μέχρι 15 Ιουλίου, 15 καλλιτέχνες ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα πὺ εἶχε παρουσιάσει στὴ Λευκωσία: Ἀτέργης, Βακιρτζής, Βασιλείου, Γαίτης, Γραμματόπουλος, Δημήτρης, Ζερβού, Κατράκη, Κοντόπουλος, Μαλάμος, Πασχάλης, Πηλαδάκης, Πλακωτάρης, Σικελιώτης, Τάσος.

νες σὲ νυχτερινές ἐπιθέσεις βιβλιοπωλείων. Βέβαια, θὰ μοῦ πείτε: ὁ παπὰς κοιτάει τὴ λειτουργία του, ὁ θυρωρὸς τὴν πόρτα του και ὁ περιπτερὰς τὰ περιοδικὰ του.

Ἀλλὰ ἂς μὴ λημονᾶμε ὅτι και

ὁ βασανιστὴς κοιτάει με νοσταλγία τὴν τανάλια του.

(Τὸ παραπάνω κείμενο μᾶς ἔστειλε ὁ ποιητὴς Ντίνος Σιώτης ἀπὸ τὸ Σάν Φραντζίσκο).

λιές. Σ' αὐτὴ τους τὴ μορφὴ οἱ κατσίκες και τ' ἄλογα τοῦ Τσίγκου μοιάζουν με ἰδεογράμματα κάποιου μεταφυσικοῦ μυστηρίου. Ὅμως, τὸ κατ' ἐξοχὴν ἀγαπητὸ του θέμα, αὐτὸ πὺ, ἀνεξάντλητα, μέχρι τὸ θάνατό του (1965) ἀποθανάτισε, ἦταν: τὰ λουλούδια. Δοσμένα με λογτὴς λογτὴς χρώματα πάνω στὸ σκούρο φόντο, σὰν μπουμπουκία ἢ σὰν δλάνοιχτα ἄνθη, πάνω σὲ μίσχους ἢ ἐλεύθερα στὸ χῶρο μοιάζουν με δέσμες ἀπὸ πυροτεχνήματα πὺ ἀντανάκλουν τὴν ἐκρηκτικὴ προσωπικότητα τοῦ καλλιτέχνη. Οἱ μίσχοι κι οἱ ἄνθοι αὐτοὶ εἶναι ἕνα ψυχογράφημα τὴς εὐαισθησίας τοῦ ἀνθρώπου - Τσίγκου - πὺ πέτυχε, ζωγραφίζοντας ἀποκλειστικά αὐτὲς τὴς ἐνέες στὴν ἀνθρώπινη φιγούρα παραστάσεις, ν' ἀποκρυπτογραφῆσει σ' αὐτὲς συναισθήματα πὺ μᾶς ἀγγίζουν ἄμεσα μ' ἕναν ἰδιόρρυθμο κι ὑποβλητικὸ τρόπο.

ΟΙ ΒΑΣΙΛΟΦΡΟΝΕΣ... «Έβαλαν μυαλό!» Ἀποφεύγουν τὴς κακοποιεῖς, με τεχνάσματα σὰν αὐτὸ τοῦ παραπάνω τρέκ, ὅπου ὁ μέχρι τώρα «βασιλεὺς» γίνεται «τέως» και ἐκείνο τὸ «κοντὰ μας»... «περνιέται» σὰν... ἄθω! ΔΕΝ ξέρουμε ἂν ἐπείσαν τὸν κ. Σταμάτη. Θυμόμαστε μόνο, με πόσο ποῖ ἄθω τρέκ κνηγιόντουσαν ἄγρια οἱ ἀριστεροὶ ὅταν τὸ ΚΚΕ ἦταν «ἐκτὸς νόμου»...

«ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ»

Μιὰ ἀντίληψη, ἕνα διβλιοπωλεῖο.

Μέσα στὴ γενικὰ παραδεκτὴ πώση τὴς κίνησης τοῦ διβλίου, ἕνα καινούργιο διβλιοπωλεῖο ἄνοιξε στὴν ὁδὸ Σίνα 7. Τὸ ὄνομά του εἶναι «Συνεργατικὴ» - δηλωτικὸ τῶν προσπαθειῶν πὺ ἐγίναν γιὰ τὴ δημιουργία του, ἀλλὰ και τῶν προσπαθειῶν πὺ θὰ γίνουν γιὰ τὴν ἀνάπτυσή του, ὅπως ἐλπίζουν οἱ νέοι στή ἡλικία ἀλλὰ καθόλου ἄπειροι συνεταιῖροι του.

Φιλοδοκοῦν νὰ στήσουν ἕνα ἐνημερωμένο και ζωντανὸ διβλιοπωλεῖο. Τὸ ἐλπίζουμε.

Και μιὰ παρατήρηση: οἱ συνεργατικὲς χρειάζονται τὴ συνέπεια τὴς συνεργασίας γιὰ ἕνα καλὸ ἀποτέλεσμα.

ΠΑΡΑΞΕΝΟΒΑΡΙΑ

Του Παντελή Τρωγάδη.

πορνοΝΑΤΟ

ΣΑ νάταν κοσμογονικό γεγονός μετέδωσαν τὰ πρακτορεία -και τὸ ἀγαπημένο Ἀσσοσιέιτεντ - τὴν εἰδηση ὅτι ὁ Χένρυ Κίσινγκερ, κατὰ τὴν ὑπουργικὴ διάσκεψη τοῦ ΝΑΤΟ στὸ Ὁσλο, ἔγραψε ἐκεῖ πὺν δὲ γράφεται ἐδῶ τοῦ συναδέλφου-ὑπηκόου του (τὸν κύριο Μπίτσιο, μὲ τὴν Κύπρο καὶ τὸ Αἰγαῖο, τὸν εἶχε κιόλας παραπέμψει στὸν κύριο Τσαγκαλιανγκίλ) γιὰ νὰ κλειστεῖ κάπου μὲ τὴ διάσημη ἡθοποιὸ Λιβ Οὐλμαν. Λὲς κι εἶχε ἀφήσει λίγες φορές τὸ Στέητ Νηπάδρμεντ καὶ τὸ Νίξονα στὴν καούρα τοῦ Γουότερ-γκέιτ γιὰ νὰ κλείνεται μὲ τὴ Λιβ σὲ κάμαρες τῆς Οὐάσιγκτον.

Σάμπως εἶναι ἡ πρώτη φορὰ πὺν μαθαίνουμε ὅτι οἱ μπίζνες τοῦ ΝΑΤΟ δὲν εἶναι μόνο νὰ κάνει πόλεμο ἀλλὰ καὶ ἔρωτα; ● Μόλις πέρσι, λογονύχηρ, ὁ Δανὸς καθηγητὴς Βάνκν Τζόρ-σγκαρντ, ἐπικεφαλὴς ἐνὸς ἐπιστημονικοῦ προγράμματος τοῦ ΝΑΤΟ, ἀνακοίνωσε ὅτι οἱ ἄνθρωποι μποροῦν νὰ ἐξασφαλίσουν τὴ θέρμανση τοῦ σπιτιοῦ τους κάνοντας ἔρωτα. Καὶ κατασκεύασε ἓνα σπῆτι, μὲ θερμοκρασίᾳ 0, τὸ ὁποῖο θὰ μπορεῖ νὰ μεταφέρει τὴ θερμοκρασίᾳ τῶν κορμιῶν τῶν ἐνοίκων στὸ σύστημα θέρμανσός του. Ὁ Νατοϊκὸς καθηγητὴς, μὲ Σκανδιναβικὴ διακριτικότητα, ἐτόνισε ὅτι ἡ θερμοκρασίᾳ τοῦ σώματος ἀυξάνει μὲ τὴ «σφοδρὴ σωματικὴ δραστηριότητα, ὅπως τὸ... κρεβδωτοπὴδῆμα».

● Ἡ νεαρὴ βασίλισσα τῆς Δανίας Μάργκαρετ καὶ ὁ νεαρὸς βασιλιάς τῆς Σουηδίας Γουστάβος ἐγκαινίασαν ἐπίσημα αὐτὸ τὸ «θερμὸ» σπῆτι τοῦ ΝΑΤΟ, ἀλλὰ οἱ στρατηγοί, ὑπουργοὶ καὶ Αὐλικοὶ πὺν περιμέναν ἀπέξω, ποτὲ δὲν εἶπαν ἂν οἱ γαλαζοαἵματοι τὸ δοκίμασαν κιόλας.

Λὸς λιμπερταδόρες

ΕΞΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ χώρες χρηματοδότησαν τὴν κατασκευὴ ἐνὸς τηλεσκοπίου γιὰ τὸ Νότιο Εὐρωπαϊκὸ Ἀστεροσκοπεῖο. Ἡ συναρμο-λόγηση τῶν πρώτων μερῶν τοῦ τηλεσκοπίου ἔγινε στὸ Σαῖν Σιαμὸν τῆς Γαλλίας, μὲ τὴ συνεργασία τοῦ Βελγίου, τῆς Δανίας, τῆς Ὀλλανδίας, τῆς Δυτικῆς Γερμανίας καὶ τῆς Σουηδίας. Τὸ τηλεσκόπιο θὰ ἐγκατασταθεῖ σὲ βουνόκορφη πὺν βλέπει τὴ Χιλή. Πιστεύεται πὺς τὸ «Εὐρωπαϊκὸ» τηλεσκόπιο θὰ βλέπει πρὸς τὸν οὐρανὸ. Ἀλλιῶς ἡ εὐρωπαϊκὴ καρδιά θὰ σπαράζεε βλέποντας τ' ἄστρα τοῦ Πινοσέτ.

● Κάμποσο καθυστερημένα ἔφτασε στὰ χέρια μου τὸ φύλλο τῆς «Μπάλτιμορ Ἡβνιγκ Σάν» -τοῦτέστιν βραδινὸς ἥλιος τῆς Βαλτιμόρης- μὲ τὴν ἀκόλουθη μικρὴ εἰδηση:

Ὁ ἡθοποιὸς Μάρκ Φρεσιέτ, πὺν πρωταγωνίστησε στὸ ἔργο τοῦ Ἀντονιόνι «Ζαμπρίσκι Πόιντ», ἐκτεῖ ποινὴ φυλακίσεως γιὰ ἀπόπειρα ληστείας τραπέζης. Στὴ φυλακίᾳ, μὲ «ἡθοποιούς» συγκρατουμένους του, σκηνοθέτησε, πρωταγωνιστώντας ὁ ἴδιος, ἓνα ζωντανὸ «Ἔργο». Ἀπὸ τὶς εἰδήσεις οἱ ποινικοὶ κατάδικοι παί-ζουν ὅλους τοὺς ρόλους τοῦ Γουότεργκέιτ. Ὁ Φρεσιέτ κράτησε γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοῦ ρόλο τοῦ Νίξον.

● Διόλου καθυστερημένα ὅμως, ἔφτασαν στ' αὐτιά μου οἱ τελευ-

ταῖες εἰδήσεις ἀπὸ τὶς φυλακὲς Κορυδαλλοῦ. Ἀποκαταστάθηκαν πλήρως οἱ σχέσεις Παπαδόπουλου - Ἰωαννίδη καὶ ὅλοι ὑποδύονται τοὺς ρόλους πρὶν τὸ Πολυτεχνεῖο. Στὸ προαύλιο, μπροστὰ ὁ Παπαδόπουλος, ἓνα δῆμα πίσω ὁ Στέλιος, κι ἄλλο ἓνα ὁ Μακαρέζος. Ὁ Ντεριλὴς στὸ ρόλο τοῦ γορίλλα καθὼς βολτάρουν, ἐνῶ ὁ Θεοφιλογι-αννάκος -πλάι στὸν Ἰωαννίδη- δγάζει κραυγές: «Πόσοι εἶναι μωρὲ; 3.000 ὅλοι κι ὅλοι. Σὲ μιὰ μάντρα καὶ τρία πολυδῶλα. Σὲ τρία λεπτά τελειώσαμε». Ὁ Ρουφογάλης σφίγγει τὰ δόντια.

● Τὸ προαύλιο εἶναι τώρα μούρλια. Τὸ τένις θαῦμα, τὰ λουλούδια, τὰ δεντράκια, ὅλα ὅσα ἔφτιαξαν καὶ φύτεψαν οἱ πολιτικοὶ κρατούμε-νοι τῆς Χούντας. Γι' αὐτὸ, μόλις ἄκουσε γιὰ τὸ προαύλιο ὁ Ν.Κ., κρατούμενος τῆς χούντας ἐκεῖ, παραπονέθηκε: «Ἐμεῖς τὰ φτιάξαμε, αὐτοὶ οἱ μπαγάσες τὰ νέμονται τώρα».

Τί τοῦ λές;

Ἀσσοσιέιτεντ ἀγάπη μου

ΜΕ ΤΟ ἀμερικάνικο πρακτορεῖο Ἀσσοσιέιτεντ Πρὲς μὲ συνδέει πολὺχρονος τρυφερὸς δεσμός. Πὺς νὰ λησμονήσω τὴν ἐποχὴ τῆς χούντας, ὅταν, ὅχι λίγες φορές, μετέδιδε στὰ πέρατα καὶ κέρατα τῆς γῆς ὅτι οἱ κολονέλοι μᾶς ἦσαν σταθερὰ δημοφιλεῖς. Τὶς προάλλες, ὅπως σημείωσα μὲ χοντρά τυπογραφικὰ στοιχεῖα στὴν «Εἰρηνηροπία», τὸ Ἀσσοσι. ιτεντ Πρὲς μὲ ξανασκλάβωσε μεταδί-δοντας ἀντικειμενικὰ στὰ πέρατα καὶ κέρατα τῆς γῆς πὺς τὴν κη-δεῖα τοῦ Ἀλέκου Παναγούλη παρακολούθησαν ὁ κ α ὁ ε ς -δη-λονότι οὐτε ἐκατὸ-χιλιάδες Ἀθηναῖοι.

● Χωρὶς νὰ εἶναι μικρότερη ἡ ἀγάπη μου γιὰ τὸ Ρῶντερ καὶ τὸ UPI -γιὰ τοὺς ἴδιους λόγους- εἶναι φυσικὸ νὰ παρακολουθῶ μὲ λα-χτάρα τὰ τηλεγραφήματα τοῦ Ἀσσοσιέιτεντ. Ἴδου δύο ἀπολιτικὰ:

ΜΕΛΜΠΟΥΡΝ, Φλόριδα, ΗΠΑ -Ἐπιστήμονες τοῦ Τεχνολογι-κοῦ Ἰνστιτούτου Φλόριδας δηλώνουν ὅτι πέτυχαν νὰ ἀναπτύ-ξουν ὁργανισμοὺς σφίλιδας σὲ δοκιμαστικὸν σωλήνες.

ΜΑΝΙΛΑ, Φιλιππίνες -Ὑστερα ἀπὸ 30 χρόνια πολέμου, τὸ Νό-τιο Βιετνάμ εἶναι μιὰ χώρα μαστιζόμενη ἀπὸ ἐλονοσίᾳ, βουδο-νικὴ πανώλη, λέπρα, φυματίωση, ἀφροδίσια νοσήματα καὶ 300.000 πόρνες.

Ἐπιστημονικὴ συνύπαρξη

ΚΑΘΩΣ ἡ ἀμερικάνικη προεκλογικὴ ἐκστρατεία προχωρεῖ μὲ πλειοδοσίᾳ ἀντικομμουνιστικῶν συνθημάτων καὶ ἀναμνήσεις ἀπὸ παλιὲς πληγὲς ἀνάμεσα στοὺς ἀμερικάνους καὶ τοὺς ρώσους, εἶναι εὐχάριστο νὰ βλέπεις τοὺς ἐπιστήμονες τῶν δύο ὑπερδυνάμεων νὰ προσπαθοῦν νὰ μπαλώσουν τὰ σκισίματα.

● Ὅπως μετέδωσε τὸ ΤΑΣ, μιὰ ὁμάδα ἀμερικανῶν καὶ ρώσων χειρουργῶν, ἀπὸ κοινού καὶ στὴ Μόσχα, ἔκαναν μιὰ λεπτότατη ἐγ-χείρηση καρδιάς σὲ σοβιετικὸ πολίτη. Καὶ πέτυχε. Μιὰ δομομάδα νωρίτερα, ὁ ἀμερικανὸς χειρουργὸς Τζιωρτζ Νούν (ἐλλήνιστι Γιώρ-γης Μεσημέρης), καθηγητὴς τοῦ Μπέυλορ Κόλλετζ, ἀνοίξε τὸ στή-θος ἐνὸς μοσχარიοῦ καὶ τοῦ ἔβαλε μιὰ τεχνητὴ καρδιὰ ἀμερικανικῆς κατασκευῆς. Τὴν προηγούμενη μέρα, ὁ ρώσος χειρουργὸς καθηγη-τῆς Βαλέρν Σουμάκοφ ἔκανε τὴν ἴδια ἐγχείρηση σὲ μοσχάρι μὲ σοβι-ετικῆς κατασκευῆς τεχνητὴ καρδιά.

Ἀχ νὰ γινόταν κάτι μὲ τὴν καρδιά τοῦ κ. Ἀβέρωφ. Μετὰ τὶς Μνηκὲς καὶ τὸ Βουκουρέστι.

Ἐσὺ Μάο στοὺς ὄγκους

ΣΕ μιὰν ἄλλη διεθνὴ ἐγχείρηση, Κινέζοι καὶ Τογκολέζοι γιατροὶ ἐδήλωσαν ὅτι ἔβγαλαν ἓνα ὄγκο, πὺν ζύγιζε 88 πάουντς καὶ εἶχε διάμετρο ἐνάμισι πόδι, ἀπὸ τὴ μήτρα μιᾶς γυναικῆς στὸ Τόγκο - ἡ εἰδηση μεταδόθηκε μὲ ἀγγλοσαξονικὸ μετρικὸ σύστημα. Τὸ 1968 οἱ Κινέζοι ἰσχυρίστηκαν ὅτι ἔβγαλαν ἀπὸ τὴ μήτρα μιᾶς γυναικῆς ἓνα ὄγκο πὺν ζύγιζε 99 πάουντς - καὶ δημοσίευσαν μιὰ φωτογραφία μ' ἓνα κομμάτι νὰ τὸ ἀποδείξουν.

Νὰ γιατί ὁ Ἀβέρωφ φοβάται τὶς μακροπρόθεσμες συνέπειες τοῦ συλλόγου... «Ἐμβερ Χότζα», στὸ Πανεπιστήμιο Ἰωαννί-νων.

ΘΟΥΡΙΟΣ

ΚΕΝΤΡΙΚὸ ὄργανο τοῦ ῬΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ
ἡ φωνὴ τῆς εργαζόμενης καὶ σπουδάζουσας νεολαίας

Ἐκτακτὴ ἐκδοση ἀφιερωμένη στὸ συνέδριο τοῦ ΚΚΕ ἔς.

• ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ •

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΣΤΟ ΠΑΡΙΣΙ

Της Ντόρας Ήλιοπούλου - Ρογκάν

Στο Παρίσι διοργανώθηκε πρόσφατα ένα διεθνές συμπόσιο με θέμα τις σύγχρονες τάσεις της τέχνης μετά την Action Painting και τον ρόλο των μουσείων, των μέσων ενημέρωσης, των κρατικών και ιδιωτικών οργανισμών στη διάδοσή τους. Στο συμπόσιο που έγινε με την πρωτοβουλία του παρισινού τμήματος του πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης έλαβαν μέρος προσωπικότητες διεθνούς κύρους: διευθυντές μουσείων σύγχρονης τέχνης της Ευρώπης και της Αμερικής, καλλιτέχνες, κριτικοί και θεωρητικοί της τέχνης. Οι τελευταίοι ανέπτυξαν τις κυριότερες σύγχρονες καλλιτεχνικές τάσεις στην Ευρώπη και την Αμερική: την κινητική τέχνη με όλες της τις προεκτάσεις, την τέχνη πόντ και τη Minimal τέχνη, το νεο-ρεαλισμό, την εννοιολογική τέχνη, την Body Art και τη Land Art, τον υπερ-ρεαλισμό, την τέχνη Video. Στις αναλύσεις αυτές έγιναν εποικοδομητικές συγκρίσεις κι επισημάνθηκαν ή ενδεχόμενη διαφορετική αντιμετώπιση μερικών τάσεων από τις δύο ηπείρους.

Τις εργασίες του συμποσίου προλόγισε ο αναπληρωτής - διευθυντής παιδείας και πολιτισμού του Συμβουλίου της Εύρωπης (Lionel de Roulet), που τόνισε ότι στη σημερινή, κρίσιμη για την τέχνη εποχή, επιτακτική είναι η ανάγκη διοργάνωσης παρόμοιων εκδηλώσεων όπου θα εντοπίζονται τα προβλήματα, θα βρίσκονται ρεζο-σπαστικές λύσεις, θα συνειδητοποιούνται οι ελλείψεις και θα καθορίζεται λεπτομερέστερα ο ρόλος του κρατικού φορέα, που γίνεται ολοένα πιο αναγκαίος. Πράγματι, στις διεθνείς αυτές συζητήσεις, που τελευταία είναι πολύ συχνές - τον Μάη διοργανώθηκε στο Όσλο συνάντηση υπουργών πολιτισμού - υπογραμμίστηκε η μεγάλη ευθύνη του κρατικού μηχανισμού καθώς και η αναγκαιότητα της προσαρμογής των πολιτειακών επιδιώξεων του κράτους στις συνεχείς κοινωνικές αλλαγές. Η κρατική μηχανή δεν πρέπει να λειτουργεί σαν ανασταλτικός παράγοντας. Αντίθετα, πρέπει να εμφανίζεται σαν απελευθερωτής των εθνικιστικών, γλωσσικών και πνευματικών φραγμών, σαν κρατής νέων ιδεών και τάσεων. Οι όμιλητές επέμειναν στην αναγκαιότητα ενός τύπου ειδικά ενημερωμένου στα προβλήματα της τέχνης καθά και σε μιάν άρτια συντονισμένη λειτουργία των μέσων ενημέρωσης.

Ιδιαίτερη σημασία κι έκταση δόθηκε στις συζητήσεις που άφουρσαν το ρόλο και τις δυνατότητες των μουσείων σύγχρονης τέχνης. Πολύτιμη αποδείχτηκε, εδώ, η ανταλλαγή και, μερικές φορές, η διάσπαση των απόψεων των διευθυντών των μουσείων. Κατ' αρχήν τονίστηκε η σημερινή διπλή υπόσταση ενός μουσείου σύγχρονης τέχνης, που είναι υποχρεωμένο να λειτουργεί με την κλασική έννοια καθώς και μ' εκείνην του ζωντανού οργανισμού, δυναμικού προωθητή των νέων τάσεων. Κάτω από το δεύτερο αυτό πρίσμα το μουσείο οφείλει να σπάσει τα δεσμά της απομόνωσης και να έρθει σε μιάν άμεσώτερη επαφή με τον

καλλιτέχνη με στόχο μιά δημιουργικότερη συνεργασία μαζί του. Μέσα σ' αυτό το διχασμό που συνεχίζεται - από τη στιγμή που το ιδανικό μουσείο είναι ακόμα μιά ουτοπία - ο μουσειακός οργανισμός ψάχνει να βρει την ουσιαστική του υπόσταση, να εξισορροπήσει τη λειτουργία του, να δικαιωθεί σά νομικό πρόσωπο. Αποτέλεσμα της ταλάντευσης αυτής είναι κάθε μουσείο σύγχρονης τέχνης να εκφράζει μιά διαφορετική, κάθε φορά, κατάσταση.

Η πιστοποίηση αυτή καθώς και η προσπάθεια ανεύρεσης λύσεων, τροχοδρόμησαν πολλές θεωρίες σχετικά με την αποτελεσματικότερη λειτουργία ενός μουσείου-κράχτη των νέων τάσεων, σέ όλα, δίχως εξαιρέσεις, τα κοινωνικά στρώματα. Με τις προτάσεις αυτές ασχολήθηκαν οι όμιλητές αφού, πρώτα, αναφέρθηκαν σέ πρακτικής φύσης άνγκες που πολλαπλασιάζονται εξ αιτίας του πολυδυναμικού ρόλου που απαιτεί η σύγχρονη κοινωνία και τέχνη από ένα μουσείο. Οι θεωρίες γύρω από την εκσυγχρονισμένη λειτουργία των μουσείων αναπτύχθηκαν κυρίως γύρω από δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα: τόν νεοσύστατο οργανισμό του μουσείου Beaubourg στο Παρίσι και τόν μουσείο σύγχρονης τέχνης Sztuki στην πόλη Λότζ της Πολωνίας. Στην περίπτωση του πρώτου, η διοίκησή του θά προσπαθήσει ν' ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του γνώριμου κοινού των μουσείων, συγχρόνως όμως έχει τάξει σκοπό της τόν προσηλυτισμό νέων κοινωνικών στρωμάτων και ιδιαίτερα της εργατικής τάξης. Παράλληλα με τις κλασικές εκθέσεις-παρουσιάσεις θά διοργανώνονται εκδηλώσεις που θά χρησιμοποιούν σαν πόλο έλξης τού κοινού αυτού. Όμως, πολύ πιο χαρακτηριστικά πρωτοποριακή είναι η γραμμή που χάραξε, ήδη από τόν 1930, η διοίκησή του πολωνικού μουσείου στην πόλη Λότζ. Κύρια επιδίωξη τού μουσείου, που ιδρύθηκε σέ μιά κατ' έξοχην βιομηχανική πόλη, ήταν

ένας άμεσος πειραματισμός με τις εμπειρίες και τις αντιδράσεις της εργατικής τάξης. Ένα δεύτερο πρωτοποριακό στοιχείο είναι ότι τόν «βάρος» δέν έχει πέσει εδώ στή μόνιμη μουσειακή συλλογή (κυρίως Πολωνού κονστρουκτιβιστές). Η προτεραιότητα έχει δοθεί στην έννοια τού μουσείου-ζωντανού οργανισμού ή τού αποτελεσματικότητας της λειτουργίας του κρίνεται καθημερινά. Έργα τέχνης για τήν τελευταία αποτελούν: ή στενή συνεργασία διοίκησης και δημιουργών, ή συμπερίληψη των καλλιτεχνών στίς επιτροπές κρίσεως για τήν αγορά έργων, ή εξασφάλισή τού τών μισθού οι καλλιτέχνες να δημιουργούν ελεύθερα μέσα στό χώρο τού μουσείου, ή διοργάνωση ατομικών εκθέσεων με απο-

κλειστικό κριτήριο τήν ποιότητα τών έργων κι όχι τή φήμη τού καλλιτέχνη στό διεθνές κύκλωμα. Κατόρθωμα και μαζί έναν καλό οίονω για ανάλογες προσπάθειες αποτελεί τόν ότι τόν μουσείο αυτό συνεχίζει, 46 δόκλωνα χρόνια μετά τήν ίδρυσή του, να λειτουργεί σαν ένας ζωντανός, πρωτοποριακός οργανισμός. Έδώ έχει, πράγματι, τελείως εξουδετερωθεί ό κίνδυνος που παραμονεύει σέ όλα τα ανάλογα προσοδευτικά ιδρύματα: Νά υιοθετήσουν, δηλαδή, πρωτοποριακές αγγιγές και χειρισμούς μόνο στήν αρχή της λειτουργίας τους, γιά να ένστερνιστούν κατόπιν τήν άρτηρωσκληρωτική στάση ενός κλασικού ιδρύματος κι οργανισμού.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΟ ΧΡΟΝΙΚΟ

Τού Γιώργη Πετρή

ΝΕΛΛΗ ΠΑΡΑΣΤΑΤΙ-ΔΟΥ

(Ζωγραφική, Ώρα, 10 - 22.5.76)

Η ζωγράφος μās οδηγεί με κάποιο τόνο λυρικό, σ' έναν κόσμο θά 'λεγε κανείς παιδομορφικό. Σωστότερα, χρησιμοποιώντας μιάν άδισθη γραμμική σχέση, μās εκθέτει μιά συμβολική, που παει να γίνει θρανή, απ' αυτούς που δέν νιώθουν ακόμα τά παιδιά, μά είναι τρομαχτικός γιά τούς μεγάλους. Τά σύμβολα αυτά είναι συνήθως παιδικά παιχνίδια: κούκλες όλων των ειδών, κουνέλια, γάτες, κι άλλα τέτοια ψεύτικα όμοιώματα. Μά είναι όλα τους άναπνη. Ένα έχει χάσει τόν κεφάλι του, άλλο τόν χέρι του, άλλο τόν πόδι του, άλλο είναι τρύπιο εδώ, κι άλλο εκεί. Μά τόν πραγματικό παιχνίδι, κι άκρωτηριασμένο, μαρτυρά περισσότερη γιά κάποια ζωτικότητα, έστω και καταστροφική. Συχνά ξυπνά και μιά κωμική διάθεση. Ο κόσμος τούτος είναι άπειλητικός. Η ζωγράφος κρατά σταθερά τή συνέπεια τού κόσμου της, ξέρεi να τόν συνθέσει όρθά και να τόν χρωματίσει σέ συστοιχία με τή νοηματική του. Βρίσκεται ήδη σε μιά γόνιμη φάση της δουλειάς της.

Τ. ΣΟΥΓΙΟΥΛΑ

(Ζωγραφική, Ώρα, 10 - 22.5.76)

Τό έργο τού ζωγράφου αυτού είναι άνθροπομορφικό, κι άν έχει κάτι τόν ιδιαίτερο, είναι πού χειρίζεται και τήν ανθρώπινη φιγούρα και μιά μορφή μηχανικής δομής. Κατασκευάζει τότε νεο-προσπάσια - κι αυτά προέρχονται από τή δική του βίωση - πότε έγκυρότερα πλαστικότερες μορφές, πού δέν θά προωθοόσε καθόλου τήν προσπάθειά μας να έπικονωνήσουμε μαζί τους ή αναλήψη τυχόν προγόνων μέσα στή σύγχρονη ευρωπαϊκή μορφολογική περιπέτεια. Γιατί και στή

μά και στήν άλλη περίπτωση, τά άτελή τούτα ρομπότ, πότε μ' ένα χρώμα, πότε με μιάν έκφραση, μ' ένα πρόσωπο, κ.λπ. γίνονται δικιά μας. Έχουν μιάν ειδική σημασία γιά μās. Οι μορφές του, έστω βασιστούν απ' άλλου, μά οι μύθοι του είναι δικόι μας. Άς επισημάνουμε τήν εύσυνειδησία και τή σιγουριά του, τόν καθαρό δομικό χρώμα του, πού είναι όλα άφομοιωμένα με τά μηχανικά του σχέδια. Ο ζωγράφος άνταλαμβάνει σαφέστατα πώς πρέπει να λειτουργήσει ή τέτοια ζωγραφική του, και με σπάνια καθαρότητα κι εύσυνειδησία μās εκθέτει τά όρια της γνώσης του γι' αυτήν.

ΑΣΠΑΣΙΑ ΣΤΑΣΙΝΟ-ΠΟΥΛΟΥ

(Φωτογραφία, ΚΕΤ, 7 - 27.5.76)

Τά εκθέματα πού είδαμε στό ΚΕΤ είναι φωτογραφίες, σέ μερικές στιγμές εύρηματικές, όχι από καμιά πλαστική τους κατάκτηση, μά γιά τή θαιυμαστή επίκαιρότητά τους. Πρόκειται γιά σκηνές διας, απ' αυτές πού έξησε ό τόπος στά τελευταία χρόνια, σκηνές συναρπαστικές. Η άτομική επέμβαση της Στασινοπούλου, γίνεται με τήν έπιλογή τού ύλικού της, και με τήν παράδοση σκηνών, τόσο κατά, πρό, και μετά τή δικτατορία, στούς δρόμους της Αθήνας. Καί σ' αυτό τόν σημείο ή ζωγράφος είναι πολύ εύστοχη. Τήν εύκολία της άμεσης και πλήρους έπικοινωνίας τού θεατή με τόν θέμα, τή μετώπια ίσως ή διαφανής ζελατίνα όπου έχουν γίνει οι διαφάνειες, κι όσο αυτό και να προσδίνει στήν παράσταση κάποια ρευστότητα, και ζητά προσοχή, ίσως προσήλωση, γιά να ξεδιαλέξει όλα τά αναπαριστώμενα, τελικά περιορίζει τήν επαφή τού θεατή μαζί του. Δέν διαβάζει άνετα ούτε πόν τίτλο. Καί ή αναπαράσταση, πού κρατά σχεδόν ισότιμη πληροφωριακή ισχύ, όσο και τόν κείμενο, δέν υπάγχει παρά μόνο άν κανείς τόν ξεδιαλέξει

ακριβώς. Αυτό γίνεται συνήθως σ' όλες τις περιπτώσεις που ή εικόνα είναι απλή φωτογραφία. Έχει μιά και μοναχική σημασία, κι αυτήν από μοναχική της. Απώτερη αναγωγή δεν είναι εδώ δυνατή. Την έγκυρότητα της αφήγησης πραγματικών περιστατικών την επικυρώνει και την δξύνει, ή συνεχής μετάδοση ήχων, δηλαδή φωνές απ' τα συλλαλητήρια, που έχουν έγγραφει ειδικά. "Αν τό θέμα τούτο μάς αφορά και μάς συγκινεί τόσο έντονα ακόμα και σήμερα, είναι κυρίως επειδή ζούμε, τόσο αναπάντεχα, την τραγική του συνέπεια ως τούτη τη στιγμή. Διαφορετική κριτική αναγωγή δεν χωρεί.

MIX. ΜΑΡΓΑΡΟΣ

(Ζωγραφική, Άλφα, 8-30.5.76)

Είναι φανερό πώς ο ζωγράφος τούτος είναι δεξιότεχνος. Μέ άνεση και σιγουριά αποδίνει όλα τα πράματα που μαγεύουν τό μάτι του: την κινούμενη ρευστότητα του νερού της θάλασσάς του, τη διάφανη ατμόσφαιρα της ελληνικής φύσης, τις έντονες κι ευαίσθητες αντανakλάσεις των χρωμάτων της στεριάς μέσα στην ήσυχη θάλασσα, ένα κυριολεκτικά χρυσαφί ήλιακό φως, που τό αντίθετοι λογικά, κι όχι πλαστικά, στίς σκιερές επιφάνειες, κ.λπ. Τό ύλικό του είναι δέβαια λάδι, μά ο ζωγράφος προτιμά νά τό χειρίζεται σάν άκουαρέλα, κι αυτό του παρέχει αρκετά πλεονεκτήματα, στο γύνασμα που επιχειρεί. Παρόλο που φαίνεται σάμπως ν' αποζητά κάποιον εξπρεσιονισμό της μορφής, τελικά προτιμά νά παραμένει σέ μιά σκέτη φυσιολατρική θεώρηση, στο θαυμαστό τού κόσμου που τόν περιβάλλει. "Αν άναζητά κάτι αυτό δεν τό κάνει στην περιοχή της ουσίας των πραγμάτων, μά στην φαντασμαγορία της μορφής.

ΛΙΑ ΑΓΑΠΙΟΥ

(Ζωγραφική, Κρεωνίδης, 4 - 24.5.76)

Γιά πρώτη φορά ή ζωγράφος παρουσιάζεται σέ άτομική εκθε-

ση: είναι κι αυτόδιδάκτη. Βέβαια είναι φανερό πώς είδε ζωγραφική και μπόρεσε νά ξεδιαλέξει τί της πηγαίνει. Η τέχνη της είναι άφελής, σέ αρκετά προχωρημένο βαθμό, μά δεν φαίνεται νά είναι προσποιητή. Θεληματικά προσπαθεί μέ τά γκριζά χρώματα ν' αποδώσει την έντύπωση που της έκαναν τά έρρημα χωριά της Μάνης, κι αυτό οδηγεί σέ κάποια έξαρση τού στοιχείου της πέτρας, παρ' όλο που σ' όλα της σχεδόν τά έργα παρουσιάζει μιά σειρά από μικρούς δγκους, που δπωσδήποτε είναι πολύ αποδυναμωμένοι γιά νά 'ναι βράχια και μάλιστα στή Μάνη. Παρ' όλα αυτά είδε από κοντά τό τοπίο και τή ζωή που κάνουν εκεί οι τελευταίοι του κάτοικοι. Χρησιμοποιεί, γι' αυτό της πάει, πολλά απ' τά στοιχεία της παράδοσης, μένει ρεμντιστική, μά όχι λαϊκή ή ζωγραφική της. Γιατί συνυπάρχουν κι άλλα στοιχεία που προέρχονται απ' την παράδοση. Η υπερθετική προοπτική, ή διηγηματικότητα, ή σχηματοποίηση σ' όλους τούς δγκους κ.λπ. είναι απ' την παράδοση, ή παλέτα της είναι αρκετά φτωχεία, μά βαστά απ' τή δυτική αντίληψη. "Όπως γίνεται σέ τέτοιες περιπτώσεις πρόσμιξης υπάρχουν πολλά στοιχεία άσαφή, ακόμα και παρεξηγημένα. "Ο δγκος απ' τούς τοίχους των πύργων λιγνέυι και γίνεται σάν εύθραυστο τσόφλι, προσπαθεί ν' αποδώσει μέ φυσική προοπτική τή διαδοχή των τοίχων, τή φορά ενός δρομάκου, κ.λπ., ενώ στην πραγματικότητα έχει καταργήσει, γιά λόγους ψυχολογικούς, την τρίτη διάσταση. Σέ μερικές ευτυχέστερες στιγμές έντεινει τό χρώμα της και τό έργο στέκεται σωστότερα κοντά στίς αξίες της λαϊκής διακοσμητικής αναπαράστασης, χωρίς νά ξεφεύγει από κάποια γραφικότητα. Γενικά τό ζήτημα τέμνεται στην παρθενικότητα της όρασής της. Χρειάζεται άναμφισβήτητητα νά μελετήσει και νά συνειδητοποιήσει τά προβλήματα της τεχνικής, όμως χωρίς νά προδώσει την ειλικρίνεια της.

•ΔΙΣΚΟΣ•

Τò «Έργαστήρι Παλιάς Μουσικής»

Του Χάρη Ξανθουδάκη

Η δισκογραφική σειρά "RE-FLEXE" της Έταιρίας EMI έχει άρχισι νά πραγματοποιεί ένα άρκετό φιλόδοξο πρόγραμμα. Μέ τόν παραπάνω τίτλο, και μέ υπότιτλο "Σταθμοί της Εύρωπαϊκής Μουσικής", κυκλοφορούν στην ελληνική αγορά δίσκου τέσσερεις κασετίνες ανά έξι δίσκους που περιλαμβάνουν φωνητική και έν-όργανη μουσική τού Μεσαίωνα και της πρώιμης Αναγέννησης (μιά ένότητα σέ κάθε δίσκο).

Τήν έρμηνεία των κομματιών που περιέχει ή σειρά έχουν ανάλαβει μέχρι στιγμής τέσσερα συγκροτήματα ειδικευμένα στην παλιά μουσική. Άνεξάρτητα πρòς την καλή όμολογουμένως ποιότητα τού άκροάματος (έκτέλεση, ήχοληψία, έκτύπωση), που φαίνεται ότι είναι και ή βασική επίδωξη της σειράς, τά περισσότερα έρωτηματικά τού άκροατή - μουσικού και μη - συγκεντρώνονται γύρω από τήν έρμηνευτική άποψη που προβάλλει τό "Έργαστήρι Παλιάς Μουσικής" (Studio Der Frühen Musik). Τά μέλη τού συγκροτήματος αυτού (Άμερικανοί στην πλειοψηφία τους) επιδίδονται σ' ένα μελετημένο, όπως φαίνεται, αλλά και αύθαίρετο αυτόσχεδιασμό, που μερικές φορές καλύπτει τό πενήντα τοίς έκατό της μουσικής που έρμηνεύουν. Κάτοχοι μιάς έντυπωσιακής έξοικείωσης μέ την τεχνική των μεσαιωνικών όργάνων και μιάς κατασταλαγμένης συνολικής άποψης γιά τή μουσική τού Μεσαίωνα, δίνουν μιά επικίνδυνα ριζοσπαστική απάντηση στο δίλημμα που αντιμετώπιζει ό σημερινός έκτελεστής μεσαιωνικής μουσικής: έπιστημονική, "έκλογικευμένη" αναστήλωση, ή αίσθητική, "συναισθηματική" άναβίωση.

Η λύση που προτείνει τό "Συγκρότημα Παλιάς Μουσικής" τοποθετείται στο άκρο της δεύτερης άποψης. Η συστηματική χρησιμοποίηση "ταξιών" στην αρχή κάθε κομματιού, ό αυτόσχεδιασμός που έξαντλεί τίς ρυθμικές και άρμονικές δυνατότητες των πολυχόρων νυκτών, ή έπιλογή των όργάνων και ή έλευθερία στή ρυθμική άγωγή όριοθετούν μιά σαφέστατη τάση πρòς την αίσθητική της άραβικής και της ένδικης μουσικής, μιά τάση που δεν είναι ίσως άνεξάρτητη από τούς σημερινούς προσανατολισμούς της μουσικής "ρόχ" και τό αυξανόμενο ένδιαφέρον της - άμερικανικής, κυρίως - νεολαίας πρòς τή μουσική της Ανατολής.

Η έρμηνευτική αυτή άποψη επιτρέπει ίσως κάποιαν άναστήλωση έργων, των όποιων ή σημειογραφία άποκλείει την έκτέλεση, χωρίς τή συνδρομή της φαντασίας και τού αυτόσχεδιασμού, φαίνεται ώστόσο αύθαίρετη και άτοπη σέ περιπτώσεις όπου ή παρτιτούρα είναι όχι μόνο άναγνώσιμη, αλλά έχει ήδη έπισημονικά μεταγραφεί σέ σύγχρονη σημειογραφία: τέτοια είναι ή περίπτωση των Estampies, που και δημοσιεύτηκαν σέ προσιτές συλλογές (λ.χ. στή Historical Anthology of Music της O.U.P.), και ήχογραφήθηκαν σέ παλιότερο δίσκο της σειράς Archiv. Είναι έξ άλλου επικίνδυνος έρασιτεχνισμός (που ύπαγορεύεται ίσως από έμπορική σκοπιμότητα) ή ήχογράφηση μέ προθέσεις "αίσθητικές" άναβίωσης έργων των όποιων ή άποκατάσταση έπιχειρείται γιά πρώτη φορά, όπως ή μουσική τού Πέτρου Άβελάρδου. Στην περίπτωση αυτή θά ήταν θεμιτή ή έρμηνεία τού "Έργαστηριού Παλιάς Μουσικής", άν

Ο ΚΥΡ-ΜΑΝΩΛΗΣ

Του Ν. ΜΑΡΟΥΛΑΚΗ

είχε προηγηθεί μία έπιστημονική αποκατάσταση του μουσικού χειρογράφου και μία "ψυχή", μουσικολογική ήχογράφηση.

Ωστόσο ή "άντατολίτικη" και ιδιότροπη ήχητική πανθαυσία που προσφέρει ή συμμετοχή του "Έργαστηρίου" στή σειρά "REFLEXE", έχει και μία θετική, από έπιστημονική άποψη, πλευρά: ή έξυπνη συγχώνευση των καταγραμμένων στήν παρτιτούρα στοιχείων με τά στοιχεία της άσιατικής έρμηνευτικής πρακτικής δημιουργεί ένα συνολικό άκουσμα που υπογραμμίζει τίς συγγένειες και τίς άλλωλεπιδράσεις των μουσικών παραδόσεων της Άνατολής και της Δυτικής Εύρώπης, προτείνοντας συχνά τολμηρές σκέψεις για ή φύση και την καταγωγή των ένδιαμεών παραδόσεων (λ.χ. των νησιών της Μεσογείου). Καί γι' αυτόν ίσως τό λόγο θά μπορούσε ό ειδικός μελετητής ν' άντιμετωπίσει μερικές φορές τούς δίσκους αυτούς σάν ένα τολμηρό και προκλητικό πείραμα.

•βιβλίο•

ΤΙΤΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ, Ι
1948 - 1954

Κριτική παρουσίαση του Σπύρου Νοταρά

Σ' ένα καλαίσθητο τόμο διακοσίων σαράντα σελίδων, των έκδόσεων «Θεμέλιο», με τόν τίτλο «Ποιήματα Ι, 1948-1954», ό Τίτος Πατρίκιος παρουσιάζει τό σύνολο σχεδόν της νεανικής του δουλειάς, τόσο της δημοσιευμένης όσο και εκείνης που δέν είχε ως τώρα δημοσιευτεί. Θ' άκόλουθήσει και δεύτερος τόμος που θά περιλαμβάνει την υπόλοιπη δουλειά του, άπ' τό 1954 μέχρι σήμερα.

Η άπόφαση του ποιητή νά μάς δώσει τό έργο του στή χρονολογική σειρά της γραφής του και νά συμπεριλάβει σ' αυτή την έκδοση τά μη δημοσιευμένα ποιήματά του ήταν σωστή από πολλές πλευρές.

Τά ποιήματα που πρώτω παρουσιάζονται σ' αυτό τον τόμο, νεανικά κυρίως, πέρ' άπ' την άξία που έχουν αυτά καθαυτά, συμβάλλουν στήν καλύτερη γνωριμία μας με ή δουλειά του, βοηθάνε στο νά παρακολουθήσουμε ήμα προς ήμα ή μακριά και γόνιμη θητεία του στήν ποίηση. Έπειτα, ή επαναδημοσίευση ποιημάτων που είχαν περιληφθεί στίς συλλογές «Χωματόδρομος» (1954) και «Μαθητεία» (1963) ήταν αναγκαία μάς και οι πρώτες εκδόσεις έχουν έξαντληθεί από χρόνια και ούσιαστικά τό έργο του ήταν άπρόσιτο, ιδιαίτερα για ή νέα γενιά. Τέλος, ή συνολική πα-

ρουσίαση ενός έργου δίνει την ευκαιρία μιάς συνολικής έποπτείας και έκτίμησης.

Κίνητρο για νά γραφούν αυτές οι γραμμές, που δέν έχουν άλλο στόχο έξω άπ' ή σύντομη παρουσίαση του βιβλίου, άποτελεί ή βαθιά πίστη πώς ή ποίηση του Πατρίκιου άξίζει νά γίνει πλατύτερα γνωστή. Άλλοι - άρμόδιοι - άς άποτιμήσουν την άξία της και ή συμβολή της στή νεοελληνική μας γραμματεία. Τά δικά μου όρια «έξαντλούνται στήν αυθαίρεσία του προσωπικού βιώματος». Με παρηγορεί ή σκέψη πώς ή καταγραφή των συγκινησιακών κραδασμών ενός δέκτη δέν στοιχειοθετεί παραβίαση των όρίων-κάποιας ειδικότητας.

Άνήκω στή γενιά του Πατρίκιου κι ή ποίησή του με συγκινεί σάν μία άπ' τίς άξιολογώτερες φωνές που δίνουν έκφραση στά βιώματα και τίς έμπειρίες μας. Πρόκειται για ή γενιά που ή έκρηξη της έφηβείας της συνέπεσε με την έξαρση της αντίστασης και που τά πρώτα νιάτα της τά σφράγισε ή πίκρα της ήττας. Η υπόλοιπη ζωή της, όπως είναι γνωστό, κύλησε μέσα στή σκοτεινή σήραγγα της μεταεμφυλιοπολεμικής Έλλάδας που δόγησε στήν κόλαση της έφτάχρονης τυραννίας κι από κεί στο άμφίβολο καθαρήριο της σημερινής άνήσυχης δημοκρατίας μας.

Ό ποιητής δέν είναι φυσικά ό χρονικογράφος αυτής της εποχής. Είναι ό σεισμογράφος των μικρών και μεγάλων δονήσεων που πλάτησαν την ευαισθησία μας κι έθρεψαν ή συνείδησή μας. Με την ευθύβολη γραφή του, ή μεστή και άπείριτη γλώσσα του, τίς άνεκτήτες όσο και δραστικές εικόνες του, τά βαθιά μά όχι σκοτεινά νοήματά του, κάνει νά ξαναπερνάει μπρός άπ' τά μάτια μας τό πανόραμα της ζωής μιάς δολόκληρης γενιάς. Οι άνταύγειες άπ' τίς φλόγες της επανάστασης που έκαψαν τά δάχτυλά της κι ό κοινορτός άπ' τίς στάχτες της ήττας που άσπρισαν τά χείλια της.

Τό ενδιαφέρον, στήν ποίηση του Τίτου Πατρίκιου, είναι πώς μέσα σ' αυτές τίς στάχτες σπιθοβολάει πάντα ή χόβολη μιάς έλπίδας, τό διακριτικό άντιφάγγισμα μιάς στέρεης πίστης - πίστης στον άνθρωπο και στο μέλλον του. Ό ποιητής, όσο κι άν σφίχτηκε ή καρδιά του άπ' ή μαυρίλα που πλάκωσε τον όρίζοντα, όσο κι άν σφάδαξε άπ' τόν πόνο για τό χαμό τόσων αγαπημένων συντρόφων, όσο κι άν άπελπίστηκε για τόν «άλλο χαμό» άλλων τόσων φίλων, ποτέ δέν έδωσε στήν ήττα τίς μεταφυσικές διαστάσεις της «πτώσης του ανθρώπου». Στέρεα δεμένος με τό λαϊκό επαναστατικό κίνημα, δέν βλέπει την ήττα παρά σάν μία συ-

κυρία με τίς καθορισμένες ιστορικές της συντεταγμένες. Μέσα σ' αυτή ή συγκυρία ζει, κινείται και λειτουργεί σάν άνθρωπος, σάν αγωνιστής, σάν ποιητής. Και καταγράφει, με ευαισθησία και όξυδέρκεια, τούς παλμούς της καρδιάς της.

Άποσπώ λίγους στίχους άπ' τά «Σχέδια στή νύχτα»:

Σκέφτομαι.

Πόσο μεγάλο νά 'ναι

τό κεφάλαιο της εποχής μας

στά πανεπιστημιακά βιβλία ύστερα από δυό ή τρείς χιλιάδες χρόνια...

Κι έμεις,

άραγε θά ύπάρχουμε έμεις

πίσω από μία λέξη

ή

ένα γράμμα;

Δέν ξέρω πόσο μεγάλο θά είναι τό κεφάλαιο της εποχής μας στα πανεπιστημιακά βιβλία της τέταρτης ή πέμπτης μετά Χριστόν χιλιετηρίδας κι ούτε μπορώ νά πώ άν θά ύπάρχουμε κι «έμεις» πίσω από μία λέξη ή ένα γράμμα. Έκείνο που ξέρω, εκείνο που προσπαθώ

νά πώ μ' όλες αυτές τίς άράδες, είναι πώς «έμεις» ύπάρχουμε στα ποιήματα του Τίτου Πατρίκιου. «Έμεις» στα όδοφράγματα της Άθήνας, «έμεις» άνάμεσα σ' ένα πλήθος που έχασε την ταυτότητά του και γυρίζει σά χαμένο στους άσφαλτοστρωμένους δρόμους μιάς άξησης για πόλη, «έμεις» στα ξερονήσια και στα συρματοπλέγματα, «έμεις» στή θροχή και στο λιοπύρι, «έμεις» βασανισμένοι άπ' τόν έρωτα και ή λαχτάρα ενός δράματος που με τό νά προσηλω- νουμε σ' αυτό τά μάτια, τόσα χρόνια, έχουμε κάποτε ή βασανιστική αίσθηση πώς ίσως νά μην πρόκειται παρά για έναν άπατηλό άντικατοπτρισμό, «έμεις» οι πεισματάρηδες που προσπαθούμε νά πετάξουμε με τά τσακισμένα μας φτερά.

Τό επαναλαμβάνω: δέν ξέρω τί θά πει ή Ιστορία για την εποχή μας και για ή γενιά μας. Έκείνο που ξέρω είναι πώς ή ποίηση της «έδωσε», την έξέφρασε. Ό Τίτος Πατρίκιος άνήκει στους διαλεχτούς ποιητές της γενιάς που, για την έκφραση αυτή, άξίζουν την ευγνωμοσύνη μας.

•βιβλίο•

Έπιμέλεια βιβλιοπαρουσίωσης:

Άντεια Φραντζή

ΚΩΣΤΑΣ ΖΗΛΕΜΕΝΟΣ

Άποσταμένοι δρόμοι.

Άθήνα 1976

Δείγμα γραφής: «Έμπρός!.../ σκέψη ή σκέψη νά χτίσουμε/ πάνω στήν άδικη πίκρα χαρές και τραγούδια./ Είναι τά χέρια μας πιο δυνατά άπ' τόν θάνατο, / τά νιάτα μας άπόηχο στα έρειπωμένα κάστρα/ πύρωμα ή άγάπη μας στα πέτρινα τά τείχη/ και οι στοχασμοί μας άνεμοι στα μπαλκόνια/ των μελλούμενων καιρών / Έγινε ή ψυχή μου ένα ήχείο που άφουγκράζεται / την έλευσή σου,/ αύριανέ κόσμε.»

MARIA ΓΟΥΔΕΛΗ

Ψυχική ύγιεινή του παιδιού.

Ά θεωρία.

Άθήνα 1975

Η γνωστή παιδαγωγός Μαρία Γουδέλη, έπιχειρεί μ' αυτό της τό βιβλίο νά συμβάλει στή λύση των πολύπλοκων παιδαγωγικών προβλημάτων. Στηριγμένη σε βασικές άρχές μοντεσοριανές, αλλά έχοντας έπαληθεύσει την ορθότητα της πρακτικής εφαρμογής της θεωρίας μέσα από μακρόχρονη πείρα, θεωρεί ότι «τό σφάλμα της σημερινής άγωγής, του σημερινού σχολείου (ιδίως, δέν είναι τόσο επιφανειακό, όσο θέλουν νά μάς δείξουν οι διάφορες νέες τάσεις του, που ούσι-

αστικά δέν έχουν βασικές οργανικές διαφορές από την καθιερωμένη και καταδικασμένη παλιά άγωγή. Τό σφάλμα είναι πολύ βαθύτερο και βρίσκεται στήν δλη όργάνωση της άγωγής, που, άκολουθώντας σφαλερούς δρόμους, δέν κατάφερε, άντίθετα από τίς άλλες έπιστημες, νά περάσει από την περιοχή των προβλημάτων στήν έπιστημονική τους λύση.»

Αναλυτικά περιέχει: Εισαγωγή: Η έπιστήμη και ό άνθρωπος. Κεφ. Α' Τό Περιβάλλον. Κεφ. Β' Από ή φυσιολογία του ψυχικού κόσμου του παιδιού. Κεφ. Γ' Η σημερινή άγωγή. Άνακεφαλαίωση.

F. M. CORNFORD

Η άγραφή φιλοσοφίας.

Έκδόσεις: Έρραμος. Άθήνα 1976

Σειρά: Φιλοσοφία 2

Μετ.: Στέφανος Ροζάνης

Έπιμ.: Άνδρέας Μυλωνάς

Ό Κόρνφορντ, έχοντας άσκήσει τόν εαυτό του στήν προσωπική έπαφή με τά κείμενα, θεωρεί ότι τό πρόβλημα της φιλοσοφίας είναι ή άνάγκη έπιστροφής στους ίδιους τούς φιλοσόφους και ή διερεύνηση όσων αυτοί δέν είπαν και δέν έγραψαν. Άναφερόμενος σε κάποιες σχετικές άπόψεις του Γουίλιαμ Τζάιμς μάς μνημονεύει μία σημαντική του παρατήρηση: «ή δυνατότερη από όλες τίς ύποθέσεις μας ποτέ δέν μνημονεύεται» και μ' αυτήν την άποψη - έναυσμα μάς καταδείχνει πώς είναι άνάγκη νά παίρνουμε ύπ' όψη μας για την άναστήλωση ενός συστήματος από άποσπάσματα ή ενός δολόκληρου φιλοσοφικού έργου, τά στοιχεία

του άτομικου ύψους· πρέπει να μαντεύουμε την ιδιοσυγκρασία του φιλοσόφου και να ερευνούμε για την ύπαρξη κάποιου ήθικου κίνητρου πίσω απ' τις θεωρίες που αναπτύσσει. Παράλληλα αναφέρεται και στον παράγοντα της πολιτιστικής παράδοσης. Οι άφηρημένες λέξεις που σε μεγάλη αναλογία βρίσκουμε στα φιλοσοφικά κείμενα «έχουν την περιέργη τάση να μεταβάλλουν το νόημά τους». 'Η σταθερότητα της εμφάνισής τους μάς παραπλανά σε σχέση με το βαθμιαία εξελισσόμενο εννοιολογικό τους περιεχόμενο και «έτσι συνθέτουμε στα φιλοσοφικά συζήτηση, σ' όλη τη διαδρομή της, να βασίζεται σε σωπηλές υποθέσεις, οι οποίες φυλάσσονταν με ιερότητα μέσα στις άμφιλογίες της γλώσσας». Τα ερωτήματα που θέτει ο συγγραφέας της «Αγραφής φιλοσοφίας» άφορούν άκριτως τον τρόπο προσέγγισης της «γλώσσας» της φιλοσοφίας.

ΗΛΙΑΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ
Της Φυλακής. Μελέτες. Έκδόσεις: «Πλειάς»
Αθήνα 1975

Στις δέκα μελέτες του «ό σσημασμένος και υπότροπος» συγγραφέας περιγράφει μία σειρά από εργόχειρα που κάνουν οι κατάδικοι των φυλακών· εργόχειρα για το σκοτόωμα της ώρας αλλά και για την εξοικονόμηση λίγων χρημάτων. 'Η παράδοση των «φυλακιστικών» εργόχειρων είναι μακριά και πλούσια. 'Η τέχνη τους έχει άμεση συνάφεια με τη λαϊκή τέχνη αλλά μορφικά, θεματολογικά και σαν περιεχόμενο είναι λιγότερο στυλιζαρισμένη και με ιδιόμορφη έκφραση.

Το βιβλίο είναι ντοκουμένταρμένο με πλούσια εικονογράφηση από παραδείγματα. Έχει καταπιαστεί με τα ακόλουθα είδη «εργόχειρων»: τατουάζ, πλεχτά σε τελάρο, χάντρινα, ξύλινα, εργόχειρα με σπιρτόξυλα, ψάθινα ξομπλιαστά, τυχρά παιχνίδια και SGRAFITTI.

Το σπάσιμο των «παραδοσιακών» στοιχείων και η διείσδυση σύγχρονων υλικών και παραστάσεων δίνει συχνά ένα άποτέλεσμα «KITSCH».

Γ. Κ. ΒΛΑΧΟΣ
Κοινωνιολογία των δικαιωμάτων του ανθρώπου.
Έκδόσεις: Παπαζήση, Αθήνα 1976

Τα δικαιώματα του ανθρώπου, αν και έχουν καθιερωθεί από όλα τα Συντάγματα, δέχονται καθημερινά πολλαπλές παραβιάσεις· τυπικό παράδειγμα η συστημική έφαρμογή βασανιστηρίων από τα όργανα της «τάξεως και ασφαλείας». Όπως μάς λέει ο ίδιος ο συγγραφέας «έκείνο που μάς απασχολεί ιδιαίτερα εδώ, είναι η ιδέα του συστήματος προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου σε συσχετισμό με τα κοινωνιολογικά δεδομένα και τους ιδεολογικούς προσανατολισμούς που συνδέονται στη διάπλαση και την περαι-

τέρω διαμόρφωση αυτού του συστήματος. Τελικός σκοπός αυτής της έρευνας είναι να διαγνώσει τη λειτουργική σημασία του δικαιώματος διά μέσου των σταθερών ή των μεταβλητών στοιχείων της κοινωνικοπολιτικής υποδομής, στα πλαίσια της οποίας εντάσσεται, όχι σαν άπλο «έπιφαινόμενο», αλλά σαν σύνδρομο και σαν δείκτης των περαιτέρω δυνατών εξελίξεων των πολιτικών κοινωνιών της εποχής μας».

Αναλυτικά περιέχει: Μέρος Ιο, Κεφ. Α' Σύγχρονες εξελίξεις και αποκραυγαλλώσεις στη θεωρία και την πράξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου, Κεφ. Β' Επιπτώσεις του πλουραλισμού επί των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Μέρος 2ο, Κεφ. Α' Αναδιάρθρωση και ένότητα του συστήματος των δικαιωμάτων του ανθρώπου, Κεφ. Β' 'Η προσωποκρατία θεμελιώνει την ένότητα του συστήματος των δικαιωμάτων του ανθρώπου, Κεφ. Γ' Τό πρόβλημα της «ρυθμίσεως» των έλευθεριών, Κεφ. Δ' Όρια και αδυναμίες του συστήματος, Γενικές παρατηρήσεις και συμπεράσματα.

ΣΟΦΙΑ MARTINOY
Ο αρχιτέκτων Γιώργος Κανδύλης.
Έκδοση: «ΩΡΑ»
Αθήνα 1975

Ο Γιώργος Κανδύλης, από τους πιο έμπνευσμένους Έλληνες αρχιτέκτονες, μαθητής και συνεργάτης του Le Corbusier, δημιούργησε πλούσιο αρχιτεκτονικό και πολεοδομικό έργο στη Γαλλία και σε χώρες του Τρίτου κόσμου. Στο βιβλίο αυτό δίνονται βασικές ιδέες και κείμενα του Κανδύλη και περιέχεται κατάλογος των έργων του και διογραφικά στοιχεία. Περιλαμβάνονται επίσης σχέδια και φωτογραφίες από έργα του Έλληνα αρχιτέκτονα.

ΔΡΟΣ PARMEN Σ. ΑΒΔΕΛΙΔΗ
Η Άγροτική Οικονομία και οι προοπτικές ανάπτυξής της
έκδόσεις: GUTENBERG,
Αθήνα 1976

Ο συγγραφέας με το νέο αυτό βιβλίο του δίνει μία ολοκληρωμένη εικόνα της άγροτικής οικονομίας της χώρας μας στη μεταπολεμική περίοδο μέχρι σήμερα και προτείνει συγκεκριμένες λύσεις για την ανάπτυξή της. Για να δείξει τις προόδους και τις καθυστερήσεις κάνει μία σύγκρισή της σε σχέση με την προπολεμική, με την παγκόσμια, των χωρών της ΕΟΚ και των γειτονικών μας χωρών, πράγμα που δίνει ιδιαίτερη αξία και ενδιαφέρον στο βιβλίο.

Το βιβλίο προλογίζεται από τον τ. πρόεδρο του FAO καθηγητή Michel Ceréde και αποτελείται από μία πολύ ενδιαφέρουσα εισαγωγή, 8 κεφάλαια και τα συμπεράσματα, συνολικά 244 σελίδες. Το κάθε κεφάλαιο είναι αφιερωμένο σε κάθε γενικό κλάδο της άγροτικής οικονομίας.

Το βιβλίο αυτό είναι πολύ επίκαιρο και ενδιαφέρον εν όψει της εντάξεως της χώρας μας στην ΕΟΚ.

Π. Δ. ΜΑΣΤΡΟΔΗΜΗΤΡΗΣ
Εισαγωγή στη Νεοελληνική Φιλολογία
Έκδόσεις: «ΠΑΠΑΖΗΣΗ»
Αθήνα 1976

Η «Εισαγωγή» κυκλοφορεί σε δεύτερη έκδοση. Αποτελεί ένα συστηματικό δόχημα για τους σπουδαστές αλλά και για κάθε αναγνώστη της Έλληνικής Γραμματείας. Το μειονέκτημα της συνοπτικότητας στην παρουσίαση του θέματος - αναπόφευκτο για τον βασικά διδακτικό χαρακτήρα του έργου - αντισταθμίζεται από την έπιλεκτική όργανωση της ύλης και τη συστηματική μεθοδικότητα.

ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΜΝΗΝΟΥ
Συλλογή
Έκδόσεις: Δωδώνη, Αθήνα

Ζεστή και ανθρώπινη ή φωνή της Ελισάβετ Κομνηνού, αλλά και όδυνηρά τραυματισμένη· ύπαινικες διατυπώσεις για την πραγματικότητα και ένα όνειρο - υποδομή, άνεκκληρωτο και γι' αυτό τελειστικά ύπαρκτο. 'Ο παρών χρόνος, αλλά θαρρείς κι ό μέλλον, είναι όριστικά σημαδεμένος από μία μνήμη ζωής που σφραγίζει με άνεξίτηλο χνάρι.

«Κάγκελο / Δικαιοσύνη/ Τώρα είσαι χλωμή/ Δέν προσέχεις όταν φτύνεις/ Βγάξεις το ψωμί σου/ φράξ με/ θαλασσιά περούκα/ έσύ ξέρεις να τὰ λες καλλίτερα/ πιό καλά απ' όλους τους άλλους/ Είναι άργα πια και θά κρυώσεις/ είμαι άνθρωπος σου λέω/ ξυπνώ το πρωί/ τρώγω και καπνίζω/ ρίχνω ένα σκουπίδι στον τενεκέ/ πηδώ από το παράθυρο/ ίσως και με άδιαφορία. / Άνοιγω το παράθυρο και ξεμπερδεύω.»

Άλλοι πάλι εκφράζει μιάν έλπίδα, που όμως πηγάει απ' τη διάσταση του όνειρου μέσα της: «Όνειρεύτηκα ότι ήμουνα κάτω από τη θάλασσα./ Φορούσες φόρμα της δουλειάς / και μου είπες: τρέξε/ κάτω στην άγορά άρχισε κιάλας/ ή επανάσταση./ (...)

Στη «Συλλογή» περιέχονται: μία σειρά από τρεις ποιητικές συλλογές· Άγάματα, Ξερά νησιά και Έπιλογή (1967- 1970) καθώς και ή σειρά Όνόματα ήμερών.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΓΕΡΑΝΗΣ
ή ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ και ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΜΟΥ ΘΑΥΜΑΤΑ μαζί με τις «Θανάσιμες Άπουσίες».
Έκδόσεις: Θεριομπύλες, Αθήνα

Ο Στέφανος Γεράνης, βαθιά τυραγνισμένος, μ' έναν κόσμο μέσα κι έναν κόσμο έξω διασπασμένο, αγωνίζεται να ένοποιηθεί. Κάποιες στιγμές οι εικόνες ταυτίζονται και δίνουν μία, κάποιες άλλες στιγμές η αίσθηση του κατακερματισμένου «έγώ» είναι συντριπτική. Πάντως ή «γραφή» του, άνεπιτήδευτη και καθημερινή, βαθιά ανθρώπινη, οδηγεί στο στόχο της. Άναγνωρίζει κανείς αυτόν τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο που βιωμένος απ' τον ποιητή μετουσιώνεται σε ποίηση και άναγνωρίζει ακόμα κανείς τον κοινό άξονα που ένοποιεί την ποιητική του ύπαρξη.

Διαβάζουμε: 'Απ' την Παθολογία. «Μάταιες άθροίσεις: όσες άθροίσεις κι αν έπιχειρήσω / ή όρασή μου όσες εικόνες προσπερνά, / την άκριβή μου εικόνα ζητώντας να συνιτίσιω/ άναζητώντας σε χώρους σκληρούς το πρόσωπό μου / ή έπελαύνοντας σε πρώην κατοικημένες περιοχές, / θά μου μένει πάντα ή άθροιστική μηχανή / αυτή ή μηχανή που άκαταπύστως / στους κροτάφους μου/ τὰ πληκτρα της/ χτυπάει.»

ΓΙΩΡΓΗΣ Δ. ΚΑΤΣΟΥΛΗΣ
Ίστορία του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας.
Τόμος Α'. 1918 - 1922
Έκδόσεις: Νέα σύνορα, Αθήνα 1976

Η Ίστορία του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας είναι όπωσδήποτε ένα ζητούμενο έργο αλλά σίγουρα δύσκολο και πολύπλοκο να κατορθωθεί. Οι έκδόσεις προγραμματίζουν ένα συνολικό έξάτομο έργο με σκοπό να κλύψουν τη δράση του Κ.Κ.Ε. ως σήμερα. 'Ο πρώτος τόμος αναφέρεται με μία έκτεν ή εισαγωγή στην προίστορία των σοσιαλιστικών - εργατικών άγώνων πριν απ' την ίδρυση του Κ.Κ.Ε. το 1918. 'Ακολουθεί ή περίοδος των πρώτων δημάτων του Κ.Κ.Ε. μέσα στο κλίμα της «Μεγάλης Ίδεας» και της 'Ελλάδας «από του Έδρου μέχρι του Ταινάρου», μίας 'Ελλάδας που πρέπει να ζήσει μέσα σ' ένα δοσμένο, συμβατικό και άναγκαίο γεωγραφικό χώρο. 'Η Ίστορία του Κ.Κ.Ε. τοποθετείται μέσα στο πλαίσιο των πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών γεγονότων που συμβαίνουν στη χώρα μας στη χρονική περίοδο που ίστορείται ή δράση του Κ.Κ.Ε. και αποτελεί τον αντίποδα της άστικής πολιτικής.

ZAN - ΠΩΛ ΣΑΡΤΡ
Πολιτικά και αυτοβιογραφικά κείμενα.
Έπιλογή από τις Καταστάσεις Α'. Έκδόσεις: Εξάντας, Αθήνα 1975
Μετ. : Δημ. Δημητριάδης

Στο πρώτο μέρος του βιβλίου, ό Σάρτρ δίνει όρισμένες συνεντεύξεις, όπου με το γνωστό του ύφος αναλύει τον έαυτο του και τη συγγραφική του προσπάθεια. «Όταν τίποτα δέν έχουμε να πούμε, τότε μπορούμε να πούμε τὰ πάντα». - 'Ο συγγραφέας και το πρόσωπό του. Παρακάτω, στη συνέντευξη με τίτλο: 'Ο συγγραφέας και ή γλώσσα του, διαβάζουμε: «...Πιστεύω ότι είμαστε μέσα στη γλώσσα. Η γλώσσα είναι ένα είδος τεράστιας πραγματικότητας που θά τις έδινε το όνομα ενός δραστήσιου - άδρανους συνόλου. Βρίσκομαι σε συνεχή σχέση μαζί του, όχι μόνο στον βαθμό που μιλώ αλλά στον βαθμό άκριβώς που γιά μένα είναι ένα αντικείμενο το όποιο με περιέχει και μπορώ μέσα απ' αυτό να παίρνω τὰ πράγματα. Μόνον μετά άνακαλύπτω τη λειτουργία του, που είναι ή έπικοινωνία». Άκολουθούν οι συνεντεύξεις: 'Η άνωπολογία και 'Ο Σάρτρ γιά τον Σάρτρ. Στο δεύτερο μέρος, με το

κείμενο του «Ο Σοσιαλισμός που έρχόταν από το κρύο», οι τραγικές στιγμές που γνώρισε η Τσεχοσλοβακία το 1968, του δίνουν την ευκαιρία μιας κριτικής του «έπίσημου» σοσιαλισμού, αλλά και με το «Δικαστήριο Μπέρτραντ Ράσελ» εξαπολύει ένα κατηγορητήριο των αμερικανικών έγκλημάτων στο Βιετνάμ και μάς προσφέρει μιάν εικόνα της πολιτικής του σκέψης που σκοπεύοντας στο συγκεκριμένο κάνει παράλληλα και την αναγκαία αναγωγή στα κοινωνικά, πολιτικά και ήθηκα προβλήματα του κόσμου μας.

«Μόνο από τους ψόγους που άπτευθύνονται στους διανοούμενους, θα έπρεπε να βγάλει κανείς το συμπέρασμα ότι αυτούς τους ανθρώπους τους δαραίνει μία πολύ μεγάλη ενοχή». Έτσι αρχίζει το κείμενο του Σάφρ με τίτλο - ερώτημα: «Τι είναι ο διανοούμενος;», όπου ο συγγραφέας προχωρεί σε μία δέξιατη έκθεση της «κατάστασης» του: η μοναξιά και η κοινωνικότητα του συγγραφέα, η δύναμη και η αδυναμία του απέναντι στα πράγματα, η σχέση του με το φανταστικό και την πραγματικότητα, με την πράξη και τη γλώσσα, που όλα τελικά οδηγούν στην εικόνα του συνειδητού ανθρώπου της εποχής μας.

Β.Ι.ΛΕΝΙΝ

Γράμματα από μακριά.

Έκδόσεις: 'Οδυσσεύς, 'Αθήνα 1975.

Το βιβλίο αυτό περιέχει αναλυτικά: πέντε γράμματα του Λένιν, γραμμένα το Μάρτιο - 'Απρίλη του 1917 και σταλμένα στη Ρωσία, στην Κεντρική 'Επιτροπή του Μπολσεβίκικου κόμματος από την «έξορία της Ζυρίχης», Σχεδιάγραμμα του πέμπτου γράμματος, Σχεδιάγραμμα των θέσεων του 'Απρίλη. Για τα καθήκοντα του προληταριού στην τωρινή 'Επανάσταση, Προσχέδιο άρθρου ή λόγου για την υπερασπίση των θέσεων του 'Απρίλη, Για τη δυαδική εξουσία, Γράμματα για την τακτική, Πρακτικά της Κ.Ε. του Μπολσεβίκικου κόμματος.

Τα κείμενα αυτά αποτελούν την αρχή μίας νέας φάσης στη διανοητική και θεωρητική εξέλιξη του Λένιν: μ' αυτά ο Λένιν εισέρχεται στο ζήτημα της εξουσίας και του κράτους και καταγράφεται για πρώτη φορά στην προβληματική του η έννοια της άμεσης δημοκρατίας του σοβιέτ.

ΜΑΝΟΛΗΣ ΜΙΧΑΛΑΚΗΣ

Γράμμα στη μάνα μου.

Μυθιστόρημα
'Αθήνα 1975

Το μυθιστόρημα του Μ. Μιχαλάκη γοητευτικό μέσα στην πληθωρικότητα της διήγησής του αλλά και αληθινό μέσα στην πίκρα ενός αγροτόπαιδου που βρίσκεται «ξενιτεμένο» στην πρωτεύουσα, προωινίζει έναν αληθινό πεζογράφο. 'Η ανάμειξη στο γλωσσικό ύφος, παρ' όλο που δεν πετυχαίνει πάντα, είναι μία σημαντική κατάκτηση γιατί ακριβώς δένει εσωτε-

ρικά την ψυχολογική κατάσταση με τη γλωσσική λειτουργία. 'Η μάνα, διάμεσο για όσα έχει να πει, τον δένει με την παιδική του μνήμη και το χόμα του, πεθαμένη καθώς είναι, βουβός δέκτης, που δεν μπορεί να πονέσει άλλο πιά και μπορεί να άκούει για πάντα.

Έτσι η διάσταση της μοναξιάς του γιγαντώνει: μονόλογος στην πεθαμένη μάνα. Μέσα απ' αυτό το υπόστρωμα ξεπηδούν όλα τα προβλήματά του: η καθημερινή αναζήτηση δουλειάς, οι διαρκείς ταπεινώσεις, οι ελπίδες για κάτι καλύτερο που κι ο ίδιος αντιφατικά το ζητάει κι η πίστη του στους λαϊκούς αγώνες που θα λευτερώσουν τον άνθρωπο. Ένα πραγματικά ξεστό κι ανθρώπινο βιβλίο, πού, παρ' όλες τις κάποιες αδυναμίες του, αληθινά αξίζει να προσεχτεί.

Α.Φ.

ΤΑΣΟΣ ΒΟΥΡΝΑΣ

'Αρματολοί και κλέφτες - ιστορική μυθιστοριογραφία. Δ' έκδοση.
Έκδόσεις: 'Αφοί ΤΟΛΙΔΗ',
'Αθήνα 1976

«Οι 'Αρματολοί και κλέφτες» δεν είναι αποκλειστικά έργο ιστοριογραφίας. Σαν είδος ανήκει στην κατηγορία των μυθιστορηματικών βιογραφιών, όπου το ιστορικό υλικό συμπληρώνεται με τη λογοτεχνική γραφή, μετέχοντας, ωστόσο, ενεργά στη λειτουργία του λόγου. Το βασικό υπόστρωμα είναι το ιστορικό υλικό και πάνω σ' αυτό οικοδομεί η μυθολογία. 'Όσο και η λογοτεχνική δομή έχει κι αυτή τις απαιτήσεις της και παραχωρεί στις λεπτομέρειες χώρο στη φαντασία για να καταργήσει το μύθο με κάποια αφηγηματική άνεση, που η ιστορία - αυτή καθαυτή - δεν επιδέχεται.

Οι 'Αρματολοί και κλέφτες» σαν είδος γραφής που εισάγει ιστορικές γνώσεις με λογοτεχνική μορφή, άπνευθύνεται ιδιαίτερα στη νέα γενιά.

ΦΩΝΤΑΣ ΛΑΔΗΣ - ΚΩΣΤΑΣ ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗΣ

'Η Πορτογαλία κι εμείς. - Προβλήματα του σοσιαλισμού - Πολιτικό δοκίμιο
Έκδόσεις: GUTENBERG
'Αθήνα 1976

Το βιβλίο αποτελεί μία προσπάθεια εντοπισμού των προβλημάτων που ανάκυσαν από την 'επανάσταση των λουλουδιών», δηλαδή από τον 'Απρίλη 1974 μέχρι σήμερα, τόσο στο εσωτερικό της χώρας όσο και σ' έναν πολύ ευρύτερο, διεθνή χώρο. Στο πρώτο μέρος αναλύεται η οικονομική και κοινωνική δομή της Πορτογαλίας και φωτίζονται πολλές «λεπτομέρειες» των μετεπαναστατικών εξελίξεων στη χώρα αυτή, που η διεθνής αντιδραστική προπαγάνδα διέστρεψε ή και άπιστοποίησε έντελώς. Επίσης ένα υποκεφάλαιο είναι αφιερωμένο στις διεθνείς επιπτώσεις της πορτογαλικής επανάστασης, τόσο από τη σκοπιά της μητροπόλης, όσο και από τη σκοπιά της αποικιακής εξέγερσης.

Το δεύτερο μέρος είναι καθαρά

θεωρητικό και ασχολείται με τα προβλήματα του περάσματος στο σοσιαλισμό στην εποχή μας.

Το βιβλίο είναι προϊόν κοινής συγγραφής. Δεν αποτελεί δηλαδή μία συλλογή κεφαλαίων που γράφθηκαν κατά προτίμηση από τον ένα ή τον άλλο από τους δύο συγγραφείς, αλλά βιβλίο που ουσιαστικά γράφτηκε με ενιαία προβληματική και από ίδια, ταυτισμένη, οπτική γωνία. Σπερματικά, πάντως - και ξεχωριστά ο καθένας - οι συγγραφείς, έχουν εκθέσει τις θέσεις που αναπτύσσουν στο βιβλίο και μέσα από την άρθρογραφία στον Τύπο.

ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

'Αποφάσεις της Α' Πανελλαδικής Συνδιάσκεψης (13-14/12/75)
'Αθήνα 1976

'Η σύνοψη των κειμένων της Συνδιάσκεψης της Σ.Π. είναι όχι μόνο ένα πολιτικό ντοκουμέντο για τις θέσεις και τους προβληματισμούς ενός χώρου: περιέχει και μία σειρά από τεκμηριωμένες αναλύσεις για τα σημερινά προβλήματα.

ΖΕΡΑΡ ΜΑΝΤΕΛ

'Η αποδυνάστευση του παιδιού» Κοινωνική ψυχανάλυση της ΕΠΙΒΟΛΗΣ
Έκδόσεις: ΡΑΠΠΑ, 'Αθήνα 1976

'Η σύγκρουση μέσα στο άτομο και ανάμεσα στο άτομο και στην κοινωνία, που έχει γίνει αναπόφευκτη και που πάει να γίνει ή νέα κοινωνική συναίνεση, η παιδικότητα σαν μία ειδική κατάσταση της ίδιας βαρύτητας με την κατάσταση της ενηλικιότητας και που προεκτείνεται στον ενήλικο σ' όλο κληρη τη διάρκεια της ζωής του, η απομόνωση των διαφορών προβολών και εξιδανικεύσεων, η ανάκτηση από το άτομο των εξουσιών που έχουν εκχωρηθεί, εξαιτίας του αισθηματος ένοχης και της οικονομικής εκμετάλλευσης, στους Μεγάλους και στο Κράτος.

'Η ελληνική μετάφραση έγινε από την τέταρτη γαλλική έκδοση (1974), που περιλαμβάνει, για πρώτη φορά, μία ανθολογία από κείμενα σχετικά με την 'Επιβολή και την Προσωπολατρία.

Κ. ΔΙΓΚΑΒΕΣ

Το ήμερολόγιο της Χουντικής 'Επταετίας
Β' έκδοση Θεσ/κη 1976

'Η έκδοση αυτή είναι συμπληρωμένη και βελτιωμένη, με πλήρες το «πάνθεον των ηρώων». Σ' αυτήν αναφέρονται, εκτός από τα ονόματα των 'Υπουργών, 'Υφυπουργών, Μελών Σ. 'Επιτροπών, Περιφερειακών Συμβουλίων και Ε.Π.Ο.Κ. (αυτά περιείχε η πρώτη έκδοση), και τα ονόματα των Γενικών Γραμματέων 'Υπουργείων, Νομαρχών, Δημάρχων, και ακόμα τα ονόματα όλων εκείνων οι οποίοι ανέλαβαν διοικήσεις και πήραν μέρος σε συμβούλια μεγάλων κρατικών, ήμικρατικών, ή ιδιαιτούς μορφής οργανισμών και επιχειρήσεων, που ουσιαστικά

άσκουν κυβερνητικό έργο, όπως Ο.Τ.Ε., Δ.Ε.Η., Ο.Σ.Ε., ΠΡΟΠΟ, Ο.Κ.Θ., Ε.Λ.Σ., Τράπεζες κ.λπ.

ΑΝΑΤΟΛ ΚΟΠ

Πόλη και επανάσταση

Παντελής Λαζαρίδης: 'Η πτώχευση της 'Αρχιτεκτονικής.
Έκδόσεις: 'ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ'
'Αθήνα 1976

Στο βιβλίο αυτό, κλασικό πιά, (Διαβάστηκε σ' όλες τις 'Αρχιτεκτονικές Σχολές του κόσμου) ο αρχιτέκτων και πολεοδόμος ΑΝΑΤΟΛ ΚΟΠ πραγματεύεται και αναλύει τόσο τις βασικές ιδέες που κυριάρχησαν μετά την 'Οκτωβριανή 'Επανάσταση στη Σοβιετική 'Ενωση και που έχουν σχέση με τη «ζωή μέσα στο χώρο» και ειδικότερα με τις κοινωνικές λειτουργίες της οργάνωσης και της συμβολής της στην ανάπτυξη ενός «νέου τρόπου ζωής» και στη γέννηση του «νέου ανθρώπου», όσο και με τα αντιφατικά και αλληλοσυγκρουόμενα προβλήματα που δημιουργήθηκαν από τις σχέσεις των ιδεών αυτών και με την εξέλιξη των αντικειμενικών συνθηκών. 'Η «Σοβιετική πραγματικότητα» που εξετάζεται και αναλύεται στο βιβλίο (που είναι πλούσιο σε φωτογραφικό υλικό) είναι μία πραγματικότητα που για πρώτη φορά επέτρεψε να εφαρμοστούν (ή να γίνει απόπειρα να εφαρμοστούν) και να ελεγχθούν στην πράξη όλες οι καινούργιες προοδευτικές ιδέες για την κοινωνική οργάνωση και ένα καλύτερο τρόπο ζωής. Τα μαθήματα που μπορεί να πάρει κανείς από τη Σοβιετική εμπειρία είναι πραγματικά ανεξάντλητα προς όλες τις κατευθύνσεις.

'Η Πρόωχηση της 'Αρχιτεκτονικής του Λαζαρίδη - που αποτελεί προσθήκη με μορφή επίλογου πραγματείται συνοπτικά το σύμπλεγμα των αντιφατικών σχέσεων που ορίζουν την απροσδιόριστη πιά έννοια της «'Αρχιτεκτονικής» και τον αποπροσανατολιστικό ρόλο της εμφάνισης που δίνεται στην άξια «αρχιτεκτονική ποιότητα» ή οποία, συχνά και συστηματικά χρησιμοποιείται για να κρυφτεί και να μυθοποιήσει ουσιαστικά προβλήματα οικονομικό - κοινωνικού και πολιτικού χαρακτήρα.

ΑΡΙΑΝΑ ΦΕΡΕΝΤΙΝΟΥ

'Ο Αισχύλος στην ποίηση του Σεφέρη.

Έκδόσεις: οδεβ, 'Αθήνα 1976

Στη μελέτη αυτή επιχειρείται η διερεύνηση των συσχετισμών που υπάρχουν ανάμεσα στην ποίηση του Σεφέρη και το έργο του Αισχύλου.

Όπως υπογραμμίζει η συγγραφέας, «η παράλληλη χρήση ενός ομοιόμορφου υλικού από δύο ανθρώπους της ίδιας γυλής με τέτοια χρονική απόσταση μεταξύ τους, ίσως δείξει τη σημασιολογική εξέλιξη της ποιητικής δράσης μπροστά στις συγκεκριμένες συγκινησιακές εμπειρίες».

ΤΑΚΗΣ ΚΑΛΟΝΑΡΟΣ
 Ἀθροιστοποίησης - ποίηση
 Ἐκδόσεις: Εὐκλείδης, Ἀθήνα
 1976

Σεξονευρώσεις. Ἐπαγγελματικά, οἰκογενειακά, ἐπικοινωνιακά ἄγχη μικροαστικοποιημένων ἐργαζομένων. Ἀχρωμή πόλη. Ἀγνοεῖ τὸ γαλανὸ οὐρανό. Τὸν ἥλιο, τὴν ἐπαφή, τὸ χαμόγελο. Ὅμοιομορφες μυρμηκοφωλιές, γυναικες, πεθερές. Πυκνοκατοίκηση, ἀστισμός, καλοριφέρ, καὶ μπιντέδες ἀπότομα. Μετὰ τὸν ὑπαίθριο πρωτογονισμό τῶν ριζῶν. Πού θέλουν νὰ τίς σπᾶσουν οἱ ἄνθρωποι. Οἱ τύποις ἄνθρωποι. Μὲ κληρονομία φρόδου, ἀποξένωσης, πικρίας καὶ κακίας.

Ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦν τίς νοητικές συλλήψεις. Ὅμως οἱ ἀκροβατικοὶ συλλογισμοὶ καὶ ἡ εἰρωνική καταλυτική διάθεση δὲν βρίσκουν πάντοτε τὴν ποιητικὴ ἐκφραστὴ τους.

ΣΑΡΑΝΤΟΣ Ι. ΚΑΡΓΑΚΟΣ
 Πλάινητες λίθοι.
 Ποιήματα
 Ἐκδόσεις: GUTENBERG,
 Ἀθήνα 1976

Στὴν πρώτη του ποιητικὴ συλλογὴ ὁ Σ.Κ. δηλώνει τὸν ἐπηρεασμὸ τῆς γραφῆς του ἀπὸ τὴ στέρεη παράδοση τοῦ δημοτικοῦ λόγου. Οἱ ἐρεθισμοὶ του, ἔχουν καταγωγὴ ἀπὸ τὰ πολιτικά γεγονότα καὶ τὰ κοινωνικά προβλήματα τοῦ καιροῦ μας.

Δείγμα γραφῆς: «Γενέθλιο: Ἐγεννήθηκα ἀπὸ μάννα Μανι-άτισσα. / Κι ὡς ἀνεσθλεψα, ἦλθαν κι ἔσταξαν / σπέρμα θανάτου στίς γλῆδες μου / οἱ μοῖρες πού κλώθουνε / τῶν ἀνθρώπων τὸ νῆμα.(...)»

«Στὴ θεία μου: Τὴ βρῆκα καὶ κο-σκίνιζε / σ' ἕνα πεσπύρι τραχανά. / Στάθηκα καὶ τὴ ρώτησα / - Ἐ θειά, πού εἶναι τὰ παιδιά... / Κι ἡ γριά δὲ μ' ἀποκρίθηκε.»

ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΕΓΡΕΠΟΝΤΗΣ
 Τραγούδια Ἐκδόσεις
 «Ἀτέρμων» Ἀθήνα 1976

Ὁ τόμος μὲ τὸ γενικὸ τίτλο «τραγούδια» (ἐξώφυλλο τοῦ Γ. Βακιρτζή) περιλαμβάνει τίς ἐν-ότητες: Νέγρικα, Ἀπλά Μαθήματα Πολιτικῆς Οἰκονομίας, Με-γαλοαστικά, Χιονοριστικά, Λαϊκά καὶ τὸ Τσίρκο.

Στὸ ΤΣΙΡΚΟ, πού συμπληρώνει αὐτὴ τὴν ἐκδοση, κι ὅπου ἀναδύ-ονται τὰ διώματα τῆς προσπάτης πείρας τοῦ τόπου, κορυφώνεται ἡ σαρκαστικὴ καὶ δηκτικὴ διάθεση τοῦ Γ.Ν. Ἀπὸ τίς ἐνότητες αὐτές τὰ Ἀπλά Μαθήματα Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἔχουν μελοποιηθεῖ ἀπὸ τὸν Λουκιανὸ Κηλαηδόνη καὶ τὰ Νέγρικα ἀπὸ τὸν Μάνο Λοῖζο. Διαβάζουμε: «Ὁ πᾶσα ἕνας βλέ-πει κι ἂς μαθαίνει / γιὰ λευτεριά ἂν βρυχιέται τί παθαίνει... / Τὸ τσίρκο ἔχει νόμους καὶ τάξη / κι ἔχει τὸ τσίρκο τρόπο νὰ πατάξει / ὅποιον σκεφτεῖ τὰ πράματα ν' ἀ-λάξει».

ΧΡΗΣΤΟΥ Γ. ΚΑΡΑΠΛΙΑ: Οἱ ἐργάτες τύπου καὶ ἡ ἱστορία τους.
 Ἀθήνα: 1975

Τὸ βιβλίο αὐτὸ τοῦ Χρ. Καρα-πλιά μεταφέρει στὸ χαρτὶ μέρος ἱπὸ τίς προσωπικὰ συνδικαλιστι-κά του βιώματα στὸ χῶρο τῶν ἐργατῶν τύπου. Ἐκδόθηκε τὸν Ἰούνιο τοῦ 1975 καὶ μᾶς δίνει μιὰ λιτὴ καὶ μεστὴ ἀνάλυση τῆς ἱστο-ρίας τῶν πρωτοεργατῶν αὐτῶν τοῦ ἑλληνικοῦ συνδικαλισμοῦ ἀπὸ τὸ 1821 ἕως σήμερα.

ΝΑΤΑΣΑ ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ
 «Ἀκρυλικά» (ποιήματα)
 Πολύπλανο, Ἀθήνα 1976

Τὰ «Ἀκρυλικά» τῆς συνθέ-τουν μιὰ «τοιχογραφία» τοῦ σύγ-χρονου κόσμου μας, μὲ ἀντιπαρά-θεση τῶν μυθολογικῶν καὶ τῶν

πραγματικῶν στοιχείων τῆς εἰκό-νας του, πού τὴν ἀναπαριστοῦν καὶ ταυτόχρονα ἀνατρέπουν.

Ἡ ὑπὲρ-ρεαλιστικὴ φόρτιση τῆς γλώσσας τῆς καὶ ἡ χαρακτηρι-στικὰ κινηματογραφικὴ φόρμα τῆς ἀφήγησης, συντελοῦν στὴν προβολὴ ἑνὸς συχνὰ ἐφιαλτικοῦ δράματος, πού ἀναδύεται μέσα ἀπ' τίς πτυχές μιᾶς ἐπιφανειακᾶ «οὐδέτερης» καθημερινῆς πρα-γματικότητας. Δείγμα γραφῆς:

Στὸ βάθος ξαπλωμένος σὲ φο-ρεῖο ὁ κόκκινος πολυεστέρης / ἄμέσως μετὰ ἡ θάλασσα καρφω-μένη πάνω στὸ τσιμέντο / ἔτσι μποροῦν νὰ πατοῦν μέσα στὰ πλαστικά κύματα / εἶναι ὥραιοι / σὰν δυὸ ἐπιπλοποιοὶ πού μόλις περπάτησαν στὴν θάλασσα τῆς Γαλιλαίας / κι ἐδῶ μπροστὰ / ἔχω ἕνα πυριμαχο σπιτφάιερ τῆς τράι-ομφ / κι ὅλα λάμπουν σὰν κατσα-ρόλες / μέσα στὴν ἀργὴ βράση τῶν προβολέων /»

ΣΠΥΡΟΣ ΠΛΑΣΚΟΒΙΤΗΣ
 Οἱ γονατισμένοι καὶ τὸ ραντάρ.
 Ἐκδόσεις «ΠΛΕΙΑΣ», Ἀθήνα
 1976

Τὰ διηγήματα τοῦ τόμου εἶναι γραμμένα πρὶν ἀπὸ τὸ 1965 -χρόνο τῆς πρώτης ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου. Τώρα, προστέθηκε καὶ τὸ «Ραντάρ», γραμμένο στὴ φυ-λακὴ τοῦ 1970 καὶ πρωτοδημοσι-ευμένο στὰ «Κεῖμενα». Δημοσι-ευμένο μαζί μὲ παλιότερα διηγῆ-ματα δίνει τὴν ἀφορμὴ νὰ ξανα-δοῦμε τὸ ἔργο τοῦ συγγραφέα τοῦ «Φράγματος», ὕστερα ἀπὸ μιὰ ἐμπειρία πού ὅλους μᾶς ἄγγιξε καὶ πού παρακινεῖ καὶ τὸν ἴδιο νὰ ξανασκύψει στὴν προηγού-μενη δουλειά του. Τὰ διηγήματα τοῦ Σπ. Πλασκοβίτη ἔχουν μιὰ στέρεη δομὴ. Ὅποια καὶ νὰ ναι ἡ θεματολογικὴ τους ἀφετηρία, ἡ παρατήρηση ἀναδεικνύει πει-στικά τὴν κλίμακα τῶν αἰσθημά-των τῶν χαρακτήρων στὴν ἀντι-

μετώπιση μιᾶς μοῖρας πού τοὺς ἔχει καθηλώσει τελεσίδικα σὲ μιὰ ζωὴ μὲ πεπερασμένο ὁρίζοντα.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΛΟΥΝΤΕΜΗΣ
 Ὁ ἐξάγγελος (Ἀγγελος Σικελια-νός) - Ἐδόσεις: «Δωρικὸς»,
 Ἀθήνα 1976

Τὸ τελευταῖο βιβλίο τοῦ Μεν. Λουντέμη εἶναι «χαριστήριο» στὸν Ἀγγελο Σικελιανό. Μόνο πού ἡ προσέγγιση τοῦ ποιητῆ δὲν γίνεται μέσα ἀπὸ τὴν ἀνάλυση τοῦ ποιητικοῦ του ἔργου· ὁ θαυ-μασμός τοῦ συγγραφέα γιὰ τὸν Σικελιανὸ εἶναι ἀπεριόριστος καὶ ὁ στόχος τοῦ βιβλίου εἶναι ἡ ἀπομνημόνευση τοῦ πληθωρικοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ παρακολουθήσει κανεὶς πῶς ὁ Μ.Ν., συγγραφέας εὐαισθητοποι-ημένος ἀπὸ ἐρεθισμούς ἐντελῶς διάφορους τοῦ Σικελιανοῦ, εἶχε καθηλωθεῖ ἀπὸ τὴ δυνατὴ καὶ παρούσα προσωπικότητα τοῦ ποιητῆ τοῦ «Ἀλαφροσικιωτου».

Θ.Κ.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΚΩΣΤΗΣ ΧΛΟΥΒΕΡΑΚΗΣ
 Γιατροὶ καὶ ἄρρωστοι.
 Δοκίμια γιὰ τὴν κρίση τῆς ἱατρι-κῆς.
 Ἐκδόσεις: Διογένης, Ἀθήνα 1975

ΜΑΝΟΛΗΣ ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ
 Ἡ διαμαρτυρία. Διηγήματα. Ἐκ-δόσεις: «Νέα Σκέψη», Ἀθήνα
 1976

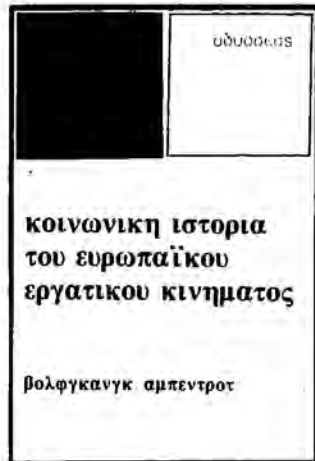
ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗΣ
 Τὰ Σαλιγκάρια,
 Ἀθήνα 1971

ΣΩΤΗΡΗΣ Γ. ΤΣΑΜΠΗΡΑΣ
 Γαλλία 1975
 Ἀνθρώποι καὶ τοπία.
 Ἐκδόσεις: Κέδρος, Ἀθήνα 1975

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΟΔΥΣΣΕΑΣ»

Ζαλόγγου 9 - 3ος ὄροφος τηλ. 619724

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΝΑΖΙΡΗΣ
'Η συμπληρωματικότητα Χριστιανισμού και Σοσιαλισμού.
Θεσ/νίκη 1976

ΑΡΓΥΡΗΣ ΜΠΑΡΗΣ
Μνήμες. Ποιήματα. Θεσ/νίκη
1976

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΚΙΚΑΣ
Σαίξπηρ δοήθεια. Γ' έκδοση.
'Αθήνα 1974

ΚΩΣΤΑΣ ΖΗΛΕΜΕΝΟΣ
'Η προστασία του πολιτεύματος
κατά το Σύνταγμα. 'Αθήνα 1976

ΚΩΣΤΑΣ ΖΗΛΕΜΕΝΟΣ
Μελέτες για το Σύνταγμα της 'Ελλάδος - 'Αφοι Σάκκουλα, 'Αθήνα
1976

- ΜΑΧΜΟΥΤ ΜΑΚΑΛ
'Ενα χωριό της 'Ανατολίας
'Αθήνα

• τηλεόραση •

Του Γ. Κακουλίδη

«Ρετρό και Ρωμιοσύνη»

«'Ο Νεοέλληνας και ως γνήσιος καθαρώτατος απόγονος των αρχαίων 'Ελλήνων καταδεικνύεται ως ανίκανος μεταξύ των νέων 'Εθνών.»

'Αθροτλής 'Ελευθερόπουλος

Σε περιόδους που ο φασισμός ξαναδείχνει τα δόντια του και οι 'Ελληνες άστοι δημοκράτες προτοιμάζουν τις καλοκαιρινές vacances τους, ο άπληροφώρητος λαός συνεχίζει να δέχεται τα αντιδραστικά μηνύματα - από ειδήσεις μέχρι ψυχαγωγικά προγράμματα - της αντιδραστικής Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης. πού, στα σίγουρα πιά, έχει μοναδικό στόχο τον πολιτικό άποπροσανατολισμό των άκροατών θεατών και τη γαλκίδευση των ιστορικών - πιά - καθημερινών κοινωνικοπολιτικών γεγονότων.

Μέσα σ' αυτό το κομφούζιο, όπου οι ιδέες ξεπουλιούνται ένα τάλληρο και καταρρακώνονται οι κοινωνικοί και πολιτικοί θεσμοί, σημεία και τέρατα συμβαίνουν στους διοικητικούς χώρους των κρατικών μέσων ενημέρωσης.

'Υπουργοί βρίζουν άρχηγούς

κομμάτων και τους άρνούνται το δικαίωμα να επικοινωνήσουν μέσω των δικτύων ενημέρωσης με το λαό, χουντικοί βάζουν τρικλοποδιές σέ... άστοις δημοκράτες (δημοκράτες πάντως) διοικητικούς της ΕΡΤ προκειμένου να ξαναπάρουν στα χέρια τους τα πόστα και μιά άτέλειωτη σειρά από άξιους συνεργάτες της ΕΡΤ οδηγούνται σέ παραίτηση.

Αυτά όλα είναι... «ρετρό». Και θυμίζουν όχι πολύ μακρινές εποχές. 'Ας πούμε δέκα χρόνια πίσω. 'Ολόκληρη ή ΕΡΤ ένα ρετρό, πού όμως καμιά σχέση δεν έχει με τη συναισθηματική βόλεψη των ρομαντικών του τριάντα. Οι θανατοφιλίες, τα γιασεμιά κι οι ύακινθοι, βρίσκονται θαμμένα στον ίδιο τάφο πού σκέπασε και τον μοναδικό 'Αττίκ.

Τό σημερινό πολιτικό ρετρό της ΕΡΤ είναι άηδιαστικό και

φρικώδες. 'Ετσι όπως στην καλλιτεχνική του έκφραση τό έδωσε στην τακτική του έκπομπή ο κ. Φρέντυ Γερμανός.

Μιά άτέλειωτη καντάδα της παρακμής τό όλο θέαμα. 'Ενα θέαμα κι ένα άκουσμα ξένα για τα μάτια και τα αυτιά του 'Ελληνα. Καί κυρίως προσβλητικά για τα ευαίσθητα - πιά - συναισθήματά του. Κλακέτες και τρομπέτες, κιθαρίστες και δάκρυα, γεράματα πού δεν λένε να τό βάλουν κάτω και θρισιές, άσταμάτητες θρισιές για τους νέους και την εξέλιξη. Ναί. Να δείξει ή ΕΡΤ μιá μπάσταρδη φάση του 'Ελληνικού τραγουδιού. Ναί, να δείξει την καλλιτεχνική έκφραση μιáς Ιστορικής και κοινωνικής περιόδου πού θά 'θελε μιá πολιτική εξήγηση. 'Ομως να τη δείξει μέσα άπ' τη μουσικακή ξενάγηση πού της άξιζε. Βάζοντας όμως τον κ. Γερμανό να δηλώνει ότι εκείνη ήταν ή εποχή του χρυσού για τό ελληνικό τραγούδι ενώ ή σημερινή είναι ή εποχή του χαλκού, τότε θά πρέπει όχι μόνο σάν αντιδραστική να έλεγχθεί ή ΕΡΤ πιά - γιατί αυτή είναι υπεύθυνη για τα προγράμματα πού παρουσιάζει - αλλά και σάν προδοκατορική.

Σέ εποχές πού ο 'Ελληνας ανακαλύπτει τις λεβέντικες ρίζες του, σέ στιγμές πού ο 'Ελληνας τραγουδά - επιτέλους - την Ιστορία του με τους ήχους και τους ρυθμούς τους δικούς του, τί κάνει ή ΕΡΤ; Συνεχίζει όχι μόνο την τακτική του άποπροσανατολισμού, αλλά και πετά τη μάσκα της δήθεν διάθεσής της για εξέλιξη, προχωρώντας σ' ένα σωρό άρνητικών ενεργειών. Παράδειγμα: 'Αρνήθηκε ν' ανανεώσει τη σύμβαση της με την άξια ομάδα της CINETIC για τη συνέχιση της άξιολογότερης ελληνικής τηλε-

οπτικής. σειράς «'Ιστορικό 'Αρχείο». Αυτό και μόνο άρχει.

Βέβαια, λίγα λεπτά μετά τό τέλος του Ρετρό του κ. Γερμανού, άνασάνανε με την έκπομπή του Γιώργου Παπαστεφάνου πού παρουσίασε την Χάρη 'Αλεξίου. 'Ηταν μιá καλή μουσική έκπομπή (προσέξτε την ύπογράμμιση). 'Ομως μιá τέτοια έκπομπή, με τραγούδια πού καλύπτουν ολόκληρο φάσμα κοινωνικών άνακατατάξεων, και έτσι συγκλονιστικά έρμηνευμένα από την 'Αλεξίου (πού σίγουρα είναι ή μεγαλύτερη ελληνική φωνή) δεν θά 'πρεπε να είναι μόνο μουσική έκπομπή. 'Η σερνή (μέχρι... έρωτηματικών) παρουσία του κ. Παπαστεφάνου, θά 'πρεπε να 'δινε τη θέση της στην υπεύθυνη παρουσία του μελετητή της περιόδου (και ξέρουμε ότι ο Παπαστεφάνου τουλάχιστον έχει τις γνώσεις). 'Η παρουσία της 'Εσκενάζυ (την όποία βαθιά τιμούμε) κινδύνεψε να περάσει στα χωράφια του φαιδρού. Την έσωσε ή καλή διάθεση των παρευρισκόμενων και κυρίως ή αίσθηση ότι όλα γίνονταν «καλή τη πίστη και τη θελήσει». 'Η έκπομπή αυτή, ήταν μιá άμεση έντονη απάντηση της ρωμείκης όμοφυχίας, στίς γελοιότητες πού ο κ. Γερμανός - με τό χρόνια μπλαζέ ύφος του - θέλησε να περάσει για ελληνικό τραγούδι.

Καιρός φέρνει τα λάχανα, καιρός τα παραπούλια, πού λέμε κι εμείς οι ... ίθαγενείς.

Υ.Γ. 'Ο ΑΝΤΙΔαίμων, στο περασμένο τεύχος, φόρτωσε ένα σωρό λάθη στο κείμενο του γράφοντος και μαζί του 'φαγε και τ' όνομα. Την ευθύνη, λοιπόν, του περασμένου κείμενου φέρνει ο γράφων, αλλά την ευθύνη των τυπογραφικοσσορθογραφικών λαθών, ο ...ΑΝΤΙΔαίμων.

IL MANIFESTO

γράφμα στον υπερλιγκουέρ

η πράγα είναι μόνη

το κίνημα των αντιπροσώπων

θέσεις για την παιδεία

θέσεις για τον κομμουνισμό

IL MANIFESTO
IL MANIFESTO
IL MANIFESTO

εξάντας

Π. ΚΑΛΟΓΕΡΟΓΙΑΝΝΗ

προσωπική
μαρτυρία

26 ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΙ

ΑΘΗΝΑ 1976

εξδοσής ΑΤΕΡΜΟΝ

•ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ•

Η ΜΑΡΙΟΝ
ΣΑΡΑΦΗ ΓΡΑΦΕΙ

Η σύζυγος του στρατηγού Σαράφη, Μάριον, μάς έστειλε την παρακάτω επιστολή, που -βασικά- αναφέρεται σε άνασκειυή δημοσιεύματος έφημερίδας, όπ' όπου ελάχιστα σημεία πήραμε έμεις:

Άγαπητέ «ΑΝΤΙ»

Με μεγάλο ενδιαφέρον διάβασα τό άρθρο του τεύχους 45 για την υπόθεση Σαράφη, και τό δρίσκω γενικά σωστό. Έπειδή όμως αναφέρει και δήθεν δικά μου λόγια, είμαι υποχρεωμένη νά σās γράψω, νά δάλω τά πράγματα στη θέση τους. Άλλωστε, ήδη από πέρυσι, με γράμμα μου σέ άλλη έφημερίδα, προσπάθησα νά πετύχω την απαραίτητη διόρθωση.

Πρώτα, για τό πώς έγιναν αυτά τά λόγια, άφου κατ' άρχήν δέν δίνω συνεντεύξεις. Φίλος μου ζήτησε νά βοηθήσω δημοσιογράφο με «σοβαρή έρευνα» για τό θάνατο του Στρατηγού Σαράφη. Νομίζοντας ότι είχα ύποχρέωση νά βοηθήσω σέ τέτοια προσπάθεια, δέχτηκα με τόν όρο ότι δέν πρόκειται για συνέντευξη αλλά άπλως νά δώσω τά στοιχεία πού είχα για νά συμπεριληφθούν στην έρευνα.

Άλλη όμως ή πρόθεση και άλλο τό αποτέλεσμα. Όμοιογύ ότι δέν ήταν σοβαρό. Όμολογώ ότι δέν άνεγνώρισα τά δικά μου πολύ μετρημένα λόγια όταν τά διάβασα φουσκωμένα προς τό συγκλονιστικότερο. Εύτυχώς πού λίγα απ' αυτά είσχωρησαν στο δικό σας άρθρο.

Πάντως, πρέπει νά διορθώσω τά παρακάτω:

1) «Ο άνδρας μου δολοφονήθηκε» κλπ. Αυτό πού είπα και πού τό λέω πάντα σ' όσους μου θέτουν τό έρώτημα, είναι ότι ναι μέν είμαι ή ίδια πεπεισμένη ότι τόν σκότωσε ή ΣΙΑ, αλλά δυστυχώς δέν κατέχω τά άθρόνταχτα στοιχεία για νά τό καταγγείλω δημοσία.

Πέντε νέοι αρχιτέκτονες διερευνούν την διακίνηση εμπορευματικών αγαθών στις Έλληνικές συνθήκες σήμερα.

2) Σχετικά με την παρακολούθηση του σπιτιού μας, είπα ότι τό επάνω πάτωμα του διπλανού σπιτιού ήταν από καιρό νοικιασμένο σέ άμερικάνους της βάσης Έλληνικού αλλά ότι περίπου τρείς μήνες πριν από τό θάνατο του Στρατηγού είχε μπει και τηλεφώνω.

3) Δέν είπα ότι είχα δει τόν Μουζάλι κλπ. (όσο ξερό ποτέ δέν τόν είδα), αλλά είπα ότι μου είπαν άλλοι ότι τόν είδαν νά τρέχει πλάι στίς νηίδες κλπ.

4) Παραλείφθηκαν τά δύο, κατά τη δική μου γνώμη, σοβαρότερα στοιχεία πού έδωσα. Τό πρώτο ότι πρόκειται περί τη μόνη κίνηση του Στρατηγού πού μπορούσε νά είχε ύπολογισθεί στο δευτερόλεπτο, από τη στιγμή πού κατέβηκε από τό λεωφορείο στον Άλιμο ως πού πήγε σπίτι, φόρεσε τό μαγιό και τράβηξε για μπάνιο. Τό δεύτερο ότι από φωτογραφία πού έδειχνε τά ίχνη των έλαστικών του αυτοκινήτου φάνηκε καθαρά ότι, πριν νά μάς χτυπήσει, φρενάρισε και ξανα-ανάπτυξε ταχύτητα, δηλ. σημάδεψε στον στόχο του.

Άλλες δύο μικρές διορθώσεις. Ο Στρατηγός ήταν τότε Γεν. Γραμματέας της ΕΔΑ. Και δέν είναι έντελώς σωστή ή αναφορά σέ «έντονο αντιαμερικανισμό» του. Ο Στρατηγός από χαρακτήρα δέν μπορούσε σέ κανένα λαό νά ήταν «άντί». Άλλο αν θεωρούσε την άμερικανική πολιτική καταστροφική για την Έλλάδα, όπως πραγματικά αποδείχτηκε.

Εύχαριστώ για την φιλοξενία

Μάριον Στ. Σαράφη

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΑ
ΚΑΙ ΑΛΛΑ...

Κύριοι

Στό φύλλο σας της 1ης Μαΐου και κάτω από τόν τίτλο «Δημοσιογραφικά» πληροφοροείτε τό άναγνωστικό σας κοινό ότι στο τελευταίο φύλλο του «Δελτίου Ένημερώσεως της Ένώσεως Συντακτών Η.Ε.Α.» αναφέρονται τά όνόματα των κατά την διάρκεια της Δικτατορίας διαγραφέντων μελών αυτής και ότι δημοσιεύεται ταυτοχρόνως εκεί και Γνωμοδότησις του Νομικού Συμβούλου της Ένώσεως με τό κακεντρέχες σχόλιό σας, ότι αυτός είναι «ό ίδιος πού σ' όλη τη διάρκεια της Δικτατορίας προσέφερε τίς νομικές του συμβουλές στα έκάστοτε Δ.Σ.».

Έπειδή στο «Δελτίο Ένημερώσεως της Ε.Σ.Η.Ε.Α.» αναφέρεται τό όνομά μου και κατά συνέπειαν ό συσχετισμός του σχολίου σας με τό πρόσωπό μου είναι προφανές ότι μπορεί νά δημιουργήση έντυπώσεις, πού σείς φαίνεται επιδιώκετε νά δημιουργήσετε σκόπιμα, δέν ξέρω για ποιό λόγο, αλλά πού και ψεύτικες και συκοφαντικές είναι για μένα, σās παρακαλώ, χωρίς νά θέλω νά επικαλεσθώ οίονδηποτε νόμο, νά πληροφορήσετε όσους σās διαβάσουν ότι ό ύποφαινόμενος ως νομικός σύμβουλος

της Ένώσεως Συντακτών Έφημερίων Έφημερίδων Άθηνών, προσφέρει τάς ύπηρεσίας του στα Διοικητικά Συμβούλια αυτής από τό έτος 1926, ήτοι επί μιά πενηντακονταετία μέχρι σήμερα και δέν ήταν δυνατόν νά έξαρτήσει την προσφορά των ύπηρεσιών του από τό οίονδηποτε πολιτικό καθεστώς πού κυβερνά τόν τόπον, για τόν ίδιο λόγο πού και ό σχολιογράφος σας, άν είναι πραγματικός έπαγγελματίας δημοσιογράφος (πού παραπολύ άμφιδάλλω, άφου άγνοεί ότι ή αποκατάσταση των διαγραφέντων στα ασφαλιστικά δικαιώματα των έγινε τόν ίδιο της διαγραφής των χρόνος), δέν θα έξήρτησε ασφαλώς την έπαγγελματική του στέγασι στην Ένωσι, ούτε και τίς άλλες παροχές από τούς δημοσιογραφικούς οργανισμούς, από την ύπαρξη της Χούντας.

Όσον άφορά τη συμπεριφορά μου ως νομικού συμβούλου της Ένώσεως προς τούς διαγραφέντας από την Ένωσι με την έπιβολή της δικτατορίας δημοσιογράφους, γι' αυτήν δέν έχετε ή νά ρωτήσετε, άν σās ενδιαφέρει, οίονδηποτε απ' αυτούς για νά σās πληροφορήση σχετικά, αλλά και εγώ ήμπορώ νά ένημερώσω με έγγραφα οίονδηποτε σοβαρό και καλόπιστο όμως άνθρωπο πού διαθέτει κάποια στήλη σέ κάποιο έντυπο.

Νομίζω ότι στοιχειώδης καλή πίστις, αλλά και στοιχειώδης σεβασμός προς ένα άνθρωπο και έπαγγελματία πού επί πενήντα έξ ήδη χρόνια κινείται στο δημοσιογραφικό χώρο, είτε ως δημοσιογράφος άρχικά, είτε ως νομικός

σύμβουλος του Σωματείου των δημοσιογράφων έπειτα, σās έπιβάλλει νά δημοσιεύσετε την παρούσα μου προς αποκατάστασιν της άληθείας.

Με εκτίμησι

ΔΗΜ. Ι. ΠΑΝΤΕΡΜΑΛΗΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΣΣ: Είλικρινά δέν περιμέναμε άπάντηση από τόν νομικό σύμβουλο της ΕΣΗΕΑ για τό διόλου «κακεντρέχες» σχόλιό μας. Μήπως περίμενε νά τόν επαινέσουμε για τόν τρόπο με τόν όποιο κάλυψε νομικά (είτε στα δικαστήρια, είτε με γνωματεύσεις) ΟΛΕΣ τίς αποφάσεις των έκάστοτε Δ.Σ. επί δικτατορίας; Δέν κατάλαβε άκόμα ότι ή δικτατορία δέν είναι «τό οίονδηποτε πολιτικό (!) καθεστώς», κι ότι «ή προσφορά των ύπηρεσιών» του καθένα έξαρτάται από τό σέ ποιόν και πώς προσφέρονται; Είδικά για τούς διαγραφέντες: πού διάβασε για τά «ασφαλιστικά τους δικαιώματα»; Ξεχνά μήπως ΠΩΣ ξαναγραφτήκανε στην ΕΣΗΕΑ τό 1972 όσοι απ' αυτούς βρίσκονταν εδώ; Ξεχνά τη μάχη πού έδωσαν στα δικαστήρια και για νά ξαναγραφτούν (άρχικά) και (άργότερα) για νά... πείσουν τό τότε Δ.Σ. νά εφαρμόσει τίς αποφάσεις των δικαστηρίων; Ποιός ήταν τότε νομικός σύμβουλος της ΕΣΗΕΑ; Και γενικότερα: γιατί δέ λείπει λέξη για τό πρόβλημα της πλήρους αποκαταστάσεως ΟΛΩΝ όσων καθ' οίονδηποτε τρόπο άδικήθηκαν έπαγγελματικά στην 7ετία;

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

κυκλοφορεί

Άσκληπιοῦ 1 τηλ. 636.083

Αγαπητό «ΑΝΤΙ»

Συχνά διατυπώνεται στο ένδοξο αφέρον περιοδικό σας - του οποίου αποτελώ μόνιμο αναγνώστη - ή επιθυμία για την προαγωγή ενός διαλόγου, για μια πλατύτερη πολιτική συζήτηση γύρω από έπιμαχα σύγχρονα προβλήματα και αντιθέσεις της ελληνικής αριστεράς. Βέβαια το πολύπλευρο αυτό ζήτημα δεν εξαντλείται διαστικά και σε μια νύχτα, φτάνει όμως να μὴ γίνεται ἀμάχητα και καθόδουλα. Έπιδιώκοντας σ' αυτό το στόχο, ζητώ και ἐγώ να μὴ παραχωρήσετε λίγο ἀπὸ τὸν πολύτιμο χώρο σας γιὰ τὸ παρακάτω σημείωμα:

«Ἡ κομπορρημοσύνη, ἡ παχυλὴ διαστρέβλωση τοῦ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ, ἡ ἀλυσονεία καὶ ἡ σβεστιάδα μὲ τὴν ὁποία μεταπηδᾶνε ἀπὸ τὸ «ἀριστερό» στὸ δεξιὸ πεζοδρομιο τοῦ ὁπορουνισμοῦ, νὰ μερικά - κατὰ τὴ γνώμη τοῦ γράφοντος - χαρακτηριστικά τῶν ἐγγύμων ἀποφύσεων τοῦ μαοϊμοῦ.

Συχνά μὲ τὸν ψευτοπαλληκαρισμὸς καὶ τὴ θριαμβολογία προσπαθοῦν νὰ δώσουν ἓνα ἐγκεφαλὶκὸ διέξοδο στὴν ἡττοπάθεια καὶ ἀπελπισία τους, ἐπιδιώκουν νὰ κοουκουλίσουν τὴν ἰδεολογικὴ τους χρεωκοπία καὶ τὸ βαθὺ καιροσκοπισμὸ τους. Σ' αὐτοὺς πολὺς φορὲς πραγματικά ταιριάζει αὐτὸ ποὺ ἔγραφε ὁ Λένιν, ὅτι «στὸ παζάρι τυχαίνει συχνὰ νὰ φωνάζει καὶ νὰ ὀρκίζεται περισσότερο ἀπ' ὅλους ἐκεῖνος ποὺ θέλει νὰ πωλήσει τὸ πιὸ σάπιο ἐμπόρευμα».

Οἱ μαοϊκοὶ - ὅπως ἐπικράτησε νὰ λέγονται στὸ κίνημα - βλέποντας τὴν ἀνάπτυξη τῆς «ρεφορμιστικῆς» ἀριστεράς, τὴν πλατιά ἀπήχηση καὶ τοὺς δοθῶντες δεσμούς τοῦ ΚΚΕ καὶ τῆς ΚΝΕ στὰ εὐρύτερα λαϊκὰ στρώματα, σκιμαχοῦν καὶ διαβάλλουν μὲ τ' ἀσφαίρα πυρὰ τους ἐνάντια σ' αὐτό, καταφεύγουν σὲ ἀφορισμούς καὶ μυθεύματα, πολλὲς φορὲς δυστυχῶς μέσα ἀπ' τὸν ὀχετὸ τοῦ ἀντικομμουνισμοῦ. Ἡ μόνιμη συκοφαντικὴ τους ἐπιθετολογία ὅπως «λακέδες», «πράχτορες», «μαντρόσκυλα», «ἀπατεῶνες καθοδηγητὲς τῆς ΚΝΕ», κτλ. ἀντανακλᾷ τὸ χαμηλὸ ἠθικὸ καὶ πολιτικὸ τους ἀνάστημα, καταδείχνει τὸν πολιτικὸ τους ἀμοραλισμὸ. Ἐτσι δὲ διστάζουν, καταφεύγοντας στὴ λογικὴ τῆς στρουθοκάμηλου, μπροστὰ στὴν ἐπίθεση τοῦ ταξικοῦ ἐχθροῦ νὰ «καταγγείλουν» μὲ ἀδρότητα: «Τὸ «Κ» ΚΕ-ἐξ. προσπαθεῖ... στὴν ἐγκαθίδρυση μιᾶς σοσιαλιστικῆς στὰ λόγια καὶ φασιστικῆς στὴν πράξη στρατιωτικῆς δικτατορίας!!! (Λαϊκὸ Ἀγῶνες, φ. 41). Καὶ ἡ θλιβερὴ ὑβρεολογία τους ἀποθεώνεται σὺν κλαυσιγέλω, δταν ἐξέφτουν στὸ σημείο νὰ γράψουν: «Τὸ «Κ» ΚΕ ἐξ. λακεῖς ὄχι μόνον τῶν νέων ἀλλὰ καὶ τῶν παλιῶν Τσάρων» («Σπουδαστικὸς Ἀγῶνας» (ΑΑΣΠΕ), φ.2) Τὸ φαντάζεστε στ' ἀλήθεια ὁ Φαράκος λ.χ. «λακέες» τῆς Μεγάλης Αἰκατερινῆς!! Τοὺς θυμίζουμε μόνον ὅτι σὲ ἀνάλογη περίπτωσι θεορίας ὁ μακαρίτης Λασκαράτος ἔλεγε, ὅτι «ἀπ' ὅτι

ἔχει χαρίζε κανεῖς».

Μιὰ ἀπ' αὐτὲς λοιπὸν τὶς ὁργανώσεις, τὸ λεγόμενον ΕΚΚΕ, «σφυροκοπώντας» μέσα σ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα τελευταία τὴ θέση τοῦ ΚΚΕ γιὰ τὴν ΕΟΚ, γράφει ὅτι γι' αὐτοὺς «ἡ ΕΟΚ ἀποτελεῖ συσπείρωση τῶν δυτικοευρωπαϊκῶν κρατῶν γιὰ τὴν οἰκονομικὴ τους αὐτοάμυνα ἀπέναντι στὸ σοβιετικὸ σοσιαλิมπεριαλισμὸ!» («Λ.Α.», φ. 35).

Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο δικαιώνοντας τὴν ὑπαρξή, ὠραιοποιώντας καὶ δικαιολογώντας σὺν ἀμυντικὴ τὴν ἀνελέτητη φύση καὶ οὐσία αὐτῆς τῆς «σπρούγγας» τῶν κοιναγορίτικων μονοπωλίων, παρὰ τοὺς ἀντιμπεριαλισμὸς τους, παίρνουν καὶ αὐτοὶ ἀντικειμενικὰ τὴ θέση τοῦ «ὑπεραγορικοῦ» ψάλλει τὸ ὕμνολόγιό ποὺ πλέκουν οἱ θιασιώτες τῆς ἐνταξης.

Συνεχίζοντας, ὑπογραμμίζουν περιοπούδαστα πῶς μὲ τὴν ἐνταξή στὴν ΕΟΚ «τὸ κυριότερο εἶναι ὅτι σταθεροποιεῖται ἡ φιλοευρωπαϊκὴ ἀστική τάξη (ποὺ γι' αὐτοὺς τοὺς εἶναι σύμμαχος στὸ «ἀντιυπερδυναμικὸ» μέτωπο) καὶ ἀποχτιώνται ἰσχυρὰ δυτικοευρωπαϊκὰ ἐρείσματα γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν ἀμερικανόδουλων φασιστῶν στὸ ἐσωτερικὸ καὶ τῶν ἀμερικανοκίνητων τουρκικῶν προκλήσεων στὸ Αἰγαίον» («Λ.Α.» φ.35, σ.1). Δίδοντας λοιπὸν τέτοια «εὐσημα» οἱ μαοϊκοὶ στὴν ΕΟΚ, ἐπιβεβαιώνουν ὅτι κάθε ἄλλη ἀπατηλὴ φλυαρία τους γύρω ἀπὸ αὐτὸ τὸ θέμα εἶναι οὐσιαστικὰ κίβδηλη καὶ ὑποκριτικὴ. Ἀλλὰ ἂς θυμηθοῦμε ἐδῶ ἓνα παλιότερο «μαργαριτάρι» τοῦ ΕΚΚΕ γύρω ἀπὸ τὸ ζήτημα τῆς ἐκλογῆς τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας, ποὺ οἱ λαλίστατοι κοδυλοφόροι τους γράφανε ὅτι τὸ ΚΚΕ προωθεῖ «μὲ τὴ λευκὴ ψήφο τὰ σχέδια τῶν ὑπερδυνάμεων ἐνάντια στὴν ἰσχυροποίηση τοῦ δυτικοευρωπαϊκοῦ ἱμπεριαλισμοῦ στὴ χώρα μας» (Λ.Α., φ.3). Φαίνεται ὅτι αὐτοὶ θὰ ὑποστήριζαν καὶ θὰ ψήφισαν «ἀντιυπερδυναμικά» Τσάτσος ἢ Κανελλόπουλο!! Οἱ ἴδιοι ἄλλωστε, ἀπεικονίζοντας κατὰ γράμμα τὶς ἀπόψεις τῶν ἡγετῶν τοῦ Πεκίνου, ἔγραψαν ὅτι «πρέπει νὰ ἐπικροτοῦμε τὴν εἴσοδο μιᾶς χώρας τοῦ δευτέρου κόσμου στὴν ΕΟΚ πρὸς ὄφελος τοῦ ἀγῶνα ἐνάντια στὶς ὑπερδυνάμεις» καὶ ὅτι «κάθε μορφὴ πολιτικῆς συνένωσης στὴν Εὐρώπη ἀποτελεῖ δῆμα γιὰ τὴν ἀπόκρουση τῶν δύο ὑπερδυνάμεων» («Λ.Α.», φ. 2).

Σ' αὐτὸ τὸ σημείο βέβαια εἶναι πασίγνωστη ἡ θέση τῶν Κινέζων ἡγετῶν, ὅτι «ἡ Κίνα ὑποστηρίζει ἀποφασιστικὰ τὴν δυτικοευρωπαϊκὴ ἔνωση» («Ἐπιθεώρηση τοῦ Πεκίνου», 45 καὶ 48/75). Ἡ ἀποψη αὐτῇ, ποὺ μηχανιστικὰ καὶ μὲ δονκιχωτισμὸ διακηρύσσουν οἱ μαοϊκοὶ σήμερα καὶ ποὺ εἶναι ἐνάντια στὰ ζωτικὰ συμφέροντα τῶν λαῶν, συμβαδίζει ὁμόφωνα σὲ κοινὴ πλεύση μ' αὐτὰ ποὺ ἐδῶ καὶ χρόνια λένε οἱ ἀπολογητὲς τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ.

Ἐτσι γιὰ τὴ «δημιουργία μιᾶς Εὐρωπαϊκῆς ἔνωσης» ἔγραφε τὸ πρόγραμμα τῆς Χριστιανοκοινω-

νικῆς Ἐνώσεως Βαυαρίας τὸ 1945, γιὰ τὴν «ἔνωση τῆς Εὐρώπης, ποὺ εἶναι ἀναγκαῖα γιὰ τὴ διαφύλαξη τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ἀξιών τοῦ Δυτικοῦ κόσμου» μιλοῦσε ὁ πρωθυπουργὸς κ. Καραμανλῆς στὶς 8-10-75 στὸ πραχτορεῖο Ρώυτερ.

Ἀντίθετα, ἀπὸ τὸ 1915 ὁ Β. Ι. Λένιν ἀντέκρουσε κατηγορηματικὰ τὸ βαθιὰ λαθεμένο σύνθημα γιὰ τὶς «Ἐνωμένες Πολιτεῖες τῆς Εὐρώπης» χαρακτηρίζοντας τὸ ἀντιδραστικὸ.

Υ.Γ. Ἐντύπωση ἀκόμα προκαλεῖ ἡ προκλητικὰ κυνικὴ «θεωρία» τῶν Κινέζων ποὺ γράφεται στὴν «Ἐπιθεώρηση τοῦ Πεκίνου» τ.51/72, στὸ «Ρεμὲν Ριμπάσο» 1/10/72 καὶ ποὺ διατύπωσε ὁ Τσού - Ἐν - Λάι στοὺς Τάιμς τῆς Νέας Ὑόρκης, γιὰ ἐνίσχυση καὶ ἰσχυροποίηση τοῦ ΝΑΤΟ σὺν ἀντιστάθμισμα τῆς Σοβιετικῆς ἀπειλῆς!!! Καταλαβαίνει λοιπὸν κανεῖς πόσο κακοπαθαίνει ὁ μαρξισμὸς - λενινισμὸς στὰ χέρια τοῦ Μάο - Τσέ - τουγγκ καὶ τῆς ὁμάδας του.

Εὐχαριστῶ
Ἀριστείδης Γκιώκας
σπουδαστῆς

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Αγαπητό «ΑΝΤΙ»

Στὸ γράμμα τοῦ κ. Ἀπόστολου Μαλλιάρου στὸ τεῦχος 43 τοῦ περιοδικοῦ (τῆς 17/4/1976) ἔχον ὡς ἀπαντήσω τὰ ἑξῆς:

α) Τὸ ἄρθρο μὲν ἀναφέρεται

μόνο στὴν ἀπεργία τοῦ Λαδό-πουλου Πάτρας καὶ καθόλου στὴν ἀπεργία τῆς ΜΕΛ.

β) Ἡ ἐμπρακτικὴ συμπαράσταση τῆς ΕΦΕΕ συνίστατο στὸ ὅτι τὸ Κ.Σ. πῆρε τὴν ἀπόφαση στὶς 17/12 νὰ δώσει 30.000 δρχ. ἀπ' τὸ ταμεῖο τῆς ὁργάνωσης στὴν ἀπεργιακὴ ἐπιτροπὴ. Αὐτὸ εἶχε ἀνακοινώσει ὁ πρόεδρος τοῦ Κ.Σ. τῆς ΕΦΕΕ κ. Γ. Σταματάκης σὲ μέλη τῆς ἀπεργιακῆς ἐπιτροπῆς ποὺ βρίσκονταν τὶς μέρες ἐκεῖνες στὴν Ἀθήνα. Εἶχε μάλιστα προσθέσει ὅτι ἡ ΕΦΕΕ, σὲ συνεργασία μὲ τὸ τμήμα τῆς στὴν Πάτρα, θὰ ὁργάνωνε τὶς μέρες τῶν Χριστουγέννων καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωση μὲ σκοπὸ οἱ εἰσράξεις ἀπ' αὐτῶν νὰ διαθετόνταν στοὺς ἀπεργούς. Στὶς 18/12 ἱκανοποιήθηκαν τὰ αἰτήματά τῶν ἀπεργῶν καὶ τὴν ἐπομένη λύθηκε ἡ ἀπεργία.

Φιλικά
Θεοδ. Ε. Θεοδώρου

Ἀπὸ λόγους τεχνικοῦς, τὸ προηγούμενο τεῦχος εἶχε πολλὰ ὀρθογραφικὰ καὶ ἄλλα λάθη καὶ δυὸ παραλείψεις ὀνομάτων συνεργατῶν μας:

- τοῦ Ἀρη Φακίνου, ποὺ ἔγραψε τὸ ρεπορτάζ γιὰ τὴν ὑπόθεση Μάινχοφ
- τοῦ Γιάννη Κακουλίδου, ποὺ ἔκανε -ὅπως πάντα- τὴν κριτικὴ τῆς τηλεόρασης.

Ζητᾶμε συγγνώμη.

Φοιτητές ταξιδεύτε μαζί μας

- ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΠΤΗΣΕΙΣ
- ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ
- ΘΕΝΑ ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ σὲ ἀεροπλάνο πλοία τραίνα
- EXPRESS ΠΟΥΛΜΑΝ ΓΙΑ ΛΟΝΔΙΝΟ
- ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΟΔΗΓΟ δωρεάν ἀπὸ τὰ γραφεῖα μας
- Ἐκδίδουμε τὴν ΔΙΕΘΝΗ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

GAST HELLAS

- ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 2 ΚΑΙ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΓΩΝΙΑ 6' ὁδός. Τηλ. 600.233 - 604.777
- ΣΟΛΩΝΟΣ 68, ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΝΟΜΙΚΗ ΤΗΛ. 613.087 - 629.095.

Lotus

**φοιτητής
ή σπουδαστής**

**ΛΟΝΔΙΝΟ-ΠΑΡΙΣΙ
ΚΟΠΕΓΧΑΓΗ-ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
ΜΠΑΝΓΚΟΚ-ΤΟΚΙΟ-ΟΖΑΚΑ
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ**

**διεθνής φοιτητική
ταυτότητα**

Lotus

ΣΟΛΩΝΟΣ 114, ΤΗΛ. 625-770

ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ 7

322-5266-322-1680

αμετάκλητο

**ΣΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
«ΚΕΔΡΟΣ»**

Κυκλοφόρησαν
δύο βιβλία του συνταγματάρχη έ.ά.
ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΟΝΔΡΟΚΟΥΚΗ

ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΟΝΔΡΟΚΟΥΚΗ
Συνταγματάρχης Ε.Α.

**ΟΙ ΑΝΕΝΤΙΜΟΙ
ΚΑΙ
Ο "ΑΣΠΙΔΑ,"**

εφ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΟΝΔΡΟΚΟΥΚΗΣ
Συνταγματάρχης Ε.Α.

**Ο ΕΝΣΤΟΛΟΣ
ΠΟΛΙΤΗΣ**

για μια
σωστή παιδευτική
και δημοκρατική
αγωγή του

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΚΕΔΡΟΣ» Πανεπιστημίου 44
Τηλ. 615-783 - 3248-546

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 39 * ΤΗΛ. 324.6633

κυκλοφορούν

⊗ νέα σειρά * ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ * νέα σειρά ⊗

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΡΟΝΑΛΤ ΛΑΙΝΓΚ
**Η πολιτική
της Οικογένειας**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΡΙΚ ΕΡΙΚΣΟΝ
**Η Παιδική ηλικία
και η Κοινωνία**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΡΟΝΑΛΤ ΛΑΙΝΓΚ
Διχασμένος Έαυτός

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΚΑΙΝΩΝΙΚΗ ΑΓΧΥΛΟΓΙΑ
ΑΤΑΝΧΙΝΤ ΚΟΥΠΕΡ
Ο θάνατος της Οικογένειας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Παγκόσμια Φιλοσοφική Βιβλιοθήκη

"Κάθε φιλοσοφία ξεπηδάει από μία ψυχική ανάγκη, πού γεννιέται από έμπειρίες και συγκινήσεις και πάει νά όρίσει τή θέση τού ατόμου στό κοινωνικό σύνολο, δηλαδή στίς παραγωγικές σχέσεις τής εποχής."
Από τό βιβλίό "ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ,"
του Χρήστου Θεοδωρίδη

Οί εκδόσεις "ΔΩΔΩΝΗ" προσφέρουν στους φίλους τους μία φιλοσοφική σειρά από 20 βιβλία πού σκοπό έχουν νά τούς προβλημάτισουν πάνω σέ θέματα σχετικά μέ τόν άνθρωπο. Τή σειρά ατή θά ακολουθήσει κι' άλλη, διαφορετικού κλίματος, τό όποιο θά μς υποδείξετε έσείς.
Στίς 5.000 σελίδες των 20 τόμων ό αναγνώστης θά ίκανοποιήσει τίς άνησυχίες του πάνω στά σημερινά προβλήματα.
Ένα έργο πού πρέπει νά υπάρχει στό βιβλιοθήκη σας.

εκδοσεις "δωδωνη.. αθνα